

545161966

101 KØBENHAVNS
KOMMUNES
BIBLIOTEKER

99.4 Jacobsen, P. W. Ja

RHB

EX LIBRIS

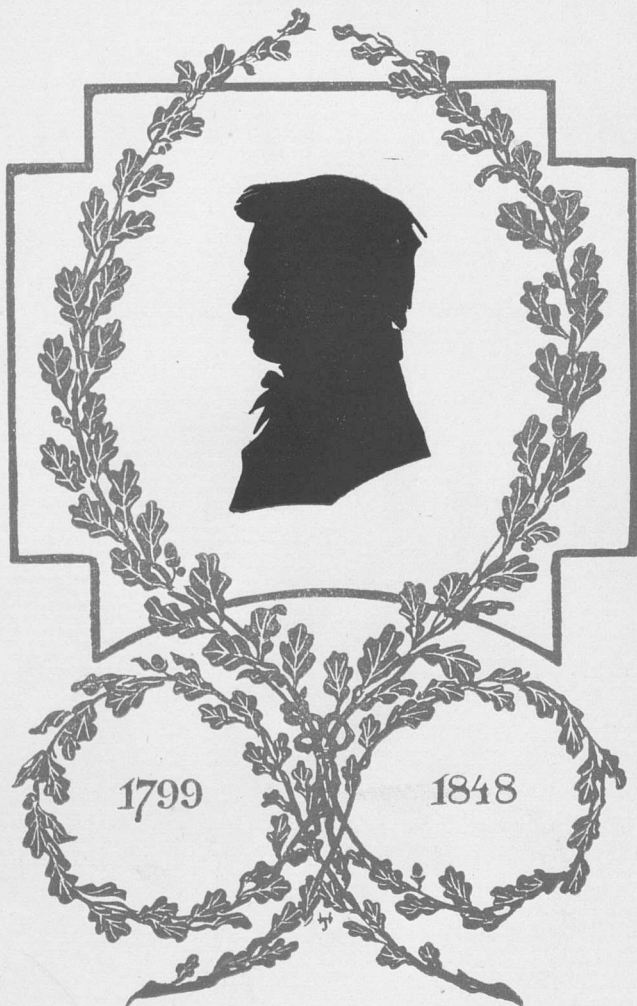

**KØBENHAVNS
RAADHUS-
BIBLIOTEK**

EH

00 4. December 1911

P. V. JACOBSENS BREVE

1799

1848

BREVE
FRA
P. V. JACOBSEN

UDGIVNE I ANLEDNING AF
HUNDREDAARSDAGEN FOR HANS FØDSEL

AF
JULIUS CLAUSEN

KØBENHAVN
DET SCHUBOTHESKE FORLAG

J. L. LYBECKER OG E. A. HIRSCHSPRUNG

1899

99.4

Ja

De efterfølgende Breve ere Uddrag af en meget omfattende Korrespondance mellem Peter Vilhelm Jacobsen — f. 21. December 1799 — Skuespillet »Trolddoms« Digter, og hans jævnaldrende Ven Peter Christian Adler, Skolemand i Ribe siden 1827. Samtidig med Adlers Bortrejse fra København tager deres Brevveksling fat. Den fortsættes gennem en Snes Aar, skønt ikke med samme Energi i den sidste som i den første Halvdel. Aarene 1828—34 danner Kulminationspunktet.

Det Antal Breve, der blev vekslet mellem de to Venner, er i og for sig ikke særlig stort. Fra Jacobsens Haand foreligger ialt kun henved 70. Men til Gengæld er det saa omfangsrige Breve, at det ofte ikke har været muligt at gengive dem helt og ubeskaaret, skønt Indholdet hyppigst fortjener det. Jacobsen skrev paa store Kvart-Ark, og han skrev meget tæt og meget smaat. Gennemsnitlig tæller hver Brevside 40 Linjer med 15 Ord pr. Linje. For hvert enkelt Brevs Vedkommende svarer dette til mellem 10 og 12 trykte Sider i Oktav-Format; thi Jacobsen fyldte næsten altid Papiret til sidste Linje, og ofte omfattede hans Breve til Adler halvandet eller to tætbeskrevne Ark.

Det kan overraske et Nutids-Menneske, at en Mand som Jacobsen, der havde sin Dag stærkt optagen, kunde og vilde ofre saa megen Tid paa Brevskrivning. Af en tilfældig Ytring i et Brev erfarer man, at han ikke har kunnet skrive saadanne Vennebreve, som Talen her er om, paa mindre end tre à fire Timer. Paa dette Punkt er der en stor Forandring mellem før og nu. Medens vor Tid gjerne bestræber sig for at skrive saa kort som muligt og oftest indskrænker sig til det rent forretningsmæssige, betyder Brevet noget andet og mere for de tidligere Slægter. Det er saa omfangsrigt som en Afhandling, og det vil være paafaldende, hvor meget f. Eks. Jacobsens Breve indeholder af, hvad vi nu vilde kalde »Nyheder«. Et moderne Menneske vil ikke medtage disse i sit Brev, thi han ved, at hans Korrespondent læser Aviser saavel som han selv. Men Forholdet var endnu i Tyverne og Trediverne i vort Aarhundrede et andet: de »Nyheder«, som Rigets faa og magre Aviser kunde og turde bringe, vare hverken friske eller synderlig interessante. Ven maatte da hjælpe Ven, og den agende Post maatte besørgе alle de mere intime Efterretninger, som et Par Gange om Ugen transporteredes fra Hovedstad til Provinsby og Land, trods de dyre Postpenge.

Men med den egentlige Brevskrivnings Ophør er ogsaa Brevskrivningens Kunst ved at uddø. Det vil hurtigt ses, i hvor velordnede Perioder og Afdelinger alle Jacobsens Breve fremtræde. Først en Indledning af mere personligt Indhold, der jævnligt klager over Vennens altfor lange Tøven med Svar. Den er næsten traditionel i al Korrespondance fra Datiden og virker kedsommeligt, naar den ikke som her oplives ved Jacobsens Lune og ved de Udslag, hans ejendommelige Personlig-

hed ogsaa her kan give sig. Efter Indledningen følger i Reglen tre Hovedafsnit: litterære Nyheder, Nyheder fra Theatrets Verden, og — hvad Jacobsen kalder — *Miscellanea*, og under hvilken Rubrik der virkelig ogsaa findes Nyheder af højst ulige Art og Værd. Litteraturen, Theatret, Anekdoten — stort andet forelaa der ud over de rent personlige Forhold ikke at skrive om i Tyvernes og Tredivernes København. Det er lige, at Forhandlingerne om Stænderforsamlinger bringer en svag Luftning fra Politikens Verden med ind.

Nogen Skildring af P. V. Jacobsen skal ikke forsøges her. Antagelig tegner han sig bedst selv gennem sine Breve. For de Læsere, der kunde ønske udførligere Oplysninger om hans Livsfata, skal jeg henvise til et lille Skrift: »Lidt om »Trolddoms« Forfatter, P. V. Jacobsen«, Kbh. 1889, forfattet af hans Dattersøn, cand. phil. B. Durloo.

Brudstykker af nogle enkelte af de foreliggende Breve have været offentliggjorte i »Tilskueren« 1889.

Jul. Clausen.

BREVE

BRITISH

Kjøbenhavn, d. 4. Novbr. 1827.

Højstærede!

Men er Du da rent bandsat gal og fuldkommen forrykt, eller, hvis dette ikke er Tilfældet, sidder Du da ikke paa Hug dybt henne i en Krog af dit Værelse og skammer Dig som en Hund? Fy, for en Ulykke! Ikke at sende mig, der paa en Maade kan anses som din faderlige Velgører, et eneste Brev i Tidsrummet fra 11. Septbr. til Dato! Er da den lille Stump Ribe-Aa, der endnu er tilovers, bleven en hel Flod Lethe, der lader Dig glemme, at der paa den østligste Kant af Landet Danmark ligger et større Ribe, der efter din Anskuelse maa være saa meget værre, som det er større, end det mindre paa Vestkysten af bemeldte Rige? Sandelig: hvis jeg som Fuglen var, — der tre, fire Vinger har, — fløj jeg til Dig og kastede Dig en Vergismennicht i Hovedet, at sige en in folio, ikke en tysk Taschenduodez, saa stort et Skarn er Du.

Din Ugærning er saa meget større, som jeg i den Tid ikke blot har sendt ypperlige Breve, men — om muligt — endnu ypperligere Bøger til Dig. Derved indløb imidlertid en Fejl. Jeg antager det som et Grundprincip i vor Trafique, at hvad jeg sender Dig, betaler

jeg Porto for, ligesom Du skal betale, hvad Du sender mig. Den ene Pakke, hvori Reitzel tillige sendte et Par af sine Bøger, havde han lovet mig at besørge, som jeg gav Ordre til; men han glemte at francere den; han har lovet at gøre det godt igen med en anden Pakke, han nu skulde sende Dig; jeg vil haabe, den lange Klokke har gjort det.

Litteraturen er saa maver, saa det er en Gru. Den saa meget forventede Bog af Morgenstjerne om Staffeldts Forhold og Proces i den norske Krig er der udkommet 1ste Del af; men den er fuld af historiske, og især krigshistoriske Details, saa man ikke kan have nogen Nytte af den, naar man ikke læser den yderst langsomt og nøjagtigt med en Hoben Bilage og Speciel-Karter. Derfor har jeg heller ikke engang bladet i den; ved at slaa op i den, stødte jeg imidlertid uformodenligen paa det eneste simple, der er interessant, i den. Det var en lille Billet fra Prins Christian til Staffeldt Dagen efter Vaabenstilstandens Slutning; den endtes med de Ord: »Jeg er syg af Bekymring,« hvilket er trykket med udmærket Stil. . . . Liunge¹⁾ har igen begyndt at udgive et Theaterblad, indeholdende Kritiker ved Y. Z.²⁾; de to første Nr., der hidtil ere udkomne, indeholde en Kritik af Erik den 7de³⁾, hvor der siges alt ondt om den; paa samme Tid begyndte Heiberg at rose dette Stykke for dets Plan, men overvældede Forfatterens Udførelse af denne Plan med de kortvilligste Grovheder, man kunde ønske sig. Samme Heiberg var ogsaa

¹⁾ A. P. Liunge, Redaktør af »Kjøbenhavnsposten«.

²⁾ Under dette Pseudonym skrev C. N. David Theaterkritiken her og senere i Heibergs »Flyvende Post«.

³⁾ Af C. J. Boye. Opført første Gang 28. April 1827.

temmelig grov i Anledning af »nogle smaa Udfald« mod ham i Kjøbenhavnsposten; hans Stykke begyndte saaledes: »Det har noget comiskt at se litterære Artikler i Politievennen og Kjøbenhavnsposten« etc.; men han er bleven saa pøbelagtig medtaget for dette, at jeg endog, hvor meget det end glæder mig, naar han maa ærgre sig, forarger mig derover.

— — — — —

Chr. Winther er, efter kloge Venners og Veninders Raad, aldeles traadt tilbage fra sit Forsæt at blive Skuespiller, og frekventerer nu Pastoral-Seminarier. Da Nielsen ikke mere vil spille uden i 5-Akts Stykker, men ikke i Vaudeviller, og man vel maatte vise Md. Wexschall samme indbildte Gunst som ham, udføres nu »Recensenten og Dyret« med forandret Rollebesætning. Overskous Vaudeville¹⁾ er ikke siden mit sidste Brev givet, men skal nok forsøge sin Lykke paa Fredag. Jeg undgik en overhængende uformodet Fare ved den blotte Hændelse forleden i Reitzels Boutique. Jeg stod og talte om Vaudeviller et Kvarters Tid med en skikkelig, stille, borneret Person, hvis taabelige Meninger jeg virkelig med en usædvanlig Rolighed hørte paa, — og saa var det Hr. Overskou; hvor let kunde jeg ikke have sagt: Højst-ærede, hvad mener De om Overskous mer end æselsagtige Avistavexels Non-Acceptation? Gud ske Lov, at jeg ikke sagde det

Jeg maa dog engang imellem tale noget om vor elskede Studenterforening²⁾. Nu strømmer der naturligvis Medlemmer ind i Hobetal, hvortil den og kan trænge. Forelæsningerne ere begyndte meget ordentligen og ventes,

¹⁾ »Avistavexlen«, opført 8. Oktbr. 1827.

²⁾ Paa dette Tidspunkt var J. Senior i Studenterforeningen

ved mine ivrige Bestræbelser, at kunne florere iaar. Næsten alle Professorer have lovet Hjælp (Du veed forresten forud mine Tanker om dette sure Æble, jeg har maattet bide i). Jeg er derved kommen i Korrespondance med de ypperligste Skribenter i Danmark, og skal, naar Du kommer her til Byen engang, vise Dig de høfligste Breve fra Øhlenschlägere, Rahbekker, Heiberger etc. til mig. Ser Du, saadan en Karl er jeg, og Du, en usselig Ripenser, gider ikke gjort Dig den Umage at skrive engang nogle Grovheder til saadan en priselig Mand

Lørdag d. 10. Novbr.

Jeg er ved forskellige Omstændigheder, Forretninger og en grim Forkølelse bleven forhindret fra at afsende dette, i Søndags, skrevne Brev før i Dag. Noget bidrog det til min Tøven, at jeg ventede, Du dog i Mandags eller igaar skulde have talt til mig; men det gjorde Du dog ikke. I Fandens Navn, eller vor Herres, hvem af dem Du elsker mest, hvorfor skriver Du ikke, Menneske? Jeg forsikrer Dig, at jeg i højeste Grad trænger til aandelig Assistance. Skriv dog snart, hører Du! . . .

Din

V. Jacobsen.

2. Decbr. 1827.

Nærværende Brev bliver sandsynligvis et temmelig langt Brev. Jeg vil nemlig ikke gærne udelade de sædvanlige Notitser, jeg sender Dig imellem, og paa den anden Side finder jeg i dit sidste Brev saa meget, hvorom

jeg finder mig nødsaget til at ytre mig her, at Skrivel- sen, hvormeget jeg end sammenkniber Ytringerne, vil strække sig utilbørligen ud i Længden. Forresten er det i Grunden en fordømt Ting med Breve: i den Maanedes Tid eller mere, der forløber fra Affattelsen af et og Modtagelsen af Svaret derpaa, er ikke sjælden den Sinds- stemning dunstet bort, som dikterte hint; og omvendt forholder det sig lige saaledes med Modtagelsen af et Brev og Afsendelsen af Svaret. Jeg skulde dog tro, at denne Omstændighed ikke kunde foranledige Forvirring i vor Korrespondance. Dit Sind er saa at sige *semper idem*, og om Du, der i Grunden slet ikke kender mit, ikke vil sige det samme om det, maa Du dog tilstaa det en Mobilitet, der snart kan sætte sig tilbage i den Stemning, det engang har haft. Jeg bilder mig altsaa ind, at vi gaa sammen op ad Købmagergade fra Stu- denterforeningen Kl. 8 Aften, og at Du netop trækker Aande fra den Replik, Du egentlig sagde d. 16. f. M., hvorpaa jeg, uafbrudt af Dig (noget, der sjældent skete i den virkelige Verden), begynder med mine Ord.

Der er i dit sidste Brev en hel Del Quæstioner, som det synes passende at oplyse, inden vi gaa videre i vor Korrespondance; Quæstioner, uden hvis Opløsning vor Korrespondance lader til at blive gaadefuld, i det mindste for en af Korrespondenterne, og som vi altsaa maa udvikle os, hvis vi ikke aldeles ville efterligne Dr. Otto¹⁾ med at skrive hen i Taaget. Den første af disse, der indeholdes i dit Brev, endskønt indirekte, er det Spørgsmaal fra din Side: Men hvorfor i al Verden skriver det Menneske mig til og viser en Deltagelse,

1) Dr. med. C. Otto var en ivrig Phrenolog og udgav »Tids- skrift for Phrenologien«.

der, om end ikke mig aldeles ukær, dog er mig aldeles uventet? Det simple Svar, som dit hypochondre Temperament ikke vil tillade Dig selv at give Dig, er: 1) fordi jeg holder meget af Dig; fordi Du er en brav og forstandig Karl, som jeg — 2 à 3 Mennesker undtagne — elsker og agter mest af den tobenede Slægt uden Fjer; — 2) fordi jeg ynkes over en skikkelig Ribeindvaaner og troer at kunne fornøje ham i noget; — 3) fordi denne Fornøjelse, jeg kan meddele ham, ikke koster mig nogen Umage, det er værd at tale om, ja, endogsaa forskaffer mig selv Fornøjelse. Jeg taler kun med faa og skriver til ingen (hverken til min Ven Thortsen¹⁾ eller til den naragtige Valentin²⁾); jeg har ikke Lyst til for noget Menneske at optrække Dækket for mit egenligste Inderste, Bagtæppet, men imellem dette og Fortæppet ligger der endnu en hel Del, som jeg gärne gider tale om med Folk som Dig; som til dels i høj Grad interesserer mig, og hvoraf jeg veed, at en Del ogsaa interesserer Dig.

Den anden Quæstion, der, selv efter den første Op-læsning, endnu (jeg hører det paa dit »Hm«, idet vi gaa

¹⁾ C. A. Thortsen, f. 1790, en af Jacobsens faa intime Venner og en meget litterært interesseret Mand. Særlig kendt som Forfatter til »Forsøg til en dansk Metrik«. 1827 Magister, 1836 Dr. phil., 1844 Rektor i Randers. Thortsen og Henrik Hertz vare stærkt knyttede til J., baade ved personlige og æsthetiske Sympathier. J. var en af dem, der tidligst kendte Hertz' Anonymitet; hvor omhyggelig han som en fin og god Ven var for ikke at komme til at røbe sin Viden overfor Andre, vil klart fremgaa af nogle af de efterfølgende Breve. Endelig udgjorde Jacobsens Slægtning, den unge Fr. Lorenz Kilde, et fjerde Medlem af den lille Kreds.

²⁾ Byfoged i Maribo, et Ungdomsbekendtskab af J.

forbi Fabricii Klub) forbliver Dig noget uklar, er: men hvad Fanden driver da Manden til at forlange, at jeg skal fra min Side tage Del i en Tale, han i Grunden holder, i det mindste mest for sin egen Skyld? Jeg svarer 1, med Nr. 1 supra: fordi din Tilstand (aandelig eller legemlig) efter det forhen anførte er mig vigtig; fordi jeg dog engang imellem maa vide, om det, jeg holder af, er til eller ikke, om det lider vel eller ilde, om det i sidste Fald piner Vedkommende meget eller lidet etc. Hertil kommer endnu 2, at jeg har troet at bemærke, at den aktive Korrespondance fra din Side gør Dig godt; begynder Du en Skrivelse end med Ord som Kattens om Natten paa Taget, ender det dog næsten altid idetmindste med Hanegal henad Morgenstunden. Det er heller intet Under, hvis jeg skal slutte fra mig: naar jeg ret faar Lov at udøse min Galde over Heiberg, Münster, Normann, Zahle etc., bliver jeg til Slutningen glad og lykkelig og kommer til at svare til mit fromme Navn; at det ikke altid har været Tilfældet ved Slutningerne af mine Breve, har andre Grunde. — Endeligen er 3: noget Svar fra din Side engang imellem er mig ogsaa af den Grund nødvendig, at jeg maa se, om Du ikke er ked af min Brevskreven. Saa meget kender Du til mig, at Du veed, at Paatrængenhed ikke er min Fejl; tværtimod befrygter jeg altid, selv i Samtaler, hvor den anden synes dybt interesseret, at genere ham; dette er ogsaa Tilfældet i min Korrespondance med Dig. Jeg beder Dig derfor, og troer, at Du som ærlig Mand vil opfylde denne Bøn, at Du, saa snart Du ikke længer ønsker mine skriftlige Besøg, da med tydelige, men for alting ikke spodske, Ord lader mig dette vide: saa holder jeg Mund, og, skønt jeg maaske ikke let vil glemme Dig det, skal jeg dog altid lade Dig vederfares Ret.

Det var de 2 Hovedqvæstioner. Endnu forekommer der et Par andre, som ikke saa meget i sig selv, som i Forbindelsen, de forudsætter med en Tilstand hos mig, kræve lidt Omtale. Den ene af disse, der forekommer — ogsaa indirekte — i dit Brev er den om den fæle Bjerringske Vaudeville¹⁾. Du troer, jeg gør den Uret; men, Herregud i Himlen, maa Du dog ikke selv tilstaa — naar Du vil være ærlig — at der ikke er mindste Poesi i den; den hører jo dog qua Vaudeville sammesteds hen som Tragedier og Komedier, 3: til dramatisk Poesi, og hvad større Ulykke kan der tænkes for et Værk, som vil høre derhen, end at netop det væsentlige, nemlig Poesi, mangler. Jeg har nok oftere i mine Breve talt om denne Ting, jeg har savnet i flere Arbejder, og jeg maa tilstaa, jeg har ikke selv kunnet gøre mig tydeligt, hvad jeg forstod ved dette: Poesi. Du vil med Tiden faa en Slump Flyveposter, hvori, blandt mere, ogsaa en Fortsættelse af Recensionen over Tegners »Frithjof« staar; denne fremsætter dette samme under Benævnelsen Stof (ikke Æmnet eller Planen, men den første umiddelbare Følelse eller Duft af noget Poetisk, det være sig i Livet eller i et Digterværk, der kan opstaa hos enhver, hvis indvortes Øren vor Herre har berørt med sin Finger). Læs som sagt denne nøje, og se, om Bjerrings Afskrift af virkelig (ikke ætheriseret) Regentssnak, og af tysk Romanædelhed, kan kaldes noget poetisk. Iøvrigt glæder det mig, at Thortsen er i fuldeste Maade enig med mig heri. Han forkaster Hr. Bj.'s Produktion som noget aldeles abominabelt; Hertz med. De gaa endog endnu langt videre end jeg, især Thortsen. — Men allermindst begriber jeg, hvorledes Du kan

¹⁾ »Kiærlighed og Attestats« af N. C. Bjerring.

faa »en juridisk Lyst hos mig til af Personligheden at drage Beviser til Afgørelsen af Ting, der ikke rager denne det mindste«, fremdraget med Hensyn til Bj., eller som Du, maaske ved en Skrivfejl, har sagt, med Hensyn til Heiberg. Er jeg da ikke den, der vel ofte er nærved at græde over, at Heiberg, Forfatteren til disse Ting, der glæde mig saa uhyre, er et stort Skarn; men som tillige, uagtet jeg paa det inderligste er overbevist om dette sidste, dog tillige veed at skatte hans Vaudeviller saa godt som Nogen i dette Land, selv Dig ikke undtagen? Siger jeg da ikke om Normann¹⁾ og Münster, at de ere særdeles forstandige Folk, skønt det næsten koger i mig, hvergang jeg ser dem? Hr. Bj. er en uforskammet Slubbet, skønt meget ydmyg mod mig i de Samtaler, jeg fører med ham; men hvad Grund har Du til at tro, at jeg ikke kunde fatte et fortræffeligt Værk af ham, naar han virkelig var istand til at skrive et? Skulde det imidlertid, hvorom jeg tvivler meget, dog virkeligen blive Tilfældet, at jeg blev saa blind, saa regn imidlertid denne Blindhed ingenlunde paa Jurisprudentsens Vegne. Som Videnskab staar den ligesaa højt som f. Ex. Historien, og ligesom dennes, ville ogsaa hins højeste Anskuelse, ligesom alt ægte videnskabeligt, støde sammen i det Focus, hvorfra ogsaa det bedste, der er til, nemlig Poesiens, gaar ud. Men jeg taler i saa Henseende med en Enøjet; Du kender endnu kun den Lovkyndighed, som studeres af dem, der ønske

¹⁾ C. F. Normann, 1798—1840. 1821 cand. jur., Volontær i Cancelliet. 1823 Lic. jur., 1824 Auditeur, holdt s. A. Forelæsninger over »Fædrelandets gamle og nugældende Love«. 1828 Dr. jur., 1830 Assessor i Overretten, 1839 Politimester og Dommer i nordre Birk.

at sætte sig ned i Korsør, Assens, Ribe og Ringkøbing for der at ernære sig ved Byfoged- og Politimester-Haandværket; erindre, kære Ven, at endskønt der ere Malere, som male for god Betaling Etatsraad Holtens og andre rige Folks Bygninger udenpaa, saa vedbliver der dog en bedre Malerkunst. Sæt mig derfor den egentlige Jurisprudents, eller mig, der stræber at profitere den, ikke saa dybt ned, som Du ved første Betænkning kunde føle Lyst til.

Hermed ender min Nøddeknækken. Alt det Forestaende er skrevet i egentligste Forstand *currente calamo*. Recenser det ikke: det er, i sin Kærne for godt, og i sin Form for slet, til at taale det. Har Du ikke altfor meget at indvende imod det eller at erindre ved det, saa mæl ikke engang et Ord om det i dit næste Brev. Det er Ting, som jeg yderst nødigt lukker Munden op om, eller sætter Pen til Papiret for. Det har noget naragtigt ved sig, hver Gang man ser eller tænker sig min skurril latterlige Person i et Lys, som har noget entusiastisk, eller vel endog følsomt eller rørende ved sig. Jeg kender mig selv og veed, at Du næppe kan andet end le over det, men le ikke, saa jeg ser paa det; det gør mig dog ondt.

. . . . Paa Theatret er »Kjærlighed og Politie«¹⁾ bleven opført. Jeg skal sende Dig det engang. Melodivalget forekommer allerede mig meget heldigt, og den

¹⁾ Første Gang 18. Novbr. 1827. Om Hertz's Forfatterskab til Vaudevillen, som fremkom anonymt, synes J. paa dette Tidspunkt endnu ikke at have nogen Anelse.

kompetente Heiberg roser det ganske særdeles. Sangene ere simple, men gode, og adskilligt i Dialogen er pikant; men forresten er Plan og Karakter saa bundforkert og tillige saa fuldt af ægte kotzebueske Platituder, at det er forskrækkigt. Overskous Vaudeville er slettere, men Bjerrings efter mine Tanker (ikke efter Thortsens og Hertz') bedre. Den blev udhysset, men skal om kort Tid gives i forandret Skikkelse. Man troede, at Forfatteren var Hr. Siesby, eller en Person i Metropolitan-skolen, men da Senioratet fik den sendende med en Skrivelse »til Tak for de mange glade Timer, Forfatteren havde nydt i Foreningen«, maa det vel være en Student, der er Fader til dette Barn. — Iøvrigt saa jeg igen i Forgaars »Aprilsnarrene«; hvor det dog er et charmant Stykke! Md. Winsløv spillede Fruen, det var ikke godt; men ellers var Md. Wexschall, Jfr. Jørgensen, Winsløv jun., Rosenkilde og Jfr. Pætges aldeles som sædvanligt. Vistnok er den sidste lidt vel lang i Begyndelsen, men lidt efter lidt glemmer man det og kommer virkelig selv tilsidst til at tro, at det er en 13 eller 14 Aars Tøs. At se eller høre hende og Rosenkilde synge Aprilsnarrevisen, er noget, Du absolut maa misunde mig. Samme Aften saa jeg et gammelt Stykke, der nu er trukket frem igen, »Amerikaneren«, oversat fra Tysk af Rahbek. Da det for en Maanedes Tid siden gaves, vare Folk forrykte af Glæde, og raabte: Rahbek leve. Senere har da Glæden sat sig lidet, og det kunde den trænge til. Hovedpersonen er en Ifflandsk-Jüngersk-Rahbeksk Amerikaner, meget rig, meget sindig, meget ædel, meget forstandig og fuldkommen ubekendt med det arge Europas listige Rænker og Trækker. Efter disse 2 Linjer kan Du vel sætte Dig hen og forestille Dig hele Stykket. — Øhlenschlægers »Væringer« har jeg ikke set; ogsaa

den vandt de første Aftener et uhyre Bifald, siden har det sagnet betydeligt; Y. Z. taler ikke for godt om den i Theaterbladet; Spillet, især Ryges som Eremitten, skal have været fortræffeligt; selv Birollerne skulle ikke være forfuskede.

Andre Efterretninger: Biskop Münter var i Sommer paa Visitats hos en Provst Engelhart; han fik om Aftenen Aal i Gelée og tog dertil som Brød noget koldt Karbonade, der stod paa Bordet, spiste det sammen og sagde med rørt Ansigt: Deilige Krebs! — Har Du nogensinde læst ude paa en Rude i Vibenshus disse Ord: »Dette Værtshus tages regelmæssigen hvert Aar af Hs. Majestæt Kongen, undtagen i 1807, da toge Englænderne det«. — Disse 2 Anekdoter ere 2 smaa Vaudeviller, saa gode ere de; sande skulle de være, hvo kan ogsaa hitte paa saadant noget som det første uden vor Herre. Farvel!

25. Decbr. 1827.

Jeg har, siden mit sidste Brev til Dig, gennemgaaet en særdeles haard aandelig Sygdom. Der var noget inde fra min fede Krop, der rejste sig, nøs mig lige ind i Ansigtet, og derpaa ad samme Vej, formodentlig som vor Herres Aand gik ind i Adam, gennem Næseborene nemlig, trængte op i min Hjerne. Kort jeg var, især i ca. 8 Dage saa nær formelig Galskab, som en fornuftig Mand kun kan være det. Nu er jeg en Art Rekonvalescent, skønt ikke uden Frygt for Recidiver. Jeg vil imidlertid haabe, at ikke mange Folk her i Byen have mærket min Underlighed, og ogsaa Du, kære Ven, skulde ikke have faaet noget at vide derom — dersom

ikke hin Omstændighed i Forbindelse med den, at mine Forretninger i de senere Tider have højnet sig til Rundetaarns Størrelse, har foraarsaget, at jeg totaliter har glemt baade Tarokkort og Natlamper. Undskyld mig og skriv mig endnu engang til om dem, saa skal jeg gaa hen til din Broder og med Sandhed (thi Løgn er en slem Fejl) sige ham, at jeg Dagen før har faaet Brev om de nævnte Commissioner.

. . . . Iøvrigt dør Folk her som Fluer, Skarlagensfeberen grasserer som en lille Pest. Jeg har i de sidste 3—4 Uger hver Morgen set ud af mit Vindue for at se, om den ikke skulde komme anstigende til min Port, men hidtil er den udebleven. Skulde Du have resolveret Dig til at tage Afsked med Livets mange Glæder, vil jeg raade Dig snarest muligt at komme herover; man kan nu aldeles ubemærket, uden at behøve Afskedscomplimenter, ad denne Vej snige sig ud af Menneskehedens galante soirée. — Adieu! Istedetfor gensidigt glædeligt Nytaar fra mig til Dig, og fra Dig til mig, vil jeg endnu kun til Slutning ønske, at jeg maa være saa heldig til næste Nytaar ikke at skrive til Dig, hvad enten Du, efter Guldbergs danske Retskrivnings- og Toneklangs-Regler, vil lægge Accenten paa: jeg, eller paa: skrive, eller paa: Dig.

12. Januar 1828.

Ovenstaaende Brev er, som Du vil have set, skrevet for henvend 3 Uger siden. Aarsagen hvorfor jeg ikke har afsendt det, ligger fuldkomment i Brevet selv. Min, maaske ringe, Evne til at føle det Komiske ved eller for Andre, er forenet med en, for mig, højst uheldbringende Styrke i at se det latterlige hos mig selv, som jeg stundom dog ikke kan aflade. »Der gives

Øjeblikke i Livet«, hvor den lykkelige, der ellers har fordybet sig i de ypperligste og højeste Anskuelse af sit glædefulde Virksomhedsliv, hvad enten dette nu be-
 staar i Conversation, Lærdom, Filosofi eller Poesi, pludselig som Mosch Terpin i »Klein Zaches« bliver vaer, at han sidder under et udspændt Guldtraadsnæt og længes efter det Frie eller efter noget udenfor velbemeldte Næt. Et saadant overjordisk Lynglimt er forskrækkeligt, idet det som et Jordskælv tilintetgør hele vor drømte Omgivelse, men denne kommer dog som oftest igen, og alt viser sig som før. Med mig er det imidlertid gaaet endnu værre og videre. I den korte, men i et Par Aar forberedede Periode af mit Liv, som er omtalt i Begyndelsen af mit forestaaende Brev, var dette Lynglimts ellers momentane Tilværelse bleven statarisk, og — hvor slemme Pinsler det end foraarsagede mig — saa aandede jeg og kunde kun aande deri; deraf udsprang ogsaa Begyndelsen, Enden og desuden et og andet, der ser fornuftigere ud i min Skrivelse; men midt i denne fortryllede Tilværelse slog Indsigten af den praktiske Nytte, som jeg oppe ved min Pult i Cancelliet og andetsteds sad og udgød om mig, saa forstyrrende, saa bindegals forstandigt ind i min Sjæl, at den reves isønder. I 14 Minuter af Kvarteret var jeg, hvad Folk, naar de havde kunnet se ind i mig, vilde have kaldet gal, og da forekom mig Lehnsvæsen, Jurys, Jurisprudentsens højeste Ideer, ja selv Poesien, saa mat og intetsigende, som Jens Lunds Prat forekommer Dig, men i det 15de Minut var jeg selv Jens Lund og udlo med indvortes — som jeg igen næsten i samme Øjeblik følte det — afsindig Latter de fantastiske Billeder. Denne min indvortes Tilstand vedvarer, skønt ikke altid i lige stærk Grad, endnu, og da den engang er fremkommet,

kan den ikke ganske ophøre uden en voldsom Forandring i min udvortes Tilstand. Den Forandring, jeg ene ønsker, kan ikke ske; det eneste, der derfor kan staa mig tilbage, hvis jeg vil vedblive at leve, — som jeg maa, i det mindste saalænge min Moder lever —, er at rive mig aldeles løs fra det, som er her. Men hvorledes skal det ske? Jeg tænker alvorligt paa at komme bort fra Kjøbenhavn; men et egenligt Embede kan jeg endnu ikke vente; at undervise Børn er jeg for utaalmodig og for haard til; jeg havde derfor næsten betænkt at give mig til at være Fuldmægtig hos en Amtmand, eller deslige, ligegyldigt hvad; — men hvor ville Folk da ikke straks blive opmærksomme paa denne Tronafsigtelse; hvor ville de ikke med største Omhyggelighed søge om Grunden til denne — og hvis de nu fandt den rette; — det vilde gøre mig usigelig ondt at se min dybeste skjulte Helligdom vanke om som en Kop Syltetøj før Souperen mellem Folks Munde; og risquerer jeg dog alligevel ikke dette, som jeg mest af alt frygtede for? —

Hvad Dig angaar, kære Ven, saa har dit Brev glædet mig ganske særdeles, baade fordi jeg mærker, at din Tilfredshed er større, end jeg troede at kunne vente det, og fordi jeg dog af det ser en Mulighed til, at andre Mennesker end min Moder kunne holde af mig. De andre agte mig som et forstandigt og godt Menneske, som en begyndende lærd Jurist, som en dygtig Kontorarbejder, som en 8 Aars Senior, ja vel endog som et Menneske, der har Sansen for det Højere, skønt han ikke kan udtale dette; de begegne mig med Agtelse, men videre ikke. Og hvor lidet jeg end taler om det, saa forlanger jeg dog noget mer. Jeg holder inderligt af næsten alle Mennesker, og for Enkelte kunde

jeg gøre store Ting. Du er iblandt dem. Alligevel siger jeg Dig ikke, uden i en gaadefuld, uvilkaarlig Tale som dette Brev, hvori mit Onde stikker. Du kan næppe heller vide det, skønt Du har været tilstede ved dets første Udspring, og dets Voksen fandt Sted, medens Du endnu var her. Blandt mine flere hemmelige, for mig selv yderst pinlige, Kræfter, som jeg nu hverken vil skjule eller prale med for Dig, er den: i Øjeblikke, hvor det efter min tidligere omtalte Anskuelse, af Frygten for at blive til Latter, kommer an paa fuldkomment at dølge mine Følelser, at kaste det tykkeste Ligegyldigheds Slør over den hæftigste indvortes Bevægelse. Skulde Du imidlertid, imod al Formodning, kunne ane noget om hint Onde, saa berør det ikke med en eneste Stavelse; kun jeg selv veed det, og kun min gamle Moder har et Slags dunkelt Begreb om det; ellers intet Væsen, uden Gud, *si sit*. For at være vis paa ikke at komme til at sige mer, end jeg vilde, har jeg først skrevet dette i Concept; ser Du: saa vidt gaar min ulykkelige Besindighed, selv i min Rus.

16. Januar 1828.

Du har vel modtaget mit sidste taabelige og forstyrrede Brev af 25. Dec. 1827 og 12. Jan. 1828. Jeg føler virkelig dyb Kedsommelighed over at have sat Dig i den Forlegenhed at maatte modtage, ja vel endog (Gid Du ej vilde) besvare slige Daarligheder. Men Du er til dels selv Skyld deri. Jeg var alt i Extase den Dag, dit Brev kom; dette satte mig end mer i Varme; og Aftenen kom jeg mod min Sædvane til at tilbringe i et Elysium. Da jeg derfor Kl. 11 eller 12 om Natten skrev mit

Svar paa din Skrivelse, var jeg i en aandelig Rus, hvor jeg i en højere Grad end sædvanligt følte Trangen til at meddele mig, og jeg udplaprede saaledes, med al min Sindighed, det, som jeg ikke vilde. Forstaa mig nemlig ret: ikke at jeg har slige Følelser og Ideer, som Du vil finde i mit foregaaende Brev, gør mig skamfuld, men at jeg røber dem som en 15 Aars Pog. Heiberg har sagt de sandeste Ord af Verden, da han i Recensionen over »Væringerne« talte om Undseelsen for at afsløre for andre sin aandelige Tilstand = den, at blotte sit Legeme i andres Nærværelse. Hverken det sidste (ej engang ved Badning) eller det første har jeg hidtil kunnet overtale mig til at gøre, men her løb jeg af med mig selv. Glem det, og for Alting tal ikke til andre derom; Du skal allerede af dette Brev se, at jeg i det Udvortes kan være saa forstandig, som det med Rette fordres af et Menneske over 28 Aar, skønt Du af mit forrige Brevs Læsning maatte være tilbøjelig til at tro det Modsatte. —

. . . . Endelig er Hauchs »Bajazet« og »Tiber« udkomne, og uagtet jeg sender Dig dem, maa jeg dog tale lidt udførligere om dem. Allerede »Bajazet« er meget god; i »Bajazets« Afskildring er saaledes heldige Træk, og den skizzerede Timur-lenk er i Grunden fortræffelig; saaledes ogsaa mere. Men »Tiber« især er virkelig et Værk, der fortjener al mulig Agtelse. Tibers Karakter er udmærket skildret, den uendelige Falskhed, Fasthed og indvortes Usikkerhed, med de øvrige Træk ere fortræffelig opfattede, og at de alt ere fremstillede af Tacitus, forringer ikke Hauchs Fortjeneste i dramatisk — og det saa fortræffelig dramatisk — at kunne gengive dem. Hertil kommer Senatoreernes Afridsning, der fuldkomment viser den slaviske Tilstand, Rom befandt sig i. Hvad

vil Du ikke ogsaa sige om Caligula især i Scenen med Manus? Det gør overhovedet en udmærket Virkning, at medens man alt ser under Tiber en Tilstand, som man skulde tro var et non plus ultra af Elendighed, man dog derigennem skimter, at det maa blive endnu værre, naar Tibers Tragedie er endt. Hauch har overladt til Ryge, der skal spille Tiber (jeg tvivler paa, han kan udføre den), at besætte Rollerne; jeg kan næppe tro, at den vil gøre Lykke; den kræver, ved sit hele Anlæg, altfor megen Dannelse eller i al Fald historisk Forkundskab, til at Folk skulde kunne forstaa den; selv Skuespillerne klage allerede derover; hvorledes vil ogsaa den Mand, der blot af Stykket veed at Caligula, kort efter at han glemmer alt muligt over Tanken om Tigrene og Raadsherrernes Fægtning med Bjørnene, giver sig til at vise sin Færdighed i at springe og danse, kunne ud-danne sig den, i Stykket skizzerede, i Historien udførte, Karakter. Det er heller ikke vore Skuespilleres Sag i et eneste Ord at lægge en hel Side Tanker, som det oftere maa ske i »Tiber«.

. . . . For mine Synders Skyld kom jeg med Thortsenerne, Møhl¹⁾ og Dr. David hen at se »Preciosa«²⁾ for nogen Tid siden, da Jfrue Pætges skulde spille Hovedrollen. Herregud, hvor kan Mennesker, der dog ere begavede med Fornuftens Brug, skrive saadant Visvas. Musikken er derimod fortræffelig, og Jfr. Pætges spillede og dansede — men ikke sang — godt. Det maa være et haardt Arbejde for en ung, og ikke affekteret Actrice at spille den Rolle. Hun formenes ellers ikke at blive

1) N. C. Møhl, f. 1798, Læge, 1829 Lektor ved Universitetet, en af P. Møllers intimeste Ungdomsvenner. D. 1830.

2) P. A. Wolffs Zigeuner-Drama med tilhørende Musik af Weber.

meget længe ved Theatret, da hun skal være forlovet med en Hr. Harboe, Fuldmægtig ved Klædeoplaget. — Winsløv jun. skal ad Aare spille »Hamlet«; han har rost sig af at ville kunne spille den bedre end Nielsen og bedet Wexschall at sige denne det; Nielsen blev naturligvis yderst opbragt og fik Theaterdirektionen til at overdrage Winsløv Rollen. — Nielsen selv skal nu spille Marinelli i »Emilie Galotti«; jeg tænker det vil ikke engang blive saa godt som W.'s Hamlet. —

Hvad Studenterforeningen¹⁾ angaar er jeg forførdelig ked af dette Selskab. Jeg kan slet ikke tale med Nogen deroppe uden med den yngre Møhl, en skikkelig og dygtig Fyr og din Ven Madvig. Jeg vinder mer og mer Tillid til den sidste, som virkelig er et stort *lumen* mod Fabricius'er, Timmer og Elberlinger etc. — I Senioriatet er i den fratrædende Møhls Sted kommet en Person, den høje S. Bojesen, Cand. juris, et godt og flittigt Menneske, men som er saa formelig, at det er en Gru. Han kan ikke le, og det er noget, jeg ængstes ubegribeligt over. Dette kommer ikke af nogen Melankoli hos ham, men af den ulykkelige Omstændighed, at han ikke kan finde Noget, selv det ubetydelige, langt mindre det betydelige, ubetydeligt. Et saadant Menneskes Mund maatte blive saa aaben som en Hvalfiskes, hvis han kunde se ind i slige Forvorpne, som Du og jeg er. Iøvrigt tænker en stor Del af den vakre Forenings Medlemmer paa at istandbringe et Bal i Foreningen; jeg haaber det gaar overstyr, i det mindste, at de ikke kommer

¹⁾ Studenterforeningen var bleven stiftet 16. Juli 1820. I de første Aar af dens Tilværelse havde J. været et ret aktivt Medlem og oftere siddet i Senioriatet, ligesom han var en af de første, der holdt »Forelæsning« (om Ordalier).

med Forslag derom saa snart; jeg gad nødigt nu paa denne Tid manes frem for at ciceronisere mod sligt. —

Folk vedbliver at dø af Skarlagensfeber, Halsinflammation, Drukning ved Skøjteløben og paa andre Maader. — Mad. Catalanis Koncertpriser ere nedsatte, men jeg gaar der dog ikke. Derimod har jeg givet mine 5 Daler ud for en Billet til Nielsens tragiske Digterværkers Forelæsning; jeg tænker, jeg vil fortryde det; det kunde dog være ret rart at faa selve Hr. Nielsens tragiske Spil saaledes bragt ind i en Nøddeskal; men jeg holder det næppe ud tre Timer ad Gangen blot at høre med de udvortes Øren.

7. Febr. 1828.

. . . . Af danske Bøger er saa at sige Intet set. Et nyt Hefte af Molbechs Nord. Tidsskrift er i disse Dage udkommet; i samme staar et Stykke af Sibbern om Englændernes Tog hertil 1807, hvilket den halve Del af de fornuftige Folk her i Byen anser for Ironi, medens den anden Halvdel antager det for Alvor. Sludder er det i ethvert Tilfælde. — I Heibergs Flyvepost udkommer nu stykkevis Svaret paa Øhlenschlägers Svar til Heibergs Daddel i Anl. af »Væringerne«. Det indeholder særdeles gode Ting, fremsat med en ypperlig Dialektik og i et Sprog, som er fortræffeligt. Der er ogsaa sagt saa smukke Ting om Øhlenschl., at jeg ikke kan tro andet end det kommer fra Hjærtet af ham, og desaarsag har jeg beredt mig til at slaa lidt af i de onde Tanker, jeg har om Skælmen

En 7 à 8 Gilleleje-Fiskere (hvoriblandt den sidste af dem, hvis Handling var Genstanden for Evalds »Fiskere«), ere druknede i en svær Storm.

. . . . Af dit sidste Brev erfarer jeg, at Du er rask, som det synes baade paa Legeme og Sjæl. At Du spiller Komædie, er mig en glubende Glæde; jeg vilde ønske, jeg kunde det med; men det kan jeg sagtens lige saa lidet som skrive Vers, male Karikaturer, spille paa Violin, synge eller fløjte. Selv det sidste gør jeg virkelig saa aparte, at ikke blot Gadedrenge, men velklædte Folk vende sig, naar jeg paa Gaden kalder ad den sorte Kis¹⁾ paa denne Maade. — Christian Winter, som jeg i de senere Tider har gjort endel Tjenester og derved er kommen i lidt nærmere Berørelse med, fortalte mig forleden endel om hans Theaterforsøg og om hans Forlibelser. De første ere nu rent opgivne, og han er meget betænkt paa at sætte sig ned som Præst ovre i Jylland. Han fortalte mig, at han forleden havde præket i Hellig-Geistes Kirke, og jeg truede ham med, at jeg, dersom han gjorde det engang til, skulde tage en rund Studsparyk paa Hovedet, en lang rød Plydseskjole og sorte Manchesterpermissioner paa samt Sukstøvler, og i den Paryre, støttet paa en høj og tyk Spanskrørsstok med en umaadelig Guldknop, stille mig ligeoverfor Prækestolen. Lad ham saa se, om han kan bare sig for Latter. — Nielsen har begyndt de i mit foregaaende Brev omtalte Oplæsninger. Han har oplæst »Tiber«; af de 3 Timer, jeg stod der, hørte jeg imidlertid kun cirka $\frac{1}{2}$ Time (alle diverse Minutter sammenregnede) efter, saa tosset, kedsommeligt og fælt var det. Hans Stemme er imidlertid smuk. I den øvrige Tid lod jeg min Fantasi blæse Fantasier paa Fløjte til Akkompagnement af den Nielsenske Mundharpe, og i Mellemmrummene af denne Koncert morede jeg mig med at se paa Folk,

¹⁾ J.'s Hund.

især paa Øhlenschläger og Heiberg, der sadde tæt ved hverandre. Den sidste sad med det sædvanlige tapetserede Ansigt, af hvilket man umulig kunde se, om han syntes godt eller ilde om »Tiber« og Nielsen; den anden sad yderst attent (han var en af de faa), og Trækkene forandrede sig hvert Øjeblik. Snart saa han fornøjet ud, snart blev hele Ansigtet saa spidst som en Syl, og saa stod der med store Bogstaver skrevet derpaa: Nej, Monsieur Hauch, og Monsieur Nielsen, det kan jeg dog rigtignok gøre meget, meget bedre. Næsten alle andre kedede sig og dekreterede i deres Hjærter den unge Møhl 2 Gange en Orden *pour le merite*, fordi han afbrød Ensformigheden ved at komme uforvarende ind i Salen med stærktnirkende Støvler: derved fik de, uden at støde an mod det sømmelige, Lov til at vende Hovederne om, hvilket og alle, undtagen Øhlenschläger og 2 andre ubekendte, ogsaa straks gjorde. Der var kun solgt 80 Billetter (å 5 Rdlr. Stykket), omtrent 40 havde han foræret bort. Af Skuespillere var der Hass, Enholm, Liebe og Overskou, der unægtelig alle kunne trænge til lidt Undervisning i Deklamation. Af Skuespillerinder Md. Wexschall, Jfr. Jørgensen og Jfr. Pætges. Ellers Theaterdirektionen etc. Det næste, han læser, skal være »Julius Cæsar«.

. . . . Naa, skriv nu snart, lille Ven, om ikke andet saa dog blot en Theaterkritik om dit og Kollegers Spil. Men snart!

8. Marts 1828.

Din Skrivelse har naturligvis været mig i høj Grad kærkommen, uagtet den har slaæet paa Strænge, som jeg ønskede urørte. Du har omtalt min Sjælstilstand og

mod din Vilje fremsat en Hypothese om Aarsagen til denne, hvorved jeg kunde have Lyst nok til at løfte den kritisk-humoristiske Fakkel ivejret for ret at belyse og undersøge den, men jeg har betænkt, at det at gendrive en Hypothese er at lette Vejen for andres Fremsettelse, og endelig den rettes Udfindelse. Maaske Du antager dette for en listig Visen hen til den urette Vej, og i saa Fald er jeg onskabsfuld nok til at søge at bringe Forvirringen til en end højere Grad ved at sige, at det nok kunde saa være. Saaledes kunde jeg — i Lighed med det, der er Tilfældet ved den cretensiske Løgn — blive ved i det uendelige; men dette vilde være upassende, da jeg har saa meget andet for en Ripenser ikke uvigtigt, til Litteratur etc. henhørende, der skal berettes. Sandheden er — saameget muligt talt uden Spas — at, ihvad saa Aarsagen til min Forvirring end er, saa er denne større, end man kan formode; men mere ønsker jeg ikke at tale om den. Kun det maa jeg bemærke, at naar Du søger at vise, at der ikke ligger noget, man maa frygte for, i en saadan aandelig Anatomie, som den jeg for et Par Maaneder siden serverede et Stykke af for Dig, saa ses ogsaa her, at den eneste Regel, der ingen Undtagelse har, kun er den: *nulla regula sine exceptione*. Vist er en saadan aandelig Sønderlemmelse, hvor man — ligesom Sandmanden gør, i Hoffmanns Fortælling, ved Drengens Legeme, — skruer Delene af Sjælen fra hinanden for at se deres vidunderlige Konstruktion, ofte ikke blot interessant, men selv rørende, naar det er en, om end blot i visse Henseender elskværdig Aand, og i saa Fald behøver denne ikke at frygte hin Anatomie; men dette gælder kun i Almindelighed. Der gives saadanne Personer, i hvis hele Væsen, uagtet alt det agtværdige etc. ved

dem, dog ligger en saa bestemt Grundtendens til at staa i et komiskt Lys, at de aldrig, i nogensomhelst Situation, kunne blive Genstand for en tragisk eller rørende Følelse. En saadan Person veed Undertegnede, der i en Række af Aar mangfoldige Gange, netop fordi heri var noget saa saarende, har sat sig selv under Mikroskopet, at han er, og han kan desaarsag ikke overtale sig til for Andres Øjne, selv for sin bedste Vens, med Bevidsthed at foretage en for ham (Personen selv) smertende, sønderlemmende Operation, der saa meget mer kun kan bringe et komiskt Resultat for Vennen, som den alt gør det for den Smertelidende selv. Maaske er et sligt, aandeligt Væsen ikke, hvad jeg har troet, en Art Extravagance, der er beslægtet med den ulykkelige Humor, men simpelt Galskab; men i saa Fald er det ogsaa vist, at jeg ikke behøver at frygte for at blive forrykt, eftersom jeg da alt har været det i mit stille Sind i mange Aar, og i saa Fald vil Du vel ikke være gal nok til at ville tale en gal Mand de fixe Ideer ud af Hovedet, hvori hans Galskab netop bestaar. —

. . . . Kært er det mig, at Du taler godt om Hauch; at der er et meget slet Sprog i den (»Bajazet« & »Tiber«), hører jeg af Hertz, der endog troer, at dette maa have foranlediget Thortsen til den højst ufordelagtige Dom, han giver over disse Skuespil; selv har jeg aldrig nogen Sans for Sprogets Godhed, hverken hos andre eller hos mig selv, og mindst kunde jeg have det i de Dage, jeg læste Hanch og skrev Dig til om ham. At de ere materialiter slette, og navnlig at Karaktertegningen er kun daarlig, er imidlertid i al Fald Uvidenhed. — Heibergs Recension eller Anti-Antikritik er nu endt og skal sendes Dig snart. En hidtil Unavn-given har begyndt et kun svagt Angreb paa ham for

denne i »Kiøbenhavnsposten«; og iøvrigt har et almindeligt, hemmeligt Opbud fundet Sted til at gribe til Vaaben mod ham. 7 Mænd siges at være traadte sammen for at gendrive ham, nemlig Peder Hjort, Hauch, Fogtmann, Wilster, Meisling, Dr. Mynster og Sibbern eller Zahle. Hin Person i »Kiøbenhavnsposten« er nok enten Hjort eller Mynster

I Foreningen er foregaaet sære Ting. Følgen af Kuhlaus Dedikation af de 4stemmige Sange var nærmest en Indbydelse til en af vore Aftenunderholdninger samt et Gilde (hvor bl. a. en daarlig Sang af Dr. David blev afsjungen), samt dernæst, at saavel han som Weyse, i Medhold af Lovenes 1. Cap. § 2 bleve iforgaars optagne til Medlemmer af Foreningen. Det, der vil synes Dig besynderligt ved dette, vil imidlertid nok være, at den undertegnede var Manden, der ledte de mange ved disse Affairer stedfindende Forhandlinger. Jeg havde derved en tredobbelt Glæde 1) de sædvanlige Medlemmers, thi Sagen var populair, 2) min egen med, skønt det modsatte ved første Øjekast synes at maatte være Tilfældet, konsekvent at forfølge mine Anskuelser af Foreningens oprindelige Maal, og 3) en højere ironisk Fornøjelse over den hele, jammerlige Sag. Imidlertid hører jeg siden Ting om Weyse, der let kunde have bragt mig til snarere at forhindre end fremhjælpe denne Optagelse, saafremt jeg havde vidst dem før.

30. April 1828.

Jeg maa være særdeles skikket til at nyde Glæde og Fornøjelse i Livet, hvor lidet jeg end selv har troet det om mig; saaledes, hvad der næppe vil af sig selv

falde Dig ind, har det været mig til stor Glæde, at dit sidste Brev var saa kort, at jeg havde læst det, næsten inden jeg saa det. Denne din Skrivelses Korthed viser nemlig, at Du kun har liden Tid (thi det haaber jeg var Grunden dertil), og hvad kan være bedre end sli­g en Omstændighed for Folk af vor aandelige Konstitution. Derhos tyder det paa, at dine Forhindringer ikke ere af den ubehageligste Art; thi saa havde Du, hvor megen gêne der end maatte flyde deraf, søgt at skaffe Dig Luft lidt længere. Det gør jeg nu og da. Gør jeg mig imidlertid stundom med Vilje løs og ledig for Forretninger, saa er jeg derimod desværre i disse Dage bleven nødt dertil imod min Vilje. En Sygdom, som nogle lærde medici (Dr. Mackeprang) antage for Fuldblodighed og andre (Dr. Møhl) for Mangel paa Blod og Svækkelse i Nerverne, har i nogen Tid sat mig ud af enhver Art Virksomhed, selv Tænkningens, og jeg turde ikke engang vove paa at skrive saa meget som disse Linjer, hvis jeg ikke kunde stole paa, at dit gode Venskab vilde undskylde selv en saa grov Synd som en uordenlig Tankegang etc. er for vore Lige. Efter nogle tidligere Forsøg til at kaste mig over Ende, kom bemeldte Svaghed endelig for Alvor paa mig i Fredags Aftes paa Gaden, saa at jeg maatte flygte hovedkuls ind til en Barber, hvis Svend blev saa forskrækket over min Begæring om Aareladning, at han nær havde skaaret Halsen over paa Overkrigscommissær Øst, hvis Hoved han netop havde mellem sine Hænder til Barbering — Skade at det ej skete; i saa Fald var jeg bleven Aarsag til en fortjenstlig Handling og maaske kommen ind i en ny Udgave af Malling og derved bleven udødelig.

Af Theatralia: »Frejas Alter«¹⁾ gik det kun maadelig med. 1 à 2 Piber, megen Hyssen og lidt Klap. Det er næsten Synd. Imidlertid glæder baade Publikum, Skuespillere og Orkester sig til, at det bliver henlagt. Stykket selv er næsten uforandret første Udgave, men Sangene for en Del, ikke engang til deres Fordel, forandrede; alting mangler Vaudeville-Pointerne; de 7—8 Slutnings-Couplets ere Bevis paa, hvis det behøvedes, at Øhlschlæger aldrig vil kunne faa den Lethed, der er nødvendig til den Slags Poesi. Musiknumrene vare slet valgte og ubekendte Komædien »3 Maaneder efter Brylluppet«²⁾ modtoges nogenlunde godt; Hertz mener, den er af Balth. Bang.³⁾ Det mangler alt nationalt og lokalt, men enkelte Ting skulle ikke være saa gale endda. Jeg saa det ikke, men derimod bærede jeg »Flyttedagen«⁴⁾ med min Nærværelse og kan derfor tale lidt vidtløftigere om det, som det og formodentlig — thi af een Gang kan der ikke dømmes grundigt om et 5-Akts Stykke, som ej er decideret godt eller slet — fortjener Alting hænger, paa nogle smaa Usandsynligheder nær, ret godt og ordentligt sammen, Situationerne ere i det hele komiske, Karaktererne ordenlige

1) I tredje omarbejdet Skikkelse, som Vaudeville, gik »Frejas Alter« over Scenen 19. April 1828, men havde ogsaa denne Gang saa lidet Held med sig, at denne Opførelse kun fulgtes af en anden og sidste.

2) Af Overskou. Opført anonymt første Gang 24. April 1828.

3) B. Bang, f. 1776, havde i Aarenes Løb, medens han sad som Landmand oppe i Nøddebo, indleveret en Mængde Arbejder til Theatret (se hans »Caprifolier« 1—2. 1825—26), men kun et Mindretal af disse antoges til Opførelse.

4) Opført første Gang anonymt 29. April 1828. Forf. har J. endnu ikke vidst Besked om.

og Dialogen levende og meget ofte endog vittig; men, ikke at tale om, at hele den højst nationale Flyttedags vidunderlige Natur langt fra ikke er afpræget i Stykket, saa er det, selv saaledes som det er, belemret med en Del Fejl. Allerede det er en, at det er i 5 lange Akter, gennem hvilke Interessen ikke kan holde ud, saa meget mindre som den alt lidt vel haandfaste Intrigue tydelig og fuldstændigen forklares og udvikles i Forvejen, og der snart ikke er en eneste komisk Situation, som man jo har Vuet af $\frac{1}{2}$ Time, før den indtræder. Disse Situationer have og endel ensformigt, da de næsten alle bestaa i, at En taler om Et, medens den Anden taler om et Andet, ad modum Leonard og Jeronimus i »Abra-cadabra«, »Maskeraden« og flere Holbergske Stykker. Det Hele, der udentvivel er af Peer Wegner,¹⁾ viser sig overhovedet ikke som et nyt, geniask Lystspil, udsprunget af en poetisk Opfatten af Nutidens Abekatte-streger, men som en klog og forstandig Efter- eller Omdannen af holbergske Arbejder. Er det derfor end sikkert bedre end den af det tyske, eller Gud veed hvilket Væsen fremkomne »3 Maaneder efter Brylluppet«, kommer det vistnok til at staa tilbage for Heibergs Comedie, naar den engang bliver at have, idet denne, ligesom Vaudevillerne, vil være virkelig ny og original. Du forstaaer det ovenstaaende maaske ikke ganske, men vil sikkert være enig, naar »Flyttedagen« kommer i Trykken, og Du faar det at læse

Selskabet Studenterforeningen anbelangendes, saa ligner den vor Herre deri, at der er ingen Forandring eller Skygge af Omskiftelse i den. Det er et fordømt Selskab. Spørger Du mig, med Henriette i »De Uad-

¹⁾ Holbergforskeren A. E. Boyes kendte Pseudonym.

skillelige«: »Min Herre, sig, hvad er Der' Mening?«, saa svarer jeg med Hummer: »En agtbar, en dydig Forening«; det er en god, en lærd, en agtet, en musikalsk, en — om Du saa vil — morsom Forening, men en Studenterforening : hvad den skal være, er den ikke, saa lidet som den har været det, og det ærgrer mig, som det altid har gjort. Bedre bliver den ej heller ved, at nu Manthey er bleven Senior i Timm's¹⁾ Sted; — det er, in parenthesi, ikke nogen Forandring, men kun en Feberluftning i Blikstillet. Naar jeg siger, der er ingen Forandring, mener jeg forresten: i Aanden, ellers er der nok i denne Tid. Man er glad, fornøjet, sværmer, hopper om paa et Ben etc. og har Aarsag dertil. Det er ikke Smaating, der bringer disse Folk ud af dem selv, men det, efter Sigende, almægtigste af alle skabte Væsener, *scil.* en Kvinde i Mdme Baadgaards Skikkelse, der laver saa god Mad, som Nogen vil forlange, og overgaar en Gudinde, Gud deri, at hun ikke hviler den 7de Dag, men leverer varm Mad ogsaa om Søndagen. Det er behageligt at se disse unge, taknemlige Mennesker sværme

2. Maj.

Naar jeg iøvrigt ser tilbage paa, hvad jeg i dette Brev har tilskrevet Dig, frygter jeg for, at dette babiloniske Taarn af miscellaniske Efterretninger ikke er, som Du ønsker det. Har Du kedet Dig ved dets Gennemlæsning, saa grib fat paa »Flyveposterne«; men jeg veed virkelig ikke, hvorledes Breve til en stadig Fraværende rigtig skulle være indrettede, idet jeg selv

¹⁾ F. U. Timm, f. 1801. 1824 cand. jur., 1828 Auditør, 1856 Borgmester i Randers. D. 1860.

aldrig har været længere Tid end en Uges Tid borte fra Byen. Mange Smaating interesserer i Øjeblikket den Tilstedeværende (skønt desværre ikke længere mig), som tabe al Værd for den Fraværende, der først faar dem at vide i Maaned efter, men paa den anden Side er Sindet for den, der er borte fra et Sted, vel ofte saa længselsfuldt efter noget fra dette Sted, at han tager imod endogsaa tørre københavnske Jyder i denne Henseende. Jeg saa det derfor gjerne, om Du underrettede mig om, hvad der er at bemangle ved mine Skrivelser, om dette skulde beklippes og hint udvikles videre, om Theaterefterretninger skulde formindskes og de litterære formeres, eller hvorledes Du vil have det. — Skriv mig snart om dette og mere.

14. Juni 1828.

Det gør mig af en dobbelt Grund ondt, at jeg ikke tidligere har tilskrevet Dig Svar paa det første af dine to sidste Breve; dels har jeg nemlig ængstet Dig ved min Tavshed, dels vilde muligvis et tidligere Forsøg paa at svare, have overbevist mig om min Evne til at kunne dette, noget hvorpaa jeg har tvivlet. Min Sygdom har været, og tildels endnu er, den Dig maaske ikke aldeles ubekendte *hypochondriasis*, en Art Nerve-svækkelse, hvori man troer at have denne eller hin eller flere Sygdomme og hvor Indbildningskraften virker med en saa utæmmet Styrke, at man virkelig føler Symptonerne af Sygdommen i en saadan Grad, at man næsten ikke kan andet end tro, at man har den. Et naturligt Hang til denne Sygdom (alt i mit 9de Aar lagde jeg i en Tid af flere Maaneder mig hver Aften

til Sengs med den fulde Overbevisning, at jeg skulde dø den Nat), Mangel paa Beskæftigelse, der interesserede mig og — som en Følge deraf — Mangel paa Tanker, uden saadanne, der drejede sig om mig selv; Adskillelsen lidt efter lidt først fra Peder Hansen¹⁾, Thortsen og Dig, og siden endog fra Omgangsbekendtere som Valentin og Timm; fremdeles en maaske ved selve min Hypochondrie forøget Lidenskab for en Pige, til hvis Besiddelse jeg vel aldrig kan komme, og en, som jeg nu indser, højst ufornuftig Indretning af min Diæt, der har foraarsaget, at medens Du ved din er bleven saa fed som jeg var, er jeg bleven smallere, end Du nogensinde var. Alt dette har gjort mig til en *Hyperhypochondriacus*, og kun lidt efter lidt kan jeg kanske vente at komme mig nogenlunde; dog — eet af Midlerne hertil er, at jeg ikke tænker paa mig selv, og det er derfor vel rigtigt at afbryde her. —

Men dermed standser ogsaa mit Brev; thi af ren Raisonnement kan jeg ikke frembringe noget, der ikke staar i Forbindelse med det forbudne Æble, Tanken paa min legemlige og aandelige Tilstand, — og af blotte facta veed jeg næsten ingen. Litteraturen staar ganske stille her tillands. Winthers Digte og Høiens Bog om de paa Salonen fremstillede Malerier etc. ere omtrent de eneste *litteraria*, man kan nævne. Den første er uden Tvivl en meget god Bog og den sidste udmærker sig vel i det mindste *inter pares*. Iøvrigt har jeg i 4—5 Uger ikke engang læst en Avis eller et Tidsskrift uden Flyveposten

¹⁾ P. Hansen, f. 1798, gik som cand. jur. i 1826 til de danske Besiddelser i Ostindien (Trankebar) som Gouvernementssekretær. — Thortsen var bleven Adjunkt i Helsingør.

Theatret er nu lukket og altsaa ej heller fra den Kant er der noget, der kan berettes Kongen har bestemt, at Øhlenschläger, Heiberg og den norske Boye¹⁾ skulle hver for sig udarbejde en Plan til den dramatiske Fest, der skal gives i Anledning af Prinsens og Prinsesse Wilhelmines Formæling, hvorefter han selv vil udsøge den bedste af de 3; naar da alle 3 ere udførte, skal det Stykke, hvis Plan har fundet Naade for Kongens Øjne, spilles paa den egentlige for Festen bestemte Dag, og de andre 2 siden engang; hvilket alt er noget sært.

— — — — —
P. S. Af de ovenfor angivne Grunde bedes især den 4de omhyggeligen fortiet. Jeg har givet mig Luft for Hertz og Møhl om denne Genstand (at jeg ikke gør det her, er fordi jeg frygter for at dvæle ved den; med Tiden skal Du faa mer at vide). Men jeg vilde nødigt, at det skulde blive videre bekendt. — Iøvrigt beder jeg Dig undskyldte, hvis der i de ovenstaaende Linjer skulde være indløben en eller anden Tankeløshed; mit Hoved er endnu kun meget svagt, men jeg har troet ikke at kunne opsætte det længere at tilskrive Dig. Svarer Du mig, saa rør ikke for meget ved min Tilstand, men fortæl hellere noget glædeligt om din egen.

23. Juli 1828.

. . . . Uden Omsvøb, gode Ven! — skriv mig oftere til, end Du har gjort, hvis Du vil sætte mig istand til at tilskrive Dig saa ofte som hidtil. Min Syg-

¹⁾ C. J. Boye.

dom helbredes bedst ved Selskab, og det har jeg næsten intet af. Uagtet 2—3 enkelte skikkelige Mennesker (Møhl, Kilde, Hertz) nu og da gaa velvilligen om mig, og en hel Hoben Andre sætte milde og venlige Ansigter op, naar de se mig, og saa interessere sig forskrækkelig for mig, føler jeg dog stadig Trang til at kaste mig i en Vaudevilletone ved at synge: ene er jeg, skønt ei ensom. Jeg trænger kort sagt i en saadan Grad til virkelig eller Brev-Samtale med Venner, at det maa være Dig en Art Samvittighedssag at tilskrive mig, selv om Genstanden for dine Skrivelser kun er det ubetydelige Ribes ubetydeligste Hændelser. Imidlertid er det, med alt det, dog bedre med mig end forhen, og engang imellem — skønt det kun er sjældent, ser jeg en Slags Muelighed i at jeg kunde komme mig aldeles, skønt det vel i saa Fald vil vare længe. Dog — det nytter ikke at tale om disse Sager, og derfor til andre Ting!

— — — — —
 Heibergs Udkast »Ellepigen« er antaget. Der er, saavidt jeg har hørt, halvt historisk og spiller i Christian d. 4des Tid. Den Musik, som der skal være til — men som nok blot er Chore — komponerer Kuhlau; Dansen, siges der, at Heiberg selv skal komponere!

Af andre kuriøse Sager veed jeg intet, der kunde interessere Dig synderligt. Om Forgiftelserne i Halmstad ved Hummer, af hvilke over 50 Mennesker ere blevne syge, faar Du vel det behørigte Kvantum Kundskab gennem Aviserne. Ogsaa her har Nydelsen af Rejer foraarsaget betydelige Tilfælde i 5—6 Familier, og en Mand paa Christianshavn er død deraf. Dette og Forventningen om Rariteterne ved Prins Fritz's og Prinsesse Wilhelmines Bryllup holder i denne Tid Folk vaagne.

— Dyrehaugstiden er nu forbi; den florerede ved Jongleurer, fattige Ridekunster, kloge Jomfruer, stærke do., kloge Hunde etc. — Foreningen højtideligholdt forleden sin Stiftelsesdag paa samme Maade som forrige Aar, nemlig ved en Æderejse. Jeg var ikke med.

22—23. Aug. 1828.

Uagtet dit nederdrægtige Brev af 29. f. M. har jeg dog endnu saa meget godt Hjærtelav mod Dig, at jeg vilde tilsende Dig den indholdsrigeste og tillige nydeligste Skrivelse af Verden, om jeg kunde; men dette er for Øjeblikket allerede umuligt i Positiv, altsaa meget mer i Superlativ. For det første kan Du, eller rettere sagt: jeg løbe op i Studenterforeningen, i Athenæum (om jeg var der), til Dr. David, i Cancelliets Archiv-Contor, hos Minnis, til den tykke Jürgensen, i Reitzels Butik, kort overalt hvor man ellers kan vente at finde de mest nye og velsmagende Nyheder, og Du, eller jeg, vil se hele, lange Rækker Mennesker staa der og gispe som i et lufttomt Rum. Der er intet nyt under Solen, sige de alle tilhobe. For det andet (quoad Nydeligheden), da kan Undertegnede vel aldrig skære sin Pen til disse velvalgte Talemaader, denne ophøjede Stil, disse henrivende Udtryk etc., da jeg overhovedet aldeles ikke kan skære min egen Pen; men mindst kan jeg glimre for Dig paa den omtalte Maade paa en Tid, da mine Vinger hænge saa slapt ned, som en stakkels Spurves i $\frac{1}{2}$ Times Regnskyl, og mindst kunne mine Tanker gaa i smukke Paradeskridt gennem Sjælland, Fyen og en Del af Jylland, medens jeg saa meget, som altid endnu er Tilfældet, snart er ude af mig selv, og snart paa det

allerdybeste inde i mig selv uden i nogen Maade at kunne passe den dejlige, mellemliggende Skønhedslinje

Mine litterære Nyheder ere mer tilkommende end nærværende. Saaledes kommer da endelig Øhlenschlägers »Hrolf Krake« snart ud, og samme Autor arbejder friskt væk paa tvende, store historiske Dramaer: »Carl den Store« og »Longobarderne«. At de ville blive mindre gode, staar til at vente, da han er lige uheldig, hvad enten han rejser med Bertouch¹⁾ eller med sin Muse til de fremmede Lande. Item vil han, for at hele Verden saavidt muligt kan blive delagtiggjort i hans digterlige Herlighed, udgive sine samlede Værker i en Haand-udgave i 1 Bind, ad modum Shakespeares, Byrons, Moores etc. Rahbeks nye Maanedsskrift »Tritogenia«, 1. Hæfte, er udkommet og indeholder 1) en Indledning til den danske Digtekunsts Historie under Chr. VII af Rahbek, nemlig: a. Et Reskript ang. Trykkefriheden; b. Betragtninger over Bernstorff, der den Tid fik Afsked; c. Et Digt af Voltaire, fragmentvis oversat, med nogle Bemærkninger af Jakob Baden om samme Digt. Jeg gad vidst, om Rahbek, naar det paa 3—4 Ark blev sat ordentligt ud fra hinanden, kunde begribe, at Benævnelsen: Indledning til den danske Digtekunsts Historie er mindre passende til det Indhold. 2) En Afhandling af Bredsdorff om Midlerne imod Luxus's Udbredelse i et Land, hvor der angives til Slutningen som det ypperste, ja eneste probate Middel, at aandelig Kultur smukt udbredes i Landet, saa vil Folket nemlig af Respekt for Aanden glemme de jordiske Ting. Oh! Oh! 3) En simpel Fortælling om et gammelt Dokuments Forfalsk-

¹⁾ Med hvem Ø. foretog den Rejse, der fik et saa trist Efterspil i »En Rejse, fortalt i Breve til mit Hjem«.

ning af R. Nyerup; og endelig 4) en historisk Maaned-
Due eller -Rose. Jeg har sat Indholdet saa vidtløftigt
ud fra hinanden, for at Du dog kan have det, da Du
vel næppe faar Heftet selv at se; som Rygtet gaar, skal
Rahbek aldeles ikke kunne begribe, hvorfor det bliver
saa overmaade lidet læst og afsat . . .

Da vort store kongelige Theater er lukket, og jeg
vil blive i Vanen at skrive noget om Skuespil, staar
mig kun tilbage at sige Noget om Kuhns¹⁾. Jeg ser,
at »Aarhus Avis« og vel altsaa ogsaa maaske Ribes,
har omtalt den nye Pantomime »Jocko« med Ros og
Ære. Jocko er en ædel Abe, saa dydig som nogen
ifflandsk Biedermann, men ikke saa anstændig; thi han
luser sig, spiser Smaadyrene og gør uanstændige Ge-
bærder med en Flaske Vand, som han hælder ud. Be-
meldte Abe redder to Gang et Barn etc.; det er natur-
ligvis noget daarligt Tøj Petoletti, der har adskilt
sig fra Kuhn, har lejet et stort Theater, der er opbyggt
paa Blaagaard af en Bager²⁾, og har engageret to store
Selskaber, et til æquilibriske Kunster og et for Panto-
mimerne; de begynde i næste Maaned.

18. og 20. Oktbr. 1828.

Du taler om de herlige Forventninger, der fyldte
din Sjæl, da Du sidst beredte Dig til Rejsen herover,

-
- ¹⁾ Morskabstheatret paa Vesterbro, som paa dette Tidspunkt
Kuhn ejede i Forening med to yngre Pricer, James og
Adolf. Programmet var udelukkende Pantomime, Dans,
Akrobatik o. l.
- ²⁾ Theatret paa Nørrebro havde kun en kort Tilværelse.
Petoletti maatte opgive det efter en enkelt Sæson, og
snart efter brændte det.

og den Maade, hvorpaa disse Forventninger bleve skuffede. I Almindelighed vilde man svare paa saadan Klage, at saaledes er det altid med store Forhaabninger, og man vilde uddrage den Moral, at man ikke skal give sig af med at haabe ind i det Tilkommende, men nyde det Nærværende. Imidlertid er hele denne Sats efter min Formening urigtig. Allerede det synes mig vist, at Øjeblikket i Grunden næsten aldrig nydes, eller kan nydes, ene. Det er egentlig kun gennem Haabet og Erindringen, vi faa vore, i det mindste vore bedste, Nydelser. Heller ikke er Grunden til, at man vil bortjage Haabet og sætte det Nærværende istedet, den, at jo hin selv er en Nydelse, men kun at paa den søde Kløe kommer den sure Svie; men i saa Fald er Ulykken kun, at man ikke er konsekvent, og vedbliver i sit Haab, i det mindste paa andre Ting, naar det, man hidtil har haabet paa, gaar Fanden i Vold. Haabet er vistnok en Chimaire, men vore glade Forestillinger om det Nærværende — hvilke derhos, som ovenanført, i Grunden altid ere ledsagede af et, om end ubevidst Haab — ere ligesaa meget, og maaske mere Chimaire. Jeg taler saa meget Haabets Sag, da jeg har faaet at føle, i det fuldkomneste Omfang, hvad et blot Præsens-Liv uden perfectum eller futurum, altsaa uden Erindring og Haab, vilde sige. Der var en Tid, kort efter at jeg, saa aldeles imod min Forventning og min Mening om min daværende Tilstand, havde rejst mig fra mit Sygeleje, da min aandelige Pine først ret begyndte. Den skrækkelige Følelse af at være syg, uden dog at være det (Hypochondriasis), min Grublen derover berøvede mig ikke blot næsten Visheden om det Nærværende (hvilket grænser saa nær til Afsindighed, der jo bestaar i, at man antager det Bestaaende for noget andet end det, alle Andre se det

er), men fremfor alt næsten ganske Følelsen af det Forvundne og Tanken paa det Tilkommende. Jeg kunde ikke uden den voldsomste Anstrængelse, og endda ikke med nogen fuldkommen Sikkerhed eller Tydelighed, om Eftermiddagen mindes, hvad der var sket om Formiddagen; og forestille mig, hvad der vilde ske, formaaede jeg endnu mindre, hvoraf igen fulgte en næsten fuldkommen Viljeløshed i Handling. Erindring og Haab vare saaledes borte, og Nydelsen af det Nærværende kunde ikke glæde mig det mindste. Jeg havde netop saa meget Forstand tilbage, at jeg — skønt utydeligt — indsaa Rigtigheden af Alles Fordring, at skulde jeg reddes, maatte jeg kaste mig uopholdelig ind i Livet igen. Jeg begyndte at læse og skrive paa en Tid, da jeg ikke troede mig istand til at fatte eller skrive et Punktum i Sammenhæng; men lidt efter lidt fik jeg Begreberne om Følge tilbage, derpaa efterhaanden flere og flere Erindringer, og endelig kom imellem et Lysglimt af Haab tilbage. Det er nu uendelig bedre med mig, skønt det — Gud veed det — er maadeligt nok. Men Følelsen af min Magt over det Nærværende, Erindringen om de Behageligheder, jeg tør mindes, og især den Smule Haab, jeg — skønt i underordnede Henseender — tør nære, ere endnu bedre Medicin for min Aand end den styrkende Vin er det for mit Legeme, der iøvrigt endnu næsten uafadeligt ved Blodets følelige Pulsslag vil hentrække min Opmærksomhed paa sig og drage mig tilbage i det blot Nærværende og Legemlige. Man er et Dyr, eller højst en Pjerrot, naar man kun kan leve i det Øjeblikket, og, naar man ikke er berøvet sin Forstand som Hunden eller Pjerrot, er man derved det ulykkeligste Menneske. Derfor siger jeg til mig selv som til Dig: se af alle Kræfter at komme til at haabe,

og svigter Opfyldelsen, saa haab igen paa det samme eller paa andet, men arbejd derfor ogsaa i Øjeblikket for at gøre Dig mer og mer berettiget til at haabe, og derved istand dertil; med andre Ord: haab, men ikke ørkesløst.

Min Mangel paa Aands Bevægelighed, som Du — skønt med Tvivl — omtaler at tro at have bemærket, forsvinder mer og mer, og hvis alle Julemærker slaa Fejl, skal hin Bevægelighed engang fuldkommen komme tilbage; derimod frygter jeg endnu for mit bedste Stykke, min Humor. I Humoren ligger der, uagtet den saa ofte vender sig mod Vedkommende selv, en stor Stolthed, og selv idet man spotter sig selv, føler man sig som Spotter, paa en endnu større Højde og over sig selv. Naar nu denne vidunderlige Del af det besynderlige Jeg, der saaledes hovmoder sig ikke blot over Andre, men endog over sig selv, ved et Nebudkadnezar-Liv, der alligevel var forbundet med den dybeste Følelse deraf, engang har været aldeles ydmyget og undertvungen af den lavere Del af Jeget, saa maa Stoltheden bortfly og Humoren forsvinde. Det eneste Haab, jeg endnu har tilbage, er, at det var det legemlige, der for en stor Del i hin Tid saa fuldkomment nedtrykte det Aandelige. Det eneste Middel til at hjælpe Sagerne paa Fode igen er derfor, alt som Ligevægten mellem Aand og Legeme kommer tilbage, af al Magt at stræbe at faa hin Stolthed, hin Aandens Følelse af sin Overmagt over sig selv, tilbage. Men dette lykkes kun ved Forsøg. Ligesom det simple Aandelige først kom igen hos mig ved en Anstrængelse, som jeg i Begyndelsen troede vilde være unyttig, saaledes kan Humoren ogsaa kun komme igen ved at jeg øver den, skønt jeg ikke har den — endnu. Jeg ler derfor saa tit jeg kan, om

jeg end hellere vilde græde, og jeg agter at fortsætte dette. Saafremt det saa kan komme, saa skal det komme. Jeg ender imidlertid her mine Selvbetrægtninger, der dog vel ikke ere det saa meget, at jo endogsaa Andre, f. Ex. Du selv skulde kunne anvende noget af det Sagte paa Dig selv. Synes mine Otd trivielle, saa betænk, at man siger en Ting 1000 Gange og troer, at man forstaar det tilgavns, og at der, naar man saa engang selv oplever Sagen, gaar et Lys op, som viser, at man hine 1000 Gange kun har plapret efter, hvad andre have sagt, uden at man har haft den fuldkomne Anskuelse deraf. Iøvrigt, i al Fald, saa undskyld mig med, at jeg endnu er syg, thi det er jeg saa vist, som at det er sandt, hvad Goethe siger:

Dem ist es schlecht in seiner Haut,
Der in seinen eignen Busen schaut.

Hvad Nyheder i Kbhvn. angaar, saa er der næsten kun en eneste Sag, hvorom alt drejer sig, nemlig den høje Formæling. Naar Du gaar fra mig ¹⁾ ned ad Kronprinsensgade, vil Du høre Folk imellem hinanden hviskende at tale om den unge Prins og Prinsessen; kommer Du op paa Købmagergade, mumler Folk en hel Del, hvoriblandt Du kun tydeligt hører Ordet: Formæling, og paa Amagertorv løber Ordet: Illumination gennem alle Munde. Kommer Du endelig op i Can-

¹⁾ J. beboede Stedet paa Hjørnet af Pilestræde og Kronprinsensgade (nuv. Pilestræde Nr. 40), som hans Moder ejede.

celliet, faar Du ufejlbarligen den allerede 10 Gange gentagne Ordre om endelig at indfinde Dig Lørdag d. 1ste November Formiddag Kl. 8 for at skrive de mangfoldige nye Bestallinger etc., der bliver at udfærdige. Gaar Du hen til Reitzel, faar Du strax et Digt i Anledning af Formælingen med Musik til, forfattet af Krigsassesor og Skriverlærer Melbye, i Hænde, og medens Du læser det, gaar den lange Reitzel og hans to smaa Drenges Munde som ligesaa mange Lirekasser rundt; en evig *Lirumlarum* om Formælingens Glans og Glæde; gaar Du derfra hen til Bogbinder Lerche, staar han selv med sin hvide Nathue paa Hovedet og indbinder 7 Exemplarer af Øhlenschlægers »Hrolf Krake« i Saffian, der skulle overrækkes det kongl. Hus i Anledning af Formælingen. Skal Du have din Kjole lappet hos din Skrædder, kan Du næppe komme ind til ham for den Mængde nye Uniformer til Formælingen, der opfylde hele Værelset, og vil Du nu, efter alt dette, besøge Snedkermester Olsen — om Du kender ham — kan Du ikke komme op af Trapperne formedelst de der udsatte nye forfærdigede Pyramider — altsammen til Formælingen. Ser Du i Vejret for at faa at vide af Nicolai Kirketaarn, hvad Klokkeren er slagen, forbavses Du ved at se 6 à 7 Mennesker spasere om højt oppe over Taarnet paa en hel Del store Bjælker, der se ud som Pibestilke, og gaar Du i dybe Tanker ned ad Christiansborg Slotsplads, risquerer Du om nogle Dage at rende Næsen imod et stort Hus for Enden af Børsen, hvilket Grossererne lade oprette til Stads i Anledning af Formælingen. In summa: Formæling, Illumination. Ordner og Rang, og Rang og Ordner og Illumination og Formæling. Beskrive Dig hele Sagen kunde jeg kun, hvis jeg vilde anmode Hof-Boghandler Beeken om

at laane mig Manuskriptet til den Bog, han vel nu har færdig efter i Adresseavisen at have anmodet Alle om at give ham Underretning om Alt, hvad de vil gøre i Anledning af Formælingen; thi de faa Noticer, Kjøbenhavnsposten, Den flyvende Post, Adresseavisen, Østs Archiv og alle andre Blade dagligt meddele, vilde langtfra være tilstrækkelige. Men Beeken vilde sagtens ikke laane mig sin Bog, og saaledes maa Du slikke Dig om Munden med Taalmodighed indtil videre. Eet maa jeg dog berøre noget nærmere af de store Ting, som skulle ske. Det er Studenternes store Fakkeltog fra Regentsen (Søndag d. 2. Novbr. om Aftenen) ned ad Købmagergade, over Holmensbro, og hen paa Slotspladsen. De skulle der synge en Sang, som en Deputation skal overrække det unge Par. De have alt for 14 Dage siden indgivet en all. Ansøgning derom, og H. M. Kongen har all. svaret etc. Nogle af dem foranstaltede en Sammenkomst i Foreningen, hvor de straks valgte en Deputation, men herover bleve Regentsianerne vrede, saa der blev stor Unighed og Udseende til en akademisk borgerlig Krig. Nu er dog alt bragt i Orden og Fred igen. Denne *plusultraisme* er imidlertid ikke saa fæl, som den synes; thi de fleste eller dog en stor Del f. Ex. min Ven Unsgaard, der den Aften mod Sædvane forlader Kone og Børn, gaa egentlig med mere for at se de Løjer end af Interesse for Sagen. En hel Del ville og blot vise deres Stemmer og deres Fakler m. m. for Folket, uden at have videre onde Hensigter. Men naragtigt er det dog, og værdigt til at fortælle i et Brev til Dig. Iøvrigt er i disse Dage Plankeværket i Slotsgaarden blevet nedtaget.¹⁾ Hvad det dog er for en imponerende Bygning!

1) D. 1. Novbr. 1828 indviedes det andet Christiansborg.

Og Ridebanen — den er snart saa stor som selve Slotspladsen. Det er imidlertid paafaldende, hvor lidet denne Masse passer sig hertillands. Christiansborg forholder sig til Kjøbenhavn som Kjøbenhavn til hele det øvrige Danmark

11. Novbr. 1828.

Det er igen stille og roligt i Kjøbenhavn. Pyramiderne, Obeliskerne og Transparenterne ere borttagne af Vinduerne; Himlen er nu ikke længere om Natten rød af Begkransene eller blaa af Blaalyseens Skin; den 14 Alen høje Bygning paa Nicolai Taarn bliver Dag for Dag mindre og gennemsigtigere; Templerne ved Comediehuset, Studiegaarden og Bryghuset ere forsvundne; Guirlanderne paa Studenterforeningens og Etatsraad Holtens Gaard ses ikke mer; de grønne Kranse, der hang om Halsen paa de 4 Vildmænd ved Holmensbro, ere afrevne; Stjærnerne og Kammerherrenøglerne, der før saas paa Gaden i talrig Mængde, ere som blæste bort, og ordinære Soldater traske langsomt frem og tilbage omkring Christiansborg-Slot istedetfor de pyntelige Livvagtskarle, de stode der for kort siden. *Sic transit gloria mundi!*

Jeg vil, kære Ven! skaane Dig for at høre eller læse de store Betragtninger, som den høje Formælingsfest dels ved sig selv, dels ved sin Genstand, opvakte hos mig, saa meget mere som ganske sikkert lignende ere opstaaede hos Dig. End mer vil jeg forskaane Dig for en fuldstændig Beskrivelse over den megen Tegn paa Glæde etc., som viste sig her tilbyes. Under forstørret Maalestok var Kjøbenhavns Bravour vel den samme, som Ribes har været. Imidlertid er der et og

andet, som kunde more Dig, og som Du ellers muligt ikke erfarer, som jeg vilde fortælle, og ligeledes et og andet, som, skønt Du alt vil læse Dig det til i Aviserne, dog maaske ogsaa kan interessere Dig i min Fremstilling. — Saasart de Kongelige vare rykkede ind i Christiansborg, var allerede alt i fuld Røre. Hele Livvagten marscherede i fuld Stads med brillant Musik gennem Købmagergade til Slottet, og Livjægerne under do. til Amalienborg. Transparenter og Blomsterguirlander begyndte tidligt om Løverdagen at vise sig paa Husene, og Folk mylrede omkring paa Gaderne som i en Myretue. Selve Christiansborg afgav, især de egentlige Festsæftener, et højt interessant Syn. Det var synderligt for os, der aldrig før havde set denne store, mørke Klump oplyst af et eneste Lys, nu at se den glimre med Lysekroner og Astrallamper i al Herlighed; naar Portene bleve aabnede for Indkørende, straalte det ud som af et Feslot Om Tirsdagen forlode de Kongelige i en i Grunden meget fattig Procession, hvorved Regimenterne paraderede og Studenterne nøde den Lykke at staa øverst ligeoverfor Livvagten, Christiansborg, og toge til Prinsens nye Palais, der skal være et Mønster paa nydelig og bekvem Indretning, men som Prinsessen efter Sigende dog ingenlunde skal være tilfreds med. Besynderligt var det, at paa den hele Vej ikke et eneste fattigt Hurraraab hørtes, ja det i forfærdelig Masse sammenstimlede Folk tog ikke engang Hattene af for de Kongelige, der sad og hilste langt ud af Vognene. De følgende Dage have afvekslet med Hoffester og Corporations Audiens. I Torsdags gaves Formælingsstykket,¹⁾ som jeg ikke har set, men som skal udmærke sig ved

1) »Elverhøj«, 6. Novbr. 1828.

den fortræffeligste Intrigue, Plan og Udvikling. Da imidlertid ogsaa dets største Fortjeneste ligger heri, vil Heiberg ikke lade det komme ud før om nogen Tid, og da jeg heller ikke har villet læse Udtoget i Kjøbenhavnsposten, kan jeg ikke sige videre om det. I Løvedags havde Jøderne Stads i deres Synagoge, hvortil de fornemste Embedsmænd vare indbudne; det skal have været meget smukt. Vor Ven Hertz har skrevet en god Cantate til den Anledning. Igaar var der Bal en costume hos Prins Christian. Endel forestillede Indvaanere af de forskellige Dele af det danske Rige og fremsagde nogle Vers, forfattede af Øhlenschläger; andre forestillede Personer af den saa meget yndede »Waldemar Seier«. Idag var Doctorcreationen i Runde-Kirke, hvor der holdtes mange Taler, og hvor alle Professorerne, ifølge et derom af Rector magnificus Schlegel udsendt Cirkulaire, skulde indfinde sig i deres bedste Klæder, hvorved især Werlauff, der ikke har nogen bedste Klæder, kom meget i Forlegenhed. — Hvad den hele Stads alle disse Dage igennem angaar, da er Folket overmaade glad over Kongen, der ved alle Lejligheder skal have vist en Hjærtelighed og Rørelse, der sikkert er ham fuldkommen naturlig. Dronningen har for megen Anstand til at lade slige menneskelige Ting mærke. Princessen skal engang imellem have været meget rørt, og opbevarer Hjort, efter nogles Sigende, den i Anledning af Halds¹⁾ Tale fra hendes Øje faldne Taare i en Flaske med Spiritus hjemme paa sit Værelse. Men det er vel Løgn og Sladder. Prinsen spaserede paa Gaderne og red paa Volden alle Højtidsdagene, selv

¹⁾ S. Hjort og P. T. Hald, Medlemmer af Studenternes Deputation.

Morgenen efter Brudenatten, som om det aldrig var ham, hele Herligheden angik

Øhlenschläger oplæste forleden »Longobarderne« i Studenterforeningen. Det er noget vidunderligt umotiveret Sniksnak. Kun Chorene (thi det er i græsk Form) syntes mig paa enkelte Steder lyrisk smukke, men de vare saa fulde af *sesquipedalia verba*, at det var tungt at forstaa dem. Før Digtet selv kom en indledende Forelæsning, fuld af det prægtigste Rosenkilde-Vrævl, saa godt, som jeg aldrig har hørt det før af Øhl.

. . . Severin Boiesen leer nu. Jeg har vist skrevet Dig til før om mine Lidelser over at denne min Collega aldrig kunde lee over Noget; men var det slemt, saa er det nu meget værre. En hæsselig Latter er dog noget skrækkeligt; der er faa Ting, der bedre viser et plumpt og tosset Indre. Han taler ellers en smuk, klar Tone, skønt uden Udtryk, men nu, efter at han formodenlig er kommen i en behageligere Tilstand, giver han sig, naar der siges en eller anden Zote, til at slaa en grov, fæl Baslatter op, der undertiden er nærved at bringe mig Hypochondricus i Fortvivelse. Jeg har oftere i den senere Tid været lige ved at springe op, banke ham og kaste ham udenfor Døren

7. Januar 1829.

Hvorledes har Du det? Hvad bestiller Du? Er Du bleven Benedictiner og har svoret Taushedsløfte? Skriver Du Vaudeviller? eller Noveller? Eller læser 23 Timer af Døgnet for Drengene? eller rejser Du om i Juleferierne for at bese de dejlige Egne i Vinterfarve?

eller spiller Du Komedie eller Kort? eller har Du Mæslinger? eller er Du doven? Echo svarer: doven!

Det er en utilgivelig Svaghed hos mig, at jeg tilgiver Dig denne Svaghed. Jeg burde skænde, rive Dig ned, ikke levne Dig Ære for en Hvid, men jeg er for from og taler, uagtet Du tier.

Et glædeligt Nytaar. Det er et saa taabeligt Ønske, at det vel kan staa i Spidsen for min Nytaars-Korrespondance til Dig. Der ere faa eller ingen, som ere saa gale for Alvor at tro, at Skæbnens Bestemmelse, eller hvad det nu er, i mindste Maade kan rokkes ved det, og alligevel lyder denne Besværgelses-Formular bestandigt ufortrødent. Det er maaske en Høflighedsformel, men Vedkommende ville dog have, at denne Aars-Godmorgen skal se ud som noget mer end den sædvanlige, som en virkelig Velviljes-Ytring. Den er det og i de fleste Gratulanter's Mund, men mer mod de Paagældende selv end mod dem, den siges til. Jeg, for min Part, vil aabenhjærtig tilstaa, at jeg til Løn for min Gratulation venter, om just ikke en Rigsbankdaler, der vistnok vilde være ilde anbragt af Dig til mig, saa dog et Svar, som Du saa længe har ladet mig bie efter.

Imidlertid vil jeg dog til Nytaar give Dig noget mere end det blotte glædelige Nytaar. Jeg vil herved forære Dig de skønneste Nyheder, som i den senere Tid her have været at finde, skønt de ere fattige nok. Den velvillige Læser vil herved gunstigst undskyldte etc.

Jeg har i mit sidste Brev, om Du ellers har bemærket det, spaset med den regelmæssige Gjenviden i mine Breve af Litteratur-, Theater- og Miscellanea-Artiklen. Imidlertid forekommer denne Atterkomst mig selv ikke blot komisk, men, som enhver anden regelmæssig Vekslen — det være sig nu Aarstidernes, Livets og

Dødens; Gang til og fra Skolen eller Cancelliet, Puls-slagene osv. — tillige noget tragisk eller gyselig. Alligevel har vor Herre nu engang bundet mig til den, da jeg ikke kan finde paa nogen anden Maade, og med faa, smaa Variationer vil den derfor igen vise sig ogsaa i dette Brev.

Flyveposten er ophørt, kære Ven! om just ikke for bestandigt, saa dog for et Aar. Heiberg vil i denne Tid lade sin Aand ligge brak og samle Ideer. Naar Fredagen den 1ste Januar 1830 kommer, har han lovet, skal Reitzels Karl i Tusmørket komme ind igen ad min Dør og sige: Her er Flyveposten! Men det hjælper mig rigtignok ikke i Aar Om den nu udkomne 2den Del af Hauchs dramatiske Værker maa jeg tale noget mere serieux. Dette Bind indeholder 2de Stykker: »Gregor 7de« og »Don Juan«. Jeg har langtfra ikke fundet samme Behag i dem som i de to første af hans Dramaer. Det er en Grundfejl i begge de nye, at den Interesse, man skal have for Gregor og Don Juan, skal faaes ikke af deres Handlinger men af deres Tale. Gregor den 7de glimrer saaledes mest ved sin Veltalenhed, men vi have saavel tildels i Virkeligheden som og i Poesien (f. Ex. hos Walter Scott) alt oftere set denne enthusiastiske eller fanatiske, gejstlige Veltalenhed i et stærkere, og tildels skønnere, Lys end før. Don Juan er ikke i nogensomhelst Maade en agtværdig Person; han er lav — nedrig, og endog fejj. Han taler ofte smukt, skønt ofte til uret Tid, og med Personer, som man ikke begriber, at de have Taalmodighed til at høre ham. Indholdet af hans Taler er imidlertid væsentligt kun, at Livet er uden Kærne, Alt Bedrag etc.; men fra slige Principer er endnu et stort Spring til Don Juansk Ryggeløshed, især som det forekommer her.

Ogsaa den melankolske Jacques hos Shakespeare og Der Alte vom Berge i Tiecks Novel have samme Tanker, men den første er kun et svagt, og den sidste endog et dydigt, om end halvt afsindigt Menneske. Det var altsaa nødvendigt at lade Læserne eller Tilskuerne se netop det, der gør Don Juan til den han er; thi i hine Principer ligger det endnu ikke; men dette har Hauch ikke gjort. Hertil kommer, især i Don Juan, en Del andre Fejl, og deriblandt ikke faa, der gøre det ubegribeligt, hvorledes den skal kunne opføres, som den er bestemt til.

— — — — —

. . . . Den nye Komædie, »Østergade og Vestergade eller det er Nytaarsdag imorgen«, opførtes Nytaarsaften. Dennes Forfatter er ogsaa Autor til »3 Maaneder efter Brylluppet«, men fandt jeg allerede dette for godt (uagtet al dets Slethed) til at kunne være af Balthasar Bang, gælder dette end mere om det sidste, uagtet det ikke heller er rart. Det er et Intrigue-Stykke, men Hovedplanen er i sig selv simpel, og de, iøvrigt talrige Intriguer i Stykket ere saaledes aldeles ikke nødvendige, men tildels endog ganske hensigtsløse. En Jærnhandler deri er fortræffelig, men de øvrige Karakterer enten fortegnede eller Efterligninger. I det Hele er der intet sandt og ægte komisk Liv deri, og en ædel, anonym og rig Englænder, en flanevorren og dog god Kone, en skikkelig Mand, der lader sig ruinere ved denne og restitueres ved Englænderen, en ædel Datter, der vil opofre sin Kærlighed for at redde Forældrene, minder ligesaa meget om Iffland og Iünger, som en ung Vildbasse, der skal have en Arv, hvis han inden Aarets Udgang (derfra Stykkets ene Titel) ægter en af sine Cousiner, og nu farer frem og tilbage i Stykket som en

halvgal Person, minder os om adskillige lignende Karakterer i de engelske Stykker. Det gjorde iøvrigt overordentlig Lykke, men denne tilskrives dog i Alm. for den største Del den udmærkede Udførelse deraf Stykket er udkommet i Theaterrepertoiret.¹⁾ Jeg læste ved Lejlighed i det Heibergs tillige udkomne »Chinafarere«. Det var mig snurrt at anstille Sammenligning mellem disse 2 Stykker. Har »Østergade etc.« Overflødighed af Intrigue, har samme »Chinafarere« næsten knap endog det nødtørftige deraf. Det er dog et grundset Stykke. Og saa den latterlige Grovhed, som den gamle, frie Heiberg troer at burde lægge alle sine Personer i Munden. Ligesom der ikke er en Side af Krossingske Poesier,²⁾ hvor ikke Kærminder og Forglemmigejer forekommer i Dusinvis, vil man ikke finde et Blad af Heibergs Skriverseri, hvorpaa der ikke i det mindste en Snes Gange forekommer de Ord: Slyngel, Slubbet, Dosmer.

22. Februar 1829.

Slette Menneske, onde Ven!

Du skulde ikke have faaet denne Skrivelse fra mig, før Du havde opfyldt din Skyldighed og dit i Brevet til Reitzel givne Løfte om at tilskrive mig, hvis ikke mit

1) Den endnu den Dag i Dag som dengang paa Schuboths Forlag udkommende Samling af forskellige Dramer og Operatekster af det kgl. Theaters Repertoire.

2) N. U. Krossing, f. 1798, Lærer v. Borgerdydskolen paa Christianshavn, belemrede næsten alle Datidens Blade og Tidsskrifter med sine Digte.

Venskab for Hertz ¹⁾ (thi mellem Dig og mig er det nu næsten ude) havde drevet mig til at sætte Pen til Papir.

Inden jeg gaar videre, vil jeg bemærke, at disse evige Smaakævlerier mellem os, især fra mig til Dig, om Brevskriften, eller rettere Mangel deraf, vel kunne synes at gaa vel vidt. Imidlertid forekomme disse (i Mangel af andre Skændsmaal) mig fuldkomment at høre hjemme i vor Korrespondance som en Fortsættelse af det idelige Mundhuggeri, der forefaldt imellem os paa vore Hjemvandringer fra Foreningen om Aftenen, og ellers. Da disse imidlertid som oftest vare ugrundede, saa sørg for, at Ligheden mellem dem og de i vor Korrespondance forekommende bliver saa stor som muligt, hvilket netop vil bevirkes ved, at Du skriver noget hyppigere.

— — — — —

Den danske Litteratur har i den senere Tid ikke været saa aldeles ufrugtbringende. Olufsens, af Engels-toft, udgivne Collectanea til et geographisk-antiquarisk Lexicon over Danmark er, med en Del Mangler, et særdeles nyttigt Arbejde. Jeg vil raade Dig til at anskaffe det, om Du ikke alt har faaet det. — Molbech har, som Du af Avisen vel har set, udgivet den gamle Bibeloversættelse; han beklager imidlertid, at han har taget den hele, da det samme kunde være udrettet ved Udgivelsen af en Part deraf, idet Sproget etc. alt deraf vilde være kendeligt, og det Hele har kostet ham særdeles meget Arbejde. Det er overhovedet ubegribeligt, hvor den Mand faar Tid til at gøre alt det, han gør, og hvoraf det meste dog er godt. Men nu ser han og

¹⁾ En Broder til H. Hertz søgte at overtage Bogtrykkeriet i Ribe. Om Chancerne herfor forhandler J. med Adler.

saa forvildet ud, at man skulde tro, det snart maatte snappe over med ham. Hans nordiske Tidsskrift, sidste Hefte, som Du fik fra mig for kort siden, indeholder adskilligt interessant og godt; der er kun altid noget besynderligt diffust og Mangel paa Skarphed, i det mindste i Fremstillingen, hos ham. — Det litteraire Maanedsskrifts¹⁾ 1ste Hæfte har Du vel set. Det er ret godt og har omtrent eens Tournure. — Skomagermester Siesbye har udgivet en Nytaarsgave, der ej er af vandtæt Læder

Det sneer Theaterkritici ned. Der er i det mindste henved en Snes. De fleste hedde: X. Y; Z. A; X. Z, etc.; jeg vilde ønske, at Heiberg snart igen kunde komme frem og jage disse importune Mennesker med samt den store Y. Z med en Hundepisk fra hverandre. Det er samtlige Kvæghøveder.

. . . . Den megen Kulde og Sne, her har været, taler jeg ikke om; thi I have vel haft ligesaa megen. Imidlertid er der igaar her i Byen faldet en saa uhyre Mængde Sne, at det langt overgaar den i Aaret 1814. Indtil for 8 à 14 Dage siden har den unge Prins daglig kørt i Kane, som oftest 3 eller 4 Gange om Dagen, ej at tale om de store Fakkell-Kanefarter om Aftenen. Det værste derved var, at han ikke kunde sove roligt om Natten, fordi han bestandig drømte om Bjældeklang og Piskeknald. Ellers er det en elskværdig ung Mand, som Du veed.

Løvrigt ved jeg intet at sige Dig, uden at jeg finder mig bedre og bedre, skønt jeg endnu jævnlig har føle Uvejrs at bestaa. Hjælp til at fordrive dem ved ofte at lade mig se noget fra Dig.

1) ☉: Maanedsskrift for Litteratur.

16. og 17. Marts 1829.

Her er den Undertegnede igen med hele sin »interessante Personlighed«. O, du Verdensgæk! Det forekommer mig nemlig ganske overordentligt naragtigt, naar jeg støder paa saadanne Fraser som den i dit sidste Brev, at Du længes saa meget efter Breve fra mig, fordi jeg er Organet for bl. mere min egen interessantere Personlighed. Det forekommer mig naragtigt, naar jeg betænker, hvilken usselig Skikkelse denne Personlighed næsten altid har haft og tildels endnu har i mine Øjne. Hvis jeg imidlertid ikke overvejede, at ikke alt hvad der er interessant for Beskueren er godt, og at ofte Beskuelsen af en Nar, naar han er en ret ægte Nar, kan have Interesse for den Kloge, saa tog jeg hele dette Ark Papir, krøllede det sammen til en stor Papirskugle og kastede Dig det midt paa dit venstre, hele, Brillerglas. Jeg vil endogsaa abstrahere fra mine hidtil havde, temmelig lange Erfaringer om hin Personligheds Interessantheit og et Øjeblik parere, at disse Ord indeholdt nogen Sandhed, — hvor sees da denne Personlighed i mine Breve? De ere jo, og til Lykke for Dig, næsten helt fulde af aldeles faktiske Omstændigheder i de mest blandede Nyheder. Naar jeg undtager mine fattige, ofte vel meget paa Skruer satte, Fortaler, og nogle enkelte Breve, som jeg ikke tænker paa uden Blussel, saa indeholder jo mine Breve næsten Intet uden ren historisk Fremstilling, noget som jeg tit selv har betænkt, men ikke villet forandre af Skaansel for Dig. Kort sagt, kære Ven, dels er min Personlighed ikke interessantere end hvert andet menneskeligt Kræes, dels kan min Personlighed ikke ses meget i Pluraliteten af mine Breve. Iøvrigt maa jeg sige til mig selv og der-

ved bringe mig til at standse i mine Diskussioner af dette Æmne — *quel bruit pour une omelette.*

— — — — —

Og herfra springer jeg uden Prologus ind i Litteraturen. Du maa endelig i dit næste Brev underrette mig, om Nogen i Ribe holder det nye litterære Maanedsskrift, saa at Du faar det at læse. Ellers skaber jeg mig til Nar ved at fortælle Dig hvad der staar i det, medens Du selv kan læse Dig det til *in extenso* i Bogen selv. Det 2det Hæfte er nu udkommet og er mer, som jeg altid har anset for vigtigere og mere svarende til vor Litteraturs Trang, en Samling af smaa, korte, men forstandige og tildels temmelig bitre Anmeldelser end af større Afhandlinger i den franske og engelske Smag. Dette Foretagende, der paa den ene Side har overordentlig Fremgang, (saaledes ved Subskribent-Antallet) opvækker paa den anden stærk Allarm blandt Folket. I »Politivennen«, »Adresseavisen« og »Kbhvns. nyeste Morgenpost« opstaa Guldberger, Langer etc. imod det, og en stor Flynder, den juridiske Høst har udgivet en Piece imod en Recension i Maanedstidende, der slog løs paa hans slette Bog om Processen.¹⁾ Dette Røre er godt, naar det blot var værdigere Modstandere, Maanedsskriftet fik. Af andre danske Bøger nævner jeg blot Grundtvigs Krønike-Riim og Asps Pjece om Studenternes Befordring. Den første er meget løjerlig. Det er en Verdenshistorie *in nuce*, sat paa religiøse Vers og især

¹⁾ Johs. Nikolai Høst, f. 1780, Broder til den bekendte Jens Kragh Høst, og Overretsprokurator havde udgivet »Vejledning til at gaa irecte og føre Sager« (1829), der blev skrappt recenseret af P. G. Bang i »Maanedsskr. f. Litt.«, hvorpaa Høst svarede med »Tugtelse til min Recensent« (1829).

bestemt for yngre Børn, for at de ved at lære Versene udenad lettere skulle erindre Begivenhederne. Men saa maa Børnene have mer Forstand, end jeg tiltroer dem, naar de skulle saaledes uden videre kunne forstaa det Grundtvigske babylonske Tungemaal. Asps Bog¹⁾ er en Jeremiade over de slette Udsigter, Studenterne have, og Raad til, hvorledes de kunne forbedres. Tingen kan være noget grundet, og Bogen derfor slet nok. De Hochmögende, f. Ex. Confessionarius Mynster, ere især meget vrede paa den. Der siges, at da Asp overrakte Kongen et Eksempplar af den, tog denne rigtignok imod det, men vendte sig strax, og uden at sige et Ord til Asp, fra ham og forlod ham

Om den unge Acteur Heger²⁾ gik der, som jeg nok har skrevet Dig tidligere, før hans Fremtrædelse et overordentlig Ry. Fløj han imidlertid i Forventningen op som en Engel, saa faldt han i Virkeligheden ned som en Gaas. Han debuterede som Trop og gjorde sine Sager saa slet, at Alle uden Undtagelse erkendte dette. Det er meget karakteristisk, at han om Formiddagen paa Generalprøven tog Rollen med en islandsk Dialekt, og paa Stages Forespørgsel, om han agtede at spille Rollen ligesaa om Aftenen, svarede, at han gjorde dette kun for Løjer. Det er uden Tvivl en stor Hansquast

1) »Frimodige Ytringer om de Studerendes nuværende Stilling i Staten«, 1829 af N. P. Asp, cand. theol.

2) Cand. phil. H. C. Heger debuterede 24. Febr. 1829 som Trop i »Recensenten og Dyret«, men havde hverken Held med sig i denne eller to følgende Debutroller (Giulio Romano, Hamlet) hvorfor han atter forlod Scenen og slog sig paa Theologien.

Prins Fritz besøger i denne Tid alle mulige offentlige Stiftelser, saaledes Børnehuset, Vartov, Vaisenhuset m. m. De simpleste Haandværkere og de egenlige Fattigfolk bære en ubegrænset Højagtelse for ham, dels for hans øjensynlige Haardførhed og legemlige Agilitet, dels for en meget naragtig Sags Skyld. Der gik nemlig en Tidlang her i Byen det aldeles ugrundede Rygte, at Fattigforstander Mangor, som Fattigfolk hader som Pesten, var arresteret, og Grunden hertil troede de var, at Prinsen om Aftenen sad hjemme og selv reviderte Fattigvæsens-Regnskaberne, hvor han da havde fundet Ugler i Mosen. Det er en yderst komisk barnlig Folketro, hvoraf man ikke vil finde mange saa stærke Spor siden Folkebøgernes Tid om Holger Danske etc.

21. April 1829.

. . . . Du taler i din sidste Skrivelse om det nye litterære Maanedsskrift og er ikke ret vel fornøjet med det. Efter min Mening om vor Litteraturs Fornødenhed, burde, som jeg før har talt om, et saadant Tidsskrift indeholde lutter korte, bestemte Anmeldelser af enhver Bog af nogenlunde Interesse,¹⁾ saaledes, at denne Anmeldelse kunde, i Tider hvor der uden udvortes Opfordring læses saa lidt, tjene til Vejledning for hvad der var at læse eller ikke. I denne Henseende var det ligegyldigt, om Anmeldelserne vare, i Formen, fornemme eller ikke, kun at man bestemt vidste fra hvad Syns-

¹⁾ For helt at forstaa Jacobsens Tankegang her er det nødvendigt at erindre, at Litteraturanmeldelser saa godt som ikke fandtes i Datidens Dagblade.

punkt i det Hele taget Bedømmerne gik ud. Men Ulykken er, at hverken Medarbejderne og Selskabet selv, eller dettes Medlemmer indbyrdes, eller engang alle de enkelte Medlemmer selv, hver for sig, ere saaledes sikre i deres Sager, at der kan tænkes paa en fast, eneste Aand udtrykt i alle deres Præstationer, og denne Ulykke er større, jo mere de ville give mer end blotte korte, bedømmende Anmeldelser. Efter min Mening burde hele Foretagendet være gaaet ud fra 2—3 enkelte Mænd af forskelligt Fag, der ved i lang Tid at have levet sammen havde tusket med deres særegne Videnskabs Ideer, og, som jeg ikke tvivler paa er muligt, havde set, at der i flere af disse ligge eller kunne ligge Hovedprinciper til Grund, der gentage sig, under andre Former, i de andre Videnskaber. Saaledes er den historiske Betragtningssmaade (i Modsætning af den abstrakte eller filosofiske) af Retsvidenskaben den samme, som i Theologien antager, at ikke ethvert Ord i Biblen er et grandgiveligt Aftryk af den guddommelige Aabenbaring, der aldrig kan forekomme for Menneskene ublandet, men at meget er modificeret ved Christendommens Fremtræden i Tiden, og jeg skulde fejle meget, om ikke Filosofi, Æsthetik, Historie og Filologi godt, eller maaske rettest, skulde admittere Behandlingsmaader, der støttede sig paa lignende Principer i disse Videnskaber. Naar nu hine enkelte saaledes havde, hver for sig og tillige samlet, opstillet faste Principer om Videnskabernes rette Anskuelse, skulde de — hvad enten de nu vilde blot give korte Meddelelser eller længere Undersøgelser, men dog især i sidste Fald — i Samling med de enkelte Medarbejdere, de kunde vinde for deres Tro, consequent og om fornødent endog med Ensidighed fremsætte deres Bekendelse. Var den da ret,

vilde den vel tilsidst gaa igennem, og var den uret, vilde derved foranlediges en Strid, som der var noget at vinde ved. Iøvrigt udelukkede en saadan Enighed ikke engang enhver Meningsforskel i Detaillen, kun at Hovedsandhederne ansaas af dem selv som urokkelige. Imidlertid er der som sagt, ikke at tænke paa nogen saadan Enhed i Redaktionen, ja de Enkelte, som dog ønske at arbejde sig frem til nogen Klarhed om de Øvriges Mening om hele Indretningen, forhindres endog deri, da Prof. Petersen (Secretarius),¹⁾ af Frygt for Splid og Uenighed, skal vide paa det kunstigste at afbryde alle generelle Discussioner i denne Henseende. Men deraf følger og, at en Recension af Heiberg om »Hrolf Krake« i andet Hæfte vil passe sig som en knyttet Næve til et blaat Øje til en anden i samme Hæfte af Ørsted om Oehlenschläger i det Hele; kort deraf kommer og ville komme en hel Del Besynderligheder

Det er ellers ret Tidsskrifternes Tid i denne Tid. Sibbern har udgivet en Subskriptionsplan paa et filosofisk Kvartalsskrift,²⁾ hvori der blandt andet skal forekomme »patriotisk Philosophie«, nok i Modsætning til almindelig, der dog ogsaa skal findes deri. J. Møller³⁾ vil udgive en Art historisk-statistisk-patristisk-encomiastisk-møller-

¹⁾ F. C. Petersen, f. 1786, Prof. extraord. philol., 1829 Regensprovst, 1829—38 Sekretær ved Maanedsskriftet.

²⁾ Philosophiskt Archiv og Repertorium. 1—4. 1829—30.

³⁾ Dr. og Prof. theol. Jens Møller, der tillige lagde historiske Interesser for Dagen som Medlem af »Skandinav. Litteraturselskab« og »Det kgl. danske Selskab for Fædrelandets Sprog og Historie«, men som historisk Forfatter langt fra var betydelig (Se bl. a. hans Tidsskrift »Mnemosyne«).

vrøvlevadsk Arkiv, hvorved det bedste uden Tvivl bliver den aldeles fortrinlige Subskriptionsplan, jeg engang skal sende Dig som et curiosum. Den store Mand har iøvrigt nedladt sig til at sende Seniorerne i Foreningen adskillige Planer med et Brev, hvori han ziirligt beder os at tage sig af dem

Jeg er i disse Dage i Begreb med at blive CANCELLIST i det Kongl. Danske Cancellie¹⁾ (vor Herre veed, hvorfor jeg er saa kaad, men dette er sandelig ikke Grunden dertil). Jeg er forresten derved bleven som en anden skøn Helena eller Melampe, for min hidtilværende Kontorchef vil ikke af med mig, og 2det Departement i Cancelliet, med Politichefen i Spidsen, vil med al Vold og Magt have mig til sig. Der er et Skænderi og Slagsmaal i Collegiet derom, saa man troer, det er om Middagen midt i Børssalen. Blot der nu ikke kommer En for at hæve Tvisten og skærer mig midt over med et Sværd som stakkels Melampe, i sin Tid, saa fik Du ingen flere Breve fra

Din

V. Jacobsen.

15. og 16. Maj 1829.

Peter Adler, Adjunkt!

Jeg haaber, Du kender Kleists fortræffelige Prins af Homburg. Du vil da erindre, at samme Prins i samme Stykke har begaaet en Subordinationsfejl, dømmes til-døde, tigger Kurfyrsten om Livet, og derpaa modtager

¹⁾ J. havde siden 1821 været ansat som Volontair.

en Billet fra ham, indeholdende, at hvis Prinsen anser sig uretfærdigt dømt, kan han gaa, hvorhen han vil; herover skammer Prinsen sig og gaar i sig selv. Posito, jeg sætter, at Du var Prinsen af Homburg, og at jeg var Kurfyrsten — med hvilke vi allenfals have ligesaa megen Lighed, som Horrebow havde med Jeanne d'Arc — posito, jeg sætter fremdeles, at Spørgsmaalet ej er om en Subordinationsfejl, men om Undladelse af Dig at svare mig paa 2 à 3 Breve, og endelig at jeg sender Dig en Skrivelse med forudskikket Anmodning om at læse videre, hvis Du selv føler Dig værdig dertil. — Hvad saa? Vil Du saa lade mit Brev ligge, og sætte Dig hen for at skrive mig til, eller vil Du være slet, og ikke mer ligne Prinsen af Homburg? Jeg spør. —

»Gækkerus, Gækkeru, Gækkerum, Pluralis Gækkeri etc.« vil Du sige; men der er Alvor i. 7de April fra 15. Maj — subtraher det, og læs videre, om Du tør. —

. . . . En taabelig Recensent havde i Kjøbenhavns-posten revet svært ned paa »Arvingerne«; ¹⁾ dette gav Anledning til en temmelig slet Antikritik af en anden Anonymus, og Gensvar fra den første. For at gøre Ende paa alt dette, fremtraadte Forfatteren af »Arvingerne« selv i Kjøbenhavnsposten og gjorde blandt mere opmærksom paa, at — selv efter Heibergs Dom i Bogen om Vaudevillen — er Dialogen og Sangene det vigtigste i denne, Karaktererne og Planen det mindre væsentlige. Jeg er og ved disse Bemærkninger bleven mer og mer gunstig stemt for »Arvingerne«, der i andre Henseender er et saa godt Produkt. Men mest interessant var det, at Underskriften under hint Forsvar viste, at »Arvingernes«

¹⁾ Vaudeville af Hertz. Opført første Gang anonymt 31. Marts 1829.

Forfatter tillige var det af »Burchardt og hans Familie« samt af »Flyttedagen«. Det første Stykke har jeg aldrig set, men det sidste røber, uagtet sin Holbergske Kolorit, unægtelig en meget dygtig Mand, og naar det gode i »Flyttedagen« kommer til det lette og zirlige, der viser sig i »Arvingernes« Dialog og Sange, vil deraf kunne komme noget særdeles godt.¹⁾

Blandt mine »Miscellanea« venter Du formodentlig ikke at finde noget om Stadsen i Anledning af den nye høje Forlovelse. Du skal saamæn ogsaa blive fri derfor. Iøvrigt have altid baade Ferdinand og Prinsesse Caroline været omtalte som ret skikkelige Folk; straks, da Forlovelsen blev bekendt, bleve de til gode Mennesker, og kort efter meget gode og forstandige Personer. Havde det varet længere, inden Stadsen kom, vare de sikkert blevne de ædleste og bedste Mennesker *subter solem*; men nu taber det sig lidt igen. Man sagde, at der hastedes saa meget med Forlovelsen, fordi der var en Gesandt fra Brasilien undervejs for at frie for en brasiliansk Prins (som der næppe er nogen af) til Caroline; men at hun ikke vilde vide noget at sige af en saadan Brudgom fra Mexico. — Det nyeste om Prins Fritz er, at han faar og giver Øretæver. Han skal for noget siden have attaqueret sin Gemalindes smukke Hofdame, Frøken v. d. Maase, forlovet med hans Yndling, den unge Sehested Juel, paa Trappen og gjort, som der staar i Faust, »eine unanständige Ge-

¹⁾ J. mystificerer aabenbart her Vennen. Hvem Forf. var, har han allerede nu vidst, men dels af Diskretionshensyn, dels fordi det morede ham at agere (sml. hans »Mødet i Dyrehaven«), røber han intet. Jvnfr. nedenfor Breve af 10. April og 13.—15. Maj 1832.

berde«. Da hun ikke kunde blive af med ham med det gode, gav hun ham et Ørefigen, og han hende derpaa eet igen

Ørnegaarden pr. 5 Fjerdingsvejsmilepælen paa
Vejen fra Kbhvn. til Lyngbye d. 5. og 6.
Juli 1829.

Gud hjælpe, først og fremmest mig, kære Adler, og siden Dig; thi hvis han ikke giver mig en Haand, i det mindste som Holger Danskes, og Dig Øjne med Brilller saa stærke som Herschels Teleskop, saa vil det se galt ud for os begge. — Jeg er nemlig bleven paa det betydeligste stødt over dit sidste Brevs Begyndelse. Der forekommer Finter om at skrive kort, ikke at skrive *con amore*, at skrive saaledes, at man maa frygte for etc. etc., og jeg har derfor taget 2 Brevark for mig med den allerfasteste Beslutning at skrive dem ganske fuldt og færdigt, alt medens jeg sidder her tværs over for $1\frac{1}{4}$ Milspælen paa Vejen til Lyngbye.

Men hvorledes dette skal kunne lykkes, vil være vanskeligt at sige. Jeg behøver unægteligt ikke at frygte for at forstyrres ved nogen Fristelse til at gaa udenfor den veltillukkede Stue, som jeg sidder i; thi det øser Vande ned og tuder, som det var midt i October. Men Tiden er ikke det eneste, man behøver, naar man skal skrive. Foruden Haand, Pen, Papir, Blæk, Bord og Stole m. v., som man har nødig, og hvilket jeg alt-sammen har, er det vigtigste endnu tilbage, Stof eller Silketøj, og hvor faar jeg det fra. Det er let nok sagt, »Skriv lange Breve«; men jeg vilde ønske, Du sad her, og jeg i Ribe (et Ønske, Du kunde være ond nok til

at bifalde), saa skulde vi se, om Du, forudsat at Du vilde (hvad Du ikke vilde, Nederdrægtige), saa og kunde skære den magre Steg saaledes fra hinanden, at der blev et helt Fad dejlige Stykker. — Virkeligen vil Du ved at efterse mine tidligere Breve erfare, at Theatret har været ej blot til Lyst, men ogsaa til Nytte for mig, idet det har givet mig betydelige Bidrag til at bygge Kæmpebroen, men nu er den Herlighed jo forbi. —

Men imidlertid er en Mand en Mand og et Ord et Ord. Brevet paa de 2 Brevark skal skrives, om jeg saa end skal plage min Hjerne, til den bliver halv forrykt, og om Du saa end kommer til at sætte Dig i Bekostning hos Ribe Barber for at faa dit, ved megen Gaben ud af Led bragte Kæveben igen sat i behørig Stand. Men dertil maa jeg ogsaa samle Rub og Stub, hvad der kan samles

Nr. 1 er det svenske Raseri. Den Enthousiasme, der er overkommet disse 2 nordiske Nationer over for hinanden, er meget besynderlig. For os i Kjøbenhavn, der allerede vare forberedte herpaa ved Glæden paa Dampskibsfarterne det forrige Aar,¹⁾ kommer denne Enthousiasme ikke saa uventet, men jeg er begærlig efter at vide, hvad Provinsfolkene sige, der nu i saa mangfoldige Aar har været vante til et grundigt Had mod vore Naboer, et Had, som og har udtrykt sig i

1) Sommeren 1828 gjorde »Caledonia« en Søndag sin første Tur til Malmø, og da det var første Gang, et Dampskib besøgte Malmø Havn, vakte det stor Opmærksomhed. Nogen regelmæssig Dampskibsforbindelse blev vel ikke straks oprettet, men den følgende Søndag var »Caledonia« i Landskrona, og fra nu af gik der sjældent nogen Sommer-Søndag, uden at »Caledonia« eller et af de andre Dampskibe var paa Lysttur i Sverrig.

Sproget (»svensk«, »at svenske« etc.), og som nu saa pludseligt se den superbeste Hyper-Hjærtelighed mellem en Del af disse Nationer. En nærmere Forbindelse vilde vistnok være højlig at ønske, navnlig fordi derved vilde skabes et Afløb for Litteraturen, der ellers her hjemme maatte gaa over sine Bredder, for at jeg skal bruge en vandet Lignelse; men vor Herre veed, om Glæden fra svensk Side (thi fra dansk er den blot ubetænksomt Pjat) er en hurtig Flyvegrille eller et Udbrud af en længere følt Tilbøjelighed. Skaaningerne have endnu — efter hvad jeg kan dømme efter at have talt med nogle ældre Svenske — nogen Erindring tilbage om den gamle Forbindelse med Danmark, skønt denne just ikke altid var saa kærlig mellem Skaane og Sjælland, og Øhlenschläger synes at have ved sine Skrifter haft en temmelig Indflydelse paa Svenskerne, især de sydlige, saaledes, hvad der er ganske tydeligt, paa Tegnér's og de yngre svenske Poeters Dannelselse I Søndags kom 300 Malmøianer og Lundianer over til Dyrehaugen Kl. 12 om Middagen. En Del af dem tog til Kjøbenhavn og kedede sig der, da der ingen Mennesker brød sig om dem; men det gik den øvrige Del, der blev derude, ligesaa galt. Uagtet en forfærdelig Skvalder, der i Forvejen var gaaet om, hvorledes disse svenske Ripensere skulde behandles paa det ypperligste, var der, med Undtagelse af O. Thomsen og Hald¹⁾ — der toge imod en 7—8 Stykker — næsten ikke en dansk Kæft ude ved Bellevue, der tog sig af dem

1) Litterat Ove Thomsen og Lic. theol. P. Hald havde bl. a. været sammen med Øhlenschläger i Juni Maaned i Malmø og Lund.

| Nr. 2 er Jødepræsten, der boer i vor Gaard.¹⁾ Jeg vil tilstaa rent ud, at han mest føres herind for at fylde op, uagtet det i sig selv er en klein, lille Mand; imidlertid er dog Jødepræsten her ikke ganske og aldeles at betragte som en Pladsmænd, som G. L. Baden siger. Men dels agter jeg efterhaanden, i Mangel af andet Stof, at give Dig en Beskrivelse over mine Omgivelser saavel i vor Gaard som i Cancelliet; — thi uden Bekendtskab til disse vil Du ligesaa lidt have et rigtigt Kendskab til mig, som Du vil have det til Goethe uden at kende Lenz, — dels ville ogsaa de efterfølgende Linier kunne meddele nogle Bidrag til en Del af den danske Nations Karakteristik, nemlig Jødernes. Disse ere, det jeg troer, det nysgærrigste Folk under Solen. Den nye Rabbiner var især ved Münters Intervention (Jøderne have stor Respekt for og Hengivenhed til Bispen) indkaldt fra Giessen. Menigheden skulde selv møblere hans Værelser, og dels for at se de anskaffede Møbler, dels for at betragte Præstens tilkommende Lokale, der var nyt istandsat af min Moder, stormede nu Jøderne i over en Uge, inden han kom, til vor Gaard, saa Pilestræde kom til at blive et andet Læderstræde. Imellem 2- og 300 Jøder strømmede daglig op af vore Trapper ind ad Salsdøren paa første Etage, gennem alle Værelserne og ud gennem Køkkenet, paa samme Maade som det ellers gaar ved Maleriudstillingen paa Charlottenborg. Da han endelig kom, vare alle de talrige Jødehuse rundt omkring os i flere Dage fra øverst til nederst opfyldte med tilskuende Jøder og Jødinder, og det fra den tidlige

1) A. A. Wolff, f. 1801 i Darmstadt, havde et Par Aar været Rabbiner i Giessen i Hessen, før han 8. Maj 1829 kom hertil, hvor han forblev Resten af sit lange Liv.

Morgen til den sildige Aften. Aaron Henriques (Du kender dog denne af Brødrene; det er den lange, flade, krumryggede, der altid knikker med Knæerne) havde en Dag bedet Fremmede paa Præsten, ligesom man ellers beder Folk til sig paa en Dyresteg. De begyndte om Morgenen tidlig at drikke Kaffe i Vinduet for at se ham, derefter drak de Chokolade, spiste Frokost, Middag, drak Thevand og spiste til Aften, alt i Vinduerne, med de graadige Blikke mere henvendt paa Rabbineren end paa det de fik i Munden. Ogsaa opdagede de vigtige Ting ved disse Inkquisitioner: saaledes at Præsten ej gik med Baret paa Hovedet, uden naar der kom nogen til ham, hvilket er en stor Forbrydelse. Dennes Paahavelse (*sit venia verbo*) er nemlig, ligesom den Skik hos de andre Hellige blandt Jøderne, at have Hatten altid paa, et Tegn paa Ydmyghed og staar istedetfor Sæk og Aske. Det er dog pudserligt, at det, der ellers er Tegn paa Grovhed hos et Folk, er blevet Symbol paa Ydmyghed og Underdanighed. Overhovedet er Rabbineren Wulff mer forstandig end gudfrygtig. Biskop Münter rev ham og dygtigt ned, da han kom til ham i sædvanlige, civile, sorte Klæder, og ikke i sin jødiske Præsteornat. Imidlertid ynde Jøderne ham dog meget, og de Gudsfrygtige iblandt dem misunde os. Naar min Moder kommer ind i en Kræmmerbutik, trykke de hendes Haand og sige: »Ach, hvor De dog er likkelig, Mdme Jacobsen, at De har en saadan from Mand i Deres Hus«; hvormed de mener Præsten og ikke mig. En 4—5 Dage blev jeg imidlertid plaget paa det skrækkeligste af den jødiske Gudsfrygt. Præstens Degn (et ungt Menneske fra Tyskland, der er fulgt med ham, og som vor Pige kalder saaledes) har nemlig faaet Værelse ved Siden af mig; og da Rabbinerens Kone kom i Barselseng noget efter

deres Ankomst hertil, »læste de«, som det hedder, nogle Dage deroppe; men kan nogen Læsning gøre Andre forrykt, saa er det nok denne. De fortræffeligste Katteroner fra den højeste til den dybeste afvekslede, fra en Snes Jødestruber, 4 à 5 Gange om Dagen, saaledes at mine Ørehinder dirrede ved det og jeg ikke kunde tænke andet end Eder og Forbandelser. Nu have de, Gud ske evig Lov og Tak i al Stilhed, slaaet dem til Ro igen. Iøvrigt er jeg saa genert, at jeg endogsaa maa gaa paa Ræveklør ned af min egen Trappe og først se ud, hvem der er paa Gangen. Præsten vil nemlig gjerne passe mig op for at hilse paa mig. Men da han kun kan tale Tysk, og jeg er ligesom maalløs i dette Sprog, maa jeg bruge allehaande Maneuvrer for at undgaa Sammenstødet med ham.

Nr. 3. Historierne om de to Soldater, af hvilke i det mindste den ene er meget morsom. Den første er om en Soldat, der forleden stod Vagt ved Mundingen af Lange Linie. I det samme kom Prins Ferdinand gaaende med sin høje Brud, Kronprinsessen. Soldaten raabte dem an og spurgte, om de havde Pas til Lange Linie. Derpaa svarede Prins Ferdinand: »Jeg er Hs. kongl. Højhed Prins Ferdinand, og dette er Hendes kongelige Højhed, Kronprinsesse Caroline, og vi behøver ingen Pas til Lange Linie.« Hvorpaa Soldaten igen bandte paa sin jydsk Salighed, at der kom ingen igennem uden Pas, om det saa end var Kongen. Hvorpaa Prins Ferdinand og Prinsesse Caroline maatte gaa hjem og lægge sig, men Soldaten maatte ligge krum paa Skjold, skønt ikke som unge Halfdan med Staalet i sit Hjærte (cfr. »Helge«, et romantisk Digt af Adam Øhlenschläger. Jeg er ved min Jærnbyrdsafhandling kommen saaledes i Vane med at citere, at jeg ikke kan lade det fare.

Iøvrigt er det første Gang i mit Liv, at jeg har set Pagina 1 af en Bog citeret. Jeg ved ikke, om dette er *citatorum* eller *citandorum* Skyld; men vist er det, at det maa være en god Bog, hvormed dette kan ske). — I den følgende Novelle træder Soldaten frem med større Civilitet. Denne Jæger stod nemlig ved en Skiveskydning ude i Citadellet for at jage Folk bort, at de ikke uforvarende skulde komme i Skudlinjen. I det samme kom den unge Prins Fritz, og da han saa Jægeren genne Folk bort, sagde han, uden at vide Grunden til hint, at saa maatte han (Prinsen) formodentlig heller ikke gaa der. Men den høflige Jæger svarede smidskende: »Jo, Deres kongl. Højhed, De maa gaa, hvor Dem behager.« Hvorpaa Prinsen gik og nær havde faaet en Kugle paa Pelsen. Vel fik nu Jægeren en mild Irettesættelse for at have sat Danmarks Haabs Liv i Fare, men Dannebrogsmænd er han dog tillige blevet formedelst sin store Urbanitet.

Nr. 4. Miscellanea. Til disse hører, at Dr. Møhl med flere af vore Venner er optraadt som Poet *malgré soi*. En Rus Hansen¹⁾ havde nemlig i Vinter udgivet en rimet Subskriptionsplan paa et ligeledes rimet Kvar-talsskrift »for den fine Portion«. Da samme Hansen tillige havde tilsendt Md. Wexschall (anonymt) en Prolog til hendes Aftenunderholdning, fik Heiberg, der syntes godt baade om Subskriptionsplanen og Prologen, samtlige om Aftenen efter Underholdningen hos Wexschalls Tilstedeværende forlokket, ikke blot til at subskribere paa

¹⁾ F. J. Hansen, f. 1810, Student 1828, regnedes for en »Aarets« »4 store Poeter«. I Studenteraarene udgav han foruden nogle Digte to Hæfter af et Tidsskrift »Læsning for den fine Verden« (1829—30).

Kvartalsskriftet, men til at give denne Subskription i Vers. Møhl var iblandt dem, der lod sig forlede; men da nu Bogen udkommer, staa ved Subskribenterne alle hine Vers aftrykte med Forfatternes Navne under. Da dette er kommet ganske uformodet (Hansen har ej spurgt om Forlov), er Dr. Møhl aldeles fortvivlet, han sidder hele Dagen i stum Hinbrüten over sin tabte Renommeé og har oftere villet gøre en Ulykke paa sig selv, hvis hans sindigere Kontubernal, Dr. David, ikke havde forhindret ham. Kvartalsskriftet er ellers selv mærkværdigt nok for sin Slethed. I gamle Dage var det Brug — og det kunde undskyldes — at unge Poeter strømmede over af Følelse, lyrisk Galskab og Elegiegraad, samt at de skreve Riddertragedier og Fortællinger, som de proppede saa fulde af Indhold, at de vare nærved at sprække. Dette kunde tilgives; men de allernyeste Russepoeter persiflere og badinere trods Baggesen og Heiberg, de ere lutter let og flygtig Satire, og naar Tiden og Livet skal lade noget bortdunste af den, saa maa Herren vide, hvad der skal blive tilbage. For at man skal nogenlunde forstandigt kunne spase med Følelser og Ideal, udfordres, at man engang selv har haft dem, idetmindste en Gren af dem. Adskillige af disse unge Poeter (alle ere de Russer) skrive endda temmeligt flydende Vers

2. August 1829.

Jeg skriver idag ikke af anden Grund end fordi jeg maa frygte for ellers en af Dagene at blive overfuset, som om jeg fordybet i Jærnbyrdvæsen og Forfatter-tanker havde glemt min Ven i Ribe. Ellers er der ingen Grund for mig til at ødsle saaledes paa Dig; thi

Du kan i denne Tid ikke trænge saa meget til Skrivelse fra mig, som jeg til Brev fra Dig. Der har Du nu, kan jeg tænke, i 2—3 Uger, hele Sommerferien, vandret afsted i fuldeste Frihed, og ageret en Fugl i Henseende til Ubundethed; hvor Du har snydt din Næse om Morgenens, har Du ikke spyttet om Middagen, og om Aftenen har Du igen røget din Pibe en Snes Mile borte fra dit Middagssted. Imidlertid har jeg kun nogle Dage vekslet mit Fængsel i Byen med et lignende, ved Uvej, Torden, Regn og Lynild foraarsaget, paa Ørnegaarden. Nu, i denne Tid, kan jeg formode, har Du ret inderlig glædet Dig ved Nørre- og Sønder-Jyllands dejlige Egne og vide Udsigter, medens den hele Fornøjelse, jeg Stakkel har haft, har været at gaa paa Nationalgallerierne og se paa Landskaberne der; men hvad vil de maledede Poussin'er, Ruysdaler, Hobbemaer sige imod det virkelige Levende! — Disse Malerivisitter have imidlertid i den sidste Tid virkeligen været endel af min Beskæftigelse; jeg har isinde at lægge mig saa meget efter Maleri-Kundskab, at jeg kan agere en Art Kunst-kender og holde Andre for Nar; en Snes Timer — og mere vil der ikke gaa med — gider jeg nok ofre for at faa Justitsraad Spengler¹⁾ eller min Contoirchef eller andre Abekatter bildte ind, at jeg forstaar noget af de Dele; det er ubegribeligt, hvor let de tro, at Folk ere dygtige Kunstkere, og hvor naragtigt de saa bære dem ad. Dernæst driver jeg op i denne Tid endel i »Athenæum«; der er ligesaa stille og kedeligt, som tidligere; jeg er allerede temmelig ilde anset der, fordi

¹⁾ J. C. Spengler, f. 1767, Inspektør ved det kgl. Kunstmuseum og Malerisamlingen, der i 1827 fra »Kunst-kammeret« var bleven flyttet til Christiansborg.

jeg træder for stærkt, naar jeg gaar over Gulvet, og fordi jeg har Hoste. Det er et civiliseret Selskab

Prins Ferdinand og Caroline havde Bryllup igaar, og jeg, tilligemed alle andre, Lys i Vinduerne i den Anledning. Det var imidlertid mere en stille Glæde, der var over Folk, der ikke ytrede sig lydeligt, men, det er jeg overbevist om, boede i Enhvers Hjærte. Skade, at det øste Vande ned — Sligt svækker altid Enthusiasmen hos os svage Mennesker. Paa Tirsdag skulle Studenterne have et Fakkeltog, med Sang og Musik, ud til Frederiksberg. Chr. Winther er en af Anførerne. Ogsaa Kjøbenhavns tro Borgere vilde have gjort et lignende, efter Opfordring af Hr. Lieutenant Garbrecht,¹⁾ den store Poete, men der bliver nok intet af. Alle ville yttre deres Glæde ved at deltage i Oprettelsen af Legater etc.

At Collin er gaaet af som Theaterdirektør, og Manthey²⁾ kommen i hans og Olsens Sted har Du vel set af Kjøbenhavnsposten. Collin var længe ked af det Væsen, og da han ikke kunde sætte Md. Nielsens og Md. Liebes Afsked igennem, samt oftere havde sagt, at naar disse ikke gik af, saa vilde han gaa — saa gik han. Mantheys Rygte kender Du vel. Jeg for min Part har ligesaa lidet som nogen af dem, jeg har talt med, nogensinde hørt nogetsomhelst godt om ham. Alt Liberalt vil naturligvis gaa bort; alle de $\frac{1}{4}$ frie Expres-

¹⁾ I. G. F. Garbrecht, f. 1799, 1827 etableret som Grosserer, tillige Løjtnant (senere Major) i det borgerlige Infanteri. I Aarenes Løb erhvervede G. sig ved sine næsten tallose og ikke synderlig smagfulde Poesier en ikke helt smigrende Opmærksomhed.

²⁾ J. D. T. Manthey, f. 1771, Conferentsraad, Sekretær ved det kgl. Ordenskapitel.

sioner paa Theatret blive undertrykkede, Hofsmagen fulgt ved Stykkers Antagelse (han er Medlem af Direktionen for Sibonis Conservatorium), gode Komedier satte i Blaa-taarn, og Vaudeviller jagede ud af Landet til Frankrig, hvor de kom fra. Chikane og Intrigue vil spille en dobbelt Rulle i Theateraffairer herefter. Han er nok fra første Færd kommen i Vejret ved Dronningens Faders Hjælp, som han understøttede i Guldmageriet.¹⁾ Som Sekretær ved Ordenskapitlet har han nylig faaet en stor Gaard i Stormgaden til Beboelse; thi Kapitlets Archiv og Contoir krævede naturligvis en saadan

6.—7. Septbr. 1829.

Peter Adler!

Men er Du da rent bindegal eller troer Du, at jeg allerede her i Livet er en Slags Engel, der aldrig kan blive ked af min egen Godhed og andres Utaknemlighed? Har jeg ikke der, da Du under 1ste Juli d. A. (din sidste Skrivelse) var grov imod mig, sat mig ned og skrevet et Brev saa langt som Reitzel, og siden, en 3 Ugers Tid derefter, uopfordret sendt Dig et andet, der vel ikke var længere end jeg selv, men ligesaa drøjt? Tænker Du, at alle gode Ting ere 3, inden Du svarer, saa tager Du fejl for Fremtiden, endskønt det denne Gang slaar til. Jeg er meget vred paa Dig. —

¹⁾ Landgreve Carl af Hessen havde i tidligere Tid meget ivrig dyrket Alkymien, ligesom han var knyttet til næsten alle mere fremragende mystiske Selskaber i Slutningen af 18. Aarh.

Spas forsaavidt tilside, saa gør Du virkelig Synd mod mig ved ikke at skrive; skriv blot et Par Ord, at Du befinder Dig efter Omstændighederne vel, hvis det er sandt, og ellers det Modsatte. Jeg Hypochondricus gaar hver Dag og ser paa det skarpeste paa min Moder; holder hun af en Hændelse Haanden hen til den venstre Side, troer jeg, hun har Nyresten; gaber vor Jomfru, min Plejesøster, troer jeg, at hun igen faar Anstød af Apoplexi, og er den sorte Kis's Snude noget varm af det, at hun har lugtet de andre Hunde i Enden, tænker jeg straks paa at sende hende ud paa Veterinærskolen. Ej at tale om mine egne Sygdomssymptoner. Men saa kan Du begribe, hvad for en hvid og belagt Tunge en halvtredje Maanedes Tavshed fra din Side maa være mig ved saa mange Miles Frastand, og at jeg virkelig troer, at Du i den Tid har ligget paa din Sotteseng, om jeg end ikke antager for vist, at Du er død og begravet. Skriv mig, som sagt, dog altid imellem et Par Ord til; Du veed ikke, hvor denne bestandige Frygt for Ulykke et eller andet Sted fra piner mig.

Selv har jeg igen været syg en Maanedes Tid og har maattet holde mig inde, og mest i Sengen. Jeg havde Gigt, Gigtfeber, Koldfeber og deslige rare Sager og skal endnu i lang Tid hver Dag indtage adskillige Dosis China, der smager nederdrægtigt. Jeg maa ogsaa tage mig iagt for ny Forkølelse og tør ikke komme paa Komædie. Saadant et usseligt Liv fører jeg — ej at tale om mine Contoirforretninger og 23 gamle, tykke, næsten ulæselige Protokoller, jeg maa gaa Ord for Ord igennem for at søge Oplysninger, som nogle svenske Hunde (»hjælp mig at bande dem, Kammerat!«) har forlangt af Cancelliet, — oh, kære Adler! det er et Hundeliv og værre. —

Dog, jeg maa vel pakke mine Nyheder ud, for at Du ej skal blive altfor ked af mig. De ere ellers saa faa og fattige, som de kun kunne være; men jeg har jo vel maattet rykke ud med Brev alligevel Lange¹⁾ kom forleden aldeles fortvivlet op til Dr. David, som han tidligere havde søgt at bestikke ved Høflighed. Han sagde, at han vilde frembringe en hel Del Attester fra berømte Mænd om at han var en stor Poet og overhovedet Skribent, saaledes fra Øhlenschläger, Heiberg (denne, sagde han, efterat David havde gjort Spørgsmaal i den Anledning, havde for nogle Aar siden, da Lange sendte ham en af sine Bøger, skrevet tilbage, at han havde læst den med Fornøjelse). Da Lange fremdeles nævnede David selv, spurgte denne meget forundret, hvor han havde rost ham, og herpaa svarede Dyret, at da David for nogle Aar siden holdt Forelæsninger over Statsøkonomien, havde han omtalt et Skrift af Malthus (troer jeg), og derved tilføjet: »af denne har vi ogsaa paa Dansk en Oversættelse, som skyldes Hr. Lange«

Theatret angaaende, da kommer jeg der, som sagt, ikke, formedelst Feberen Den store Manthey gaar om og fortæller, at hans Udnævnelse til Theaterdirektør kom ham aldeles »uventet«, endskønt han havde indgivet en Ansøgning (Unsgaard læste den i Rentekammeret), fuld af det prægtigste Præt, man vilde ønske sig. Blandt de gode Grunde, samme Ansøgning var propfuld af, var ogsaa den, »at han havde det meste af sin Tid til sin Disposition fra Hs. Majestæts Tjeneste«;

¹⁾ J. C. Lange, f. 1785, Litterat og Journalist. Hans Skuespil, »Grevnen af Essex«, opført første Gang 30. April 1829, havde ingen Lykke gjort og var bleven ret haardt medtaget af C. N. David i »Maanedsskrift for Litt.«.

og alligevel trækker Kæltringen et Par tusinde Dalere, troer jeg, for Embeder, og faar nu 800 Daler til. Til Skuespillerne, som gjorde ham en Visit, sagde Bøffelen, at de vist vilde komme godt ud af det med ham, naar de blot vilde lystre. Det er formodentlig ogsaa ham, der er Skyld i, at Heibergs ene Geburtsdagsstykke ej skal gaa. Heiberg har nemlig skrevet et med Sange, der foregaar i Italien, til Dronningens Fødselsdag,¹⁾ og arbejdede siden et halvt Aar paa et andet til Kongens, hvilket havde til Emne en af Valdemar Atterdags Amourter. Nu har man fundet dette sidste Emne anstødeligt, og det skal ej opføres.²⁾

Hvad Miscellanea jeg leverer, er egentlig især kun smaa karateristiske Træk af nogle af vore Venner. Det ene, som jeg straks bandte paa, skulde gaa omkring til Dig og Andre, der kunne indse dets Værd, er af Hr. de Gyntelberg.³⁾ Han var forment Adgang til Foreningen og truet med Udsettelse for Gæld til Hoved- og Understøttelseskassen. Han svarede overmaade grovt og fik derpaa et af mig conciperet smidigt, forstandigt og temmelig venskabeligt Brev. Dette besvarede han saa grovt som muligt, men kom tillige op til mig for at sige mig, at jeg og Fabricius vare rare, og de andre 3 Seniorer de onde. Denne Samtale, der varede 1 Time, var mig noget af det interessanteste, jeg har oplevet, dels ved den totale Løgnagtighed, der fra hans, og til-

1) »Prindsesse Isabella«, opført 29. Oktbr. 1829.

2) »Syvsoverdag« kom virkelig ogsaa først frem under den næste Konges Regering (1. Juli 1840), denne Gang endda som »Kroningsstykke«.

3) C. C. H. F. Güntelberg, f. 1791, cand. jur. Litterat (bl. a. Forf. af Teksten til Kuhlaus »Lulu«), senere Konsumptions-skriver ved Amagerport.

dels fra min Side gik igennem den, dels for hans Hovmod. Adgangs-Formenelsen i Ephor-Protokollen nagede ham især; han sagde: »Ja, hvis jeg havde et Navn som andre og hed Nielsen eller Olsen eller Christensen [eller Jacobsen, lurede jeg paa, men det kom dog ikke], saa kunde det være det samme; men jeg hedder Gyntelberg; jeg er den eneste af mit Navn, af min Slægt. Min Stamme har i 3 til 400 Aar tjent Konge og Fædreland, dels med Sværdet, dels paa andre Maader.« Tænk Dig, gode, kære Adler! det sagde han til mig Lykkelige. Naar man stødte paa sligt i Romaner og Komedier, vilde man sige, det var poetisk usandt, at saadan Adelsstolthed var en Chimære, som ikke fandtes uden i Poeternes Hjerne. Men det er min Salighed saaledes passeret! — Chr. Winther og Heiberg, der ere Dusbødre, have alligevel, som jeg troer, aldrig ret kunnet lide hinanden. Imidlertid var det dog næppe dette, men snarere overmaadig Glæde over at han Dagen forud havde talt for Kongehuset, og at han havde gjort Vers til Transparenter til Festen om Aftenen i Lyngby, der ved denne bragte Winther til at tage Ridepysken fra Heiberg og, for Spøg, banke ham dermed. Heiberg blev vred herover, og mindede, dog tilsyneladende for Spøg, Winther om, at han ikkun var en Børnedresseur etc. (han saa meget ond ud derved, sagde W.), men at han selv (Heiberg) var Professor etc. Herover var W. saa forbitret, at jeg haabede, der blev en Duel af. Men da Winther kom ud til H. for at fordre en Forklaring over hine Ord, som han ej iblandt Mængden vilde lade sig mærke med, at han var krænket ved, forsikrede H., at han ikke erindrede et Ord, som kunde have fornærmet ham, erklærede med den ærligste Mine af

Verden, at han aldrig havde tænkt paa Sligt etc., saa der blev stiftet en Art Forlig imellem dem. Ogsaa dette synes mig meget karakteristisk for dem begge

12. Oktbr. 1829.

. . . . Jeg vilde have skrevet Dig tidligere til, hvis jeg ikke hver Postdag havde ventet Brev fra Dig, og hvis jeg havde haft Tid dertil. Det er aldrig før i mit Liv overgaaet mig, at jeg har manglet Tid til noget-somhelst, naar jeg har villet det, men nu er det Tilfældet. Foruden mit sædvanlige, men forøgede Cancelliarbejde har Kollegiet anmodet mig — som jeg maaske tidligere har skrevet — om at gennemgaa endel gamle Registranter fra Tiden da Skaane var forenet med Danmark for deraf at skaffe nogle Oplysninger om nogle svenske Byers Jorder. Det tager mig forskrækkeligt megen Tid, og jeg faar Intet derfor, ligesom ogsaa Svenskerne ikke ville faa nogen Glæde af det, de faa. Imidlertid har det været mig højst interessant at gennemløbe disse gamle Bøger, som tildels ere skrevne i Concept af nogle af Danmarks dygtigste Mænd (f. Ex. Kansleren Johan Fries), tildels omtale disse eller vise dem, saa at sige i en Art Negligée. Det Hele giver et Billede af de Tider og en Anskuelse, som man ikke kan gengive, uden man var en Poet. Men anstrængende er det for Øjne og Sind at gennemgaa Bøgerne, og bandsat megen Tid tager det op.

Da jeg saaledes er kommen til at tale om mig selv, kunde det vel være passende her at indføre, at der i Morgen Aften holdes en Generalforsamling i Studenterforeningen, hvor der bl. mere skal vælges en

Senior i den fratrædende P. V. Jacobsens Sted. Jeg nedlægger saaledes mit Scepter de jure, hvad jeg alt i længere Tid de facto har gjort Theatret anbefalendes, da har jeg endnu ikke været der Et Lystspil er antaget, der hedder »Amors Geniestreger«, i 2 Akter, paa rimede, femfødde Jamber, som Folk, der har læst det, gør overhaands meget af, nemlig for den aldeles udmærkede Versifications Skyld. Det forekommer mig, og er altid forekommet mig, at det er en uheldig Idee at skrive Komedier paa Vers; der maa allenfals en Molière eller Delavigne til, for at det skal blive til noget, og selv med Hensyn til dem var det maaske bedre, om deres Komedier vare i Prosa. Dog kan jo dette Stykke derfor være ret godt

Af Miscellanea følgende: Den unge Prins (Fritz) maatte i Vinter gaa om og se paa alle offentlige Indretninger og derefter aflægge Beretning derom for Kongen. Da han nu en Dag kom hjem derfra, spurgte hans Gemalinde ham, om han havde aflagt sin Beretning, og »hvad Fader havde sagt derom.« »Aah! han sagde som sædvanligt, at det var snavst,« svarede Prinsen. Historien, der skal være ganske sand, karakteriserer alle 3 durchlautige Personer fortræffeligt Forleden var der Indtog her i Byen¹⁾ om Formiddagen og Illumination om Aftenen. Jeg saa hverken det ene eller det andet, men blev i min Stue. Komediehusets Illumination + Marmorpladsens Murs have kostet 10,000 Rdlr. Der skal have været skrækkelig Vrimmel af Gaaende og Kørende paa Gaderne. En Mand havde lejet en Hyrevogn (de tog 2 Rdlr. for Timen) for 2 Timer, og

¹⁾ D. 4. Oktbr. i Anledning af Prins Ferdinands og Prinsesse Carolines Formæling.

de halvanden af disse maatte han holde i Adelgaden udenfor en Spækhøker, da Passagen rent var spærret af Vogne. Hvad der mest opvakte Opmærksomheden ved Indtoget om Formiddagen, var et Alter, der var sat paa Skuret over Salomons Apotheks Dør af Apotheker og Assessor Hagen, en af de største Narre, der er i Kjøbenhavn. Hans Børn kom ud af Vinduerne paa dette Skur forklædte som Guder og Gudinder og kastede Blomster paa Alteret. Ved Ballet paa Skydebanen for nogen Tid siden til Ære for det nye Giftermaal kom samme Hagen hen til en af mine Bekendtere, et aldeles ubetydende Menneske, som han slet ikke kendte, og undskyldte sig, fordi han (Hagen) havde hvide Bukser paa, medens alle andre havde sorte. Ved samme Lejlighed sagde han, at han elskede Prins Ferdinand meget højt, fordi denne en Dag ude paa Landet hos en eller anden fornem Mand havde hele Dagen gaaet med hans (Hagens) Hat, som han fandt lettere end sin egen; fremdeles, at han hidtil kun havde haft en eneste Ting mod Prins Ferdinand, og det var, at han ikke giftede sig med Caroline, og at han nu, da dette var sket, ikke havde det Allermindste at udsætte paa ham. — De franske Soiréer begynde nu ogsaa i Kjøbenhavn; forleden var der et saadant Selskab hos den unge Kunstmaler Aumont, en dygtig Kunstner, men uden Tvivl stor Nar. Der concerteredes af den unge Bournonville (der danser, spiller, synger og digter), Consulatsekretær Bay, Marschallatssekretær Schönberg, Abrahams og desligeste Modens Personer. Det skal virkelig have været et højst forunderligt Selskab: Pairen St. Simon,¹⁾

¹⁾ Marquis Saint Simon, fransk Gesandt.

Yoldi,¹⁾ Skuespiller Hvid, Jfr. Pætges, Etatsraad Bugge, Dr. Larpent, Wexschall, Bankassistenten, Lærde, Malere etc., tilsammen henved 200 Mennesker i 2 maadelig store Værelser; dette Selskab gør stor Rumor i Byen, og Du faar derfor ogsaa tolerere disse Linjer om det.

22. og 27. November 1829.

Det er hele 5 Uger siden jeg skrev Dig til. Det gør mig meget ondt, saa meget mere, som mine Breve, naar de skulle kunne være Dig behagelige, formodentligen maa være hyppige. I denne Art af Medisance, onskabsfulde Petitesser osv., der udgør Hovedingrediensen af mine Skrivelser, finder Andre kun Behag, naar de ere vante til at høre dem ofte; enkeltvise ere de kedsommelige. Der maa ogsaa Kendskab til en stor Del af hine Forhold til, for at man kan finde Smag i dem, og denne Kendskab taber den Fraværende, naar han ikke idelig mindes om dem og faar Underretning om dem. Imidlertid har det ikke ladet sig gøre for mig før nu at skrive Dig til. Først har det virkelig manglet mig paa tilstrækkeligt Stof, dels fordi Intet er hændt, hvormed der kunde pludres lidt onskabsfuldt, dels fordi jeg nu kun sjældent kommer til Kundskab om hvad der passerer. En af mine store Nyhedskilder i Cancelliet er tabt ved Theodor Münters Udtrædelse deraf, og en anden i Foreningen, derved at jeg selv er udtraadt af Senioriatet der. Jeg kommer der meget

¹⁾ Greve A. Yoldi var i Slutningen af 18. Aarh. kommen til Danmark som spansk Gesandt. Senere traadte han i det danske Hofs Tjeneste som Overkammerjunkere.

sjældent; andre Mennesker, der kunne vide noget latterligt eller interessant, ser jeg heller ikke. Endeligen forsaavidt jeg veed noget, har jeg ej engang Tid til at sige det. Jeg har endel Forretninger og har nu, foranlediget ved et tidligere Arbejde for Cancelliet, som jeg har fortalt Dig om, begyndt paa et for mig selv, der er af overmaade stort Omfang. Saavel i Retshistorien som i den egentlige Antikvitets-Historie, om jeg tør kalde den saa, veed Folket ikke saa lidet endda her tillands; men hvad man veed, er ikke meget ordenligt. Man veed omtrent, at Adelen i Middelalderen, og end mere efter Reformationen, spillede betydelig Mester, men hvorledes den f. Ex. undertrykkede Bondestanden — det vil sige, i hvilke Enkeltheder, løber man om og tosser i. Man veed, at Bønderne imellem Waldemar den 2dens og Christian d. 4des Tid tabte deres Selvejrerret, næsten alle, men man veed kun faa bestemte Data i denne Henseende; om Birkerettens Oprindelse og mange andre Sager gaar man ligeledes om med en halv Kundskab. Jeg har derfor, da jeg blev bekendt med de mangfoldige Details i Cancelliets ældste Registranter, bestemt mig til at give en saa vidt muligt fuldstændig og klar Afridsning af Tilstanden og navnlig Retstilstanden i Danmark paa en vis bestemt Tid — Christian d. 3djes og Frederik d. 2dens.¹⁾ Da Christian d. 4des er temmelig bekendt i Forvejen, vil man saaledes komme Bestemthed nærmere i Spørgsmaalene om, naar Noget har fundet Sted eller

¹⁾ Som Frugt af disse Studier kan bl. a. henvises til Jacobsens første historiske Afhandling »Om Selvejergodsets Overgang til Fæstegods« (1831) (Jurid. Tidsskrift XVIII) og til hans, eneste som selvstændig Bog udgivne, historiske Arbejde: »Fremstilling af det danske Skattevæsen under Kongerne Christian III og Frederik II« (1833).

ikke. Ogsaa kan en saadan, en vis Tids fuldstændige Aftegnelse være ret interessant, og en stor Del (en tusind Stykker) Diplomer, jeg derved agter at bekendtgøre, vil være af temmelig Vigtighed i ethvert Tilfælde.¹⁾ Dette tager mig næsten enhver Minut op, jeg ikke har andet at skulle gøre, og maa det, hvis jeg vil kunne bringe det til Ende. Excerperingen vil, efter et løseligt Overslag, alene medtage mig omtrent 4 Aar, og 2 à 3 Aar ville medgaa til at udføre Arbejdet selv. Foruden den Tid, det medtager, forhindrer det mig imidlertid endnu paa en anden Maade. Naar jeg nemlig i flere Timer har arbejdet i slige gamle Sager, saa er jeg kommen saa aldeles ude af Stand til rigtig at løbe op og ned i Øjeblikkets chronique scandaleuse, at jeg maa ryste og banke mig dygtigt, inden jeg kan komme ind i det; men naar jeg saa igen er kommen saa vidt, er den Tid omme, i hvilken jeg kunde gribe Pennen og fortælle Dig Lystighederne.

— — — — —

Hvad Litteraturen angaar, vil Du af Adresseavisen have set, at det ikke er betydeligt, hvad der her til lands er udkommet. Noget af det Største er Badens Danmarks-Historie, 2den Del. Det er en sær Mand; hans Værk synes at være skrevet for en Snes Aar siden, uden at han har læst, hvad der siden er udkommet. Han taler saaledes vidtløftigt om Christian d. 2dens 2 Lovbøger m. m., uagtet der tidligere er udkommen en Udgave af denne Konges Lov, hvori det i en meget lang Fortale er godtgjort, at den ene af hine 2 uimodsigeligen kun er et Udkast, og uagtet der i Litteratur-

¹⁾ En Del af disse offentliggjorde J. i »Nye Danske Magazin« VI.

tidenden og andre Steder, som han dog maa forudsættes at se, ere førte de hæftigste Debatter om, hvortil dette har været Udkastet. Denne 2den Del er overhovedet endnu mer fejltagtig og kedsommelig — uagtet den skal være skrevet for det store Publikum — end den 1ste Del. — Rahbeks Levnet, 5te Del, skulde jeg, da denne Del iøvrigt er ligesaa kedelig som de foregaaende, ikke tale om, hvis ikke adskilligt i den formelig havde rørt mig. Saaledes omtaler han i Fortalen de mange Venner, han i senere Tider har mistet, navnlig Thorlacius og Biskop Birch, saa kort og saa smukt, at man ikke kan andet end bære den dybeste Medlidenhed med denne gamle Mand, som Alle saaledes nødtvungent forlade, og som, i det Øjeblik han klager over den Ene, mister den Anden, idet nu saaledes ogsaa hans gamle Ven Malling er død. Fremdeles afbryder han midt i selve Bogen, paa det Sted af hans Levnetsbeskrivelse, hvortil han var kommet, da hans Kone døde, hele Historiens Traad, og fortæller nu paa en Snes Sider med en Detail, som viser, hvorledes han var interesseret ved sin Kones Liv, saa at sige hver Handling, hvert Skridt, ja næsten hver Bevægelse, han og hun foretog sig de sidste Dage af hendes, uventet endte, Liv, og alt dette tilligemed en saa usædvanlig Sempelhed, at jeg tvivler paa, han nogensinde har skrevet noget saa hjærtgribende

Kere wenn och sönnderligh gode Brodher!

Myn gangse wenlig hilsem nu och alltiid mett wor Herre, fere gode wenn och tillforladendis staalbrodher! Werdes att wiide, fere gode wenn, Att jeg

nu Saa tillsinss er wordenn, att jeg icke mere will
 schriffue wdj thette sleebne och gantsse fersengeliche
 Maal och spraag, huilckett the nu Till daghs thennom
 löffuer och pwtzsser om mett, Medenn jeg will her-
 effther schriffue och tale wdj thet gamble Erlige Snack,
 som er erlig och fornumbstig och gantsse Stickelig wdj
 tale och anndre Mode, thy att thett anndett er Eögnn
 och Onndt tale, som icke dwgher for lerde och well-
 lerde swenne, Medenn thett gamble spraach er schref-
 fuit wdj the Gamble och meget schönne bögger, som
 jeg nu y studerer och gantsse flytteligen y leser, alldt
 dog mett myn fere wennis och sönderlighe Gode
 brodhers Mynde och gode wilge. —

Huadt fere wen Meg werdes att giffue till kennde
 om then stoer leede och fede, ther offuer dig er kom-
 menn wdj then Bye ripe, thett er et merckelig onndt
 tiidende og swar stöcke, som mig lidett gledes wedt,
 for thy fere gode Wen och thett er mig enn Stoer
 frydt och megenn hussuallellsse wdj myn gantsse Liff,
 att thett ganger fere wen och Brodher well y alle
 mode, thi gøer thett mig ondt att gode wen thett
 icke er saa well mett, som thett gerne motte. Ticks
 mig dog thett were saa gott, om dw, om dw derffsinnde
 dw plazis och trengis och tuengis saa wtttschielligen
 och megett hartt, ia gantsse liiderliigen wdj then forb-
 malededydede by riipe, dw daa togh dyne fere ben paa
 dyn fere nacke, och tract ther wdtaff then grimme och
 megett liiderliige By ripen, och loed them ther bliffue
 ther bliffue wilie, medenn ther i stedett dw Beckede
 dyn nese her neder till off; thy att wy ere fattige
 ffolck och icke söndherlige mennister, thett er ett Anndett
 stedz mett spög och Gledede och erlige fornöyellse och
 Megenn Morstfaff och anndenn Eystighedt, forwordenn

mere, och wille jeg, att wore leylighed nu ware thett saa, att wy kwnnde thette tale mwndtlighen offuer, thaa willde jeg thett well wiitlöfftigen mett dig forhandele, fere gode wen, och thet saa Mage, att du thett wel loed fare mett thenn woening wdj thenn Kiöpstett Rypen. —

Haffuer jeg och saa talitt mett thenn megett lannge bogförer och böggerhandeler Reedhsell, att hand dig nu her mett forskickendis er the ny och Gamble schriffter och wercker och andre bögger, som du wtj thit syfte Breff begerendis war. Kere gode brodher och sönnherlighe tillforladelige wenn! giffue Gud thenn allmechtige att the bliffue dig till gaffuen och megenn frydt wdi hiemmerig och paa iordenn ammenn, medenn mig töckis thett ere nogre fere och gangse sönderlighe bögger, du ther mett will dyn syell styrcke och lese wdtj. Thy er thett bode spill och comediier och andett sodannt letterdeliige Schriffter, som du begerendes er, thett jeg icke haffde tenckt dig till, och mig icke formodett aff dig saa att schulle bliffue, medenn thett bleff thett saa. Twi, er thett dog eett hesselicht och icke smwgtt, att Du leser slige bögger och icke könne gwdelige psalmer og Andre geestlige predickener, them du well borde, Medenn du thisse wel leser dog och studeerer i dyn eenligheedt och paa dyn werellse, naar du er Ene, Thett jeg hoper meg aff dig och mytt ganghse hyertte och mytt ganghse bloedt. —

Kere gode Wen bliff nu icke wredtt, att jeg saa taller mett dig wt aff myt hyerttes pose, saa som gode wanner snackis kann emellom. Bliff du heller icke wredt for thenne myn schriffuellse icke er lenger wdj lenngden och ther till satt wdj bwunden syell

eller wdj andre mode, eller mett schönne och megett höffelige oerdt och laeder, thÿ jeg icke haffuer ther till tiidt ey heller lyst, for thÿ att jeg leser nw y de Gamble och meget schönne och deylige bögger, som well werdt er att lese wdtj, och ther met glømmer thett nw er seed och sticck, medenn dog icke myn fere wenn och synnderlige tillforladendis staaldbrodher thett illde tager wpp, och ynster jeg dig mannge gode netter och detto daghe, thett saa scher jeg wisseligen fortröster mig till. —

Datum Köppenhaffnn then fyerde dagh decembris A^o effther gwdh biwrddt MDCCCXXIX

dÿn tiennstaghtig guode Wenn
allthidt

Willum Jacopsson.

post Scriptum) Jeg forseer meg till at haffue breffue fra fere wen igeen mett förste gelegenhedt.

Item) Ther er stoer Sorrig y thenne tiidt iblandt the höglerdte wedt Uniuersitetit, for thÿ att thenn juristiske professor Hwrtiggkarll, — hwes syell Gwd nadhe, — er dödt och gankse affganghen aff eett rörelsse Slagh, och dog stor glede tilliige, thi hannud haffuer effterladitt wedt trediesinnstiwffue twsennde Daller, them hand haffuer wndt och legerett till Uniuersitetitt och fattige arme Studenteres wppholdt.

Till

erlig och wellerdt swenn Pedher Adeller, höreren
wdj thenn Riiper scholle.

Da jeg havde skrevet det foranstaaende fortræffelige Brev og gennemlæste det, blev jeg ganske bange for at jeg virkeligen skulde være en gammel Svend fra det Aar 1550 eller deromkring. Vist er det, at hvis jeg har trængt forholdsvis ind i den Tids øvrige Sæder, Skikke, og Maade at leve paa, som i deres Maade at udtrykke sig paa, saa tør jeg haabe noget af mit store Værk, der iøvrigt nu, i Forbindelse med mine Cancellisager, ikke levner mig Tid til at tale med Dig saa meget som jeg ønsker. Viis Dig nu taknemlig for dette og mit sidste lange, nyhedsfulde Brev, ved snart at tilskrive mig igen. Men tænk for Alvor — og gør Anstalter til — at komme bort fra den formaledeyde By Ribe, og, om Du end ikke vil til Kjøbenhavn, saa søg dog at komme os her noget nærmere.

7. & 11. Jan. 1830.

Glædeligt Nytaar etc.!

Jeg kan begribe, at Du endnu sidder halvt foroverbøjet, med rynket Pande, og Piben ude af Munden og søger, halvt ærgerlig og halvt leende, at finde ud af de forunderlige Bogstav-Sammensætninger, der udgøre mit sidste Brev til Dig af 4. f. M. Ellers havde Du vist taget din Pen og svaret mig med lidt Skæmt. Jeg er imidlertid vant til denne Tavshed. Ej heller ærgrer den mig, skønt Bedre var jo bedre. En af os har tidligere, skønt nok i en anden Henseende, berørt Ligheden mellem vor skriftlige Correspondence og den mundtlige, der fandt Sted, naar vi om Aftenen gik hjem fra Foreningen. Imellem disse to Dele finder og en anden

Lighed Sted; thi ligesom da En af os nu og da fremsatte en enkelt Bemærkning, hvorpaa den Anden ingenlunde tog til Genmæle, medens dog hin vidste, at den var faldet i god Bund, enten derved, at den Anden nu i Stilhed overtænkte samme Bemærkning, eller derved, at den havde givet den Andens herskende Tankegang en noget forandret Retning, saaledes kunne vi vel og begge nu være visse paa, at — uagtet det sjældent, det jeg troer, træffer sig, at den Ene nu skriftlig svarer i Østen, naar den Anden har spurgt i denne Himmelegn — dog dette Spørgsmaals Indhold ikke er gaaet aldeles fortabt.

Imidlertid vilde det dog unægteligt være bedre, om Mellemmrummene, hvad enten nu fuldkomment adæquat Svar kommer, eller ikke, dog vare noget mindre. Hvad jeg under en lattermild Maske sagde i mit sidste Brev, gentager jeg her for Alvor, at Du bør søge at komme fra det formaledidede Ribe. Menneskene her ere i Almindelighed ligesaa gode som i Ribe og som overalt; men Du har her Flere, som holde af Dig, og som Du igen holder af. Naturen er taalelig eller endog smuk her; og falder der endog muligen endel flere Ærgrelser her end i Ribe, saa ere her og endel flere Midler til at bortdrive disse . . .

Hvad mig angaar, da staar det sig saa saa med mig. Jeg har Gigt i Hoved og Bryst, daarlig Mave, Ligtorne etc. som sædvanligt. Videre infame Cancellisager. Mit Arbejde om Christian d. 3djes og Frederik d. 2dens Tid giver mig nogen Nydelse, men er ofte dræbende kedsommeligt. Det er noget haardt, hvad ofte gaar paa, at maatte læse 17—18 tætskrevne Foliosider igennem, der blot indeholde, som ved Mage-skifter, »en Bondegaard i Steenlille, Jens Nielsen paaboer,

skylder 2 Pund Byg, 2 Pund Rug, 5 sk. Arbejdspenge, 1 Høne, 1 Gaas etc. etc.« blot for maaske til Slutningen paa den 17de eller 18de Side at finde en Notice om »8 ß Skouffwogenns Pendinge«, hvorved man notabene ikke engang veed, hvad dette Udtryk vil betyde. Imidlertid gaar det temmeligt fremad, og jeg søger i denne Tid om at faa Adgang til Geheime-Archivet for endydermere at rode mig ind i den Tids Levninger.

Jeg var i den Henseende hos Steemann forleden, og da jeg dog ikke har synderligt andet at kunne fortælle Dig om, vil jeg her røre noget saavel som om denne Mand som om adskillige andre af mine Superieurer i Cancelliet, som det muligen, dels fra den historiske Side, dels formedelst din Interesse for mig og mine Omgivelser, kan more Dig at høre noget om. Hvad Steemann angaar, da er han næsten fuldkommen den samme som Statsminister og Cancelli-Præsident som han var qua Amtmand; men dette er snarere en Ulykke end et Gode; thi Detaillen gaar ham derved fremfor alt. Han er uhyre gerrig paa det Offentliges Penge, naar det gælder at understøtte En eller Anden, og, medens Justitsfondets aarlige Ballance er betydelig til dets Fordel, kan en fattig Karl, der faar et daarligt Herreds- eller By-Foged Embede, ej af dette Fond faa et Forskud eller Laan af et Par Hundrede Daler. Han er derimod ej saa betænkelig i Henseende til sig selv. Af Sorøes Midler har han indestaaende i en Gaard derude mere, end han, efter hvad der siges, endog blot kan give Renter af, og af Justitsfondets Midler lod han henstaa 100.000 Rdlr. i et helt Aar uden at ville lade dem udsætte — hvorved tabtes en Rente af 4000 Daler, blot for at denne Sum endelig til rette Tid kunde blive udlaant til et Bo, han havde under Behandling. Saa-

ledes siges der i det mindste. I Omgangen er han en Grobrian og udelikat i allerhøjeste Grad. Theodor Mynter, der staar i særdeles Kredit hos ham, har saaledes oftere fortalt mig, hvorledes han næsten ligefrem har bebrejdet ham, at han ikke kan gøre sin Kone frugtsommelig, noget, der netop er den stakkels Mynters eneste Sorg paa denne Klode. Han er ogsaa paastaende, og i Collegiet skal det ofte komme til formeligt Skænderi, især med min Departements-Chef, Conferenceraad Monraad, en ram Nordmand, der er hidsig som en Ulykke, uagtet hans 66 Aar. Ved saadanne Lejligheder er det gerne Ørsted, som agerer Fredsmægler. Denne i alle Henseender fortræffelige Mand er ogsaa ypperlig skikket hertil; thi, skønt han selv nok holder paa sine Meninger, modsiger han dog sjælden, i det mindste ikke uden megen Omsvøb. Naar man siger eller skriver noget mod ham, siger han sædvanligt: Dette er vistnok en grumme forstandig Mening, og, foruden hvad Hr. N. N. alt har sagt for denne Mening, kan der endnu anføres, — og nu anføres en Snes understøttende Argumenter, »men,« tilføjer han saa, »imidlertid synes dog følgende herimod at stride,« og nu kommer der et saadant Forraad af uigendrivelige, skønt paa det høfligste indklædte Modgrunde, at man til Slutningen maa tage sig om Næsen og sige til sig selv: Herre Gud, hvad var det dog for Sludder, Du kom frem med. — Min Contoirchef¹⁾ er en Mand, som jeg vilde ønske, at Du kendte for ret at kunne more Dig ved ham. Han er en dygtig Mand, men en Grobrian, men især mod sine Overmænd. Han er meget rig, og ved Fødsel, Slægtskab og Selskab

¹⁾ Justitsraad F. E. Frisch. J. var Cancellist i 4. Departement (Lehns- og Forsvarsvæsen samt offentl. Stiftelser).

henhører han egenlig aldeles til den storsnudede Købmandsstand. Han nævner sjældent en Mand, som han ikke just taler med i samme Øjeblik uden at bruge Udtrykket »denne«, (*iste*) om ham. Det vilde naturligvis være ham meget ubehageligt at maatte tage sin Afsked, men Følelsen af, at han alligevel ikke behøvede at trænge til nogen, giver ham Mod til at sætte sig i en saadan mulig Stilling. Mod Monrad er han ofte saa grov i hele Contoir-Personalets Nærværelse, at vi liste os, den ene efter den anden, ud af Værelset, fordi vi skamme os paa hans Vegne. Forleden da en Adelsmand, der havde faaet Lov til at sætte en Fideicommisskapital paa 150.000 Rdlr. paa Spil ved et slet Gods Køb, kom og bad om endnu at maatte overlades en halv Snes Tusind Daler til, sagde han med den simpleste, mest ligefremme, ja næsten halv fortrolige Mine til ham, idet han talte om Formaliteterne derved: Ja, det er ikke for den Sags Skyld, for naar de 150.000 Rdlr. gaa Fanden i Vold, kan de andre 10.000 gerne gaa bagefter. Det er mig, som hader Adelen til det yderste, højst glædeligt at se En behandle dem saa aldeles en canaille, som han gør, og de maa taale det, da de nemlig frygte for ellers ikke at faa Penge. Mod mig er han overmaade venlig og agter mig endog tildels, hvilket dog mere skyldes den Omstændighed, at jeg taaleligt kan sætte en Cancellisag op, end at jeg ellers duer til noget. Thi, uagtet han er en dygtig Kunst-kender, saa er han dog en stor Foragter af boglige Kunster. Nævnes der en Forfatter, faar denne især Tillægget »denne«

Jeg maa imidlertid frygte for, at Du alt længe har sagt ved Dig selv: Skomager, bliv ved din Læst, eller Jacobsen, bliv ved dine Nyheder. Det skulde altsaa vel

være paa Tide, at jeg kom frem med dem, jeg kunde have. Men det er bandsat faa. Først hvad Litteraturen angaar, da skulde jeg tro, at Du var ligesaa lærd som jeg. Andersens Digte, Fogtmanns Tale over Malling etc. etc. — jeg har ikke set dem, end sige læst dem, og det er sagtens ligesaa Tilfældet med Dig. Fra Paradiset i denne Henseende, jeg mener Udlandet, til os er nu fast ingen Fart, da Paketterne formedelst Drivis i Bælterne ikke kunne komme frem. Under disse Omstændigheder var Heibergs nye Fremflyven¹⁾ dobbelt behagelig; men saa slet har Vejret dog ikke været, at jo denne Post formodentlig ogsaa er kommen til Ribe. Over det første nederdrægtige og fortræffelige Nummer ere Folk her naturligvis ligesom gale, dog ikke af Glæde, men af Indignation og Harme. Du har vel, ved Vejledning af min Nyhedspost i forrige Aars Korrespondance, kunnet forstaa omtrent alt, hvad der i denne betydningsfulde *lanterna magica* var at forstaa; adskilligt fatter selv jeg, denne kyndige Litterator, ikke tilfulde. At Y. Z., Dr. David, har nedsat sig i »Den Flyvende« har Du naturligvis ogsaa set. Han er imidlertid af os tidligere vejet og fundet for tung for denne luftige Maschine. Det er en sær Mand. Da jeg læste Indledningen i Nr. 1 til hans Kritiker, var det mig først som om jeg læste noget ganske splinternyt, saa fremmed tog det sig ud; men da jeg havde afklædt det de pyntelige Klæder, traf jeg lutter gamle gode Bekendter. Det er ogsaa svært, saa bred han er. Ligesom han i fysisk Henseende, naar han sætter sig paa en Sofa, udbreder sin tykke Rump, Kjole- og Frakkeskøder, saa en anden

¹⁾ 1830 begyndte Heiberg atter at udsende »Københavns flyvende Post«, hvis Udgivelse havde været afbrudt et Aar.

knap kan finde en Krog langt henne i den ene Ende af Sofaen til at placere sig i, saaledes ser det ud, som om Heiberg vilde komme til at blive indskrænket til en Halvdel af den første halve Columne i hvert Nummer af sit Blad paa Grund af Theaterkritiken. Imidlertid synes de specielle Bemærkninger om »Fornuftgifter-maalet«, et særdeles godt Stykke, og dettes Opførelse at være gode. — Sidste Hæfte af Maanedsskriftet har Du vel læst. Molbechs Recension over »Erik Menved« har mange gode enkelte Bemærkninger, men det er slemt, naar kun dette skal kunne siges om en saa øvet Skribent. Denne Recension forekommer mig at overgaa alt, hvad Molbech har præsteret i Dif- og Confused, i Snakken frem og tilbage. Det er næsten ikke muligt at bringe Indholdet tilbage til faste, bestemte Punkter, og denne hans Mangel paa Distincthed gjorde mig saa svimmel, at jeg, efter at have læst Kritiken til Ende, maatte gaa hen til min Reol og tage Hansens Bog om Skiftevæsnet frem for at læse et Par Blade i den med alle dens derværende Afdelinger, Under-Afdelinger, Under-Afdelingers Afdelinger, og disses Under-Afdelinger i 18de eller 20de Grad igennem, blot for at faa mit Hoved bragt lidt i det Rene igen. At Folk her og i Sorø ere opbragte snart lige saa meget over denne Recension som over Heibergs Lanterne, er begribeligt, og der siges, at en Hoben unge Studenter ville sætte sig ned i Kjøbenhavnsposten for at levere dem begge adskillige Slag

24. Febr. [1830].

Du vil sagtens have undret Dig meget over, at din snaksomme Ven har tiet saalænge, saameget mer som

han i den sidste Skrivelses Indhold og Ord havde faaet en særdeles Anledning og Opfordring til snart at lade høre fra sig. Virkeligt besluttede jeg ogsaa straks at skrive Dig til. Da jeg læste dit Brev, blev jeg ganske vidunderligt opvakt til Mode. Uagtet det var saa stærkt et Snefog, at jeg ej kunde se Huset ligeoverfor os, flød der Solskin ind af alle Vinduer, og aandelige Raketter fløj ikke enkeltvis op for Øjnene af mig, men saa tæt, at jeg var som omgivet af phosforiserende Luft-Glæde. Det trængte ud i Fingerspidserne, saa jeg var lige ved at gribe Pennen. Men næppe havde jeg leet mig mæt af din Anmodning om dog snarest muligt at underrette Dig om mine Tanker om din »dumme Streg«, førend jeg begyndte at meditere over, at Du dog maaske virkeligen ventede et saadant gravitetisk Brev, og, hvad mere var, at Du muligen kunde have Ret til at vente det, samt at Du vel endog kunde antage den kaade Badinage, jeg vilde opvarte med, for Alvor, — thi Folk i slige Stillinger ere sære. — Jeg begyndte derfor at betænke mig til et serieust Brev; men saa kom atter din ovenanførte Anmodnings overvættens Naragtighed saa stærk ansættende, at jeg maatte le, indtil jeg atter betænkte dit Skridts Vigtighed, en patrisfamilias's Ansvar for sig selv, Familie, vor Herre etc. Kort det hele blev en saa humoristisk Blanding, at det vilde have været vel, om jeg havde givet den Ord; men derimod vilde jeg have alt reduceret til een Følelse. Hermed medgik Tiden, og snart efter blev jeg ved egen og Families Sygdom sat ude af Stand til at skrive, hvad enten alvorligt, eller lystigt, eller begge Dele. Disse sidste Forhindringer ere nu saa temmeligt hævede, og jeg sidder derfor i min Lænestol skrivende følgende Brev til min Ven.

Jeg billiger iøvrigt, for saa vidt muligt dog at tale alvorligt, aldeles din Gærning, selv om den end ikke var gjort. Det eneste, man ved at indtræde i den ærbare Ægtestand eller ved at begynde derpaa ved at forlove sig, har at frygte for — næst efter det at faa en ond Kvinde og Nærings sorg — er, at de smukke aandelige Sommerfuglevinger, som Vorherre har begavet os med, og som allerede tidligere have lidt endel Skade, rent skulle blive afgangne ved den Prosaisme, der er forbunden med Husholdning, Barnesvøb, Vask og Rengøren, samt Tjenestepiger og Karle. Men Folk som vi have alt saa temmeligen tidligere staaet vor Prøve i Kamp med lignende — om end ej de samme — Dæmoner. Du vil ikke, hverken ved den huslige Lykke, som Du kommer til at nyde, eller ved de prosaiske Ubehageligheder, der medfølge som nødvendige Accidentser, glemme Poesi, Kunst og Videnskabelighed — ligesaa lidt som Du vil glemme din gode Ven, den Undertegnede.

Og hermed vil jeg slutte om denne Sag. Om Tingen selv har jeg sagt nok, og din Kæreste som det ellers skulde være mig en Fornøjelse at conversere om med Dig, kender jeg jo ikke. Sørg imidlertid for i din fremtidige Korrespondance at gøre mig hende tydelig, og frygt ikke, at din Tale i denne Henseende skal falde mig til Besvær.

Men idet jeg vil til at begynde at tiltale Dig som sædvanligt, føler jeg i mig stor Forlegenhed; thi i Grunden veed jeg Intet at fortælle Dig af den Art, som Du ellers bliver begavet med af mig. Jeg læser aldrig andre Bøger end mine juridiske og historisk-juridiske Sager, og med Mennesker taler jeg næsten aldrig. Havde jeg et langt graat Skæg, kunde jeg med Føje

kaldes Eneboeren i Pilestræde, og var der ikke andet ivejen for mig ved at indtræde i den Munkeorden, hvor Tavshed er Pligt, saa skulde denne Tavshedsregel ikke kunne være nogen Forhindring; thi jeg mæler flere Dage ikke et Ord uden til den sorte Kis.

Imidlertid, alt det vil Du vel ikke nøjes med, og jeg maa altsaa rykke frem med Smulerne.

Om Litteraturen skal Du som sagt ikke faa meget at vide. Der er næsten ingen, uden Maanedsskriftet for den, og det sidste Hæfte var fattigt nok, endskønt den svenske Litteratur blev taget med til Genstand. I »Kjøbenhavnsposten« ser Du Folk med Køller og Knappenaale løbe Storm mod Heiberg, men denne har desværre, med Undtagelse af Stykket mod Wilster, ikke værdiget dem noget Svar. Hauchs »Babyloniske Taarnbygning« er saa slet, som den kan være, baade materialiter — ved slet Sammensætning, taabelig Grovhed og Gentagen af det gamle Raab paa Heibergs slette Hjærte, store Hovmod m. m. — og formaliter, ved det usleste Sprog og den sletteste Versifikation, det sidste i den Grad, at man næsten maa tro, at han har dannet sine Vers saa kluntede, for at de skulde staa som en Kontrast til de sædvanlige Heibergske. Hvad Sproget angaar, da er dette, saavel i »Taarnbygningen« som i »Hamadryaden« næsten helt igennem besynderligt og umenneskeligt. En især naragtig Brug har han med de Adjektiver, foran hvilke man sætter »langt«; thi ved dem sætter han dette Ord bagved, f. Ex. »mindre langt«, »visere langt« *pro*: langt mindre, langt visere osv. »Hamadryaden« er dels dramatisk, dels episk. Det sidste forsaavidt Helten opholder sig i Naturrigerne — han kommer ind i et Bjærg, ned i Havet m. m. — og dette er, fraset de slette Hexametre, meget godt; men

de dramatiske Scener ere saa slette i Henseende til Karakterer og alt øvrigt, saa overvættes trivielle og saa fade, som sjældent noget dansk. Situationer, som at en Mand bringer en Pige til at føje sig efter hans Vilje ved at true hende med hendes Elskedes Død, hvorefter han siden ikke holder sit Løfte om at lade Elskeren gaa, samt hvor en Pige efter slig Behandling bliver gal, hendes Fader dør af Følelsen derover etc. ere udførte aldeles à la sletteste Tysk. Oehlenschlägers tyske Digte, der en Tid laa paa Sprogø — gid de vare blevne der — ere nu ankomne. De ere, som Du vel ser af »Kjøbenhavnsposten«, dedicerede til Kongen af Bayern som Digterkammerat og Besidder af Ret til at uddele bayerske Nordstjerneordener. En af Grundene til denne Dedikation er, at »Christopher von Bayern hat ja Kopenhagen gebaut«, hvilket er Løgn, hvad enten taget bogstaveligt eller metaphorice (hans Stadsret for Kbhvn., som mest skulde kunne anses herfor, er en Oversættelse af en latinsk fra 1294). Foruden en Autobiografi — som vel er den, der i hans danske Subskriptionsplan paa hans samlede dramatiske Værker er lovet ogsaa de Danske — indeholdes der i hin tyske Samling (»Gesammelte Schriften, erste Ausgabe letzter Hand« hedder det, som hos Goethe) hans dramatiske Værker: Aladdin, Hakon Jarl, Ludlamshulen, Hugo von Rheinberg etc., saa det hele er gamle Sager. I sin Antikritik mod Y. Z. i Anl. af Recensionen over »Carl den Store« (der kommer nok en af Thortsen i Maanedsskriftet for Litt., men behold det for Dig selv) har Øhl. endda ej prostitueret sig; i nogle Smaating har han endog Ret Forfatteren til det meget omtalte Stykke »Amors Génie-streger«, der nu er trykt, skønt ej udgivet til andre end Skuespillerne, sige Nogle at skulle være Bredahl. Da

det imidlertid er vist, at det er af Forfatteren til »Flyttedagen«, og denne Forfatters Fortrin just ej var den uregelmæssige Genialitet, der viste sig hos Bredahl, ligesom denne næppe ej heller skriver saadanne Vers, som hint Stykke skal frembyde, saa er det næppe troligt, at det er af ham

Hermed ender jeg, kære Adler! for denne Gang og ønsker Dig hjærtelig at leve vel. Jeg haaber, at Du formelder din Kæreste min ærbødige Respekt. Desværre er jeg kun lidet skikket til at behage Damerne. Min Tale og min Skrift, som jeg selv, lugter ikke blot altid af Tobak, men, hvad der er værre, stedse af noget litterært og lærdt Pedantisk, og der skal, naar jeg ej selv løfter Dækket op, høre grumme kloge Øjne til for at se, hvorledes der bag den gravitetiske Skæl kommer et lille kaadt X tilsyne. Imidlertid ønsker jeg, for det Tilfælde, at jeg muligen et af disse Aar skulde komme til Jylland og Ribe — Du kommer vel ej her med din Kæreste — at Du dog vilde gøre hende noget bekendt med din gode Ven

V. Jacobsen.

14. Marts 1830.

Du dolerer i din sidste Skrivelse højlig over min Tavshed. Jeg vil haabe, at de Grunde til denne, jeg anførte i mit Brev, have været tilfredsstillende; men iøvrigt er der, saavel i Henseende til Tavsheden dengang, som overhovedet for min Sendrægtighed i Brevskriften til Dig — hvis jeg gør mig skyldig i en saadan Sendrægtighed — endnu flere. Jeg er aldrig ganske rask i aandelig Henseende; jeg har mange, baade gamle og

nye Sorger, der kun i enkelte, meget korte Øjeblikke overdøves f. Ex. ved mundtlige Samtaler med Hertz og Kilde, eller ved skriftlige med Dig; men de komme straks derpaa igen. Beslutter jeg i enkelte, lyse Øjeblikke at skrive Dig til noget ret morsomt eller interessant, saa er det gode Øjeblik, som jeg af Mangel paa Tid ej straks kan benytte, ikke sjældent ganske forsvundet indtil det allersidste Indtryk, naar jeg endelig har skubbet saaledes tilside fra mig, at en Timestid staar mig aaben til Skrivning til Dig. Jeg ser da lutter mørke, fæle Billeder, og iblandt disse vil jeg ikke gærne skrive Dig til.

Heldigvis bortdrives disse gærne ved Arbejde, især naar dette Arbejde iøvrigt er mig behageligt. Derfor blive ogsaa mine Tanker, medens jeg skriver til Dig, gærne lysere og muntrere, jo længere jeg skriver; men som oftest er det første afskrækkende Indtryk saa stærkt, at jeg ikke tør driste mig til at begynde. Det, seer Du, har jeg imidlertid nu gjort, og Du faar altsaa et Brev.

. . . . Det vilde være mig en særdeles stor Glæde, om Du kom her til Byen i det seneste i Sommer; men sker det, saa underret mig forud derom. Formodentlig maa jeg engang i Sommer rejse op til Helsingør paa en 14 Dags Tid for at exerpere af gamle Dokumenter i Raadstuearkivet der,¹⁾ og det vilde være mer end slemt, om jeg ikke skulde være i Kjøbenhavn, naar Du kom der.

Dit Komadiespil morer mig meget. Og det er som oftest i de skammeligst trivielleste, Ifflandske og

¹⁾ Det var nogle af disse »gamle Dokumenter« fra Helsingør, som J. 16 Aar senere benyttede som Grundlag for Handlingen i sit Skuespil »Trolddom«.

gammelheibergske Stykker Du træder op og gør Furore. Jeg kunde selv have Lyst til engang ret at lade mig tilbunds gennemtrænge af den store Ironi og forestille saadan en gammel ærlig Major eller anden Kæltring, hvis Ord jeg udsagde uden at mene det allermindste derved. Jeg gør imellem noget lignende i den daglige Omgang uagtet al min Sanddruhed; det er ej for at skuffe Andre, men kun Glæde ved Ironien.

Du beder mig oplyse Dig om, hvo der egentlig udgør Heibergs Parti, hvorledes Stemningen er mod ham etc. Du træder herved paa mine Ligtorne. Det er iøvrigt et Spørgsmaal, som jeg, der lever, især i denne Vinter, saa særdeles ensomt, ikke fuldkomment kan besvare, da dertil hører Kendskab i højst forskellige Cirkler og til mange Personer. Imidlertid veed jeg, at hans Parti er — paa mig nær, kunde jeg tilføje paa en Øhlenschlägers Maneer — meget ubetydeligt. Folk er i Almindelighed forbitret paa ham; dels have de megen Hengivenhed for Øhlenschläger, som Heiberg snærter, selv naar han klapper ham, dels hader man og frygter gjerne slige Spottefugle, som han. En Satiricus kan sjældent vente, at der siges højere eller andet til hans Ros, end at han er et vittigt Hoved og kan se Fejl ved andres Arbejde, men uden selv at kunne gøre det saa godt. Hertil kommer, at »Isabella« ikke kunde vinde Bifald — (Stridighederne, der forudgik det, ej at glemme¹⁾) — og at Heiberg, vel efter Befaling, oversætter Stykker til Theatret til Højtidsdagene, hvilke

1) Neml. Skuespillernes Opposition mod den unge Bourbonvilles Fremtræden som baade syngende, reciterende og dansende i »Geburtsdagsstykket«, jfr. Overskous Theaterhistorie III. S. 61 ff.

Stykker som oftest ere højst maadelige. Ej heller er hans Flyvepost saaledes, som den kunde og burde være, for at hæve hans Renommée. At Studenterne, i det mindste de yngre, ej heller ere ham gode, sees og af det, der foregik i Studenterforeningen med hans Neveu Buntzen. Denne, nok for 1 Aar siden eller mere dimitteret fra Sorø, blev Juleaften af ham ført op i Studenterforeningen som rejsende Medlem, dog efter at Heiberg først flere Gange havde spurgt Elberling, om dette gik an, og denne havde sagt, at der var intet ivejen. Buntzen blev imidlertid overøst med Stikpiller, da han kom derop, og da han erklærede, at han ønskede at indtræde i Foreningen, og siden proponeredes til Medlem af Heiberg, faldt han igennem, dog maaske tildels ogsaa fordi Fabricius ¹⁾ troede sig og Selskabet fornærmet af ham ved en Yttring, Fabricius med sin Døvhed havde misforstaaet. Følgen var, at Heiberg efter en Correspondance med Senioratet udmeldte sig af Selskabet. Denne Udmeldelse ansaa han maaske for fornøden, men den har ikke stemt det unge Publikum vel for ham. Iøvrigt var der en naragtig Omstændighed, der forhøjede og tildels undskylder Medlemmernes Vrede over Buntzens Indførelse i Foreningen Juleaften; Rask havde nemlig samme Aften, i sin naive Uvidenhed om hvad der kunde være tilladt, taget en aldeles ustuderet Islænder og en Apothekersvend her fra Byen op med sig for at se paa Komedien. Det er overhovedet en af de synderligste Kegler, jeg kender, den Rask

Foruden et nyt Hæfte af det Molbechske Tidsskrift og et ditto af Maanedsskrift for Litteratur, om hvilke

¹⁾ C. W. Elberling (f. 1800), Filolog, og Fr. Fabricius (f. 1789), Sekretær ved det kgl. Bibliotek, vare paa det givne Tidspunkt begge Seniorer.

begge jeg intet kan bemærke, er vor Litteratur, højst fattig. For Maanedsskriftet skulde jeg skrive en lille Kritik i Anledning af en slet historisk Bog af en Hansen (Gud kender ham) om Kjøbenhavn, Forløber for lignende om Danmarks øvrige Købstæder; mine Bemærkninger skulde egentligen gaa ud paa de Mangler, der findes i Behandlingen af Historien ved vore forresten udmærkede Historikere, dels med Hensyn paa Fremstillingen, dels, og mest, paa Materialet.¹⁾ Jeg har selv, ved mit store Arbejde om Chr. 3. og Fred. 2., maattet føle, hvor lidet der hidtil er gjort for Statens indvortes og Folkets Historie, og hvorledes alt drejer sig om Konge- og Krigs-samt Traktat-Historien. Uagtet Mænd som Krag, Stephanus, Gram og Suhm, samt Sandvig, have været med i at skabe Christian d. 3dies Historie, er det dog umuligt af denne at gøre sig, jeg vil ej sige et klart og intuitivt Begreb om Tilstanden da, men blot en dunkel Forestilling om den Tid. De vigtigste Materier henhørende til denne ældre, indvortes Tilstands-Historie, ligge enten aldeles urørte, eller ufuldstændigen og lejlighedsvis behandlede, og i al Fald næsten aldrig fremførte i de almindelige historiske Værker. Jeg frygter imidlertid for at faa de tvende, ikke milde historiske Redaktører Molbech og Engelstoft paa Halsen, saa Vorherre veed, om jeg overhovedet skriver noget

En lille Anekdote maa jeg fortælle Dig; den er vel maaske gammel for Dig, men Du har maaske ogsaa glemt den, og i alt Fald vil den dog være Dig noget ny. En spansk Konge, maaske Philip den 2den eller den 3die eller den 4de etc., stod i sit Vindue og røg Cigarer, hvad ellers spanske Konger sjældent gøre; da

¹⁾ J.'s Anmeldelse findes i Maanedsskr. f. Litt. III, S. 391—98.

saa han en Spanier sidde paa en Stenbænk i en Have i Nærheden og læse i en Bog. Spanieren læste, lo som om han var gal, læste igen, lo igen, læste igen og faldt tilsidst af Bænken af Latter. Kongen vendte sig til sine Hoffolk, sigende: Enten er denne Mand gal, eller han læser i Don Quixote. Man gik ned, og see — han var gal. — Autor til denne forbedrede Slutning af den gamle Anekdote er vor Ven H. Hertz.

20. April 1830.

I et døsigt Flyttedagsvejr, hvor Regnen skyller ned, og kun for saa vidt opvækker Begærlighed, som den bringer alle levende flyttende Væsener (inclusive Lopperne, der drukne i den) til at forbande den (Regnen), og efter en Uge, tilbragt med Forkølelse, Gigt og Koldfeber, samt endelig i et til disse Omstændigheder svarende Humeur, der just ikke er couleur de rose, sidder jeg her for at skrive Dig til og saaledes dels opfylde en Art Pligt (som jeg dog maaske kunde anse mig fritagen for, da Du endnu ej har svaret mig paa mine 2—3 sidste Breve), dels bringe en Smule Liv i min matte Gejst.

Virkelig er her saa kedsommeligt-sygt i Byen, at det næsten ej er til at holde ud for en frisk Mand, end mindre for en Syg. Den halve By er syg og sengeiggende, og af den anden halve Del er — troer jeg — den ene Kvart død, medens den anden gør sin Sotteseng tilrede. Det eneste Gode ved, at der er saa mange døde og syge, er det, at deriblandt nødvendigvis ogsaa maa være nogle berømmelige Personer; thi dette kan give Anledning saavel til mundtlig Snak, som til skriftlig

Fortælling, og jeg skal, da der er stor Mangel paa anden Underholdning, vide at benytte disse Materier.

Den Døde, som jeg vil tale noget om, er salig Münter. Han blev syg en Skærtorsdag Kl. 7 om Aftenen og døde Langfredag Kl. 2 Middag Det var intet apoplektisk Tilfælde, der traf Manden, men en Krampe i Nyren, der ledsagedes af Pulsslagets Standning nu og da. Det var en stor Gæk, den samme Bisp. Han var meget stolt af, at han var den øverste danske Biskop, »Sjællands Biskop« (han sagde det altid med en uforlignelig tyk Tunge), og han lod sig begrave i sin Bispekaabe med et Crucifix paa en rund Medaillon i et Baand om Halsen. Han var unægtelig en lærd Mand og tog sig fortræffelig ud paa bemeldte sjællandske Bispestol; imidlertid skrev han selv egentlig omtrent kun Halvdelen af det, han gav ud; det øvrige maatte andre slæbe sammen for ham. Han havde alle, som der her i Byen hørte til Litteraturen, og som han paa nogen Maade kunde faa Fingre i, til sine Hoveritjenere. Selv min Ringhed, om hvis Tilværelse han ved sin Søn, Raadmanden, var kommen til Kundskab, blev for et Aars Tid siden først sat i Rekvisition for at besvare en halv Snes Spørgsmaal om Jernbyrd, gammel Tiende, Falkefangst m. m., hvilke Materier skulde ind i et Skrift af ham; og siden leverede han mig flere Gange Spørgsmaal til Besvarelse, som foraarsagede mig stor Vaande, idet jeg kastede dem bort, indtil jeg nu Gud ske Lov er fri for Sorg i denne Henseende. Ogsaa Rosenvinge beklagede sig hyppigt over Hoveriet for Bispem. Hvad han ved slig Tjeneste fik, tog han og førte ind i sine Bøger uden at angive, fra hvem han havde det. For ovenmeldte Tjeneste, som jeg viste ham, blev jeg bedt til Middag hos ham en Søndag.

Det var mig højt interessant, uagtet det er en Kæltringemaner, der kun er altfor sævanlig, at afspise Folk paa denne Viis. Det var et fortræffeligt Selskab af Halvgale: hele den Mynsterske Familie (med Undt. af den helgale Bispinde), den vise Mynster, Professor Raffn (de var i samme Casus som jeg) og mig. Døtrene især vare fjantede. Den ene, en meget smuk Pige, forsikrede, da hun hørte, at Bibleothekaren Heger laa syg ude paa Hospitalet, ganske højt, at hun vilde ud til ham, og en anden Datter spurgte derpaa ligesaa højt: om hun var gal at ville rende ene ud til ugifte Mandfolk paa deres Værelser. Den vise Mynster sad i et væk og talte Visdom; han sad som en mild og værdig Fader iblandt dem, og som om Bispen var Nr. 2. Alle Stridigheder etc. bleve bragte for hans Forum; til Bispen sagde han Du, men alle de andre tildalede Mynster med »De«, selv Hofpræsten, der iøvrigt fik Skænd af Bispen, fordi han havde ladet sig klippe hos Causse og, troer jeg, givet 1 Rdlr. derfor. Imens sad Bispen og fortalte mig, hvor lærd en Mand han var, hvorledes han var agtet af Fremmede, havde skændts med en Kardinal og nu var »Sjællands Bisp«, men alt med saadan fortræffelig Bonhommie og saa naturligt, at man kun indvendig kunde le derved.

Den Syge, jeg har foresat mig at tale om, men hvem jeg ikke kan overtale mig til at tale saa kaadt om, netop fordi den stakkels Mands Strid først ret forestaar, og han endnu ej er i Havn, er Rahbek. Engang i Vinter fik han en Forkølelse og lagde sig tilsengs. Forkølelsen gik over, men nu paastod han mod Møhl, at han vilde blive liggende, da han befandt sig overmaade vel i Sengen, medens han, naar han var oppe, ikke kunde udholde den Ørkesløshed, han var nødt til,

eftersom han intet havde at foretage sig. 6te Bind af hans Autobiographi vil Schultz nemlig ikke indlade sig paa, og ellers arbejder han kun efter Bestillinger fra Beeken og deslige, hvilke Bestillinger i Vinter ganske have manglet. Ved at ligge saaledes, ere hans Kræfter formodentlig end mer blevne svækkede, skønt kun efterhaanden og umærkeligen; thi det er først paa nogle Dage, at Møhl finder øjensynlige og visse Dødstegn hos ham. Iøvrigt ere alle hans Venner og andre enige i, at det er en Lykke for ham, naar han dør.

Interessant er det, for at jeg skal gøre Overgangen til det levende fra den døde, at Rasmus Møller er bleven Biskop i Münters Sted. Dette er nok drevet ved Mynster, der ikke selv vilde være Bisp, formodentlig for ej at fjernes fra Kongen, skønt vel tildels ogsaa fordi han virkeligen har flere Indtægter nu, end han kunde have som Biskop. Rasmus Møller var fra først af ej tilbøjelig til denne Forandring, og dette bragte Jens Møller til at prostituere sig ved at gaa op og bede Kongen om Bispestolen Dagen efter at hans Kollega, Jens uafvidende, var udnævnt og havde modtaget Udnævnelsen

Flyveposten har vundet noget i Interesse ved Heibergs Strid mod Hauch. »Den babylonske Taarnbygning« foranledigede Heiberg til at begynde hans saakaldte Krigspræliminarien i en 10—11 Spørgsmaal, som Hauch besvarede i en Opsats til Publikum i Kjøbenhavnsposten. Ved disse havde Bjørnen Hauch rigtignok blottet sig dygtigt, og Heiberg, der nu har gennemgaaet disse Besvarelser saaledes, at han viser, at de ikke ere Svar, men Nonsens, gør paa det strængeste opmærksom paa alle disse Blottelser. Foruden at nu dette er yderst morsomt, især da det er gjort med al den Kaadhed og

Overmod, som kan forenes med Grundighed, er det i flere Henseender lærerigt, især fordi en Mængde Bemærkninger, der foranlediges ved de egentlige Stridspunkter, tillige fremsættes, og, om de end ikke ere os nye, dog fremkomme klarere og bestemtere, end vi selv vilde have gjort os dem; ikke at tale om, hvor behageligt det er at se en Mand manœvrere saaledes med Sproget, som Heiberg gør det. Under dette Heibergske svære Angreb have Hauchianerne uafbrudt beskudt ham med raadne Æbler etc. i Kjøbenhavnsposten. Især gaar deres Angreb ud paa, at Heiberg nu er overvunden, da han strider mod Digteren Hauch med »logiske Grunde« og ej paa Vers. Dette er saaledes Hovedindholdet af et Digt, forleden indført i Kjøbenhavnsposten, af Wilster. Det er vanskeligt at se, hvor disse Afsindige vil hen, hvis de ikke ere virkelig gale; det eneste, man kan formode som rimelig Hensigt hos dem, er, at de ville søge at faa Heibergs svære prosaiske Strid forandret til en Kamp paa Vers, der vel kan bringe Folk til at le i kort Tid, men ej kan aabenbare de hemmelige Bræk saa stærkt, som dette kan ske i prosaisk Undersøgelse. Men i saa Fald burde de dog formode som muligt, hvad der virkelig bliver Tilfældet, at Heiberg, uden at forlade den gode Vej til i Bund og Grund at prostituere Hauch, som han har begyndt, tillige i flydende Vers kan snærte og pidske det hele Compagnie, som de kun kunne ønske det.

»Amors Geniestreger« er spillet og modtaget med meget Bifald. Jeg var det ikke den første Gang, det gaves, og siden er det, formedelst Skuespillernes Sygdom, ej gentaget. Derimod har jeg læst det. Det er dejligt flydende, naturlige Vers, en behagelig Dialog

med megen Tankefylde og udført med al den Maadehold, som kunde ventes af den Forfatter. Det er ikke noget genialt Arbejde, og der er intet nyt, end sige overordentligt, ved Karakterer, Situationer etc., men det er alligevel et meget mærkværdigt Stykke. — Der var endnu et Par Ting, som jeg havde haft isinde at skrive om; men der er ingen Tid. Ikkun een, Øhlenschlägers Autobiographi, kan vel endnu tages med, og bør det, da Du vel bør vide noget om dette Skrift og maaske ej ser det i Ribe. Den udgør de 2 første Dele af hans tyske Skrifter og gaar til hans Giftermaal, omtrent i hans 30te Aar, med en kort Udsigt over hans senere Liv og Skrifter. Den har interesseret mig meget, især første Del (2den Del indeholder hans første store Udenlandsrejse); imidlertid foraarsagedes det vel for endel derved, i det mindste at jeg før vidste saa lidet om hans tidligere Liv. Han har i denne Bog, især i den 1ste Del, næsten ganske tabt sig i sit Æmne, og dette indeholder Grunden baade til det gode og til det slette ved den. Til det gode, forsaavidt han derved ej har faaet Tid til at coquettere med sig selv eller til at anstille filosofiske Betragtninger; men til det slette, forsaavidt det kun er enkelte Erindringer, i hvis Fremstilling han er med Liv og Sjæl, men uden at kunne overse det Hele og fremhæve det Væsenlige. Deraf kommer det, at de vigtige og interessante Ting, man kunde vente en udførlig Fortælling om, ere behandlede ganske kort, og uden at det kommer frem, som man netop vilde se. Saaledes Forholdet med begge Ørstederne, ja endog med Steffens. At der iøvrigt ere slupne endel Flauser ind, er begribeligt; dette er dog mest Tilfældet i 2den Del. »Seit 1807 bin ich *Professor ordinarius* und *Assessor Consistorii*. Als Professor habe

ich zwei lateinische Reden gehalten und ein lateinisches Programm geschrieben,« siger han saaledes i Opregnelsen af sine Værker. Endel af hans Domme over berømmede Mænd ere ligeledes, som man kunde vente, maadelige, men nogle træffende. Baggesen taler han oftere om; han staar naturligvis ej i noget godt Lys, men Øhl. siger dog, at han ej vil plante Torne paa hans Grav. J. L. Heiberg nævnes kun som »der Vaudeville-dichter«. Mod Tieck, der maaske ogsaa har behandlet Øhl. vel haardt, er han yderlig grov; det tager sig latterligt ud, naar han vil gendrive Tieck. — Iøvrigt findes der, foruden yderst livlige og morsomme Scener — Genrestykker vil jeg kalde dem — ogsaa enkelte fortræffelige Anekdoter, men disse ere uden Tvivl fra Rahbek . . .

9. Maj 1830.

Det er godt, at Du ikke er her tilstede, og at jeg ikke er nogen meget opfarende Mand. Ellers vilde det have set galt ud efter Modtagelsen af dit sidste Brev. Du meget frække Løgner! («Dalens Græs er meget grønt,» synger Gammelt og Nyt, og jeg retter mig efter de bedste Poeter.) Er det faa Breve, jeg har skrevet Dig til i den senere Tid? Du tænker nok ikke, at jeg holder Bog? »1830. Jan. 7. & 11. Adler. — Febr. 24. Adler. — Marts 14. Adler. — April 20. Adler,« finder jeg i min Brev-Extrakt-Bog, og hermed stemmer min Notice-Bog eller Journal. Men 4 Breve i 4 Maaneder, og det ovenikøbet i et Aar som dette, og saa saadanne Breve. — Jeg kan ikke undskylde, men kun tilgive Dig saadanne dumdristige Beskyldninger.

Imidlertid vil jeg dog mest tilskrive dit hypokondriske Lune denne Bock mod Sandheden etc.; dernæst vil jeg tale lidt Skæmt og Alvor netop om dette dit slette Humør. Du er uvis om det kommer af Ribes Ubehageligheder, eller af at Du fra Verdens Begyndelse er bestemt til at være misfornøjet. Hvad nu først Ribe angaar, da er det vistnok, hvis jeg kender noget til den, en meget led By, Omegnen kedelig og Selskabet ikke altid det behageligste. Men iøvrigt, kære Ven! kan jeg just heller ikke prise mine Spadseretoure her, der gaa fra Pilestræde gennem Kronprinsens- og Købmagergade over Amagertorv og Slotspladsen til Slotsholmens Arbejds- hus og derfra tilbage igen. I denne Tid, hvor der ingen Regn falder, Solen brænder hedt, og Blæsten blæser, faar man Støv i Øjnene trods noget Sted paa en ripensisk Sandslette; Rendestenene ere dog smallere Bække end Ribe-Aa, og har I Strandtaagen, der forhindrer Udsigten, og som falder paa Brystet, saa har jeg paa bemeldte Vej himmelhøje Huse, der indskrænke Synskredsen, og Tagsten og Mursvende, der let kunne falde paa Hovedet af mig. Hertil kommer, at Justitsraad Frisch, Sekretær Jessen, min gode Ven Cand. jur. Volontør Christen Christensen, Budet Jensen, Budet Larsen og Budet Lund, samt en 4—5 andre Mennesker, jeg daglig har at tale med, næppe ere mere underholdende end de ripensiske Spitzborgere. Jeg har lidt Familie, Henrik Hertz, Kilde, min Hund etc., men saa har Du en Kæreste, kære Ven. Det er noget andet og bedre! Jeg er just ikke hovedgal forliebt i hende (skønt jeg næsten har været saa extraordinair i tidligere Dage med Andre); men jeg kan dog grumme godt lide hende; hvad maa der altsaa ej være Tilfældet med Dig. Hun staar alt temmelig tydelig for mig; en Fejl troer jeg imidlertid,

at hun har, den nemlig, at hun bær for stor Ærbødighed for Dig. Hun skulde krabaske Dig lidt. Du er, ligesaa vel som jeg og som flere et forvænt Barn; naar ikke alt vil rette sig her i Livet efter os, saa ville vi ikke rette os efter Livet. Men vi burde vænne os til det, og ere vi ikke selv villige dertil, var det godt, om andre hjalp os.

Dette sidste leder mig paa det andet Alternativ, at Du fra Verdens Begyndelse skulde være bestemt til altid at være i ondt Humør. Jeg vil i denne Henseende ærgre Dig ved at fortælle Dig, hvorledes det gaar mig med L'hombre-Spillet, som jeg nu i 2 Vintre har drevet regelmæssigen 1 Gang om Ugen egentlig for at more min Broder, der ej kan gaa ud og søge Selskab. Det er et besynderligt Uheld, som jeg har med dette Spil. Jeg spiller ikke slet og taber ikke meget, men er ved Skæbnen fordømt til næsten total Uvirksomhed. Jeg kan sidde hele 2—3 Timer uden at have saadanne Kort, at jeg med mindste Haab tør vove paa at spille (Du har vel noget Begreb om dette Spil). Denne Passivitet er ikke indtruffen en, eller mange enkelte Gange, men er fuldkommen stadig. Mine Medspillere have noksom forundret sig over dette sære Uheld. Imidlertid staar det dog ikke til at nægte, at det var muligt, hvis jeg — uagtet dette — nu og da lidt oftere prøvede paa at spille, skønt Kortene ikke vare favorable, at Lykken dog ikke vilde være mig saa ugunstig. Med andre Ord: jeg er ikke straks heldig, og deraf er jeg bleven overmaade forsigtig (jeg er det desuden af Naturen og i mit hele Liv tildels af samme Grund); men bortkastede jeg imellem denne Forsigtighed, var det dog muligt, at jeg kunde opdage, at jeg dog ikke altid var saa uheldig, som det synes. Gak hen og gør ligesaa! Prøv, men

med al Kraft, at bortkaste Misfornøjelsen, og den vil nok, skønt successive, pakke sig. Tænk paa den uhyre aandelige Dybde, hvori jeg for 2 Aar siden var ned-sunken, og see, hvorledes jeg nu er, skønt Hovedgrundene til hint Fald og flere til endnu ere tilstede. Naar det blev ret galt med mig, brugte jeg — (det andet Middel taler jeg siden om) — at sætte mig hen og med den Smule Forstand, jeg endnu havde tilbage, ret at vende og dreje, bese og gennemgranske, hvad der dog egentlig var paa Færde med mig. Jeg grublede, saalænge til mit Hoved var aldeles udmattet, og nu satte jeg mig hen og hørte paa min Families Hverdags-Passiar; kom det onde siden igen, og det ophørte næsten aldrig, gjorde jeg samme Experiment, og tilsidst blev jeg saa bekendt med alle Siderne af mit Onde, saa jeg blev ked af denne Betragtning, der ej mere tilbød min Sjæl noget nyt, og derefter forsvandt denne Selv-Beskuelse mer og mer. Imidlertid virkede ogsaa et andet Middel, og det er af flere Grunde, ej blot for din og min Skyld, jeg omhandler dette. Det var Arbejde. Du vil sige, at Du har nok. Men ligesom din Selvbeskuelse næppe hidtil er drevet saa grundigt, at Du derved har set, at din Misfornøjelse i Grunden dog ikke er noget saa forskrækkeligt slemt, som Du har ene for Dig (jeg tager noget haardt paa Dig paa de Steder, hvor jeg af Erfaring veed, at der er ømt; men det maa saa være), saaledes er dit Arbejde i Skolen dels ikke tilstrækkeligt, dels ikke skikket til at bortdrive dit Onde. Det Arbejde, som skal hjælpe, maa være Fuldførelsen af noget Hele, hvorfor man finder Interesse og ikke Stykkeværk, som man forlader ganske, naar man forlader det Kl. 1 og Kl. 6. Jeg mener, at Du skulde skrive et eller andet Værk. Du vil her raabe paa 2 Ting. Hvad

den ene angaar, da kender ogsaa jeg Intetheden af det hele Væsen, og naar man ej er Vorherre og kan skrive Universets hele Historie, skulde man ikke give sig af med Sol, Maane, Stjærner, Jord, Europa, Frankrig, Danmark, Ribe etc. at beskrive; men saalænge man vil vandre paa denne Jord, maa man ved Siden af denne højere Betragtningssmaaade lade sig nøje med en mindre og lade, som man interesserer sig for det Enkelte og Smaa. Lidt efter lidt faar man en Interesse derfor og lader sig ikke nedtrykke af hin Anskuelse, uagtet det ikke er godt, om man rent skulde have den jaget paa Døren. Det giver en ypperlig Ironi, naar begge ere der, og man behersker sit Stof destomere, jo tydeligere man indser dets egentligste Ubetydelighed imod det Hele. Men Du vil sige: hvor faar jeg Stof fra, hvor faar jeg indvortes Evner og udvortes Hjælpemidler (Bøger) til at behandle dette Stof? Naar Du først vilde gøre Dig Umage for at følge mit Raad ved grundigere at fremstille mine ovenfor anbragte Argumenter for Dig selv, saa kommer nok alt andet. Hvad Stoffet angaar, da har Du eet, som er Dig nærmere, end Du troer. Jeg har besluttet at se til, om jeg kan gøre noget for Danmarks indvortes Historie, jeg mener Folkets og Stændernes Afmaling i Modsætning af de Bataille- og (diplomatiske) Kabinets-Stykker samt Konge-Portraiter, vore iøvrigt dygtige Historikere hidtil have givet, og som aldrig kunne interessere andre end lærde Historikere. Jeg har oftere i mine Breve talt derom, og Du vil finde denne Materie videre udviklet i en Anmeldelse af mig, der kommer i næste Hefte af Maanedsskriftet for Litteratur. (I denne min Grød, som Historikerne Molbech og Engelstoft ere, imod min Forventning, overmaade glade over, har ellers den førstnævnte kommet en Klat vidtløftig Smør; jeg mener et Punktum om

Nationalitet og Forskellen mellem Provinsernes Indvaaneres Naturel, hvilket Punktum jeg maatte indvillige i blev indført, da den Abekat fandt sig trængt til at faa det sagt). Virkeligt ere alle Delene og alle Delenes Dele etc. i dette Parti af vor Historie saa ubekendte, at Du behøver blot at gaa lidt ud i det for at kunne gøre nye Opdagelser. Det er et rent indre Africa, uagtet Vejene deri ikke ere saa farlige. Jeg har i bemeldte Anmeldelse navnlig handlet om Købstæderne, hvis Historie vi i Grunden ikke vide et Muk om, og alligevel er den, især den mest indvortes, højst interessant. Thortsen, som jeg havde bedet at se efter i Helsingør, om der vare gamle Raadstue-Protokoller m. m., underrettede mig om, at der var en halv Snes der; af disse er ikke en eneste hidtil benyttet; han tittede lidt i dem, og har fundet saa megen Interesse ved dem, at han har besluttet i det mindste at gøre sig noget nærmere bekendt med vor Histories trykte Behandlinger; Archivaren dernede, der hidtil aldrig havde lukket en af Protokollerne op, kom ved den Lejlighed til det, og har nu bedt Henrichsen som den historiske Lærer ved Skolen at tænke paa at udgive noget af Archivets Indhold, hvad denne dog formedelst philologiske Arbejder ej har kunnet indlade sig paa. Men i Ribe maa der sikkert ogsaa være en hel Hob ubenyttede Materialier. Terpager¹⁾ har kun *con amore* behandlet det Gejstlige, Bygninger og deslige; men ej det egenlige Liv. Ej heller er det saa meget de egenlige Stads-Diplomer og Privilegier — hvilke ere de, som hidtil have været kendte — men netop gamle Raadstuebøger, Domprotokoller, Forhandlinger, Regnskaber og deslige, som fremstille eller give Midler til Fremstil-

¹⁾ I »Ripæ cimbricæ«. 1707.

lingen af Folkene. At ogsaa Dilettanter her kunne gøre noget meget godt har Edvardsen Friis alt i 1759 vist i en Beskrivelse over Skælskør, og noget lignende vil jeg for ramme Alvor opfordre Dig til i Ribe. Kast det ikke hen uden videre; men gennemgaa i al Fald mit Forslag med en Eftertanke, der staar i Forhold til den, som jeg har anvendt, inden jeg gjorde Dig det. Hjælp og Understøttelse i Henseende til forekommende Spørgsmaals Besvarelse kan Du vente fra mig og andre her i Byen, som jeg kan henvende mig til, og stort Apparat behøver Du ikke. Købstadlovene kan Du lære at kende af Rosenvinges Udgave af dem, og de større historiske Værker, der maaske nu og da skulle anvendes, kan Du vel faa fat paa derovre et eller andet Sted. Du vilde sandelig gøre noget nyttigt baade for Dig og Andre ved at indlade Dig herpaa. —

Men jeg maa ophøre hermed for at give Dig noget nyt herfra. De gamle Beklagelser, kære Ven! Der er ikke noget nyt, hverken under Solen i Alm., eller under den kjøbenhavnske i Særdeleshed. Af Litteratur er der saaledes intet uden Møllers »Mnemosyne«. Epigrammerne ere flaae og flade, materialiter og formaliter lige slette, og det øvrige ikke stort bedre. Der ere 2 Ting, der især have været mig paafaldende ved Biographierne; den ene er hans totale Uformuenhed til at fremstille, hvad det netop kommer an paa, saa at man hele Tiden hører ham tale om den »store« Mand, uden at man faar dette Store at se, og det uagtet de Vedk. virkelige vare dygtige Folk. Den anden Ting er hans morsomme Conjecturer, hvorledes han undersøger, hvad Vedk. muligen har gjort, hvad de muligen kunne tænkes at have villet gøre. Saaledes hvilke Mænd Deichmann og Rosenkrantz muligen have omgaets med paa deres Udenlandsrejse,

hvilke Forelæsninger D. muligen har besøgt, og hvilke Bøger han muligen har læst. Kongen er bleven højst forbitret over hvad der er sagt, især ang. Finanserne (i hvilken Anledning Møsting fik onde Ord) og det diplomatiske Corps. Fra Politiet var der Bud hos Reitzel for at erfare, hvor mange Ark Bogen udgjorde, og deraf se, om den ikke burde have undergaaet Censur, forinden den udkom. Ogsaa har Jens Møller i denne Anledning faaet en Næse til den lange, han alt havde fra Bispestolens Besættelse

Eremitagen Nr. 2 d. 20. Juni 1830.

Jeg sidder her rigtignok, kære Adler! men Gud veed, hvorledes jeg sidder. Jeg har igen, siden mit sidste Brev til Dig, haft Feber, og afværger den slemme Fjendes uafadelige Smaaangreb ikkun derved, at jeg dagligen spiser en Portion Chinin-Pulvere. Under disse Omstændigheder kan Du ikke vente noget fortræffeligt Brev. Men hertil kommer endvidere, som Du alt af Stedets Angivelse *supra* vil kunne se, at jeg lever i en næsten total Ensomhed; jeg boer rigtignok endnu midt i Hjærtet af gammel Kjøbenhavn og ser Folk nok vandre forbi mine Vinduer; men de vandre forbi uden at trine op og give mine efter Nyheder (mest for min Vens Skyld) tørstende Øre og Læber den mindste Læskedrik. Ej heller gaar jeg ud; indtil forrige Uge havde jeg endnu ikke een eneste Gang iaar haft mine Fødder udenfor Kjøbenhavns Porte og sjældent kun paa andre Steder end den korteste Vej til Cancelliet og Geheime-Archivet. Imidlertid foregik der en Forandring i forrige Uge. Jeg var 1 Gang henne i Foreningen og hørte en

Mindefest, hvorom mere nedenfor, 2 Gange har jeg begivet mig udenfor Voldene, nemlig fra Øster- til Nørreport, og fra Vester- til Nørreport, og 2 Eftermiddager er jeg bleven besøgt fra Kl. 4 til Kl. 9 af alle de faa, der paa nogen Maade kunde falde paa at besøge mig stakkels Eremit. Du har Grund til at sørge herover, da jeg derved er afholdt fra tidligere at skrive til Dig; men Du har igen Grund til at glæde Dig, da jeg ved disse Ophold dog har faaet nogle smaa Nyheder indsamlede, med hvilke jeg nu kan fylde dette Papir, der ellers vilde være bleven opfyldt med Doleringer over Vorherre, Menneskelivet, Danmarks politiske Stilling, Kjøbenhavns Feberluft m. m.

Men hvad jeg kan give Dig, kære Ven! er som Du af ovenstaaende kan begribe ikke selvset, men kun vom Hørensagen. Jeg har ikke været paa Nørrebroestheatret og set Hr. og Md. Fouraux, Hr. og Md. Dallet, Hr. og Md. Debat, Komikeren Mancini, Bugtaleren Gautier, eller hvem det er; ej heller paa Vesterbroestheatret og set de tre Mamsels Lewin eller de fra Rusland hjemkomne Pricer, der have spillet for Storrussen og for Stortyrkens Gesandt. I Dyrehaugen har jeg ligesaa lidt været, som jeg, det jeg troer, kan komme der. End mindre har jeg altsaa været paa Vinter- eller Sommer-Forestillinger paa det kgl. Theater, der vel er nærmere end Nørrebro, Vesterbro og Dyrehaugen, men hvortil Adgangen ved Folks Graadighed efter Billetter og min Dovenskab endnu er mig langt vanskeligere. Imidlertid havde jeg haft Lyst til at gaa derhen og se »Masaniello« for at gøre Sammenligninger med det Indtryk, Stykket og Spillet for 15—16 Aar gjorde paa mig og nu. Godt imidlertid, at jeg ikke gjorde det; thi Resultatet vilde, efter hvad jeg kan slutte fra andre kloge Folk, blive

hvad jeg kunde formode ved at betragte mit eget Løb

Om Kongens Vrede imod Jens Møllers »Mnemosyne« skrev jeg Dig uden Tvivl sidst til. Efter hans Befaling har Møsting maattet levere til Møller en Udsigt over Finans-Regnskaberne til 1827, som skal indrykkes i næste Bind af »Mnemosyne«; han frygter nemlig for, at saadan Tale som Møllers dér kunde svække Tiltroen udenlands til vort Finans-Væsen

Til Rahbeks Mindefest havde Øhlenschläger skrevet en Cantate, der var forskrækkelig slet. Et Par Smaaprøver af forskellig Art for at give Dig Begreb om dem skriver jeg her:

Harpe! kling som veemodige Bæk,
Over den Bølge, med venlige Klage,
Ak — som aldrig vender tilbage.

»Han var en brav Student!«
Det er hans Monument
Vi hørte ham i Axelhalle,
Vor elskte Lærer var en brav Student!
Taknemligt mindes vi ham alle!

Fabricius' Tale var ikke slet, og Weyses Musik var, saavel efter mine Æselsøren som efter Kendernes Dom, saa fortræffelig som muligt. Den nobiliterede Øhlenschlägers Ord saaledes, at man under Sangen ikke faldt paa at skoggerle af dem

25. Juli 1830.

Efter i henved et Aar at have været saa flittig som faa dødelige, efter i saa lang Tid ikke at have set andet end gamle Cancelli-Protokoller og nye juridiske

Tidsskrifter, efter i saadan en Tid at have forladt al Fjas og Tant og Verdens Dont og ene opofret mig til Dyden — kære Ven! har jeg i den sidste Tid været saa doven som et Murmeldyr, ikke set andet end grønne Træer, Liniedansere etc. og i det Hele taget ført et meget udsvævende Vellevnet. Dette er især forarsaget ved de Fremmede, her ere komne, de Thortsener og de Timmer. Saaledes, for blot at tage een Uge, rendte jeg i Søndags hele Dagen med Timm i Visiter, i Mandags kørte jeg i Dyrehaugen med Thortsen og Hertz, i Tirsdags til Rosenvinge i Lyngby, hvor jeg blev om Onsdagen, i Torsdags var jeg paa Vesterbroes Theater, i Fredags hvilede jeg som en Mohammedaner, igaar som en Jøde og opfører mig kun lidet kristeligt ved idag, Søndag, at løbe op og bese Christianborgs Slot indeni m. m. Men foruden dette have ogsaa andre Aarsager ført mig til et dissiperet Liv i denne Tid. Jeg er nemlig Supplikant; jeg søger om et Registrator-Embede ved Geheime-Archivet, at sige i Forbindelse med min Cancellist-Post. Hint Amt er kun 250 Rdlr. værdt (Naturalia, som Synet af gamle Brevskaber, regnes ikke med), og dog slaas Folk om det; saavidt jeg veed, ere Alle omtrent af samme Mening som jeg, nemlig at jeg er den mest competente dertil; men Sagen har dog sine store Vanskeligheder. Uagtet nemlig det hele Cancelli-Personale og det halve af den øvrige By har flere end een Plads at leve af, mener Steemann, at Forening af Poster, hvorved der hænger nok saa smaa Gager, dog ikke kan til-lades, ligesom han siger, at 200 Rdlr. ere nok for en Mand til at leve godt for, skønt han tilstaar, at en saaledes Lønnet ej kan holde Vogn og Heste; altsammen imedens han selv har paadraget sig en 3 Aars Skatte-

restance, stor 40,000 Rdlr. af sit Gods ved Sorø (det, hvori han i sin Tid har faaet dobbelt saa meget, som det var værdt, indsat af Sorø Akademies Penge); da Sagen herom kom for Rentekammeret, tilskrev han dette ganske kort, at han ikke kunde indse, at Rentekammeret kunde have nogen Interesse ved at lade gøre Exekution for Skatterne i hans Gods, og Møsting tog Sagen og forelagde Kongen, og denne agter nu at eftergive de fattige 40,000 Rdlr.

Om Litteraturen her er der som sædvanligt ikke meget at tale. Den bestaar i Tidsskrifter og Smaapiece Noget af det bedste, som findes i »Flyveposten«, er en Opsats, efter al Sandsynlighed af Heiberg, om Kjøbenhavnernes Forlystelser, Dyrehaugsrejserne og det huslige Liv. Nu angiver man din Konge og Regent, Confessionarius, Universitets-Directeur Mynster som Forfatter af »Hverdagshistorien« med flere Bidrag til Flyveposten. — Den tyske Litteratur er ligesaa fattig som den danske; men derimod vilde jeg ønske, at jeg havde Tid og Lejlighed til at rode mig lidt mer ind i den nyere franske, hvor alt er i en mer og mer mærkværdig Røre. Foruden de bekendte Vitet, Merimée, Alfred Vigny, Victor Hugo etc. forekommer der flere mærkelige æsthetiske Sager. Saaledes har jeg fornylig set og tittet i et Skrift af Nodier, om jeg erindrer ret, »Les 7 chateaux de Bohême«, der lod til at være saa humoristisk forrykt som Sternes og Hamanns Værker tilsammen kun kunde blive det; det skal, som det og syntes mig, være meget morsomt, og forresten hugge løs paa de gamle Akademikere. Ogsaa *Revue de Paris* anmelder stadigt en hel Del Skrifter, hvoraf en stor Del maa have noget pikant ved sig. Iblandt disse var et mig paafaldende, af en

»Jacob le Bibliophile«,¹⁾ Forfatter af »Soirées de Walter Scott«; det nye Skrift af ham er en Roman, der ej blot foregaar i Frantz den istes Tid, men og er skrevet i den Tids Sprog og fuldkomment i dens Aand. Jeg selv havde engang tænkt paa noget lignende paa dansk, men har naturligvis ikke Tid,²⁾ og sagtens, naar det kom til Stykket, ej heller Lyst eller Evne til at udføre en saadan Kaadhed. —

Da Theatret er lukket, kan der for Tiden ej være synderligt Nyt at berette derfra. At Molbech er bleven Theaterdirecteur og Censor derved, har Du vel set af Aviserne. Han har ej været paa Komodie i de sidste 20 Aar. Man mener, at ligesom han kommer op paa Bibliotheket Kl. 1¹/₂ om Middagen, en halv Time, før der lukkes, saaledes vil han kun indfinde sig i Theatret Kl. 9¹/₂ om Aftenen. Der tvistes meget, om han vil ærgre Skuespillerne og Skuespillerinderne hurtigst ihjel, eller de ham

Thortsen har, ved sit Ophold her, fortalt mig endel om Historierne med Meisling,³⁾ hvilke vel ogsaa andets- stedsfra tildels ere bekendte her, men som Du dog ej maa fortælle videre. Spektaklerne der i Skolen, som jeg nok før foreløbigen har berørt, opstode af den umaadelige Kulde, der i Vinter var i Skolen, saa at der efter Thermometre, som Drengene hemmeligen toge med i Skolen, var 2 Graders Kulde i Værelserne, medens Meisling havde paa Skolens Regning ladet ind-

¹⁾ Pseudonym for P. Lacroix.

²⁾ Først i 1846 fik J. Tid hertil, da han i Løbet af nogle Dage skrev »Trolddom«.

³⁾ S. S. Meisling, bekendt Filolog, f. 1789, var først Rektor i Slagelse, fra 1826 i Helsingør, til Latinskolen blev nedlagt her i 1839.

købe eller føre til Regnskab dobbelt saa meget Brænde, som ellers brugtes om Vinteren. Da det samme befrygtedes i forestaaende Vinter, indgav en af Drengenes Forældre en anonym Anmeldelse til Universitets-Direktionen, og Følgen var, at Meisling af denne blev, forresten paa en høflig Maade, betydet i næste Vinter at sørge bedre for Opvarmningen og at ophænge Thermometre i Værelserne. Herover blev han naturligvis, efter sit Temperament, uhyre opbragt og næsten forrykt: han tog Direktionens Brev, sammenkaldte alle Drengene og oplæste Brevet for dem med Bemærkninger derover, sagde til Lærerne, og navnlig til Thortsen, at det var dem, der havde klaget, og endeligen for at hævne sig paa Disciplene, som han vel ej heller troede, besluttede han ikke at dimittere de 4 (el. 2?), der iaar skulde dimitteres fra Skolen. I denne Hensigt sagde han, at de hidtil ikke havde læst grundigt nok, og begyndte nu, selv i øverste Klasse, at lade dem declinere og conjugere, analysere hvert Ord i Lektierne og overhovedet gaa saa langsomt frem, at Dimittenderne umuligen i den resterende Tid kunde faa alt læst. Paa samme Tid, som alle, i og udenfor Skolen, forargedes herover, gjorde Revisionen Udsættelse ang. det store Kvantum Brænde, der var indkøbt forrige Vinter; en Erklæring opsattes desangaaende i Skoledirektionen, hvor Meisling aldrig kommer, og da denne Erklæring just ej var ganske fordelagtig for Meisling, sendte Borgmesteren Steinfeldt (tidligere Mariboe, en døbt Jøde) den i Klade til Meisling, for at han først kunde gennemlæse den, og lod spørge, om han vilde gøre Bemærkninger desang., eller han vilde underskrive den, naar den var renskreven. Men Meisling skrev nedenunder: Det maatte den sorte Jøde underskrive. Steinfeldt og de andre lod derpaa Erklæringen

afgaa til Universitets-Direktionen, men indsendte tillige Kladen med Meislings Paategning som det eneste, han havde villet ytre derom. Nu har han i disse Dage faaet en drøj Næse for slig Opførsel, medens han dog alt tidligere, da Henriksen ved en given Lejlighed havde erklæret for ham, at han ansaa det for sin Pligt at indberette Sagen med Dimittenderne, er falden til Føje, har besluttet at dimittere dem og i det hele forandret sin Opførsel. Det er virkelig sære Historier; Meislings Læge skal mene, hvad vel ogsaa alle andre maa falde paa, at han i Grunden bærer paa Spiren til Galskab, og at han med Tiden vil blive fuldkommen forrykt

15. Septbr. 1830.

. . . . Af udenlandske Politica skal jeg ikke opvarte en saa flittig Avislæser, som Du er, med noget. Du vil ogsaa, naar Du engang faar de nu paaløbne Flyveposter, faa mer end nok deraf; det var en Manna i Ørkenen for David og kom i en nødtørfdig Stund for ham. Han skal nemlig efter Accorden med Heiberg fylde $\frac{1}{3}$ af Flyveposten, og endskønt det synes os, som om han alt har skrevet mere end formeget deri, havde han ej hidtil skrevet sit behørige pensum. Han satte sig derfor ned og skrev Breve til en Politicus paa Landet, der ere utilbørligt kedsommelige. Den, der har haft mest Glæde over Begivenhederne i Frankrig etc., er dog nok Wedersøe;¹⁾ han gaar endnu om i »Athenæum«

¹⁾ Fr. Wedersøe, cand. jur, en i Studenterkredse meget kendt Mand, senere Fuldmægtig, men afskediget i Begyndelsen af Christian VIII's Regering paa Grund af sine for aabent udtalte liberal-demokratiske Anskuelse.

med en saa vigtig Mine, som om det dog egentlig var ham, der havde sat Carl X af og tvunget den oraniske Fyrste til Concessioner. Iøvrigt var Kongen her strax gunstig stemt for Forandringen; han mente, at en Mand skulde holde sit Ord, og at Carl havde fortjent sin Skæbne ved at bryde det. Da der senere yntedes om, at Kejser Niels hæsiterede med at anerkende det trefarvede Flag, syntes imidlertid Hoffet her, at det dog var Synd, hvad der var sket: Carl X var dog en gammel Mand og Konge. Derpaa blev man igen gunstigt stemt for Ludvig Philip, da han anerkendtes af England og Preussen, men ser dog nu atter den Sag an med lidt skele Øjne, efterat Gadedrengene her i Byen have begyndt Jødespektakler paa ny. — Disse begyndte i Mandags og vedvarede igaar Aftes. Der sloges Ruder ind, og nogle gamle Jøder er maltrakterede, een saaledes, at han sagdes at skulle dø deraf; men dette sidste blev der intet af. Det er en yderst skandaløs Historie, men karakteristisk; den danske Pøbel hører om de fremmede Uroligheder, skal eftergøre dem her og finder nu intet andet Objekt at udøse deres Galde paa end de stakkels Jøder. Paa politiske Hensigter er her næppe Tanke. Der skal imidlertid have været nogle slemme Plakater opslagne: »Leve Kongen, Kongeloven afskaffes«; en Artilleri-Officer fandt en saadan og bragte den til Hafner¹⁾; denne løb igen til Kongen, men han lo deraf

Hvad Theatret angaar, da kan her tales om Øhlenschlägers »Damaskus-Brødre«. Æmnet er taget af 1001 Nats Historie om de 3 Pukkelryggede, men her ere

¹⁾ A. M. W. Haffner, f. 1774, Generalmajor, Chef for Artilleriet.

Brødrene ej pucklige. Dette Stykke er meget mærkeligt, da det er et virkeligt Fremskridt, medens en stor Del af hans andre Skrifter ere Tilbageskridt. De første 1^{1/2} Acter ere endog særdeles gode, og i de øvrige (med Undtagelse af 5te Act, der rigtignok er fæl) er ved Siden af adskillige Flauheder dog ogsaa ikke faa gode Sider. Af Karakterne er een, den ene Broders Hustru, fortræffelig. Men, det forstaar sig, nogen Flauhed og Philantrophisme er deri, ogsaa er den for lang, hvis Aarsag Øhl. nu har forandret den for Theatret, til 3 Akter. Den er dediceret Studenterforeningen. Hans Stykke »Overilelsen« i 3dje Bind af de nye Skrifter, hvilket er saa slet, at jeg formente, det burde udpibes, bliver hverken komponeret eller spillet. — Forresten veed jeg intet Theatret vedk. at fortælle, det maatte da være Historier om Molbechs Theaterdirektørskab. For en Maanedes Tid siden, fortalte han til Fabricius, fandt han, der i mange Aar ikke har set eller læst noget Stykke, der er opført, at han nu dog vilde forberede sig til sit Censurat. Han tog derfor et Stykke, der var opført, og begyndte at læse, men han kunde ikke holde ud at læse 1ste Akt igennem. Da Fabricius spurgte ham, hvad det var for et Stykke, kunde han ikke huske det, men sagde, at det var paa Vers. Det fandtes da at være »Amors Geniestreger«. — Wexschall¹⁾ og hans Kone ere i denne Tid blevne skilte. Hun traf ham *in flagranti* siges der med en Pige eller villende forføre Jfr. Liunge, som var Husjomfru hos Wexschalls. Da han oftere havde gjort slige Ting, og det oftere

1) Wexschall, kgl. Kapelmusikus og Koncertmester, gift med Skuespillerinden Mad. Wexschall (Jfr. Brenøe), der efter Ophævelsen af dette Ægteskab atter blev gift med N. P. Nielsen.

havde været nærved Skilsmisse, saa flygtede hun straks fra ham, og nu ere de skilte *quoad thorum et mensam*, som vi Jurister sige. Det morsomste er, at denne nedrige og rye Knægt, der var glad ved at blive af med hende, imidlertid anstillede sig yderst fortvivlet. Saaledes kom David nogle Dage efter Affairen op til ham, og nu forsikrede han David, at han var i højeste Grad fortvivlet, han kunde ikke spise, ikke drikke og havde ikke nydt noget siden den foregaaende Middag. David, der har Tact for Spising, blev meget bestyrtet, paastod, han skulde nyde noget, og gik tilsidst ud i Køkkenet for selv at hente noget og lade ham spise, medens han saa paa det; men hvor flau blev han ikke, da Pigen ganske forundret sagde, at Herren for nylig havde spist et helt Fadfuld Smørrebrød. Ellers gik han om paa Gaden og sagde: »Ja, havde de taget mit Uhr fra mig, min Brystnaal, min ypperste Ædelsten — jeg skulde have trøstet mig; men denne Perle« — menende dermed sin Kone.

Jeg veed ikke, om jeg i mit sidste Brev skulde have berørt den synderlige Hypochondrie, der overfaldt din Fjende Madvig for nogle Maaneder siden. Den begyndte med en total Foragt for Philologien og gik derfra over til en lignende, skønt ej slet saa stærk, for endel af de andre Videnskaber, der ej stifte umiddelbar praktisk Nytte, og blev derefter forbundet med en høj Grad af Modløshed hos ham, Sorg over hans saaledes spildte Tid og Bekymring ved at se sig bundet til Sysler, som han mente vare de allermest forkastelige. At disse Ideer gik meget vidt, kan Du begribe deraf, at han, som nu altid tænkte paa at komme fra sine hidtil hafte Beskæftigelser, agtede at se at faa et lille juridisk Embede, hvortil han mente, at hans nu svage Aands-

evner endnu kunde tilstrække, og at han for at gøre sig skikket til saadant et Embede og faa Haab derom, kom til mig, for at jeg skulde manuducere ham. Dette afslog jeg ham naturligvis, og jeg skulde tro, at dette (thi til andre kan han ikke gaa uden straks at blotte sig) i Forbindelse med de Bemærkninger og Skildringer, jeg selv desværre har haft Lejlighed til at gøre over deslige Tilstande, har bragt ham noget paa god Vej igen; i det mindste hører jeg, at han har købt endel philologiske Bøger paa Thorlacii Auktion

19. Oct. 1830.

I.

Det er en besynderlig Himlens Tilskikkelse, at jeg netop hver Flyttedag skal komme til at gribe Pennen for at opvarte Dig med mit Krimskrams, der sandelig næppe er værdt at flytte herfra og til Myntergade, langt mindre til Ribe. Hin Omstændighed maa sikkert have en eller anden Betydning, men Ulykken er, at jeg ikke kan udfinde den, dette Skæbne-Skub til min tilsyneladende selvvirkende Handling. Imidlertid er det vist, at det ikke er til Fordel for Dig, at det saaledes faldt i min Lod her paa Jorden at skrive netop paa Flyttedagene; thi paa disse er jeg altid i noget slet Humør, uagtet jeg ikke skal erlægge, men modtage Lejesummer. Livets Forgængelighed i det meget talende Flyttedags-Billede, den store Drukkenskab paa Gaderne, det meget Snavs sammesteds og mange andre Ting vække den Dag altid en noget mere serieus Stemning hos mig end ellers. Hertil kommer idag, at jeg denne Gang — Gud ske Lov! — næsten slet ikke har set noget til det hele

Væsen, men været indmuret hele Tiden fra Kl. 9 til 4^{1/2} i Cancelliet, uden at bestille det mindste andet end at se fra Contoirvinduet over paa de gule Træer foran Børsen og den store Arbejdsplads under samme, hvor der ikke var en eneste Arbejder. Jeg er bleven saa træt af dette Intet-Bestillen, at jeg ikke kan arbejde, nu jeg er hjemme. Under saadanne Omstændigheder skulde jeg maaske ej tage fat paa at skrive Dig til, men jeg maa det; thi har jeg idag intet bestillet, saa vil jeg faa desmer de følgende Dage, og Du sidder sagtens med Tungen langt ud af Halsen, ej til Spot og Haan, men af Tørst efter Skrivelse fra mig elendige stakkels Menneske.

Hvad jeg først og fremmest bør gøre i denne min Skrivelse, det er at gratulere; thi jeg formoder, at Du alt har haft Bryllup Skulde Brylluppet derimod endelig imod al min Formodning ikke alt være danset og ej heller forestaa i den nærmeste Ugestid, saa beder jeg Dig at sende mig snarest muligt Underretning om til hvilken Dag, det er berammet. Jeg vil hverken sætte Lys i Vinduerne eller Vers i Adresseavisen i denne Anledning, men blot om Aftenen mig selv i min Lænestol og drikke mig et Glas paa dit Velgaaende og Vellevnet med din Kone. Den sorte Kis skal sidde ved Siden og drikke en Kop Fløde (thi han drikker ikke Vin), naar han blot bliver rask til den Tid; men han er syg. —

Der er iøvrigt, foruden de mer ædle, tillige en noget egoistisk Aarsag til, at jeg higer saa meget efter, at Du lykkelig og vel snarest muligt skal sætte Dig ned som Ægtemand; saa haaber jeg nemlig paa, at Du opfylder dit Løfte at tage, naar Du kommer i Ro, for Alvor fat paa »Archivvæsenet«; thi det er jeg begærlig

efter. Jeg er næsten ganske færdig med mine Uddrag af Cancelliets Protokoller og har al Grund til at være tilfreds med mit Udbytte, der er saa rigt som nogen Naturforskers kan være det paa naturalia efter en Rejse til Sydamerika. Naar Du kommer i Gang med dine Undersøgelser, saa skriv mig smukt ordentligt til derom. Giv Dig ikke formeget af med de ældste mørke Tider; der kommer dog intet rigtigt Lys i dem, og Umagen og Kræfterne spildes til Unytte; fæst derimod dine Øjne ret paa den sildige Middelalder. Dog, *in historicis* maa man nøjes med det Stof, der ligger for Een, og tage, hvad man kan faa.

20. Oct. 1830.

II.

En Mand, der som Du har Læsning i de bedste Tidssblade saasom »Flyveposten« og »Kjøbenhavnsposten« veed, hvad slige I, II etc. betyder, og jeg behøver kun at tilføje, at jeg igaar Aftes pludseligen blev afbrudt ved at Vægteren raabte 10, og Modehandlerinderne, der igaar ere komne til at bo paa vor 1ste Sal i Stedet for den jødiske Præst, gave sig til at spille paa Harpe, Claver, synge dansk, fransk og engelsk og danse polsk i den Grad, at der ikke var til at tænke paa nogen Fortsættelse af Brevet for Tiden. Jeg har derfor begyndt paany idag.

Her er, naar jeg undtager nysnævnte Støj, ellers ganske roligt, højtidsfuldt og stille i disse Europas urolige Dage, og naar ikke de 70 Studenter forleden havde raabt Hurra og sjunget: »Længe leve Frederik« i Komediehuset, vilde man her ikke kunne have talt om politisk Larm. Du har vel læst i »Børsenhalle« og andet-

steds om denne nye Action, hvormed de københavnske Studenter have indlagt sig udødelig Ære. Licentiat Hald, der havde faaet Billetterne fra Hegermann Lindencrone, uddelte dem til disse 70 Fortolkere af Folkets hellige Tanker. Jeg er, som Du veed, især i de senere Tider saa temmelig en Royalist; men det gaar virkelig her imellemstunder altfor broget til; idet man efter ikke saa faa Menneskers Tale at dømme, skulde tro, at Studenternes Hoveder, Borgernes Lommer og Bøndernes Maver ikke drømme om andet, end hvor lykkeligt Danmark er. — I Holsten, siges der, er man ikke slet saa glad. Efterat Holsten nu er den eneste Del af det tyske Rige, hvor der aldeles ingen Constitution er, begynde de igen at tænke paa at røre op i den Sag, og der vil nok snart komme ydmyge Petitioner herfra. Som Du veed, var der alt tidligere af Regeringen nedsat en Kommission til at gøre Forslag i denne Henseende, og dette Forslag, der gik ud paa, at Stænderne skulde tildeles et *votum consultatorium*, altsaa en Petitionsret, ligger endnu dybt nedgravet i en Pult oppe i det tyske Cancelli; om det syntes for meget at tilstaa, eller for lidet, veed jeg ikke. Man skal ej heller nu have været forsigtig i Henseende til Ditmarskerne; disse have Ret til at foreslaa, i Tilfælde af Vacance af Landfogedposten, 3 indfødte Ditmarskere til Kandidater, hvoraf Kongen da vælger een. Men da, for noget siden, den forrige Landfoged døde, udvalgte straks en ny, skønt indfødt Ditmarsker. Denne have de ikke villet modtage, men indgivet en, dog meget underdanig Protestation imod ham, til Overholdelse af deres Privilegier.

Det er en bedrøvelig Tidende, jeg har at melde Dig i Hens. til »Flyveposten«. Den gaar ind til Nyaar. Imidlertid skal der af dens Aske opstaa et Maanedsskrift.

Møhl, som bl. a. fortalte mig herom, sagde, at dette Maanedsskrift skulde blive som en Art »Minerva«, det faar vel altsaa ogsaa sin politiske Artikel ligesom Rahbeks i sin Tid; men da sagtens David skal skrive denne, er der ikke gode Udsigter. Unægteligt have de fleste af de faa Artikler, der i den senere Tid have udgjort det interessante i »Flyveposten« været saadanne, der mer passende burde staa i et Maanedsskrift. Men det meste af »Flyveposten«s Indhold i den sidste Tid har været lidet interessant og opbyggeligt — Det eneste, eller dog det, der formodentlig mest har tiltrukket sig din Opmærksomhed i sidste Maanedsskrift for Litteratur, er vel Heibergs Recension af »Amors Geniestreger«. Det er en smuk Recension, og jeg har ved at gennemblæse Bogen igen i disse Dage fundet Heibergs Roes fuldkommen grundet. Thortsens Recension om Hauch kommer om faa Dage i Maanedsskriftet; han har tidligere haft en ganske besynderlig Yndest for »Don Juan«, men er nu endelig gaaet over til vort, dadlende Parti. Det er Molbech, som vil kritisere »Hamadryaden« og den »Babyloniske Taarnbygning«, og hans Kritik skal blive meget grov, men kommer først i næstnæste Hæfte. Han skændes og kævles ligesaa stærkt i Redaktionen for Maanedsskriftet som ellers andetsteds; især er det Petersen, som han ej kan forliges med, og engang for kort siden røg de saaledes i hverandre, at Madvig maatte lægge sig imellem for at forebygge formeligt Slagsmaal Af danske Bøger er, i Baggesens samlede Værker, den 3dje Del af »Labyrinthen« udkommen. Den er ikke nær saa god som 2den Del og altsaa endnu af meget ringere Værd end 1ste Del. Det meste optages af en sentimental, saa affektet som muligt, ægte Baggesensk Kærlighedsaktion med Frk.

Haller, der nok siden blev hans Kone, hvis jeg ikke fejler meget, og det øvrige hæver sig ikke stort over den af ham saa meget nedrevne »Ædereise«, men er en Hoben mer affektet end denne

23. Oct. 1830.

III.

. . . . Du ser af Collegial-Tidenden for idag, at Poul Møller, David, Eschricht og Møhl er blevne Professorer, en Firkløver-Nyhed, som jeg ellers skulde have opvartet Dig med her. A propos! Du har ikke Lyst til at blive Professor i Philosophien i Norge? Det var ellers ikke umuligt, Du kunde blive det; thi de Nordmænd elske saa meget os her nede, at de kun ville have philosophiske Professorer herfra; det volder Nøden. Sibbern har været i Lav med Thortsen herom; men han sagde naturligvis Nej, og tilføjede, hvad der ogsaa turde være sandt, at han besidder meget for lidet philosophisk Læsning til at turde paatage sig et saadant Professur, selv iblandt Norske. Dr. David modtager Gratulationerne til hans nye Professorkald med en meget alvorlig Mine og højtidelig Anstand. Han og Møhl have udfundet, at det nu herefter ikke gaar an for ham at skrive Theaterrecensioner; sligt skikker sig ikke for en Professor ved Universitetet, sagde min gode Ven Møhl forleden til mig.

12. Novbr. 1830.

Det foregaaende af dette mit Brev er, som Du ser, skrevet for rum Tid siden. Dets Afsendelse blev først forsinket ved Reitzels Tale om at han snart vilde sende Dig en Pakke, hvormed jeg da kunde sende Dig dette

Brev ledsaget af nogle Flyveposter. Han har trukket Tiden ud, og imidlertid indtraf Møhls Død, der, især da dertil kom endel andre Fortrædeligheder, gjorde et saa voldsomt Indtryk paa mig, at jeg ikke blot siden ikke har kunnet tænke paa andet¹⁾, men selv var nærved at komme i en Tilstand som den jeg var i for 2 Aar siden. Ej heller formaar jeg endnu at tilskrive Dig med saadan en Sindsstemning, som jeg ønsker, at der maa findes i mine Breve til Dig, og jeg undlader derfor at tilføje videre, end at jeg, naar det bliver bedre fat med mig, skal tilskrive Dig et længere Brev. Vale!

15. Decbr. 1830.

Som sædvanligt begynder jeg med en Art Undskyldning, fordi Du ikke tidligere har faaet Brev fra mig. Foruden Møhls Død, som Du i dit sidste Brev meget rigtigt antog at have rystet mig særdeles stærkt, indtraf kort efter og Slag i Slag en 4 á 5 Omstændigheder, der, selv hver for sig, vilde have rokket mig i Sadlen, om end ikke kastet mig rent af, især et meget stærkt Anfald, min Moder fik af sin gamle Nyresten, en Sygdom, der er ubeskrivelig smertefuld. Alt er imidlertid nu bedre, og jeg stræber af alle Kræfter at komme tilbage paa det Punkt, som jeg dog tidligere havde naaet. I det Hele har jeg adskillige Aar været af samme Anskuelse, som den Heiberg ved en Lejlighed i Begyndelsen af Flyvepostens Fremflyven fremsatte paa sin sædvanlige trilogiske Maner, at ethvert Menneske tilbringer den første Tid af sit Liv i en umiddelbar Til-

¹⁾ M. berøvede sig selv Livet.

stand, hvor al Glæde og Sorg modtages og forsvinder uden den rette Besindighed, en Tilstand, hvori en Del blive deres hele Liv, men hvorfra andre gaa over til en anden, — jeg tænker, han kalder den Reflexionens. I denne, hvor det fremherskende er Stræben efter at faa Problemerne løste og i det Hele Striden med Livet, er det kun yderst faa, der føle sig lykkelige, men de fleste, som komme dertil, blive der. Imidlertid kan man derfra komme tilbage til en Tilstand, der har Lighed med den første, men deri er forskellig fra denne, at man nu har fuld Bevidsthed om sig selv, det gennemlevede Liv, og hvorvidt man har kunnet trænge sig frem ad den Vej, man ved at forlade den første Tilstand stræbte hen ad. Jeg stod, efter min Sygdom i 1828, paa Overgangen — rigtignok kun paa de allerførste Trin — til denne sidste Tilstand; selv paa dette lavere Standpunkt kunde jeg næppe holde mig i de sidste halvanden Maaned. Imidlertid, som sagt, jeg haaber at naa Fæste igen og at komme videre.

. . . . Om dine græsk-grammatikalske Arbejder læste jeg i dit sidste Brev med megen Studsen, Beundring og nogen Misundelse. Det er virkelig en Skam, saa jeg har glemt den Smule Græsk, jeg engang har kunnet; ej at tale om Grammatiken (thi ethvert Sprogs Grammatik, om jeg end har faaet den nok saa godt ind, glemmer jeg straks), men selve Vocablerne, for Oversættelse, ere rent svedte ud. Det forekommer mig næsten som en Drøm, at jeg, kort efter Artium, paa egen Haand og med Lethed læste hele Iliaden igennem. Selve Indholdet er endogsaa gaaet bort fra mig. — Jeg kommer imidlertid igen i Ligevægt i Henseende til Dig og din Lærdom, naar jeg tænker paa dit andet, men

endnu kun forestaaende Studium af *antiqua danica historica*. Af de forskellige Rariteter, jeg af din Skrivelse ser endnu bevares i Ribe-Archiv, kan Du vel, efter hvad jeg tidligere har ytret, begribe, at jeg er mest begærlig paa Indholdet af Tingprotokollerne, Raadstue-Domprotokollerne, Kopibøgerne m. v. Da Du ønskede nogle Fingerpeg om, hvad Du især skulde tage fat paa og hvad Du skulde søge der, havde jeg isinde at skrive Dig en lille Fremstilling — forsaavidt den Periode angaar, som jeg især er trængt ind — af hele den udvortes Form, Statsvæsenet da havde; jeg skulde tro, at dette vilde bedst sætte Dig ind i den Tids Aand, eller i al Fald give Dig et Punkt, hvorfra Du kunde gaa ud. Imidlertid vilde herved naturligvis ingen Detail-Kendskab kunne indskydes Dig, og en saadan vilde det overhovedet være mig umuligt at give Dig, da jeg — i det mindste hvad Købstadvæsenet angaar — ej selv har nogen saadan, især nu inden jeg har set noget Byarchiv. Saasnart jeg faar Tid, skal jeg udarbejde den ovenomhandlede Fremstilling. Du maa iøvrigt — ligesom jeg har gjort, da jeg begyndte — arbejde ligefrem efter Næsen, indtil Du ser, at Du er kommen saa vidt, at Du kan dreje Næsen om til forskellige Sider, og da gøre dette. Raadfør Dig derefter med mig; om jeg end ikke altid vil kunne give fuldstændige Svar paa dine Spørgsmaal, vil jeg dog sandsynligvis kunne give Dig noget Lys, saa at Du selv kan finde ud af det.

Dette Brev bliver for en Del forskelligt fra mine tidligere og sædvanlige derved, at det ikke er et »Flud« af Nyheder, der bringes Dig, men kun enkelte Hovedsager, der fremsættes. Et saadan er det, nu dog næsten forsvundne og forglemte, Spektakel i Holsteen. Lornsen

var her bekendt som en ret dygtig og i Henseende til Retskaffenhed uberygtet Mand, men tillige som en Person af en yderst ry og voldsom Karakter. Det tyske Cancellie skaffede ham hans Landfogedtjeneste, fordi de ønskede at være af med ham, da han var grov mod dem og oftere havde skaffet dem Ulejlighed; saaledes for adskillige Aar siden ved en Sag, Du da vist hørte Tale om, med den pæne Slesviger Clausen, der gik oppe i Foreningen. Disse havde nemlig adskillige Gange (Clausen var Fuldmægtig i Lornsens Contoir) kastet hinanden paa Døren, endogsaa i Contoiret, og derefter udfordret hinanden, hvorpaa Collegiet maatte mægle Forlig. Lornsens Bogs Indhold var for en Del grundet, men alt i sig selv for en Del urimelig og dadelværdig (f. Ex. Hadet mod Danmark). Men hertil kom, at den blev udspreedt paa en slet Maade, samt at det overhovedet — det mig synes — er grundaabeligt, at Enkelte ville opvække et Oprør (og ved Magt at søge sine Ideer satte igennem maa dog have været hans om end nok saa subsidiaire Hensigt), naar man ikke engang kan være nogenlunde sikker paa, at Ideerne ville blive modtagne af en stor Del af Folket, og at denne vil gøre fælles Sag; men at der ingen gennemgribende Misfornøjelse kan være i Slesvig og Holsten synes klart netop af det, at der ikke — uagtet Exemplerne andetsteds, denne Opfordring og den Fremgangsmaade, der i Begyndelsen vist mod det Lornsenske Parti — har vist sig noget Spor af det, Lornsen vistnok gjorde Regning paa vilde komme. De Skrifter, der ere udkomne imod Lornsen, ere alle temmeligt slet skrevne, og indeholde i al Fald ikke det, der kunde siges for deres Mening, paa nogen egentlig stringent

Maade Den uforskammede Lindberg¹⁾ har ogsaa saavel paa tysk som paa dansk skrevet mod Lornsen; efter ham er Statens egentlige Sygdom ikke den, at Folk ej kende Statsgældens Størrelse eller deslige, men den bestaar deri, at vi ere nogle gudsforgaaende Kroppe; Lornsens Lægemedel kan derfor intet nytte, ligesom det og af flere bibelske og theologiske Grunde er forkasteligt. Tillige — hvad der dog nok egenlig skal være Hovedsagen — gives der Kongen et Vink om, at det samme, som Lornsen har gjort, kan han vente sig af Clausen.²⁾ Bogen er af den Beskaffenhed, at det mildeste, man efter den kan tillade sig at tro om Lindberg, er, at han er gal; i modsat og rimeligere Fald, er den saa lumpen som faa andre Skrifter.

. . . . Den gamle Strid mellem »Kjøbenhavnsposten« og Heiberg vedvarer, og den føres i Sandhed fra de kjøbenhavnske Poeter og Ikke-Poeter paa en ikke blot jammerlig, men nederdrægtig Maade. Saaledes det sidste Stykke af Hr. *Quis?* hvor denne saa smaat bebrejder Heiberg, at han for nogle Aar siden havde Udslet paa Hænderne og altid maatte gaa med Handsker paa, samt fortæller Publikum, at Heiberg har faaet en Kurv af Jomfru Pætges m. m. — altsammen noget, som sigter til Sandhed eller Rygter, der er sagt om ham. — Det interessanteste i »Flyveposten« har uden tvivl været den uventede Proklamation af Overskou som Forfatter til »3 Maneder efter Brylluppet«, »Misforstaaelserne«, »Østergade og Vestergade«, »Vor Tids Mennesker« og Vaude-

1) J. C. Lindberg, f. 1797, havde, paa Grund af sine divergerende religiøse Anskuelse, i 1830 begæret sin Afsked som Adjunkt ved Metropolitanskolen.

2) c: Professor theol. H. N. Clausen, Lindbergs Antagonist.

villen »Nørrebroesvagt Sct. Hansaften«. Du vil af vor tidligere Korrespondanse have set, at jeg var langt fra at anse disse Arbejder for gode med Undtagelse af en Akt i »Østergade og Vestergade«, ligesom jeg ubetinget sætter ham langt under hans Medbejler, Forfatteren af »Flyttedagen« m. v., men vist er det, at selv det mindst gode af hine Stykker er 100 Gange bedre end det, man kunde vente fra Overskou efter Tragedien »Farens Dage« og Vaudevillen »Avista Vexlen« eller formode efter blot engang at have talt med den Flynder; og det forekommer mig og nogle andre saa ubegribeligt, at han er Autor af hine Arbejder, at vi halvvejs ikke tro derpaa, skønt vi faa vel at tro paa Heibergs solenne Forsikring. — En anden og langt interessantere Anonymitets Gaade-Nød er ellers i disse Dage blevet budet Publikum til at knække. Der er nemlig udkommet et polemisk Skrift under Titel: »Gjenganger-Breve eller poetiske Epistler fra Paradis«, der har tildraget sig alle mulige Læsendes Opmærksomhed omtrent i samme Grad som Heibergs Vaudeviller i deres Nyhed tiltrak alle, der besøgte eller ikke besøgte Theatret Det er skrevet i Baggesens Navn og saa fuldkomment i Baggesens Tone, at man troer at læse noget af ham, kun at der ligger en sindigere Anskuelse til Grund, — og det er tillige forfattet paa saa smukke Vers, som Baggesen kun kunde skrive dem. Endelig — foruden fortræffelige Enkeltheder — gaar der, alt med den Ironi, som en fuldkommen Baggesensk Fremstilling af ham selv maa udbrede over det Hele, en saa gennemgribende og poetisk Tone igennem dette Hele, at man højlig maa beundre dette Digt. At der er en forfærdelig Spørgen og Gættten om Forfatterens Navn, kan Du begribe; imidlertid er det saa urimeligt ved hver enkelt,

man gætter paa, at han skulde have skrevet det, at man stedse er lige nær. Der er imidlertid gættet paa alle mulige Personer, som det kunde være, og en Del, som knap den vildeste Fantasi kunde bilde sig ind skulde være Forfattere dertil. De klogeste Folk — og iblandt dem din Ven, den Undertegnede selv, holde sig imidlertid forvissede om, at det er af den anonyme Forfatter til »Amors Geniestreger« (samt til »Burchardt«, »Flyttedagen« og »Arvingerne«). Der er den samme Grundighed og Maadehold, som der findes i alle disse Stykker (i nogle af dem kanske for stærkt) og tillige den samme Rolighed, poetiske Aand og ypperlige Form som i »Amors Geniestreger«

17. Januar 1831.

Ja vil Du tie, saa vil jeg tale! Dog, det er vel, naar jeg ret beseer Tingen, ingen Opmuntring for Dig til at ophøre med din Taushed, som Du nu saa længe plager mig med. Lad være at vedblive en Philosoph (*si tacuisses* etc.); jeg hader Philosopher, i det mindste betragter jeg Philosophien som en ulykkelig Mellemting imellem Poesi og Videnskab, i al Fald for saa vidt Metaphysiken angaar. Men hvorfor og i al Verden spiller Du og den Stumme i Ribe i denne oprørske Tid, der er nærvædet endog at smitte mig med med Opstand mod saadan Uretfærdighed fra din Side. Du er gift, har Kone, Hus, Borde, Stole osv. og kan foruden alvorlige og stadige Ting opvarte mig med de morsomste Historier om, hvorledes Du trækker Slobrok og Nathue paa, samt stikker Fødderne i elegante Pampusser, hvorledes Du modtager Gratulations-Visiter af Ribe-Indvaanere

og er paa en høflig Maade grov imod dem; kort Du kan fortælle de kostbareste Ting og lader mig sidde i det og vente forgæves. Det skulde ikke være mig; vor Herre give mig aldrig den Lykke at blive gift! Saa fremt jeg ikke forgik af Latter og Glæde over alle de morsomme Ting, jeg da maatte opleve — ej at tale om den egenlige Lykke — saa forgik Du vist af den store Strøm Ord, Du vilde faa over alle disse Sager

— — — — —

Uagtet A. P. Liunge i »Kjøbenhavnsposten« for i Løverdags mener, at hele Kjøbenhavn vel har Interesse i denne Tid ogsaa for andet end »Giengangerens Polemik, Molbechs Kritik og »Flyveposten«s Fanfaronader«, saa er dette dog Løgn i hans Hals, naar undtages Efterretningen om Dronningens Moders Død, men denne interesserer Du Dig vel saa lidet for, som det kan more Dig, naar »Kjøbenhavnsposten« fortæller, at i nysnævnte Anledning Vagtparaden i Løverdags trak op uden Musik. Hine tre Genstande vare virkelig en lang Tid og ere tildels endnu Æmnet for al i det mindste litterær Pas-siar. Du vil derfor se dette Brev dreje sig især om disse Ting eller om saadanne, der staa i nær Forbindelse dermed. Du har vel sagtens nu læst hint vidunderlige Skrift; imidlertid skal jeg, saa snart der gives Lejlighed, sende Dig et Exemplar af 2det Oplag, der er udkommet idag. Allerede dette viser den Sensation, det har gjort. Selv næsten alle de, der have faaet Hug i Gjenganger-Breve, fandt dem fortræffelige. Øhlenschläger sagde, at det var fortrinlige Vers, skønt Autor kun var en forfinet Baggesen, David kaldte dem et Mesterværk, i det mindste *publice* (i Hemmelighed er han gal paa dem); Heiberg faldt sig selv om Halsen af Glæde over dem; Andersen tog Motto af dem til sin nyeste Digtsamling,

og Rumohr,¹⁾ der er sparket til i en lille Vers-Note, gaar om og praler af, at han dog er nævnt i Brevene. Redaktionen for Maanedsskriftet for Litteratur anmelder dem i det nye Hæfte eller rettere giver dem — efter Madvigs Udtryk — en Velkomsthilsen ved Ørsted, som skal være saa høflig, som man kun kan forlange af Mænd, der ere slagne paa Snuden. Imidlertid viste der sig dog allerede nogen Opposition imod disse Breve, skønt denne Opposition, der kom fra David og tildels fra Molbech, fremsattes yderst beskedent. Ogsaa i »Kjøbenhavnsposten«, hvor man hidtil havde iagttaget en Tausched, der var ligesaa besynderlig, men ikke saa ubehagelig som din Deficit i Brevskriften til mig, er nu kommet nogle Grovheder. Reitzel har i lang Tid gaaet og klap-pet paa sin Brystlomme og sagt, at der laa et Manuscript, hvori Gjenganger-Brevene ret redes tilvands. Men alt dette er kun enkelte Pip, der komme frem og gaa bort lige upaaagtede. Det kan vel interessere Dig at se Listen, jeg har gjort, over alle dem, hvem Folk i deres Graadighed efter at faa Autors Navn at vide, have gættet paa; det er interessant, idet det deraf kan ses — endskønt til Overflod — hvor gruelige Dummerhoveder Folk dog ere. De, hvem man har gættet paa, ere: Heiberg, David, Zahle, Böie (Præsten), Weyse, Bredahl, Thiele, Hansen (ham med Quartalsskriftet for den fine Portion), Poul Møller, Winsløw junior, Wilster, Meisling, Thortsen, Hertz [Christen Thaarup troer endog: begge disse to], Ole Bang, Böie (Peer Wegener), Fabricius,

¹⁾ T. V. Kjerstrup, adopteret Rumohr, f. 1807, debuterede i 1830 med »Selvmorderen el. Vandring gennem Maanen og Jorden i det 33te Aarh.«. Mest kendt som Forf. til de under Mærket P. P. udgivne historiske Romaner (»Peder Tordenskjold«); (»Niels Juel og hans Samtid« osv.).

Lütken og Ernst Böiesen, og virkeligen ere samtlige disse Herrer nævnte for fuldt Alvor. Naar blot ikke, naar Autors Navn engang kommer for Lyset, man da faar et Navn som Hr. Overskous at se, saa er jeg glad Da man i Sorø af Statstidenden saa, at en Bog kaldet Gjenganger-Breve med det og det Indhold var kommen ud, blev der straks holdt et stort Raad om, hvorledes man paa bedste Maade skulde tilkendegive Hauch, der som Poet aldrig læser Aviser, hvad der formodentlig forestod ham. Der udnævntes da en Deputation, og denne gik til ham og sagde ham, at han maatte være forberedt paa, at der med det første vilde komme en Bog til Sorø, der efter al Sandsynlighed vilde være propfuld af Grovheder mod ham

3. Februar 1831.

. . . . Kære Ven! hvad mener Du, hvad tænker Du, hvad dømmer Du! Vi, Du, jeg, Ribe, Kjøbenhavn og alle Danmarks Købstæder og Landsbyer faar efter al mulig Sandsynlighed med det allerførste en — Constitution. Jeg ser, hvorledes Du trækker Dig selv i Næsen etc. for at mærke, om Du ej skulde drømme, men Du drømmer ikke. Der er kommet et Reskript fra Kongen til det tyske Cancelli — jeg har seet det i Afskrift — indeholdende, at der skal indføres — berathende Stænder i Hertugdømmerne, hvert for sig, i det hele efter den preussiske Constitution fra 1823, at Cancelliet skal gøre nærmere Forestilling snarest muligt om de første Foranstaltninger i denne Henseende, saa og at det judicielle og magistrielle straks skal adskilles i Fyrsten-

dømmerne, og en Overappellationsret for Holsten, Slesvig og Lauenburg oprettes. Et lignende skal være kommet til Stemann med Hensyn til Danmark; denne holder det vel i høj Grad hemmeligt; men da Møsting har sagt, at det forholder sig saa, og Steemann hos Rentekammeret har »til Oplysning ved en Sag, han som Cancellipræsident skal referere for Kongen«, forlangt Underretning om Antallet af de Sædegaarde, Ejernes Navne, Købstædernes Folkemængde m. m., og da det endelig er vist, at han, Ørsted, Kjerulff og Lange i Søndags Formiddags har arbejdet sammen hjemme hos ham i 4 Timer, synes der ikke nogen Tvivl at kunne finde Sted. Man mener iøvrigt, at Stemann og nogle af de andre have gjort eller ville gøre Remonstrationer sigtende til at vise Kongen de Vanskeligheder, selve Kongeloven kunde synes at frembyde imod en Eftergivelse af noget af den souveraine Magt. »Mere vil Tiden os lære«. Jeg afholder mig fra at anstille Betragtninger over, hvorvidt en saadan Forandring er god eller ikke; det vil være tidsnok, naar selve Constitutionen kommer, saa meget mer, som hine Betragtninger maa for en stor Del komme an paa dennes Indhold. Men at vi faa en Constitution, naar Kongen først har gjort det ovenmeldte Skridt, tvivler jeg efter hans Karakter slet ikke paa. Rescripterne ere daterede d. 11. Jan.; han skal ikke have spurgt nogen til Raads om Sagen, før de udstedtes, men formodenlig betænkt sig længe derefter; thi de kom først længere Tid efter til Cancellipræsidenten. (NB. Dette er en Sag, som Du slet ikke maa fortælle til andre. Skønt hele Byen her taler derom, kunde jeg let ske en Ulykke, hvis ogsaa Ribe, foranlediget ved mig, begyndte at discourere derom) . . .

Abrahamson¹⁾ siges at have skrevet 40 Ark Constitutions-Forslag til Kongen; dette er dog ikke saa sandt som at han har indgivet en allerunderdanigst Promemoria til Samme, om at Slesvig er en dansk Provins. Af samme Forfatter ligger der — jeg veed der — i Kongens Haandbibliothek en tyk Foliand indeholdende Fortegnelse over de historiske Personer, der forekomme i Ingemanns »Erik Menved« (Kongen ynder denne Bog, som Du veed), med Tilføjende af hvad den virkelige Historie melder om disse Personer

21. Marts 1831.

. . . . I dit sidste Brev forlangte Du at vide Kuriosa om Kjøbenhavnerne med Hensyn til den nye Constitution. Du sigtede derved formodentlig til Studenternes Vivatraab paa Amalienborg-Plads. Det er rigtignok nu noget længe siden, og Sagen alt dengang i sig selv saa ubetydelig, at jeg vel egenlig nu ikke skulde omtale den; imidlertid kan jeg dog berøre den, da den i Grunden giver gode Træk saavel til Kongens som til Studenternes Karakteristik; der var netop den Aften, da Statstidenden om Eftermiddagen var kommen i Foreningen med Anmeldelse om Constitutionen, en Del unge Studenter komne sammen deroppe fra Byens forskellige Hjørner. De bleve dels virkeligen entusiastmerede, dels drevne af den ungdommelige Higen efter Commerce, og da Studenterne i den senere Tid mer og

¹⁾ J. N. B. Abrahamson, f. 1789, Militær og Skolemand, mest bekendt for sin Iver ved Indførelsen af »indbyrdes Undervisning«. Var i 1825 Medstifter af det kgl. nord. Oldskriftselskab, hvis Præsident han var i tre Aar.

mer synes at faa Privilegium paa at turde gøre omtrent alt, hvad der falder dem ind, optog de uden Betænkning med største Glæde det Forslag af En iblandt dem — at gaa ud og bringe Kongen et Vivat. Da de dog imidlertid begreb, at der maatte være nogle flere, end de vare, rendte de hen paa Regensen, skreg Folk op der (Klokken var henved 11), og da de vare omtrent 150, marscherede de ud til Amalienborg. Kongen var imidlertid ikke hjemme (men hos Frue Dannemand), de maatte lade dem melde hos Bülow og vente $\frac{1}{2}$ Time mellem Indgangs-Søjlerne (thi ind paa Pladsen maa ingen Masse af Folk komme efter et vist Klokkeslet). Endelig fik de Lov at komme frem og raabe; derpaa kom Kongen ned midt iblandt dem, med Hatten i Haanden, takkede dem etc. At det hele var saa fusentastigt og barnagtigt, som det kunde være, fra Studenternes Side, ser Du, og formodenlig ligesaa det snurrige paterfamiliasagtige i, at Kongen gik ind i disse Fusentasters Ungdom og Galskab. Det maatte imidlertid være ham behageligt at se et saa umiddelbart og vistnok uhyklet Glædesudbrud De Par Piecer, der ere udkomne om den preussiske Stænderforfatning i Anledning af Forandringen her, skriver jeg Dig ikke noget til om; den ene er af Tscherning Fader, den anden (meget beklippet af Censuren) af Tscherning Søn og en af David. Jeg har iøvrigt bandet Constitutionen, fordi den giver David Anledning til at skrive. Du har set hans Tale i Maanedsskriftet for Litteratur, sidste Hæfte, og mer kan ventes. Madvig frygter for, at i det mindste Halvdelen af Maanedsskriftet for Fremtiden vil komme til at opfyldes med politiske Betragtninger, vel ikke ene af David, men han vil dog vist skrive Broderparten.

. . . . Af Øhlenschlægers samlede Værker paa dansk er 1ste og 2det Bind, indeholdende hans Biographi, udkommet. Deri er nogen Forandring fra den tyske; men hvad jeg før har sagt om denne, gælder og om den danske. I denne sidste taler han dog ikke om, at han har skrevet et latinsk Program, men derimod fortæller han om sin svenske Hædersrejse. Apropos! Jeg har nok aldrig skrevet til Dig om, hvorledes han blev skældt ud for en Laps. En Dag da hans Søn William kom fra Skolen i Følgeskab med nogle af sine Kammerater, gik disse og drillede Drengen, der maaske er af en noget hidsig Natur. Iblandt andet sagde de, da de vare komne over ved hans Bolig (Du veed, at Øhl. boer i Stueetagen i Bispegaarden), at hans Fader var en Laps, hvilket denne, der stod indenfor et aabent Vindue, hørte paa. Faa Dage efter spiste Bonaparte Borgen¹⁾ (han læser med Drengen) hos Øhl., og ved Bordet fortalte Fru Øhl. Borgen denne forskrækkelige Historie; da hun havde endt, rejste Øhl. sig, slog sig paa Hjærtet og sagde: Ja, de kaldte mig en Laps; men flere af mine Landsmænd (han mente Heiberg etc.) have kaldt mig endnu værre. Denne Lapsehistorie er der henpeget til etsteds i Biographien, skønt den ikke ligefrem er fortalt.

Paa Komedie har jeg kun været een Gang i den sidste Tid. Jeg saa »Den Stumme af Portici«, men blev ikke oprørisk stemt imod nogen uden imod Stykkets Forfatter. Det er mig forresten næsten ubegribeligt — selv fraset fra Stykkets Slethed —, hvor det har kunnet, jeg vil ikke sige vække, men endog blot give mindste udvortes Anledning til Opstand nogetsteds. Et

¹⁾ F. 1798. Dengang Overlærer ved Metropolitanskolen.

Drama eller Lystspil, »Emma«, af Forf. til Burchhardt etc. har kun — foruden i Aften da det netop opføres, været givet een Gang; det lader til, at Folk ikke selv veed, hvad de skal sige om det; bliver det ikke trykket, kommer jeg vel næppe til at gøre dets Bekendtskab.¹⁾ — »Balders Død« er bleven draget frem igen. Men Publikum har kedet sig. Man burde ogsaa have ladet det være ene overladt til Læsere; saavel dette enkelte Stykke som i Alm. alle Evalds dramatiske Værker ere, netop paa Grund af Evalds Natur, kun lidet skikkede til at gøre Virkning paa et Theater, især et nuværende. —

. . . . Af Aviserne vil Du have set det Raseri, der for kort siden bemægtigede sig Kjøbenhavn med Hensyn til de saakaldte Kældermænd. Man hørte ikke andet end deslige Vittigheder, som oftest ikklædte Gaadeform, og jeg troer, at de fleste Mennesker fra Morgen til Aften ikke tænkte paa andet eller i andet end Kældermænd. Saaledes kom en Mand ind til en Konditor, og, da han saa en Bekendt siddende der, sagde han til ham: »Hør, kan De ikke sige mig, hvorfor er Posten ikke kommen idag?« Manden smilte, drejede Hovedet til alle Siderne, rystede det, lo og sagde tilsidst: »Nej, det kan jeg ikke gætte!« Han troede, det var en Kældermandsnød, den anden vilde give ham at knække, medens det var et simpelt, uskyldigt Spørgsmaal.

28—29. April 1831.

Du tænker formodenlig, at siden jeg ikke har Tid til at skrive, saa kan jeg ej heller have Stunder til at

¹⁾ Atter et Eksempel paa Jacobsens Lyst til at mystificere og Frygt for at aabenbare, hvad der var ham betroet.

læse, eftersom Du ikke skriver mig til Jeg har virkeligen hverken kunnet eller villet skrive. Naar man dagligen sidder 8 Timer i Træk med Pennen i Haanden ved en Examen, i den Grad uafbrudt, at man knap engang i de 8 Timer kan komme ud af Døren for at kaste sit Vand, kan man vel være ked af at føre Pennen, og naar man i en saadan Tid uafadeligen har maattet lade sin stakkels Hjerne være et Transitsted for Examinators og Examinanders undertiden lige taabelige eller forvirrede Tale, er man henad Aften usikkert til selv at producere en Tanke, der ikke er taabelig eller forvirret. Kun enkelte Dage har jeg været fri for at sidde ved denne juridiske Examen, som jeg højlig fortryder at have paataget mig at notariere ved; men disse enkelte Dage have, for saa vidt jeg ikke i stum og dum Resignation har siddet i min Lænestol og strukket Benene fra mig, været saa overfyldte med Cancellie-Forretninger, at jeg ikke har kunnet tænke paa andet.

Jeg haaber, at Du og Kone leve vel, og at Du ej har ærgret Dig og hende ihjel over Savnet af Breve fra mig. Som Du ser, har det ikke været gør ligt for mig at underholde Dig. Men i denne lange Arbejdsløshed for Dig — da Du nemlig ej heller har skrevet Breve, uagtet Du ikke havde nogen juridisk Examen at trækkes med — i denne Tid har Du dog vel tænkt paa eet og andet, f. Ex. Ribe Stads-Archiv. Dette skal gøre en Art Overgang for at fortælle Dig, at der i næste Hæfte af juridisk Tidsskrift kommer en Afhandling af mig om Selvejrbønder under Christian III og Frederik II. Imidlertid fortæller jeg det kun, for at Du skal vide det; det forekommer mig ubehageligt, naar jeg først af Vildtfremmede faar noget at vide om mine nærmeste Bekendte, uden at disse selv have berørt det for mig i Forvejen.

Jeg siger det altsaa ikke, for at Du skal se at faa dette Værk at læse. Meget mer, skulde det af en besynderlig Hændelse komme Dig for Øje i Ribe, saa lad som det ikke var mig. Saa underholdende som jeg, efter din Paastand, er i mine Breve, saa kedsommelig er jeg i mine andre Skrifter; og den første Halvdel af bemeldte Afhandling er virkelig istand til at bringe Folks Kjæveben, gennem en langsom, men stærk Gaben, ud af de behørige Ledde

Til Constitutionen er der intet hørt, siden jeg sidst skrev Dig til; den nævnes næppe engang. Stemann har endnu ikke, mer end en eneste Gang, været i Cancelliet. At han imidlertid venter at blive der og ikke troer at blive Udenrigs-Minister, kan sluttes deraf, at han for en 14 Dage siden gjorde et stort Gilde for Collegiets øvrige Medlemmer, hvilket Gilde blev i Byen kaldet det store Forsonings-Maaltid, da Øjemedet klarligen var at bringe et, om end blot udvortes, taaleligt Forhold tilveje. Forresten har samme Stemann nu igen maattet gøre sig til Objekt for den almindelige Misfornøjelse. Grossereren Suhr havde for $\frac{1}{2}$ Aar siden, for at tjene en Slump Penge, gjort Paastand om ikke at ville betale Told af en betydelig Ladning Hampolie med mere fra Rusland, paa Grund af at en gammel Traktat fra den hertugelige holstenske Dels Overdragelses-Tid havde bestemt, at der af slige Varer ikke skulde betales Told i Danmark, naar de indførtes i russiske Skibe. Russerne toge sig straks heraf, uagtet denne Traktatens Bestemmelse ingensinde er overholdt, og selve Traktaten ingensteds publiceret, og Stemann, der er en Mand, der mener, at man skal holde sit Ord, understøttede som interimistisk Udenl. Minister denne Paastand saaledes, at han fik en kongelig Resolution, som han straks communicerede det russiske

Gesandtskab og derpaa Toldkammeret. Dette sidste satte sig øjeblikkeligen ned og forelagde Kongen Dagen efter Plakaten af 14. April, som Du formodenlig har set i Aviserne. Da dennes Indhold blev bekendt paa Børsen, og man deraf, efter de juridisk-hermeneutiske Regler, man er vant til, maatte tro, at ikke engang naar danske Skibe bragte sine Varer hertil fra Rusland, disse da vare frie for den Told, som i lige Tilfælde eftergaves Russerne, og da man forment, at Hampolie-Fabrikkerne her i Landet, Rapsæds-Dyrkningen m. m. vilde gaa ad Helvede, saa besluttede man at gøre, hvad man paa en Maade kunde, nemlig at kaste Suhr ud af Børsen. Da han imidlertid ikke var tilstede, blev man lidt koldblodigere, og da han kom den følgende Dag, fik han blot en Del Grovheder, hvorimod Jacob Holm¹⁾ klagede til Toldkammeret over Forordningen, og Grosserer-Societetet samlede sig for at raadslaa om Forestillinger imod den. Som jeg hører, skal der nu udkomme en Plakat, »at det følger af sig selv«, at danske Skibe, der hjemføre slige Varer, ej skulle fortolde dem; men de øvrige Følger af Plakatens Bestemmelser vil der vel iøvrigt i det mindste for Tiden ikke kunne gøres noget til at forebygge. Alt hint giver man imidlertid Stemmann Skyld for. —

Det er især Sorøianerne, der siden mit sidste Brev have gjort sig fortjente af den danske Litteratur. Siden de have fattet Had til »Kjøbenhavnsposten«, maa de udgive deres Værker i selvstændige Stykker. Ingemann har skrevet et Æventyr kaldet: »Huldregaverne eller Ole

¹⁾ Holm havde selv Olje-Mølle og Reberbane paa Christianshavn.

Navnløses Æventyr«, hvis rimede Fortale river ned paa Recensenter, og hvis øvrige Indhold er stilet mod Lærde, Universiteter, Heterodoxe, Prof. Clausen o. fl. At det er temmelig slet, vil Du kunne se af J. Møllers rosende Recension af Værket i Litteratur-Tidende. Wilster har udsendt et lille Bind Digtninger. Det er kedsommelige Trivialiteter af den Art, der have eller kunne have til Overskrift: Til mine Forældre; Til min Ven; Til Celine etc. etc. etc. Der er ikke engang nogen ond, men morsom Spot. Den tredje af det store Sorøs Mænd, Hauch, er nu færdig med sin Tragedie, saavidt jeg erindrer om salig Kejser Carl den 5te; det er den, som han først har villet have færdig, inden han vilde give sig til at læse de Skænd, han i senere Tider havde faaet. — Jeg rørte ovenfor ved »Kjøbenhavnsposten«; Du vil have set, at den i den senere Tid ganske har forandret Natur, og i Stedet for at give sig af med at udkaste Grovheder mod Heiberg og meddele Nyheder om, hvor mange russiske Skibe der sejle gennem Sundet, samt hvor mange Mennesker, der ere faldne om paa Gaderne, nu har taget en patriotisk og moralsk-satirisk Mine paa. Den T., som nu skriver hele Bladet, er den gamle Oberst Tscherning, der et Par Gange har været kaldt op til Censor for sine politiske Trivialiteter. Ellers er her i senere Tider vokset en uhyre Mængde af elendige Tidsskrifter, som Du sagtens ikke engang kender af Navn. De elendigste ere: Argus, Tilskueren, Nyeste Morgenpost, Allernyeste Skilderie af Kjøbenhavn. Endel bedre og meget yndet i den elegante Verden er »Den danske Bie«, et Blad, der udkommer blot om Søndagen i Format som *The Times* og er redigeret af en Spanier eller Syd-Amerikaner de Pollon, der ikke kan et Ord

dansk, men som har Assistance af Danske. — Det nordiske Oldskriftselskab har ekskluderet en Islænder — jeg mindes ej hans Navn — der havde haft noget med Recensionen af Knytlingasaga at gøre, og vilde ekskludere hans Svoger, samt hvis andre der muligen kunde være af hans Familie i Selskabet. Da mange udmelde sig af dette Selskab, skal det rekrutteres ved Presning af endel unge Lieutenanter, og Abrahamson fortælles at have sagt, at det herefter skal komme i fortrinllg Betragtning ved Avancement, om man har været Medlem af det nordiske Oldskriftselskab. For noget siden var Rask hos mig og spurgte, om han ikke maatte proponere mig som Medlem; jeg slog det rundt af, men bad, at, naar jeg i Tiden maatte ønske det, jeg da maatte henvende mig til ham. — Den unge Poet Arnesen¹⁾ har udgivet 2 smaa Stykker: »En Aften paa Billardet« og »Tak for Ballet«. Alle Folk her i Byen, undtagen jeg og nogle faa Ligesindede, dadle disse Stykker. Det første er, saavidt jeg kan skønne, en yderst livlig Fremstilling af det Liv, disse ørkesløse, halvliderlige og heldovne gode Hoveder føre paa Minnis Kaffehus. Imidlertid svækker det sidste Stykke, »Tak for Ballet«, en Del af Indtrykket, det første gør, idet man der finder den samme pjattede Tale som i det første, saa det synes, ikke som Forfatteren har villet, men som han ikke har andet end kunnet lade sine Personer tale den sædvanlige Unge-Herrers-Stil her i Kjøbenhavn, navnlig fordi han ikke kender eller kan gengive nogen anden. —

¹⁾ A. L. Arnesen, f. 1808, der allerede som Discipel i Metropolitanskolen debuterede med Vaudevillen »Intriguen ved Morskabstheatret« (1828).

3. Juni 1831.

. . . . Det vil for Decorums Skyld være passende, at jeg sætter som Hoved for Nyhederne i min Dags-Correspondance til Dig Constitutionssagens Fremme. Efter at den, som jeg nok før har nældt Dig, havde ligget i et Par Maaneder hos Stemann, kom der, for omtrent 14 Dage siden, en forskrækkelig Ild (Hast mener jeg) i Papirerne, da Alt skulde være færdigt, inden Kongen rejste. Cancelliet havde derfor baade tidligt og silde Møder, en Dag endog fra Kl. 4 $\frac{1}{2}$ om Eftermiddagen til Kl. 11 om Aftenen. Man siger — thi jeg har naturligvis dette som mere ikke fra de Vedkommende selv, men ellers fra velunderrettede Folk i Forbindelse med *clamor publicus*, — at der herskede stor Dissents og ikke liden Grovhed i disse Møder. Enden blev, at Ørstedes Forslag blev som det var, og det skal have været saadant, at Folk kunde være aldeles tilfredse dermed, men at de, eller den dissentierendes Votum (Stemanns) blev tilføjet; ligesom han og skal have brugt sig i den lange Tid, Forslaget laa hos ham. I Onsdags otte Dage refereredes det tyske Cancellies Forslag i Statsraadet; det skal have været ganske kort, kun angaaet Principerne (det danske Cancellies var derimod udarbejdet indtil Detaillen) og holdt sig næsten aldeles til det preussiske. Det discuteredes i Statsraadet kun $\frac{1}{2}$ Time; derimod varede Statsraadet om Fredagen derefter, da det danske Forslag refereredes, fra om Formiddagen til Kl. 4 $\frac{1}{2}$ om Eftermiddagen. Som det lader er det tyske i Forbindelse med Stemanns Votum til det danske taget til Følge. Derefter udarbejdedes Anordningerne, der fremsætte Hovedgrundsætningerne for Provindsial-Stændernes Indførelse i Danmark og Holsten.

Den med Hensyn til Schl.-Holsten har jeg ikke set endnu, men den anden for Danmark er udkommen idag

Det nye Ugeblad, som jeg før har skrevet om, kommer ikke saa snart; imidlertid tænker de dog vedholdende paa det.¹⁾ Forleden talte jeg med David om det og ytrede, at det vilde være Redaktørene vanskeligt at faa et ret Publikum, da Bladet paa engang skulde være for de Dannede og tillige omstyrte endel af de øvrige, slette Blade; der hersker nemlig endnu saa stor Afstand her mellem de Forstandigere og den store Mængde, at et almindeligt Blad for begge Klasser ikke vil lade sig tænke. Han mente dog det modsatte og spurgte mig blandt andet, om jeg ikke troede, at naar der leveredes politiske Oversigter, omtrent som de politiske Breve i forrige Aars Flyvepost om Julidagene (de vare af ham, men det lod han, som han troede, jeg ikke vidste), om disse da ikke vilde være behagelige for alle; jeg svarede: Jo. Det er overhovedet mærkeligt, hvor grov forfængelig David er; man kan fange ham med den mindste og plumpest fremsatte Ros, og jeg morer mig ofte, naar jeg taler med ham, med at gøre Experimenter i denne Henseende; det er psykologisk-interessant. — Heiberg bestiller aldeles intet; han og Molbech ere som 2 røde Køer, saa gode Venner; men Heiberg benytter ene sin Indflydelse hos ham til at slippe for at bestille noget for Theatret.²⁾ De skulle

¹⁾ Først i 1834 udkom Nr. 1 af — »Fædrelandet«, der ved Undertitlen: »Et Tidsskrift«, som det bar gennem mange Aar, viste Spor af sit oprindelige Anlæg, længe efter at det var bleven Dagblad.

²⁾ Heiberg var i 1829 bleven fast Theater-Digter og -Oversætter.

være meget lierede; saaledes kommer Heiberg aldrig i Maanedsskrift-Redaktionen, uden naar han og Molbech have sat hinanden Stævne der; naar saa Heiberg kommer, trække de hinanden hen i et Vindue, tale et Kvarters tid sammen, tage derpaa begge deres Hatte og gaa. — Af den gamle Heiberg er der udkommet et Bind Memoirer, som Du maaske har hørt tale om. De ere meget interessante, indeholde Anekdoter og Karaktertræk af franske berømte og uberømte Personer i Mængde og ere overhovedet skrevne højlig i den franske Memoire-Smag. Imidlertid har han selv berøvet sig en stor Del Troværdighed, idet han straks i Begyndelsen i Anledning af sin Forviisningsdom har fremsat en skammelig Løgn om Ørsted (Juristen), hvilken han vel retter paa sidste Blad i Bogen, men paa hvilken han dog i Bogen selv alt havde bygget en hel Slutning om, hvorledes Ørsted var kommen frem i Verden. Hvis Du vil læse disse Memoirer, skal jeg sende Dig dem, saafremt jeg kun selv igen kommer i Besiddelse af dem; jeg har nemlig maattet laane dem til Ørsted, og han er meget vanskelig at faa laante Bøger tilbage fra

15. Aug. 1831.

. . . . At Du har begyndt at læse i Raadstue-Archivets Dokumenter, glæder mig meget, og de smaa Udtog af den ene Domsprotokol, Du taler om, have interesseret mig. Jeg har aldrig set nogen saadan, skønt jeg formoder, at der ere lignende hos Magistraten. Paa den Tid, Du taler om, maa der have været 2 Arter af slige offentlige Protokoller, nemlig Domsprotokollen, ført

paa Thinget af By- eller Kongens-Foged og Skriveren, og den egenlige Magistratsbog; Forskellen mellem disse, hvis de findes, maa Du vel agte paa; hvad Domsprotokollen angaar, da er det ogsaa ikke blot dens egenligste Indhold — selve Sagerne —, der frembyde Interesse, men ogsaa hvorledes hele Byens Thingvæsen har været indrettet, hvo der har siddet Dom (beklædt Retten) med Fogden, om Magistratens Medlemmer have gjort dette eller ikke, eller i hvilke enkelte Tilfælde de have gjort det; Formen af Forhørs Optagelse, Dokumenters Modtagelse og Dømmes Affattelse, saaledes som der lejlighedsvis kan findes Spor af, skønt det, som noget sædvanligt, ikke findes med Flid beskrevet eller anført etc. etc.

. . . . Forinden jeg begynder paa at fortælle andre Nyheder, maa jeg dog tale, om end kun nogle faa Ord, om den Genstand, der formodenlig sætter Ribes og hele Jyllands Tunge i ligesaa stærk Bevægelse, som Tilfældet er her. Jeg mener Koleraen. Talen om denne Sygdom viser sig snart mere epidemisk end Sygdommen selv, og skønt der alt er gaaet saa lange Tider, siden den første Interesse for den begyndte at vise sig, har denne Interesse dog holdt sig vidunderligt godt. Der skrives mer og tales næsten ligesaa meget som tidligere om denne Sag. Naturligvis skrækkes Folk her hvert Øjeblik ved Rygter om, ikke blot at den nærmer sig, men endog at den er her; saaledes have Bager Hambroes Svende, der forspiste sig en Middag i Koldskaal, Flæskepandekage og Surmælk samt en Fisker i Nyboder, der drak sig ihjel, og flere Personer i noget lignende Tilfælde bragt hele Byen i Oprør, som om Koleraen nu virkelig var ankommen. Forresten er der Grund nok til at frygte, og Forseelser imod Quarantainevæsenet sker

nu og da. En af de groveste begik for kort siden en Skipper fra Riga, der ankom her paa Rheden, og da han angav sit Skib som ladet med Kornvare (sic), kun kom til at udholde den kortere Quarantaine; da han derefter kom ind i Nyhavn og lossede, befandt det, at han havde et, skønt temmelig ubetydeligt Kvantum Hamp inde, midt i Lasten. Naturligvis blev han med Folk straks arresteret, og det tør letteligen koste ham hans Hoved. — At de to unge Læger, Thune og Ballin, bleve udsendte for at iagttage Koleraen, hvor den graserer, veed Du uden Tvivl. Hvor megen Vægt man lagde herpaa, kan Du indse, naar Du hører, at Stemann, der ellers er saa overordenlig gnieragtig i Henseende til Udgifter for det Offenlige, gjorde dem det til Pligt ikke at spare i nogen Henseende, og erklærede, at de skulde erholde saa mange Penge, som de kun vilde forlange paa deres Rejse. —

. . . . Hvad Heibergs Virksomhed angaar, kan fortælles, at han for en 14 Dages Tid siden havde Bryllup i Slangerup med Jfr. Pätges, der, som jeg vel før har skrevet, alt en Tidlang havde været i Huset hos hans Moder. Hun bliver dog nok ved Theatret; imidlertid skal der dog være Kvakleri i Henseende til, at det, ifølge en gammel Bestemmelse eller Vane, ikke skal være nogen Actrice tilladt at føre Fruenavn paa Plakaten Fra Chr. Winther fik jeg forleden Brev fra Florenz; han var paa Hjemrejsen, til Paris. Italien syntes han ikke meget godt om, og Thorvaldsen var han ikke saa glad over, som Folk ellers pleje at være; han skrev blandt mere, at Prins Christians forrige Gemalinde¹⁾ havde nødt alle de danske Kunstnere i

¹⁾ Prinsesse Charlotte Amalie. *Frølich*

Rom til at gøre hende nogle Tegninger, og Winther og Bødtcher til at skrive Digte til hende, samt at hun for Resten prostituerer sig ved hvert Skridt, hun gør

23. Decbr. 1831.

. . . . Den anonyme Nytaarsgave¹⁾ taler jeg med hele den øvrige By for meget om, til at jeg skulde, især i saa faa Linjer som her, skrive mere om den. Jeg synes i det Hele meget godt om den og antager, at den har tvende Forfattere. Da jeg begyndte paa Indledningen »Mødet i Dyrehaven«, tog jeg min Hat af og sagde: »Ej, ej, min kære Peter Adler, skal jeg træffe Dem her!« Men siden gik jeg i mig selv igen, tænkte paa, at det jo var umuligt, at Du i Ribe skulde give Dig af med at samle en Nytaarsgave i Kjøbenhavn etc. etc.

Uagtet disse faa Linjer ikke kunne anses for et helt Brev, kunne de dog, sammenlagt med min foregaaende Skrivelse i det Hele antages at udgøre saa godt som 2 Breve, og venter jeg derefter ifølge en stiltiende Aftale, at Du snarest muligt gør mig den Fornøjelse at lade mig se din behagelige Haandskrift.

23. Jan. 1832.

. . . . Den Constitution, som man er ifærd med at give os, være nu god eller slet, saa havde man dog

¹⁾ Udgivet og forfattet af Hertz med Undtagelse af Introductionen, »Mødet i Dyrehaven«, der skyldtes Jacobsen.

for noget siden nær fordærvet det gode, der allenfals kunde blive ved den; de Matthias Wintherske Sager,¹⁾ saavel som adskilligt andet, der vel kunde give Anledning til at se de mørkere Sider ved Trykkefrihed, selv saadan, som vi have den, havde formodenlig bevæget Kongen til i et Reskript at befale Cancelliet at indkomme med Forestilling om Indskrænkninger i den, navnlig forsaavidt Blade og Tidsskrifter angik. Cancelliet lod imidlertid ikke det allermindste blive bekendt herom — næppe Personalet i vedk. Contoir fik noget at vide derom — og har formodenlig straks gjort kraftige Remonstrationer, thi man har ikke senere hørt noget videre om denne Sag. Ogsaa fortalte man i Byen, at Kongen havde isinde navnlig at berøve »Maanedsskrift for Litteratur« sin Anonymitetsret. Vel er der al Sandsynlighed for, at dette er Løgn; men vist er det imidlertid, at dette Tidsskrift med samtlige Redaktører ere i formelig Disgrace. Det er naturligvis især foraarsaget ved Abrahamson, der vel ikke blot mundtlig har forestillet Kongen deres Handlemaade²⁾ som meget slet, men uden Tvivl endog leveret Kongen og de Fornemste en skriftlig Opsats i denne Henseende; i det mindste hændtes det for noget siden flere af Redaktørerne, at de paa 3—4 ganske forskellige, men alle høje eller fornemme Steder, maatte døje en fuldkommen

1) Matthias Winther, f. 1791, Eskadronskirurg. Da W. havde faaet sin Afsked i 1830, begyndte han en hel Serie Pamfletter mod forskellige Autoriteter (f. Ex. »Forpostfægtning mod Oberst Høegh-Guldberg og Stabskirurg Tønder«; »Skrivelse til Ridder og Fattigdirektør Mangor om en Fattigbestyrelsesdjævel«).

2) Nemlig ved at optage den ovenfornævnte dadlende Recension af Oldskriftselskabets Udgave af Knytlinga-Saga.

systematisk og i en og samme Orden sammensat Opregnelser af deres Synder imod det Offenlige og Andre, ligefra Blichers Pjece i Begyndelsen af Maanedsskriftets Tilværelse, og gennem Islænderens Sag¹⁾ samt den af Hoffet yndede Ingemanns Bekrigelse til det sidste Angreb imod den indbyrdes Undervisning under Abrahamsons Bestyrelse. Ogsaa retirerede Engelstoft, der vel tidligere havde tænkt paa at forlade Redaktionen, men nu troede Lejligheden bekvemmest, ud af dette Samfund, skønt han ikke kunde komme bort fra sin Post som Redaktør før efterat hint forargelige Hæfte var udkommet; saasnart han imidlertid var sluppen, gjorde han Visit hos Abrahamson og Finn Magnussen

. . . . H. C. Andersen holdt for en 14 Dage siden en lang Samtale i Foreningen med en anden ung Digter, hvilken Samtale det morede mig at sidde og lytte til. Iblandt mere spurgte den yngre Digter ham, hvad han studerte, hvortil han svarede: »Æsthetik!« Da den anden, der vel ikke var saa aldeles luftig som Andersen, Dagen derpaa spurgte, om han ikke havde noget Brødstudium, svarede han: »Nej, jeg studerer Æsthetik, — ja, og saa studerer jeg Naturvidenskaberne, — og Historie. Ja,« gentog han med en saa veltilfreds Mine, saa jeg nær var brusten ud i Latter, »jeg studerer Æsthetik, Naturvidenskaberne og Historie, især den nordiske«. Den stakkels Nar! — Forleden blev den stakkels Liunge slemt narret. En Spøgefugl, der vilde prøve, hvorvidt man dog kunde gaa med at byde ham Bidrag til hans Blad, satte et Stykke sammen »om Materie og Form«, der var aldeles meningsløst, men

¹⁾ Rask havde paa Oldskriftselskabets Vegne imødegaet denne i en særlig udgiven Pjece.

fornemt affattet og sat paa nytyskphilosophiske Ord, og uagtet allerede Begyndelsen, »at vi leve i en Tid, som den geniale tyske Tænker med Rette kalder den nyere«, burde have kunnet ladet ham vente et Rosenkildisk Vrøvl, var han saa dum og tillige formodenlig saa undseelig ved at være sin Dumhed bekendt, at han ikke blot modtog Bidraget, men trykkede Spøgefuglen i Haanden og takkede ham paa det hjærteligste

Af Miscellanea endnu nogle Smaating. — Jeg har næppe tidligere fortalt Dig noget om den forbandede Historie med Jødinden paa Fødselsstiftelsen. Det var en ugift Jødinde, der havde lagt sig ind der (noget der sjældent er Tilfældet) og havde født en Søn. Denne lod Direktionen, der ikke faldt paa, at hun var en Jødinde, straks — som ellers altid sker — bringe ind i Salen og døbe. Faa Dage efter forlangte hun sin Dreng for at faa ham omskaaren. Direktionen kom i Bevægelse, Præsten kom i Bevægelse, Bispen, Cancelliet og Kongen med Statsraadet — siges der — alle kom i Bevægelse; thi at lade et Menneske omskære, efter at han var døbt, gik ikke an, og at nægte Jødinden sin Ret til at faa sit Barn opdraget i Jødedommen gik lige-saalidt an. Det var en forbandet Historie, og ere de ikke komne ud af den, saa sidde de i den endnu

19. Febr. 1832.

. . . . Den nærværende Søndag er en Dag, som $\frac{3}{4}$ af Kjøbenhavns ringeste plebs gaar og forventer med stor Begærlighed. Der har i denne Uges Tid gaaet de snurrigste Rygter om, at Prins Fritz idag skulde »krones« til Kronprins, at Prins Christian havde renonceret paa

sin Ret, Prins Ferdinand, paa gammel-testamentisk Vis, solgt sin Adkomst for en Ridepisk, og at Kongen vilde frasige sig Regeringen eller antage Fritz til Medregent. Ligesom Indholdet af disse Rygter tyder paa den simpleste Kilde, saaledes har man ogsaa ved at spørge Folk om, hvorfra de havde hørt alle disse Dunkelheder, erfaret, at de havde hørt dem fra deres Piger og Karle, der atter havde hørt dem hos Spækhøkerne osv. Imidlertid er det dog snurrtigt, at sligt kan udspindes ogsaa der.

Jeg talte i min sidste Skrivelse om den Censurforøgelse, der havde truet Avisskriverne; denne forsvandt igen, formodenlig efter de Forholdsregler, Cancelliet tog. Derimod hører jeg til min store Forundring om en Censur for et Sted, hvor det ikke let vilde kunne falde Folk ind at søge nogen. Fabricius fortalte mig forleden, at ved en Aftenunderholdning (Mdm. Wexschalls, troer jeg) for noget siden havde Nielsen deklameret et Stykke: Taarepilen paa Sct. Helena, og at Kongen, da han følte sig stødt ved noget deraf, havde bestemt, at alle Stykker, der fremsiges ved slige Soiréer, først skulle indleveres til Theaterdirektionen, der skulde have Magt at stryge deri. Denne Magt, fortalte Fabricius, havde Molbech ogsaa brugt ved, i en Epilog skreven af Overskou for Winsløw jun. til iaften, at stryge nogle stakkels Linier, hvori der ved at tales om at Acteuren var mer end Konge, Keiser og Pave, blev sagt, at han ikke som denne behøvede at søge Hjælp hos de østerrigske Soldater!

De theologiske Stridigheder avancere paa det forunderligste. Vidunderligt er det, at Lindberg midt under den Skare Processer, han alt har, vover at udsætte sig for ny, som det synes mig, alvorligere, idet han ganske

pludselig er rejst ud til Roskilde og derfra vandrer om i Bønderbyerne og holder Prædikener i Bøndernes Huse. En Bonde, som skulde køre en af mine Bekendtere did til Roskilde, fortalte, at Lindberg havde opholdt sig 4 Timer hos ham ideligt talende og prækende. Han tager sig derhos ej blot af Bøndernes aandelige, men ogsaa af deres verdslige Velfærd, og var røget i en Herredsfoged med Bebrejdelser for at en, ham iøvrigt aldeles ubekendt, Bondemand var paa Grund af Taabelighed erklæret umyndig. Grundtvig prædiker nu for Kalkbrænderisterne¹⁾ og Student Harmsen for Amagerbyernes Indvaanere, paa Dragør osv. Desuden holdes smaa Prædiken-Forsamlinger omkring i Byen og især paa Christianshavn. Et ungt, temmeligt verdsligt Menneske, der har en noget simpel Familie paa Christianshavn, med hvilken han ellers ikke kommer meget sammen, fik forleden en Invitation til The og Smørrebrød i denne Familie. Han indfandt sig i al Pynt til behørig Tid, og fandt et ikke lidet Selskab, der imidlertid nød den tilberedte The med megen Stilhed og Højtidelighed, idet kun faa, men christelige Ord sagte bleve mumlede fra En til Anden. Efter Theen lukkedes en Dør til et Sideværelse op, i hvilket var opstillet en Mængde Stole, og da man der havde taget Sæde, fremtraadte en Mand og holdt en gudelig Tale, der havde en ugudelig Længde. Det var derover bleven Aften, og nu blev Aftensmaaltidet nydt paa samme stille Maade, men da der blev talt om, at der efter dette atter skulde holdes en gudelig Tale, absenterede det unge Menneske sig skyndsomst saa

¹⁾ Lindberg havde begyndt med de gudelige Forsamlinger, hvor der brugtes egen Salmebog, paa »Rolighed« ved Kalkbrænderiet.

hemmeligt som muligt. — Iøvrigt yndes dette Pietisteri, som Du vel veed, ingenlunde af Regeringen.

I mit forrige Brev berettede jeg Dig nok den korte Historie om Jødepigen paa Fødselsstiftelsen, der for en lang Tid brød Hovedet paa de klogeste Jurister og Theologer her i Byen. Da jeg vil haabe, at den har vakt nogen Interesse ogsaa hos Dig, troer jeg at burde tilføje, at Sagen er endt paa en fredelig Maade derved, at Jødepigen har tilladt, at Barnet maatte vedblive at være christnet, imod at det Offentlige tildelte hende, som Forældrene vilde slaa Haanden af (ej formedelst hendes Utugt, men for Barnets Christendoms Skyld) en Understøttelse til Barnets Opdragelse At David har giftet sig for noget siden med en Pige paa 17 Aar, fattig, dum og koket, men smuk, har jeg maaske sagt før. Han søger nu kun de allerfornemste Selskaber hos Ministre og Gesandter, hvor imidlertid Kammerjunkerne kokettere med Konen. Saaledes havde de etsteds faaet hende hen i en Krog, gjorde naragtigen Cour til hende og bebrejdede hende, at hun kunde gaa hen og gifte sig, da de alle vare saa forelskede i hende. Hun tysede paa dem og sagde: »Tys, tys — der staar han jo«. Men da de svarede: »Ja, hvad tror De, vi bryde os om den gamle Jøde« — taalte hun ikke blot dette, men sagde: »Ja, hvad, De kan jo nok begribe, at det var et Fornuftgiftermaal!«

4. April 1832.

. . . . Jeg kan begribe, at Du er noget og maaske endog meget begærlig efter at høre noget om Folks

Tanker her i Byen betræffende Danmarks 35 Mænd og det øvrige Constitutionsvæsen. Lidet kan jeg fortælle, som jeg har sammensanket allevegne fta. For at forberede Constitutionsagens Overvejelse ved de kloge Mænd, derved at Udkast gjordes til at forelægges dem, som og for at fremme saavidt muligt Uniformitet for de Tyske og Danske i denne Henseende, var alt for længe siden udnævnt en Committee bestaaende af Præsidenterne i begge Cancellierne: Moltke og Steemann, og de 2 Generalprokureurer: Ørsted og Høpp. Imidlertid blev det tyske Udkast først færdigt, foredroges nok Kongen foreløbigen, og de tyske kloge Mænd bleve udnævnte; men tillige indgav Moltke en formelig skriftlig Klage til Kongen, over at Stemann søgte at trainere Sagen og ikke vilde tage ordenligt fat. Derpaa fulgte en Scene mellem Kongen og Stemann, hvor den første skældte den sidste Huden fuld. Nu kom alting i Bevægelse. De 35 Mænd udnævntes og Committeeens danske Udkast — der gennem danske Cancelli skal forelægges Kongen — blev endelig færdigt og syssel-satte en Uges Tid en Snes Mennesker af Cancelliets Personale med Renskrivning. Hvad de Vise angaar, da mener man, at de Fleste af dem ere dumme nok, og undrer sig over, at Valget er faldet saa slet ud, medens jeg havde troet, at det vilde være blevet endnu værre. Det mærkværdigste ved Valget er, at der kun findes 7 Repræsentanter for Jylland, og at man ikke har kunnet finde flere end een eneste Købmand udenfor Kjøbenhavn (Agent Voigt i Faaborg, en forstandig Mand siges der), som kunde anses værdig til at være med i denne Forsamling. Man bifalder, at alle collegiale Embedsmænd ere blevne udelukkede; men man dadler, at 3 af de maadeligste Stiftamtmand, vi have (Knuth, Cederfeldt-

Simonsen og Jessen) ere tagne med; ligeledes forarges man naturligvis over Folk som Overpræsident Moltke, Justitiarius Bornemann, Kammerherre van Deurs, Etatsraad Eriksen, Justitsraad Møller (som Stemanns forhen-værende Fuldmægtig), Agenterne Hammerich og Busch, tilligemed de fleste andre. Endel ere kloge nok, men kende enten intet til Constitutionsvæsenet eller befrygtes at ville blive for ydmyge. Dette sidste er f. Ex. Tilfældet med Etatsraad Hvidt, der dog ellers har vist sig kæk, saasom for nylig ved, i en for Grosserer-Societetet skreven Erklæring, at erindre Toldkammeret, som havde forlangt Societetets Betænkning over en ny paatænt Skat paa alle Skibe, om at Kongen ved Frdng.en af Maj f. A. havde lovet at foredrage deslige Sager for Provincialstænderne og at disse vel ej endnu vare organiserede, men at dette dog vel snart vilde ske, saa at man vel burde forvente deres Ytringer over hin Sag. — Hvad det ovenfor ommeldte Udkast angaar, da er det nok det andet eller tredje, som Ørsted har udarbejdet; de foregaaende vare snart for liberale, snart for illiberale. Det nuværende skal være af meget stort Omfang. Iøvrigt strider den liberale Ørsted mod direkte Valg og taler for middelbare Valg, medens de umiddelbare understøttes af de mindre liberale. Denne tilsyneladende Inconsequence skal imidlertid være godt motiveret paa begge Sider. Af det øvrige Indhold har jeg hørt meget lidt, f. Ex. at der antages at ville blive 3000 Vælgere i Kjøbenhavn, og at der foreslaas at skulle blive 12 Repræsentanter for denne Stad og i det Hele 66 for de sjællandske, fynske etc. Stænder. Iøvrigt er det, som ogsaa Reskriptet udviser, ikkun Valgmaterien, der bliver at drøfte i de kloge Mænds Forsamlinger, aldeles intet andet. Der vil saaledes ikke blive dem forelagt noget

om Offenlighed eller Ikke-Offenlighed ved Stænderforsamlingerne, med mindre de af sig selv skulde ville behandle ogsaa denne Materie og indgive særdeles Andragende i denne Henseende til Kongen, hvilket imidlertid Stemann sikkert vil sætte sig imod med Hænder og Fødder. Forresten har dog det, der nu er sket, igen vakt nogen Interesse for Sagen, skønt de Fleste betragte denne i sig selv som intetsigende og kun interesserer sig for den, fordi de tænke dem Muligheden af, at det engang i Tiden kan blive et Trin til noget bedre. — Jeg har i et tidligere Brev talt om Trykkefrihedssagen, og uden Tvivl siden ytret den Formodning, at denne Sag var bortfalden, da der ikke hørtes noget om den. Dette er imidlertid ikke saa. Cancelliet har skrevet en meget lang Betænkning desangaaende, og vel skal Pluraliteten deri være af den Formening, at der ej bør gøres yderligere Indskrænkninger i Trykkefriheden end de, der alt findes; men derimod har Steemann skrevet et *votum dissentiens* paa 10 Ark, indeholdende stærke Forslag til Indskrænkninger. Denne Betænkning er alt gaaet til Kongen for henved 1 Maaned siden, men endnu ikke refereret i Gehejme-Cabinettet. Overhovedet sker det i de sidste Aar ofte, at Sager sammenhobes der i flere Maaneder uden at blive afgjorte. For en Del ligger vel Aarsagen hertil i, at Kongen ikke længer føler sig saa virksom og kraftfuld som før; men for en Del er det og foranlediget ved de sidste Aars Forandringer i den kgl. Families huslige Stilling. Da Prinsesserne boede hos Kongen, kunde de altid tale med ham; men da de nu bo udenfor Huset og dog hver Dag, ofte flere Gange om Dagen, maa gøre Visit, komme de ikke sjældent, netop som han er beskæftiget med Gehejme-Cabinetssecretairen, saa at han maa for-

lade de Forretninger. Iøvrigt kan det maaske være Dig af Interesse at høre, hvad jeg netop i disse Dage først har faaet at vide, hvorledes det gaar til ved disse Cabinets-Referater (ej at forblande med dem i Statsraadet). Secretairen, før Jessen, nu hans Stedsøn Feddersen, læser hele Fremstillingen eller Betænkningen fra vedkommende Collegium eller Andragendet fra andre Vedkommende op for Kongen fra Ende til anden, og dernæst paa samme Maade alle Bilagene, f. Ex. ved Forestillingen om Embeders Besættelse hele den store, ved Collegiet udarbejdede udførlige Liste over samtlige Supplikanter, deres Vilkaar etc., noget, der især ved Præstekald, hvor der hyppigen er et uhyre Antal Ansøgende, maa være ligesaa uhensigtsmæssigt som trættende. — Inden jeg forlader Politica maa jeg endnu fortælle Dig, hvad jeg ikke mindes at have set ommeldt i de offentlige Blade, at Prins Fritz om kort Tid skal rejse med en Fregat eller 2 ud i Nordhavet, ad Færøerne og Island til, alt for at lære Sømandskab og blive ligesaa perfekt en Admiral, som han er Landofficer, Artillerist og, *teste* Schlegel, Publicist.¹⁾ Der siges, at han, der ønskede paa denne Rejse at bære Admirals-Uniform, for noget siden spurgte Kongen: Hvorledes befaler Deres Majestæt nu, at jeg skal være klædt paa denne Rejse, men han fik kun i al Hast til Svar: Klæd Dig varmt, klæd Dig varmt, det er koldt paa Søen.

¹⁾ Efter Kongens Ønske gav Cfraad. Schlegel hver Dag mellem 8 og 9 Prinsen en Time i Natur- og Folkeret. Ifølge Jacobsens Dagbogsoptegnelser skal Prinsen ikke have følt sig synderlig tilfreds hermed og ytret: »De to første Gange kunde man nok more sig over den gamle Nar, men i Tiden —«.

Det næste Tidernes Tegn, som ikke er at forglemme i en saadan Korrespondance som vor, er det gejstlige Væsen. I den allersidste Tid tales der vel ikke saameget derom som for kort siden, men det er dog en ulmende Brand. Jeg vil begynde mine Smaanoticer om denne Genstand med Lindbergs Fortælling i den Wahlske Boglade om, hvorledes han skaffede Grundtvig Tilladelse til at holde Prædikener i den christianshavnske¹⁾ Kirke; denne Beretning har jeg vel fra Reitzel, og der er sagtens et og andet usandt deri, men næppe er alt Løgn. Da de Frommes sidste Ansøgning om at danne en Kirke for dem selv var afslaaet (Opsatsen i »Dansk Ugeskrift« om Udtrædelse af Statskirken er, hvis Du ej alt veed det, af Mynster), saa gik Grundtvig op til Stemann og forlangte at vide Grundene til Afslaget. Denne vægrede sig for at sige ham noget. Da Lindberg hørte dette af Grundtvig, gik han op til Bispen, som vel et Par Gange lod sig nægte hjemme, da han var bange for den theologiske Helt, men endelig maatte han frem, da Lindberg bad om en Stol og erklærede, at han vilde bie der, indtil Müller kom. Da denne nu kom hjem, spurgte Lindberg ham om Indholdet af hans Betænkning i hin Sag, og da Müller ej vilde ud dermed, erklærede Lindberg, at Bispen skulde Dagen derefter staa i alle kjøbenhavnske Blade og siden i alle andre Rigets Aviser denunceret som den første og værste Kætter i Landet. Herover blev Kappelbæreren bange og indlod sig i Underhandlinger med L., hvilket endte sig med, at Bispen forpligtede sig til at skaffe Grundtvig Tilladelse til at holde hine Prædikener, og at

¹⁾ I 1832 fik Grundtvig som bekendt Tilladelse til at holde Aftensangs-Tjeneste i Frederiks-Kirken paa Christianshavn.

det skulde være sket inden næste Middag. Dagen efter gik Müller til Kongen, og samme Dag fik Cancelliet Underretning om, at hin Tilladelse meddeltes Grundtvig Endnu maa jeg, inden jeg aldeles forlader den theologiske Galskab, ikke forglemme at fortælle Dig, hvad Bispens Søn forleden sagde mig, at 2 Haandværksvende, forresten som det syntes ikke forrykte, kom op til Biskoppen og berettede, at den hellige Treenighed havde aabenbaret sig for dem og klaget over den megen Ugudelighed, som gik i Svang her i Byen; Treenigheden havde derfor befalet dem at gaa hen og opfordre Bispen til at give dem Tilladelse til at gaa til Alters hos Grundtvig samt til at tillade Conventiklerne at vedblive. Müller søgte at tale dem tilrette. Skade var det, at han ikke udspurgte dem om, hvorledes Treenigheden havde set ud . . .

10. April 1832.

Jeg tilskriver Dig disse Par Ord for at meddele Dig en Underretning, som Du kan gøre Krav paa at erholde snarest muligt af mig, og som det vilde være mig ubehageligt at lade Dig først komme for Øren fra Andre. Denne Nyhed bestaar deri, at vor Ven Hertz endelig har demaskeret sig som Forfatter af »Gjengangerbrevene« etc. At jeg ikke har aabenbaret Hemmeligheden om hans Forfatterskab for nogen af mine Venner, som ej vidste det fra ham, selv ikke for Dig, er noget, som Du vel fuldkomment undskylder. Han er desuden Autor til »Amors Geniestreger«, »Burchardt«, »Flyttedagen«, »Emma«, Vaudevillerne »Kjærlighed og Politie« og »Arvingerne« samt til hele den anonyme Nytaars-

gave, med Undtagelse af Indlednings-Fortællingen, der er af mig. Hvorledes jeg, der ellers paa ingen Maade giver mig af med at skrive poetica, er paa Prent kommen med i saadant et Complot, skal jeg, hvis Du ønsker det, en anden Gang fortælle Dig, men for Tiden har Constitutionsvæsenet (der nu i 3 Dage næsten uafbrudt beskæftiger hele Cancelliets Personale med Afskrivning, Diktering og Conferering) samt Snakken om og Betragtninger i Anledning af hin Hemmeligheds Aabenbarelse m. m. occuperet min Tid saa aldeles, at jeg ikke kan andet end øjeblikkeligen slutte dette lille Brev.

P. S. Hertz blev ogsaa døbt igaar; Kilde og jeg vare Faddere.

13—15. Maj 1832.

Jeg haaber, at Du selv har overtaget Dig den Umage at undskylde mig hos Dig for at jeg saa længe har tiet, endogsaa efter at Du havde skrevet mig til. Mit Arbejde ved juridisk Examen og min Cancellitjeneste røvede virkelig al min Tid i næsten en Maaned og efterlod, da jeg i forrige Uge blev nogenlunde fri, i flere Dage samme Indtryk i min Aand, som en Kobberskilling, man trykker fast i en andens Haand, lader efter sig, selv naar den igen er borttagen. Desuden er der mødt mig adskilligt, som, naar det traf andre, vilde gøre, at de gave sig til at skælde og bande i det mindste i en Maaned, og som bringer mig, der ikke plejer at give ubehagelige Følelser Luft i Ord eller Skrift, til at føle stille, men stærk Ærgrelse. Under saadanne Omstændigheder vilde jeg ikke have kunnet give Dig noget, hvormed jeg kunde tro, at Du vilde blive tilfreds.

Dit sidste Brev indeholdt — foruden nogle Ord om, hvorledes det, alt inden min Efterretning kom til Dig, var gaaet op for Dig, at Hertz kunde være Gjengangeren, og jeg »Samleren« af den anonyme Nytaarsgave — fremdeles en ved min Indledning foranlediget Fremsættelse af din Anskuelse af Naturen, saa og en derpaa grundet Bemærkning om »Kunsten og Naturen«. Det vilde ikke være rigtigt, om jeg her prøvede at gøre Modbemærkninger; vi ere uden Tvivl fra et andet Standpunkt temmelig enige om det rette, og formodenlig Hertz igen enig med os; men saa godt som Sligt lader sig behandle i en mundtlig Samtale, saa lidet kunne slige Materier, hvor den ene let kommer til at misforstaa den anden, diskuteres i en skriftlig Dispute. Jeg gemmer derfor mine Ord i denne Henseende, til vi engang sees, og jeg haaber dog, at Du, der oftere i den senere Tid har berørt Muligheden af et Besøg her i Byen, i Sommer eller i det seneste i Efteraaret giver mig Lejlighed til at afhandle denne og flere andre Materier, saaledes som jeg troer de maa behandles. Virkelig, kære Adler, kom snart herover, baade Du selv og vi Andre ville have godt af et saadant Møde.

Jeg bør af flere Grunde fortælle Dig endel om mit Forhold til den berømmelige Forfatter, jeg ovenfor nævnte, saavel som om min Dom over hans Arbejder. Som Du veed, ere Hertz og jeg Skolecamerader og Studenter fra samme Aar. Uagtet jeg nu saaledes havde særdeles megen Omgang med ham, som og med Thortsen og Kilde, gjorde de, der samtligen beskæftigede sig ikke blot med at læse æsthetica, saaledes som jeg, men og med at skrive sligt — ikke mig, eller andre, bekendt med disse deres Præstationer, hvilket jeg ej heller var begærlig efter at lære at kende. Efter de første

Studenteraar ophørte min Forbindelse med Hertz, tildels fordi han boede ude af Byen;¹⁾ og først senere kom jeg i 1824 og 25 igen i nærmere Forhold til ham, da jeg paatog mig at quasi-manuducere ham til juridisk Examen. Efter dennes mindre heldige Udfald — (han fik *haud*, uden Tvivl dels fordi han ved sin Tunghørighed ikke forstod endel Spørgsmaal, og dels fordi hans Examen indtraf paa en Tid, da der herskede meget rigide Principer) — saa trak han sig igen meget tilbage, og da jeg i den Tid havde flere Andre, med hvem jeg stod i venskabelig Forbindelse, bleve vi igen borte fra hinanden. Først i Vinteren 1827—28 traadte vi hinanden igen meget nær, og han havde i Foraaret 1828 alt bestemt at indvie mig i sine Aaret i Forvejen begyndte Forfatter-Hemmeligheder, hvis ikke mine strænge Domme om Litteraturen havde skræmmet ham, og hvis ikke snart efter min Sygdom havde gjort det umuligt at aabenbare mig hans Autorskab. Saaledes fik jeg Hemmeligheden først at vide, efter at min Nervesvækkelse havde tabt sig nogenlunde. Derimod er Amors Geniestreger, Emma, Gjengangerbrevene og Nytaarsgaven opvoxede under mine Øjne. De tvende første vare iøvrigt Prøver, om hvis Udfald vi lige saa lidet havde Begreb som om Udfaldet af det vovelige Foretagende med de poetiske Epistler fra Paradis. Ikke faa vare Medvidere i hans Hemmelighed, men det var Kilde, Thortsen og mig, der tjente ham som egenlig Forsmag paa Publikum, og vore Domme vare saa langt fra at være milde, at han næppe nogensinde har faaet saa

1) »Ude af Byen« betyder i dette Tilfælde — overensstemmende med Datidens Sprogbrug — kun Frederiksberg Allé.

strænge Bedømmelser — Grovheder fraregnede — paa Prent, som han har faaet dem mundtligt og skriftligt af os. Hvad »Amors Geniestreger« angaar, da var vor Dom vel allerede dengang nogenlunde gunstig, men den er egenlig først bleven fordelagtig, efterat vi senere og oftere have læst den. Mod »Emma«, hvor Hertz dels har villet skildre saa naturligt som muligt, og dels — i det mindste i de 3 første Akter — villet vise, at der egenlig ikke udfordres nogen synderlig Handling i et Drama, har jeg, nemlig forsaa vidt det sidste angaar, haft betydeligt at indvende, og min Opposition vedbliver. Gjengangeren morede os allerede stykkevis, men først da jeg havde læst den trykt, bifaldt jeg den næsten aldeles. Den anonyme Nytaarsgave skulde ikke have været ene af Hertz; ogsaa Kilde og Thortsen skulde have arbejdet med paa den; jeg paatog mig kun, efter megen Beden, at skrive en Fortale. Men Thortsen erklærede senere, at han ikke kunde skrive noget, og Kilde, der hele Tiden havde givet godt Haab, deklarerede, næsten som der skulde begynde at tænkes paa Trykningen, at han ikke kunde blive færdig. Hertz maatte derfor i største Hast, paa lidet over 3 Uger, skrive begge de 2 dramatiske Arbejder,¹⁾ der findes i Nytaarsgaven, og jeg, der uagtet Thortsens særdeles fordelagtige Dom over Indledningen ikke havde stor Lyst til at vise mig første og eneste Gang paa Parnasset i Selskab med en af de dygtigste Folk, der havde hjemme der — jeg fik under saadanne Omstændigheder ingenlunde Lov til at trække min lille Skærv tilbage. — Saaledes ved Du nu ogsaa Sammenhængen med mit poetiske Forfatter-skab. Hvad Thortsen angaar, da har jeg aldrig set

1) »En Dag paa Øen Als« og »II, 18, 35«.

noget af ham, med Undtagelse af versificerede Kaadheder i Breve, og nogle parodiske Digte, vi Alle extemporerende have sat sammen; han paastaar imidlertid, at hvad han tidligere har skrevet — Intet er udkommet — har været maadeligt, og at hans Aand nu aldeles har ophørt at kunne være producerende i poetisk Henseende. Af Kilde har jeg set et og andet, der er af en saa særegen, om end noget extravagant eller bizar Natur, at jeg ønskede, han engang vilde kunne komme frem med det. Dette er imidlertid tildels tidligere Arbejder, og jeg formoder, at hans Sig-Fordyben i de engelske Forfattere paa engang vil have berøvet ham endel baade af det originale og det sand poetiske i hans Natur. Jeg mindes kun eet Stykke, en Oversættelse af noget Byronsk, som trykt (i Flyveposten for 1830). Iøvrigt er hvad jeg her har fortalt Dig om Kilde og Thortsen og tildels om Hertz naturligvis Hemmeligheder, som Du maa bevare saa trygt, at Du f. Ex., naar Du kommer herover, ikke maa lade Dig mærke med det mindste enten for Fremmede eller for de Paagældende selv. Det er et lidet Forræderi, hvormed jeg søger at gøre det Forræderi godt igen, som jeg har bedrevet imod Dig. —

Virkningerne af Hertz's Demaskering have ikke været saa uheldige, som jeg troede, de vilde blive, end mindre saadanne, som han selv frygtede for. Det er kun en næsten umærkelig Dalen i Folks Omdømme om hans Arbejder, der har fundet Sted, og hos Alle, med hvem han har gjort Bekendtskab som Autor, har han nydt en særdeles behagelig Modtagelse. Af de Skuespillere, han har besøgt, og som have besøgt ham, gør han mest af Winsløv junior fra Forstandens Side og af Liebe i Henseende til Gemyttet. Af Skuespillerinderne er det Md. Wexschall og Fru Heiberg, han taler med

mest Respekt om. Iøvrigt er han kommen i Forbindelse med H. C. Ørsted, Mynster, Collin og Heiberg. Collin havde allerede tidligere viist ham som anonym dramatisk Skribent megen Velvilje; Heiberg og han ere som røde Køer, skønt hvor længe maa vor Herre vide. — Forresten har Hertz — men det er ogsaa en Hemmelighed — efter Collins og Møstings Opfordring søgt om til næste Aar at faa et Rejsestipendium og om imidlertid at erholde en Gratification, da han virkelig aldeles intet har at leve af. Efter hine Mænds indflydelsesrige Anbefaling og en lang Audiens, som Hertz desangaaende havde hos Kongen, tør han gøre sig Haab om begge Dele. Ogsaa Prins Christian, til hvem han ikke vilde gaa af sig selv, har ladet ham sige, at han ønskede at se ham, og Hertz har formodenlig idag været hos ham. Iøvrigt presses han fra alle, eller dog en Hoben Sider, om Understøttelse i litterair Henseende; især er det snurrtigt, hvilket Raseri der viser sig i Henseende til Tidsskrifter. Foruden Collin, der taler godt for det danske Ugeskrift, har Ørsted oftere haft fat paa Hertz for at udgive et Tidsskrift; Heiberg vil have Hertz til i Forbindelse med sig og Poul Møller at udgive et Maanedsskrift, og David, der talte til Thortsen om et nyt Ugeskrift at udgive, sendte Boghandler Soldenfeldt (forhen Salomon Soldin) op til Hertz for endvidere at sondere ham. Naturligvis indlader han sig ikke i noget af disse Foretagender, der vel ogsaa snart igen vilde gaa i Staa, selv om han kunde og vilde deltage med.

Men Du har sagtens alt længe været ked af denne Passiaren om een Person og Ting og savnet den sædvanlige Arleqvinsagtige Brogethed, der viser sig i mine Skrivelser. Jeg kommer derfor til at begynde med denne min Nyhedspost, som imidlertid vil blive noget

kort, især imod det foregaaendes Længde. Hvad Constitutionsvæsenet angaar, saa ere de tyske Vise nu forsamlede og raadslaa af alle Kræfter over de eller det Udkast, der er dem forelagt. De skulle være færdige dermed, inden Kongen rejser, hvilket sker i Slutningen af Maj eller Begyndelsen af Juni, og de arbejde derfor meget stærkt, men deres Forhandlinger holdes i allerhøjeste Grad hemmelige: der lader sig ikke eet Ord forlyde, undtagen i Almindelighed, at de ikke ere saa ganske enige med det dem forelagte Udkast, og at de undertiden ere saa ivrige i at lade føre til Protokols, at Secretæren maa bede dem give Tid, da han ikke kan skrive saa hastigt, som de kunne tale. Hvad det danske Udkast angaar, da blev der forelagt Kongen tre Opsatser; den ene — egenlig Ørsteds i Kommissionens Navn, men hvor ikke hans dissentierende Mening var fremsat — var med nogle Modifikationer bleven forandret til et Votum fra Stemann, hvori han i meget afveg fra det øvrige Cancellie; det andet var Cancelliets Udkast, saaledes som Pluraliteten ønskede det, og det tredje Ørsteds særlige Votum om Middelbarheden af Valgene. Da disse vare foredragne Kongen, approberedes eet, nok Stemanns, med Modifikationer af det andet, hvorimod Ørsteds om Valgenes Middelbarhed forkastedes. Det saaledes paany udarbejdede Udkast er det, som skal forelægges de danske Vise. Forresten er det ikkun af de Tyske, man venter sig noget; til de danske kloge Mænd har man ingen Lid, og i en Maanedstid efter at deres Navne vare blevne bekendtgjorte, udøste sig Publici Vittighed i alle Slags Bonmots over den største Del af dem. Saaledes omtalte man en Karrikatur, som skulde være udkommen, men som efter al Sandsynlighed kun eksisterede i Folkemunde, forestillende samtlige Vise med

Stemann i Spidsen, der sang efter Helten i »Pigen ved Søen«: »Her kommer jeg med mine Mænd«; Overpræsident Moltke, der gik istaa i sin lille Tale paa Skydebanen ved Prinsesse Wilhelmine-Festen for et Par Aar siden, sagde: »Jeg siger kort ja; jeg husker nok min sidste Tale«; Stiftamtmanden, Grev Knuth, der beskyldes for først at maatte have indhentet sin Fuldmægtigs Samtykke, inden han indvilligede i at flytte fra Holbæks Amtmandskab til Kjøbenhavn, sagde: »Hvis der skal voteres iaften, maa jeg bede om Betænkning til imorgen«; Justitiarius Bornemann bukkede og sagde: »Jeg underkaster mig i eet og alt Hans Majestæt Kongens allernaadigste Vilje«; den gamle, nu taabelige, Grosserer, Etatsraad Eriksen sagde: »Jeg repræsenterer Grosserer-Societetet i sin Barndom«; og Biskoppen, der ellers altid plejer at sige langtrukket: »Ja . . . men«, sagde: »Men . . . ja« osv. —

Poetica er der strømmet ud i stor Mængde i den senere Tid, men idel Tant. Hr. stud. theol. Holsts Romancer¹⁾ ere, saa vidt jeg har set i dem, kun maadelige, og den anden udkomne Romance-Række — der siges af den unge Poet Hansen — skal kun være lidet bedre. Bemeldte Holst har endvidere skrevet et dramatisk Stykke i 1 Akt, »Kai Lykke«, som Hertz, Chr. Winther og bemeldte Hansen forleden bleve budte paa til Skuespiller Nielsen; denne skulde forelæse det, og de andre bedømme det; men jeg har glemmt at spørge om,

¹⁾ H. P. Holst, f. 1811, deltog i Besvarelsen af den i 1832 af »Selskabet for de skønne Videnskabers Fremme« udsatte Prisopgave: 4 fædrelandshistoriske Romancer. Som bekendt deltog ogsaa Fr. Paludan-Müller i Konkurrencen.

hvor slet det var. Andersens »Brud fra Lammermoor«¹⁾ er en afskyelig raa Extrakt af Scotts Roman, men ved sin Stof-Rigdom og en særdeles behagelig Musik, som Bredahl (ej Poeten), skal have sat til den, gør den temmelig Lykke. Skuespiller Holsts »Maidagen«²⁾ gjorde ogsaa Fortune; den skal virkelig tage sig godt ud paa Theatret, men er meget maadelig, naar den læses. Iøvrigt spiller samme Holst nu endel bedre, end han skriver; jeg saa ham forleden som Brienne i »Amors Geniestreger«, og fandt ham virkelig ulastelig. Jeg vilde ønske, at Du kunde faa dette Stykke at se her paa Theatret. Foruden at Du sikkert vilde finde stort Behag i Comedien selv, vilde Du forbavses over Spillet; ikke blot at Karaktererne fremstilles fortræffeligt, og at Sæmmenspillet er ypperligt, saa spilles det med en saadan Finhed og Ynde, at man troer at se ægte franske Acteurer og Actricer, og alligevel med en saadan Grundighed, at næsten ikke een af de piquante Vendinger i Dialogen gaar forloren. Da jeg kender Stykket saa nøje og derefter maa gøre store Fordringer i Henseende til Spillet, kan Du formode, at min Dom er fuldkommen grundet Heiberg tænker paa at udgive de philosophiske og æstetiske Forelæsninger, han holder ved Militairacademiet. Især de første skulle være meget Hegelske, men Poul Møller — der rigtignok er en ublu Løgner — siger, at Heiberg næsten slet ikke kender til den Hegelske Philosophie, og at han maa sidde med Hegels Encycloplædi for sig, medens han skriver, fordi han ellers forvirres i

1) Opført 1. Gang 5. Maj 1832 med Musik af Concertmester J. Bredal (ikke Bredahl, som J. skriver).

2) Wilh. Holst, f. 1807, en uægte Søn af Theaterchefen, Kammerherre Holstein. Hans Arbejde, der opførtes 1. Gang 13. Maj 1832, hed »Maigildet« (ikke »Majdagen«).

Terminologien. Forunderligt er det ogsaa, hvad Heiberg havde tilstaaet for Hertz, at han, hvis musikalske Metrik-Theori grunder sig paa Tyskeren Apels Theori, ikke kendte Apels eget store Værk over den Materie, men havde sine Meninger — som han sagde — andetstedsfra, hvilket andet Sted efter Thortsens rimelige Gætning næppe kan være andet end Conversations-Lexiconet, hvor der skal findes en temmelig udførlig Artikel derom, forfattet af Apel selv. Iøvrigt søger Heiberg med megen Iver et æsthetisk Professor-Embede ved Universitetet; om et saadant kan ansees for at være bleven ledigt ved Rahbeks Død, eller om det er et nyt, veed jeg ikke. —

2. Septbr. 1832.

.... For Exempel de vise Mænd, som Du spørger om. De ere komne her, de have været her, de ere borte igen; det er omtrent alt, hvad derom kan siges. Hvad andet der vides i denne Henseende, er ikkun saare lidet. Stemann aabnede Forhandlingerne med en Tale og gav Vink om eller maaske mere end det, at det var bedst, man fattede sig saa meget som muligt i Korthed, og hensigtsmæssigt, at Enhver gav skriftlige Vota. Naturligvis fandt dette straks Opposition. Denne har overhovedet ikke været saa ringe; mest opponerede enkelte Magistrats-Personer, især Steinfeldt fra Helsingør, bag hvem dog nok Ørsted stak, og nogle andre; men selv adskillige, som man kunde have mindre god Tro til, f. Ex. Rasmus Müller, skulle have taget Bladet fra Munden. Ved disse Diskussioner var Stemann, der overhovedet ved denne Lejlighed er bleven endnu værre anset end han alt var det, ikke saa sjældent, især i

Begyndelsen, temmelig grov; men efterat en Agent Vogt fra Svendborg, mod hvem han saaledes havde været uartig, tog sin Hat for at gaa bort, noget som Stemann dog selv straks forhindrede, blev han mere forsigtig. Sessionerne gik overmaade hyppigt paa; Diskussionerne nedskreves af min Navne, nuværende Justitsraad Jacobsen, paa løse Papirer, og bragtes derpaa hver Eftermiddag i en noget forbedret Tilstand til Protokols, hvorhos Kongen hver Dag fik Afskrift af det saaledes passerede. Ørsteds Virksomhed var her, ligesom hidtil under Stændersagen, størst, uden at jeg dog ret kan forstaa hvorledes. Hans Popularitet er stegen i en ligesaa høj Grad, som Misfornøjelsen med Stemann er forøget. De Vise vare højst entusiastiske for ham og beundrede, i Samkvem og Selskaber, i Særdeleshed i en overordentlig høj Grad den sidste Tale, han holdt ved Forsamlingens Slutning. — Iøvrigt har jeg ikke hørt det mindste om Indholdet af Forhandlingerne eller den endelige Betænkning. —

. . . . Ingemann har skrevet en ny historisk Roman, der foregaar paa Waldemar Atterdags og Niels Ebbesens Tider. Titlen vides endnu ikke; han holder den hemmeligt, for at det ej skal gaa ham med den som »Erik Menveds« første Titel. Den hed nemlig først »Marsk Stigs Dolk«, men hans Venner harcellerede saa meget over denne formaliter og materialiter naragtige Titel, at han maatte give en anden Det nye Øhlen-schlægerske Tidsskrift »Prometheus« kommer næppe ud, af Mangel paa Subskribenter. Det var en fortvivlet Idee af ham. Han havde Stof til et Par Aar, men dette Stof bestod i hans Forelæsninger, som han nu vilde anvende paa denne Maade. Forresten skulde dette Tids-

skrift ogsaa indeholde Polemik. Det Heibergske-Hertziske-Poul Møllerske Kvartalsskrift kommer sandsynligvis ikke heller ud, men af Mangel paa Forfattere, skønt man skulde tro, at tre var nok; men de ere alle lige dovne. Bredahls besynderlige Stridsskrift mod Hertz¹⁾ har Du nok faaet og vel læst. Jeg blev ganske mør i Hovedet, da jeg læste det. Der syntes aldeles ingen Anledning at være til at lade sligt komme frem nu, og det var mig ubegribeligt, hvor Hertz skulde have talt saa ondt om Øhlenschlæger, at Bredahl kunde føle sig opfordret til at træde frem som hans Forsvarer, ligesom det ogsaa hyppigere er Hertz, der i vore mundtlige Samtaler maa tage Øhlenschlægers Parti navnlig imod mig. Jeg fik imidlertid samme Dag Gaaden løst, idet jeg fra en af Bredahls Venner, der havde besørget Correcturen af hans Pjece, fik at høre, at den lange Hellig Andersen, som har opholdt sig i og ved Sorø en lang Tid af Sommeren, havde bildt Bredahl ind, at Hertz vilde nedrive alle andre Poeter og omstøde Øhlenschlæger, samt at det ny Kvartalsskrift skulde gaa ud derpaa. Besynderligt var det, at ikke et eneste Blad anmeldte Pjesen eller i denne Anledning ytrede Grovheder mod vor Ven. — Iøvrigt udkommer nu snart samme Hertz's tre Komedier: Burchardt (i en noget forandret og forbedret Skikkelse), Flyttedagen og Emma. Jeg har et Par Maaneders Tid maattet anvende mine stakkels, daarlige Øjne til at corrigere de tvende første af dem, og nu trykkes paa den tredje, efterat Hertz, der har været borte saalænge, er kommen tilbage til Byen. Han har nemlig ligget i Hirschholm med Heibergs, som han nu er særdeles

1) »Fra gamle Gumba«. 1832.

allieret med. — Den Heibergske philosophiske Bog¹⁾ kan jeg ikke tale om; jeg har ikke læst den, behøver Gud ske Lov ikke at læse den, og holder Stand imod alle de Fristere, saasom Hertz og Thortsen, der vil give mig den at læse. Hvad Ondt, »Kjøbenhavnsposten« sagde om den, er naturligvis Pølsesnak, men Thortsen skrev mig forleden til, at den var ligesaa tung at for-
døje som Aristoteles Poetik og Nathansons Bog,²⁾ hvilke han læser i denne Tid tilligemed hin. Det er derfor ikke Mad for mig. —

— — — — —
Af flere Aviser vil Du have set, at Universitetet tænker paa at indskrænke Latiniteten, i det mindste ved Embeds-Examinerne. Om dette ere de fleste af Consistorii Medlemmer nok enige. Derimod ville nogle have Latinen afskaffet endogsaa ved de akademiske Solenniteter, saa at Talerne skulle holdes paa Dansk, og ved Disputatserne. Øhlenschläger holdt ved sin Afskedtagen som Rektor den sædvanlige latinske Tale, der var fri for Fejl, da den var oversat af Bonaparte Borgen; men dennes Kunst havde ikke strækket til med Hensyn til Udtalen, som skal have været skrækkelig barbarisk. Det lange e i 2den Conjugation blev kort, og det korte i 3dje blev langt osv.

1) Grundtræk af Philosophiens Philosophi. Ledetraad ved Forelæsningerne paa den militære Højskole. 1832.

2) M. L. Nathanson: Udførligere Oplysninger om Handels- og Finantsvæsenet i Chr. VII's og Fr. VI's Regeringstid, 1832, en Fortsættelse af hans tre Bindes Hovedværk: Danmarks Handel, Skibsfart, Penge- og Finantsvæsen 1730—1830.

8. Novbr. 1832.

. . . . Hvad mig selv angaar, kære Ven, da er jeg hverken meget frisk eller meget fornøjet. Imidlertid kunde det unægteligt være værre i begge Henseender. Jeg har som sagt endel at tage vare. En af de Ting, som i de tvende sidste Aar har skaffet mig meget at gøre, nemlig Notariatet ved det juridiske Fakultet, bortfalder nu, da Ussing er kommen hjem fra sin Udenlandsrejse. — Forresten foraarsager det Tab, jeg nu ved hans Hjemkomst lider i mine Indtægter, saaledes som de have været i de sidste Aar, at jeg maa se mig om efter andre Resourcer, navnlig om Manuduktioner, og da disse ikke blot ere vanskelige at faa, men ogsaa, naar man har faaet dem, af det Slags Arbejde, som man ikke gør med stor Lyst, saa formere disse Omstændigheder just ikke mit Humeurs Blidhed. — Et litterært Arbejde, Fremstilling af Skattevæsenet under Christ. d. 3dje og Fred. d. 2den, fuldførte jeg paa en 4—6 Uger i Sommer. Det er ikke lille og indeholder en Mængde Oplysninger om en Art af Materie, som man ikke havde et Ord trykt om, og som ej heller udenlands har fundet Dyrkere. I Begyndelsen af September var jeg allerede færdig, men da mit Arbejde var grundet paa Uddragene af Cancelliets Protokoller, maatte det først underkastes Collegiets *videtur*, for at ikke Statshemmeligheder skulde komme for Lyset. Ørsted beholdt det derpaa i et Par Maaneder og har først nu leveret det tilbage med Erklæring, at der intet ondt var i det, og at han havde gennemlæst det med megen Interesse. Saasnart jeg faar det tilbage, skal det straks i den lange Reitzel, den store og næsten eneste Forlægger af de Skrifter, der nu kommer ud. Til et andet Arbejde, en

historisk Fremstilling af Landets Inddelingsviis, i Lehn (siden Amter) og Herreder m. v., har Falck i Kiel lejet mig gennem Rosenvinge. En saadan Afhandling vil han have til »Staatsbürgerliches Magazin«, og jeg modtog forleden et tysk Brev fra ham i den Anledning, hvilket foraarsager mig adskillige søvnløse Timer i disse Nætter, naar jeg egentlig tænker paa, at jeg skal svare ham i det tyske Maal. Baade Brev og Afhandling skulle imidlertid faa Lov til at vare en Stund. —

Publica er her næsten intet af. Den store Constitutionssag synes at hvile en dyb Søvn. Nogle mene endog, at den skulde dø rent hen. Det kan jeg vel ikke tro; men til Dronningens Geburtsdag kom der rigtignok ikke noget af den for Dagens Lys. Iblandt flere Rygter gik der for nogen Tid siden ogsaa det, at Rusland og Preussen vare indkomne med Protester imod den hele Sag eller dog i det mindste imod, at der skulde blive tilstaaet Danmark og Hertugdømmerne andet og mere, end de preussiske Undersaatter havde faaet. Ørsted har længe ikke haft noget med Constitutionsvæsenet at gøre; men Stemann har i meget lang Tid hjemme, i stor Stilhed, haft meget betydeligt Arbejde, ligesom der allerede i over en Maaned dagligen har siddet en af Cancelliets dummeste og tavseste Skrivere hjemme i hans Cabinet og skrevet rent for ham

28. Marts 1833.

. . . . Jeg har ikke skrevet Dig til en eneste Gang den hele Vinter igennem. Men jeg har ogsaa været lovligen undskyldt; jeg har haft saa meget at bestille, at jeg ikke troede at kunne udføre alt, ligesom jeg

ogsaa endeligen har maattet lade adskilligt ligge. Dine Skoletimer, dine Privattimer, dine Forberedelser til disse ere slemme; men hvad er det imod Manuduceren, Forberedelse til Manuduceren, Skrive-Anmærkninger (en Slags skriftlige Forelæsninger) for Manuducernerne etc.? Læg hertil 2 Skrifers Correctur (Thortsens og mit eget)! Læg hertil Cancelliesager! Læg hertil mange Bøger at læse, overveje m. m.! Læg hertil en Gigt, der nu har forandret Sæde fra Hoved til Bryst, og der vel ikke giver mig Udsigt til at dø af Brystsygge, men der baade piner mig meget i legemlig Henseende, og der nedslaar Humeuret, som ikke vel kunde taale at bøjes mere, næsten ganske og aldeles! Læg hertil . . . ja, læg hertil næsten alt muligt andet! —

Jeg maa dog imidlertid sende Dig min Bog om Skattevæsenet. Ikke som om Du skulde læse den; jeg har nu foræret den bort til 23; 2 af disse havde læst den i Forvejen (deriblandt Ørsted paa Embedsvegne), og 1 har læst den siden. Dette er flere Læsere, end jeg havde ventet. Der gælder det samme med Hensyn til Dig som i Henseende til Hertz, Thortsen, Kilde etc. Bogen bør dog findes i din Reol; men det vilde være for meget at fordre, at den skulde plage en Mands Hoved, som ikke ellers er vant til slige Kedsommeligheder. —

Men naar jeg sender Dig dette Skrift paa Halsen, som Du ikke læser, maa jeg dog ledsage det med noget, som Du læser; og skønt mit Brev maaske ikke vil være det allerinteressanteste, der kunde skrives, bør jeg dog gøre det saa underholdende, som jeg kan. —

Iblandt de flere Ting, Du spurgte om i dit sidste Brev, var Constitutionen. Om den er der ikke meget at sige. Nogle mene, at den, eller Løftet om den,

kom som et Lys og gik som et Lys. Endel velunderrettede og ikke-velunderrettede Folk ville allerede i mange Tider have vidst, at den russiske Kejser eller den preussiske Konge have gjort Modforestillinger hos vor Konge, og at disse have virket saa vel, at Sagen er stillet i Bero. Dette er imidlertid ikke meget sandsynligt. Hvad Kongen lover, især paa en saadan Maade, anseer han sig sandsynligvis pligtig at holde. Ogsaa var, i det mindste for noget siden — endnu i dette Aar — Stænder-Committeen (Stemann og Moltke, Ørsted og Höpp) i Bevægelse og holdt flere Samlinger. Ørsted har ogsaa jævnlig fordret og fordrer endnu Oplysninger fra Rentekammeret og fra Cancelliets Contoirer, hvilke næppe skulle bruges til andet end Fastsættelsen af Valgdistrikterne. Ogsaa skal i næste Uge Statsraadet i en extraordinær lang, allerede forud bestemt Session beskæftiges med en Sag, der, hvad Hertugdømmerne angaar, staar i nær Forbindelse med Constitutionssagen, nemlig den om Adskillelsen af de judicielle og magistralske Functioner. Jeg tvivler derfor ikke paa, at Stændersagen ikke er henlagt, men at Resultatet, *taliter qualiter*, engang kommer for Lyset. — Hvad d. 13. Marts angaar,¹⁾ seer jeg, at hele Danmark har viist sig patriotisk undtagen Kjøbenhavn, eller rettere sagt, at vi Kjøbenhavnerere ere de mest lydige Undersaatter, der lystrede Kongens Ønske om, at ingen Højtideligheder maatte finde Sted den Dag. En halvgal Secretair ved den grønlandske Handel, der hedder Muhle, klædte sig rigtig nok ud i en fantastisk Dragt og stillede sig den nærmest foregaaende Lørdag-Aften frem i Studenterforeningen og gjorde der Forslag om at lade væve et Flag, der i Stil-

1) Frederik VI's 25-aarige Regerings-Jubilæum som Konge.

hed skulde hejses op paa Nicolai Kirketaarn og være saa stort, at det kunde naa til Kongens Nytorv samt sees paa Amalienborg, og at dette skulde ske under en af Studenterne afsyngendes, af Ingemann forfærdigendes Vise, som siden skulde gentages udenfor Kongens Vinduer. Men det gik derved, som med Kildes Indkaldelse til 2den Examen Anno 18: der blev intet af. — Hvad Kongen iøvrigt angaar, da forstaar man sig i senere Tider ikke ganske paa ham. I en vis Henseende — og kanske i det Hele — antager man, at han bliver uvirksom, taber sin Driftighed, bliver afhængig af Andre osv., medens han i andre Henseender synes, skønt næppe til Folks Tilfredshed, at være mere selvhandler end nogensinde før. Medens han t. Ex. besætter den ene Justits-Embede efter det andet ganske uventet med Mænd, som ingen havde tænkt paa og tværtimod Cancelliets Forestillinger, som det synes, uden at Andre have deres Fingre med i Spillet, ligge Sagerne i meget længere Tid hos ham end før, ligesom han ogsaa ellers saavel i legemlig Henseende (f. Ex. ved hyppig Søvn ved Middagstaflet) som i aandelig siges at vise større Svaghed. Efter hvad man har fortalt mig, fik Tscherning (Captainen, der skriver saa meget, og det nu og da Sludder) for noget siden en egenhændig Ordre om for Fremtiden at entholde sig fra at lade noget udgive i Trykken. Han, der rigtignok er ansat som Lærer ved den militaire Højskole, men der iøvrigt er mer end ultra-liberal, indgav herpaa en Forestilling, hvori han anførte, at hint Forbud vel ikke kunde gælde alle Slags Materier, og derfor udbad sig en nærmere Forklaring over hvad han ikke maatte behandle. Da han ikke erholdt Svar herpaa, søgte han om sin Afsked, men erholdt derpaa en anden kongelig Skrivelse af det Indhold, at »da Vi, af

Grunde, som vi ikke finde det passende her at anføre, herved tilbagekalde den tidligere Ordre af . . . , saa tillades det Dig at udgive i Trykken« hvilke Arbejder han selv vilde, kun at han holdt sig Love og Anordninger efterrettelige. Paa samme Maade skal, da Generalkrigscommissair Neergaard (Heste- og Temperamentslære-Manden)¹⁾ for noget siden havde en Audiens hos Kongen, denne have fareet i ham med mange og meget haarde Ord. Da han var færdig, begyndte Neergaard at tage til Genmæle i et udførligt mundtligt Indlæg, og da denne nok noget lange Tale var til Ende, skal Kongen have sagt: »Naa, saa troer De virkeligt det, Neergaard? Ja, ja da; saa kan De gaa ned til Bülow og tale nærmere med ham om Deres Sag, saa skulle Vi se, hvad Vi kunne gjøre.« Endel af dette kunde man anse som Løgn, da disse Mænd just ikke ere de allertroværdigste; men lignende Ting — i det mindste lige med det i Hens. til Neergaard passerede — er jo dog tidligere, efter hvad der ellers er sagt, sket med Gad, Clausen og Andre. — Forresten mister Kongen uden Tvivl snart en Mand, som han længe har holdt fast ved, og som i det mindste ikke har gjort alt det Onde, han kunde have gjort paa den Plads, han stod paa. Det er Bülow, der har ligget syg et halvt Aars Tid, enten af et apoplektisk Anfald eller af anden Lamhed i Benene, eller af Vattersot, eller af Andet. Kongen siges at komme ud til ham og høre hans Referater (fra Commando-Contoiret), medens Bülow ligger i Sengen

¹⁾ J. V. Neergaard, f. 1775, var en lige interesseret Hippo- og Phrenolog; i 1824—26 holdt han offentlige Forelæsninger over »Temperamentslæren«. Han udgav en Mængde Skrifter om de ovennævnte Emner.

Saameget om Statssager. Hvad Litteraturen angaar, da gaar det endda temmelig raskt i den. Der kommer mange Bøger ud imellem Aar og Dag, skønt de fleste rigtignok ere slette. Blandt de udkomne er endnu ikke Øhlenschlægers »Tordenskjolds Død«; men den kommer med det første. Den gør temmelig god Lykke paa Scenen, men dens bedste Velyndere sige dog kun, at der ere smukke Steder i den. Efter hvad jeg hører, er der mange slemme Øhlenschlægeriana i samme Stykke Heiberg har sat en ny Vaudeville i Verden: »De Danske i Paris«; det er et Arbejde, der kun fra Sangenes og Melodiernes Side kan bifaldes. Igaar er der udkommet et lille populært Skrift om Philosophien¹⁾ som Indbydelse fra ham til en Række Forelæsninger for Herrer og Damer over Philosophien, men jeg tvivler paa, at dette, der utvivlsomt mest er en Finansspekulation, vil have særdeles virksomme Følger. — Et Digt: »Dandserinden« af Forfatteren til det ene Sæt fædrelandske Romancer og til et Skuespil (han hedder Paludan-Müller) har gjort megen Lykke. Du har sagtens allerede læst det; mig behager det ikke. Det er for uepisk, det er for Byronsk, det er for trivielt i sit Indhold og for fatalt i sine Udtryk og sin Tone; imidlertid maa jeg tilstaa, at jeg hverken har læst det helt og holdent eller i Sammenhæng. — Thortsens Metrik taler jeg ikke om; dens Correctur har gjort mig for meget af det. — Hertz agter med det første at udgive en Vaar-Nytaarsgave, hvori endel Digte, som jeg venter, med temmeligt Udvalg og en Novelle. — Det strømmer i den senere Tid ret ind paa os med Noveller. Blichers ere gode, i det mindste de fleste og for det meste. Forfatteren

¹ Om Philosophiens Betydning for den nuværende Tid. 1833.

af »Hverdagshistorien« udgiver ogsaa sine i 1 eller 2 Bind. Heiberg er den egenlige Udgiver, og, hvis jeg ikke fejler meget, tillige den egenlige Forfatter. I Flyveposten stod ogsaa en anden Novelle »Nr. 7«; den er af en Saint-Aubain, et Slags Slægtning af Heiberg, et iøvrigt temmeligt naragtigt Menneske, der, efter hvad der siges, skal være Originalen til Diplomaten i »Kjøge Huuskors«. Novellen »Den ulykkelige Taushed« i Flyveposten vedkender Heiberg sig

14. Juni 1833.

. . . . Hvad mig selv angaar, da ere der i disse Dage foregaaede adskillige, ikke uvæsenlige Forandringer i min Stilling, Omgivelser etc. Den ene er, at jeg har forladt Cancelliet og er bleven »surnummerair Assessor i den Kgl. Lands-Overret samt Hof- og Stads-Ret i Kjøbenhavn«. Titlen — den fulde og formelige — er, som Du ser, saa lang som Fasten. Jeg vilde ønske, den var kortere; thi Meningen med det, for Thortsen uforstaaelige, Ord »surnummerair« er, at jeg kun har 500 Rdlr. i Gage, og at man ikke, *ipso jure*, men kun paa sædvanlig Ansøgning kan komme til at ascendere højere. Da jeg havde lige saa meget i Gage i Cancelliet og maa give mellem 2 og 300 Rdlr. for Bestalling og Uniform, tjener jeg ikke stort ved Byttet i pecuniar Henseende; men Stillingen er naturligvis langt behageligere, baade ved Forretningernes Beskaffenhed og ved den store Uafhængighed. — Den anden Forandring i mine Omgivelser er sket ved Hertz's Afrejse, der effectueredes imorges. Da jeg har saare faa Bekendtere eller Venner, er et Tab iblandt dem — selv om det

kun er for nogle Aar — mig meget føleligt. Lad mig se, kære Adler, at Du snart kommer herover og saaledes erstatter mig Savnet saa længe. Jeg trænger højligent dertil. —

Der kunde maaske være et og andet — i det mindste af Rygterne — ang. *acta publica*, og navnlig Stændervæsenet, det kunde interessere Dig at høre; men den Tid, der er mig forundt til nærværende Skrivelse, er meget knapt tilmaalt. Man vilde formodenlig have det saa vidt i Stand, at Slesvig-Holstenerne ikke skulde have Grund til Fortrydelse, naar Kongen kom did. Der blev derfor drevet stærkt derpaa; Alt gjort færdigt fra Cancelliet, hvor den største Del af Personalet endogsaa maatte sidde oppe een eller to halve Nætter. Fremdeles var Sagen berammet at foretages i Statsraadet. Der blev imidlertid Intet af. De Fleste, som tillige vidste, at Anordningen dog alligevel ej skulde komme ud nu, men først til Efteraaret, naar Forandringerne med Overretterne, Toldvæsenet etc. vare skete, mente, at det Hele var foretaget paa Qvantsvis; Andre troede, at Rusland og de andre Magter, der toge sig fredeligt af os, havde indgivet nye Insinuationer. Noget af alt dette var muligt; men efter hvad en Mand, som jeg kan have Tiltro til, fortalte mig, have adskillige af Statsraadets Medlemmer, og navnlig Møsting, protesteret imod at den Sag, som var saa vigtig, og som der hidtil var brugt et Par Aar til, nu skulde endeligen klappes af paa en halv Formiddag, og der ikke levnes Ministrene længere Tid end nogle faa Dage til at gennemgaa Forestillingen og Forslaget (hin udgjorde over 100 Ark). — Det blev derefter bestemt, at hver af Statsraadets Medlemmer skulde først særligen gennemgaa Sagen og hver afgive sit særskilte

skriftlige Votum til Kongen, inden den foretages i Statsraadet. —

— — — — —

En af de vigtigste Genstande for Samtalen i forrige Uge var Captain Tschernings af Kongen befalede Udenlandsreje. Han, der for endel Aar siden, da han var udenlands, forgæves søgte om Forlængelse af sin Rejse, erholdt nu, efter at han har skrevet saa meget, der ej klinger vel, og efter at han ved Constitutionsfester og andetsteds har talt meget, der ej heller klinger vel, pludselig Ordre til at begive sig paa en Rejse i Tyskland, Frankrig og England, for at se sig om i Artillerifaget, undersøge om man har gjort vel her hjemme ved at lade Artilleriet faa nye Metalkanoner, eller om det havde været bedre at give dem Jærnkanoer m. m. Han fik sin Afsked med Pension fra den militaire Højskole og gode Rejsepenge, men skulde rejse snarest muligt. Uagtet han ikke skal have været vel fornøjet hermed, takkede han H. Majst. allerunderdanigst og tilføjede, at denne Naade var ham saa meget mere behagelig, som han deri saa en Bevidnelse af H. Majsts. Tilfredshed med hans Bestræbelser. Iøvrigt forærer Højskolens Officerer m. m. ham Æressabler, gøre Afskedsgilder for ham m. m. —

Af Litteratur er der intet, som jeg i en saa kort Skrivelse kan ville anmelde. Hertz's Vaar-Nytaarsgave har Du vel seet. I »Prometheus« rende Wilster og Øhlenschlæger efter ham med Knipler og Stave for at slaa ham æsthetisk ihjæl; Øhlenschlæger skælder ham derhos ud for en Jøde. Samme Øhl. har ogsaa indsat en Novelle i dette Tidsskrift; den hedder: »Den nye Uglspiel« og er mere bindegald end noget andet af ham. — Novellerne af Hverdagshistoriens Forfatter vil

jeg kun nævne af en dobbelt Aarsag. Den ene for at fortælle Dig det Rygte, der forresten maaske ogsaa har strakt sig til Ribe, at jeg skulde være Forfatter til dem, noget, som er et saa latterligt Digt — for dem, der kender mig — — at jeg ikke behøver at gendrive det. Den anden Aarsag er at fortælle Dig, hvorledes den anonyme Forfatter har gjort mig en særdeles cadeau ved at lade mig være en af de faa, som han forærede Mæcenat-Exemplarer. Ikkun Fru Heiberg, Conferensraad Collin, Hertz og jeg fik saadanne. I Fru Heibergs var Tilskriften skrevet med fordrejet Haand. Vi andre fik Skrivelser, dog kun i Copie ved Heiberg. I Brevet til mig var der, med endel Høfligheder, spaset med min, altfor overgivne, Ytring i Indledningen til den anonyme Nytaarsgave: at Samleren kendte den fortræffelige Forfatter af Hverdagshistorien. I Brevet til Hertz var blandt andet sagt, at de aldrig vilde mødes her i Livet. Jeg tvivler næsten ikke i mindste Maade paa, at det er Heiberg selv, der, nu og da med lidt forandret Pen, har skrevet disse Noveller, hvoraf Hverdagshistorien er udmærket i alle Maader, »Drøm og Virkelighed« med nogle Undtagelser særdeles god, og de øvrige vakre

27. Decbr. 1833.

Naar det denne Gang har varet meget længe, inden jeg har efterkommet min Skyldighed at skrive Dig til, saa har jeg desværre haft fuldkommen tilstrækkelig Grund dertil; men Du forskaane mig for at tale nærmere derom!

Den samme Grund, som hindrede mig i at skrive Dig til, har i lang Tid foraarsaget, at jeg ikke heller kunde søge Stof til Breve til Dig. Det er derfor rimeligvis kun Smaating, der kanske allerede tildels er Dig bekendt, som jeg herved kan byde.

Stændervæsenet, som Du nok i et tidligere Brev har spurgt om, er vel næppe for bestandigt gaaet i Staa, men for Øjeblikket staar det rigtignok stille her i Landet. Man havde i Slutningen af October og Begyndelsen af November meget travlt i Cancellierne og Statsraadet med at have de endelige Anordninger derom færdige. Alt blev ogsaa bragt til Ende, men, som der siges, kun for at de færdigblevne Forordninger i Tide kunde sendes til den østerrigske Kongres til Approbation eller Forandring. Vist er det i al Fald, at her røres ikke i Collegierne ved denne Sag, medens den dog fra deres Sider er tilendebragt indtil Forkyndelse. — At offentlige Højtideligheder ere frabedte i Anledning af det næste Aar indtræffende Jubilæum, vil Du have seet. At en Medaille, som *Professores, Doctores, Magistri atque Licentiati* samt Studenter skulde have ladet slaa til hin Anledning, nu gaar ind, synes rimeligt; iøvrigt har jeg ikke hørt Tale om de specielle Anslag til Højtideligheder, andre Corporationer etc. vare faldne paa; men det kan ikke omtvivles, at de jo allerede vare overtænkte.

En hel Del Commissioner — navnlig Examens-commissioner — ere i den senere Tid anordnede. Saaledes en Forstexamens-Commission. Videre en Cameralist-Examens-Commission. Kongen sendte ganske uformodet — sandsynligvis efter Collins Tilskyndelse — en Ordre til Universitets-Direktionen, indeholdende, at det var godt, om der blev indrettet en cameralistisk Examen for dem, som vilde ansættes i Rentekammeret, Toldkammeret,

Finantzerne etc.; til denne Examen kunde vel fordres: Statsøconomi, Nationaløconomi, Finantzvidenskab, Botanik, Zoologi, Mineralogi, Kyndighed i Forstvæsenet, Physik, Chemi, et Kursus i Jurisprudentsen m. m. Universitets-Directionen skulde bringe nogle Mænd i Forslag til at afgive Betænkning over denne Sag og affatte Udkast til nærmere Bestemmelser for en saadan Examen. Directionen foreslog c. 9—10 Stykker og deriblandt Engels-toft og David; men disse sidste udstrøg Kongen og valgte de øvrige. Dette krænkede David dybt, og han, der for kort siden er antagen til at holde statsøconomiske Forelæsninger ved den militaire Højskole, indgav nu Ansøgning om Dimission herfra, eftersom han formodede, at det havde været Højskolens Foresatte, Abrahamson, der havde bevirket, at han blev udslettet af Directionens indgivne Liste. Nu havde man ingen til at holde Forelæsninger ved Højskolen, det var ogsaa galt; man indlod sig desaaarsag i Capitulationer, og endelig lovede David et Halvaars-Cursus der mod saa at entlediges. Saaledes har Rygtet, der drejede sig om denne Sag i en Uges Tid, fortalt; med David har jeg ikke talt derom

Det vigtigste af de senest udkomne poetiske Skrifter er 3dje Del af den Anonymes Noveller. Foruden Lieutnantshistorien (her kaldet: »Familien Polonius«) og »Den lille Karen«, hvilken Du kender fra Flyveposten, findes i dette Bind en ny Novelle: »De lyse Nætter«, hvor især een kvindelig Karakter, Sara, er fortræffelig skildret. At denne Forfatter ogsaa er det af tvende, tidligere under Heibergs Navn opførte Skuespil: »Magt og List« og »Sproglæreren«, har Du vel alt set af »Kjøbenhavns-posten«. Disse med eet eller tvende andre skulle snart udkomme med en Fortale af Heiberg. Jeg læste hine

to Skuespil for en $\frac{3}{4}$ Aarstid siden, engang da Heiberg havde laant dem til Hertz, og jeg ytrede da til denne, hvorledes de gjorde en Overgang fra de under den Anonymes Firma bekendte Arbejder til de Heibergske, blandt hvilke hine to da afgjort maatte regnes. Jeg tvivler næsten aldeles ikke om, at Heiberg selv er Forfatter af »Hverdagshistorien«, og at i al Fald hans Moder og Kone ikkun for saa vidt have nogen Del i den; som de muligen under fælles Samtaler meddeler enkelte Træk og Bemærkninger, han benytter i Novellerne. Da jeg havde faaet 3dje Del tilsendt, gik jeg ud til Heiberg for at bede ham takke Forfatteren for hans Høflighed imod mig. Uagtet han talte meget frit og tilsyneladende ugenert om Fortællingerne, forekom det mig dog, som denne Samtale maatte bestyrke den Tro, at han var Forfatteren. Det var saaledes, til Exempel, ikke nogen rolig og stadig vedvarende Undersøgelse, han indlod sig i, om Novellernes Fortrin og Mangler; men fragmentarisk gav og modtog han Bemærkninger over denne Genstand, hvilken han derpaa forlod med et aproposagtig Side-spring for siden at komme frem eller lede mig til at komme frem med nye Udsagn om dem. Det kan jo imidlertid desuagtet være, at jeg gør ham Uret.

Fra Hertz kan jeg hilse Dig. Han er nu i Rom og bestiller uden Tvivl ikke andet end at more sig. Flittigere sees derimod vor vakre Andersen at være, der ogsaa for Tiden opholder sig i Rom; hans »Agnete og Havmanden«, det er udkommen i disse Dage, har jeg ikke set, og haaber ej heller at faa den at se.

Øhlenschläger har i disse Dage udgivet en Samling Digte »Norgesrejsen«; det er et slet Sidestykke til »Langelandsrejsen« og handler især om, hvilke Æresbevisninger der vederfores ham paa hans norske Rejse i

Sommer, — og lærer man deriblandt af et Vers, at Oscar bad ham besøge Stockholm. Han er rent ravgalforfængelig og prosaisk deri

15. Marts 1834.

Efter at jeg igaar Eftermiddags havde læst med mine 2 Sæt Manuducender og forberedet mig til Manuductionen idag, corrigerede jeg fra Kl. 9—11 paa en Recension af Thortsen (over et Wilstersk Program) i Maanedsskriftet. Dette Arbejde fortsatte jeg idag fra Kl. 7 til nu Kl. 9. Nu vil jeg se at faa skrevet et Brev til Dig, hvilket vil medtage Tiden til 11—12; derpaa skal jeg ud i Rasphuset for at dømme en Forbedringshusfange, en Dreng paa 17—18 Aar, til Tugthusarbejde paa Livstid. Naar jeg gaar derfra Kl. omtrent 1, skal jeg indfinde mig i Retten og forblive der samt i Skiftecommissionen til Kl. 4. Saa spiser jeg og løber igen mine Manuductions-Pensa til idag igennem, indtil Kl. 5, da det første Sæt Manuducender kommer, som Kl. 6 afløses af det andet, der forlader mig Kl. 7^{1/2}. Derpaa faar jeg Tid til at trække en Proces frem om en Obligation paa 1000 Rdlr., hvilken Proces har staaet fast i 5 Aar ved Underretten og siden i 4 Aar ved Overretten, og hvis Acter jeg nu har haft liggende hos mig i 14 Dage uden at være kommen længere end midtvejs i det Hele. Disses Gennemsyn fortsætter jeg, indtil Øjnene omsider ere saa trætte og Hovedet saa sløvt, at jeg maa lægge mig.

Jeg har overmaade meget at bestille, og det altfor meget. Men det er ej det eneste Onde. Medens Gigten uafbrudt vedbliver, er ogsaa min Mave i de sidste Aar

bleven slettere og slettere; men især staar det sig galt med mit Bryst. Lægerne forsikre, at der ikke er noget livsfarligt ved den Hoste, som nu plager mig allerede i 6 Maaneder, stærkere end i forrige Vinter. Men den Trøst hjælper ikke meget, naar jeg dog generes og lider ved den uafledigt, Dag og Nat, Morgen, det første jeg vaagner, og Aften, idet jeg sover ind. Den er hyppigen saa voldsom, og Blodet jages med saadan Styrke op i Hovedet, at jeg i Svimmelhed maa klamre mig fast ved, hvad jeg kan faa ihænde for ikke at falde omkuld.

Det er imidlertid ikke heller, og ej engang mest, min egen Sygdom, som piner mig. Min Moder har hele Vinteren, men især i de sidste 6 Uger ligget til Sengs af den yderst smærtefulde Nyresten. At se en Kone paa over 70 Aar vaande sig og krumme sig som en Orm under Pinsler, som hører til de stærkeste, Sygdomme kunne foraarsage, er meget haardt, især naar den Lidende er Beskueren saa meget, som hun er for mig, men hvad videre maa jeg ikke ogsaa frygte for hende under saadanne Omstændigheder?

Jeg lever fuldkommen som Eremit. Kun et Par Venner eller Bekendter kunde ville besøge mig; men ogsaa disse have Nærbeslægtede, som ligge dødssyge, eller Verden gaar dem paa anden Viis imod. De komme sjældent til mig og trænge da snarere til Opmuntring, end de ere i Stand til at yde mig den.

Den største Del af mine Forhold ere pinlige for mig; mine Embedsforretninger dels, især efter min Karakter, byrdefulde for mig, og dels, f. Ex. ved Skiftevæsenet, fulde af Ansvar.

In summa, kære Adler! jeg er saa led og ked af Livet, som nogen kan være det; under disse Omstændigheder vilde Du næppe være tjent med ofte at faa

Breve fra mig, selv forudsat, at jeg kunde sammensanke Tiden dertil uden altfor meget at maatte bebrejde mig andre Pligters Forsømmelse

En Begivenhed har i disse Dage vakt og maattet vække stor Sensation her i Byen. Prins Fritz er sendt til Jægerspris for at forblive der i 2 Maaneder, efter hvilken Tids Forløb han, som tidligere bestemt, skal bort i 3—4 Maaneder med det Linieskib, som udrustes til Fart iaar. Aarsagen til denne Quasi-Forviisning skal, efter Rygtet, ligge i hans Forhold mod hans Gemalinde; han skal endog have slaaet hende og siden været uartig mod Kongen. Det Sande kunne vi Smaafolk sjældent faa at vide; men saa gaar Sagnet blandt Folk.

En anden fyrstelig Person var tidligere i Vinter en lang Tid næsten den eneste Genstand for Samtalerne her. Det var Prinsen af Hessen (den hvide, eller som han forhen kaldtes: den sorte). Da han blev Gouverneur her i Byen, fortaltes de vidunderligste Ting om hans gammel-preussiske Parade-Principer. Officererne maatte saavel i deres militaire som halvcivile Dragter holde sig de givne Forskrifter paa det nøjeste efterrettelige; en ikke tilknapet Knap, en ikke ganske reglementeret Hue, kunde foranledige betydelige Reprimander; mange detailløse Bestemmelser om hvorledes de enkelte Soldater skulde gaa efter hinanden, naar deres Veje stødte sammen paa Gaderne, og deslige, bleve — efter hvad man sagde — givne og fulgte. En hel Del løj man sagtens til, og Publikum morede sig saa længe.

Hvad Litteraturen, og navnlig den æsthetiske angaar, da tvivler jeg ikke paa, at Du kender bedre til de Bøger, der udkomme, end jeg. Jeg læser intet. Ej engang Paludan-Müllers »Amor og Psyche« har jeg kunnet faa Tid til at gennemløbe, uagtet den har ligget

paa mit Bord, siden den udkom. De fleste hæve den til Skyerne. Thortsen og Kilde dadle den eller rose den i det mindste ikke; Poul Møller ligesaa, men han er en slet Criticus. Øhlenschläger dadler den meget; men han er en endnu slettere Recensent og tillige en misundelig Digter. Hos Heiberg, hvor jeg en Aften kom ud, betragtedes det Paludan-Müllerske Digt som et Mesterstykke; og Sibbern har sagt til Forfatteren, at nu kunde han gjerne gaa hen og lægge sig til at dø; han var allerede udødelig.

»Flyveposten« og »Prometheus« vedblive; den første er lidt bedre end den sidste, men ikke meget.

— — — — —

Til Fastelavn havde Studenterforeningen et nyt, morsomt Gækkeri. Deltagerne bleve ved smukke Visitkort i det franske Sprog inviterede af Mr. Harboe (Cassereren) og Kone, *née* Gøtje (en anden af Seniorerne), til en *thée dansante*. Man indfandt sig, Herrer og Damer, de sidste eftergjorte, i stor Stads, drak Thee og, som man efter Bestemmelsen i Affichen skulde, morede sig en Times Tid med at kede sig i det fornemme Selskab. Derefter havde man anden Gækkeri for, spiste, drak og, hvad Legen altid ender med, dansede. Jeg morede mig saa godt, som jeg ikke har gjort det i meget lang Tid, og gik først hjem henad Morgenstunden.

20. Maj 1834.

Du maa undskylde mig, kære Adler! men jeg har kun sjældent Tid at skrive, og endnu sjældnere et saadant Humeur, som jeg kunde ønske at meddele Venner. Dette sidste er ej heller Tilfældet idag; men jeg indser,

at jeg ikke kan tøve længer, end jeg alt har gjort, med at opfylde min Pligt. Du faar altsaa et Brev, men det bliver et tarveligt.

For mine legemlige Onder har Lægen raadet mig at drikke Seltser-Vand. Jeg øser desaaarsag, lige saa saa snart jeg er staaet op om Morgenen, hvilket sker Kl. $4\frac{1}{2}$, 3 store Ølglass af denne ubehagelige Drik i mig og gaar derpaa ud 1 à 2 Timer. Det sidste er vel egentlig det, som skulde hjælpe; men da jeg altid har været mest mørk i Sindet om Morgenen, naar alt Trykkende, der har hvilet om Natten, kommer frem igen, saa følge mine Sorger mig som en Skygge paa mine tidlige Fodvandring; disse blive altsaa ikke meget behagelige. Tidligere, i Slutningen af Vinteren, gik jeg mine Spadseretoure om Middagen og befandt mig bedre derved. Sædvanligvis gik og gaar jeg over Volden, Grønningen, lange Linie, Farimagsvejen og andre Smaatoure, som Du vilde se ned paa med dybeste Foragt

Hvad det publike Liv her i Danmark angaar, da har Du vel allerede hørt det Tilstrækkelige om Separationen mellem Prinsesse Wilhelmine og Prins Frederik. Hvad denne sidste havde gjort, veed Publikum ikke med nogen Vished, og Fablerne i denne Anledning ere saa talrige og for største Delen saa absurde, at det ikke kan lønne sig Umagen at fortælle dem. I en Maanedstid var han paa Jægerspris, tog ombord paa Linjeskibet ved Humlebæk, og bad, da Captain Zahrtmann (aldeles uvidende om det passerede) paa sin Tilbagerejse fra Vestindien mødte Linjeskibet i Kattegat og spurgte, om Prinsen ikke vilde have Hilsener til Kjøbenhavn, til Zahrtmanns allerstørste Forbauselse ikke andre end Prins Christian hilse. Naar han har besøgt Island, kommer

han nok til at bo i Fredericia. Iøvrigt beklager jeg, at jeg ikke kom ombord i Linjeskibet; det skal have været interessant at se denne store Bygning. Men Trængselen for at se det var for stor. Denne Besøgen af Linjeskibet foraarsagede iøvrigt, efter hvad man fortalte, en Del Uanstændigheder, idet Damernes Underdele bleve mere end tilstrækkeligt synlige ved Opstigningen af de næsten lodret hængende Tougstiger og ved Spadseren paa de gennemskaarne Dækker En stor Del havde derfor ogsaa forsynet sig med de nu temmelig brugelige lange Benklæder (en Slags Tyrkinde-Dragt), hvilke efter Linjeskibet ere blevne benævnedes Dronning Marias Buxer.

— — — — —

I Litteraturen — den æsthetiske — er der intet nyt. Om nogle Dage kommer nok en 4de Del af de anonyme Noveller eller et Bind Skuespil af disses Forfatter, jeg veed ikke rigtigt hvad. De tidligere Rygter om at jeg skulde være disse Arbejders Forfatter, fornyedes for et Par Maaneder siden og udspreddes især, paa en mig yderst ubehagelig Maade, fra Studenter-Foreningen; dette foranledigede mig til at opslaa en meget tydelig, men temmelig grov Bekendtgørelse i Foreningen og at udtræde af samtlige Committeer i Selskabet, som jeg var Medlem af. Jeg er imidlertid endnu Medlem af selve Foreningen. Efter dette hint Skridt troer jeg, at det latterlige Rygte har tabt sig, men derimod fortalte Heiberg mig, forleden da jeg mødte ham og Frue paa Gaden, Noget om Noget, han kom til at berøre i Fortalen til hin 4de Del angaaende Hertz's og mit Forhold i Henseende til den anonyme Nytaarsgave, hvilket han vilde paaberaabe sig som Forsvar for sit og den anonyme Forfatters Forhold. Jeg kunde ikke forstaa ham ret, og

paa Gaden var der ikke Tid til nøjere Forklaring; men bare deraf nu ikke opstaa nye Ubehageligheder! Jeg har allerede nok af dem, som jeg har, og mit Sind er ved dem i en saa stadig Uro, at jeg idelig frygter nye, hvor kun den fjærneste Anledning viser sig

7. Juni 1834.

. . . . Det er saa kort siden, at Stænderanordningerne ere udkomne, at jeg vel endnu kan være bekendt at snakke lidt om den Materie. Hvorledes synes Folk ovre i Jylland om disse Lovbestemmelser? Her modtoges de for største Delen med den samme Kulde, som før hele Tiden viste sig for denne Sag. Naar jeg undtager det sædvanlige Gilde paa Skydebanen, vistes der i det mindste ikke offenligt noget Tegn paa Glæde. Man havde ventet en Illumination, og Prins Christian havde endogsaa ladet sætte Begkranse udenfor sit Palais; men der blev Intet af, og i Mørkningen toges Begkransene i al Stilhed ind igen. Gildet paa Skydebanen er beskrevet i »Kjøbenhavnsposten«. Du kender det altsaa. Hvad der ikke staar anført, er at det gik, i det mindste nu og da, temmelig raat til, at især Købmændene, som udgjorde en stor Del af Selskabet, ved Trampen og Dundren gave sig Luft paa en engelsk eller bengelsk Maade, at Personer som Grosserer Owen, der ikke kan tale rent dansk, holdt Taler og udbragte Skaaler for Mænd, om hvilke de havde saa ringe en Kundskab, at de næppe kunne antages at have haft stor Kundskab om det, som de havde gjort. Saaledes udbragte Owen en Skaal for dem, som havde skrevet i Constitutionssagen, og nævnede deriblandt *Secretair* Hol-

stein. Ørsted (Generalprocureuren) forekom i samme eller en anden af hans Skaaler som *Professor* Ørsted.

Iøvrigt er Folkemeningen, saavidt der ytrer sig nogen saadan om Anordningerne, ikke ugunstig: Man finder dem ret liberale, naar man nu engang har abstraheret fra det Bedre, som allerede Frdgn. 28. Maj 1831 havde berøvet os Haabet om at faa. Naturligvis er der Punkter, med hvilke de Fleste ikke letteligen kunne forlige sig; saaledes at Jøderne ikke maa have Valgret, uagtet der ved Frdgn. 29. Martz 1814 er givet dem Tilsagn om alle borgerlige Rettigheder lige med de Christne; fremdeles, at Publiciteten af Forhandlinger[ne] er indskrænket til en Bladudgivelse, der endog staar under den specielleste Censur af Regerings-Commissairen. — Forresten nævner man allerede en og anden Genstand, som antages at ville blive underkastet Stændernes Beraadslagning. Saaledes et nyt Laan, som allerede længe havde været indledet og skulde endelig afsluttes i Begyndelsen af dette Aar, men som Kongen, efter hvad man mener med Forsæt, har ladet uafgjort for at erholde Stændernes Betænkning desangaaende.

Derimod indtraf samtidigen med Stænderlovgivningens Emanation adskilligt andet, som vakte en ikke behagelig Opsigt. I »Kjøbenhavnsposten« udstrog Censor et Stykke og påalagde Liunge at udfylde Hullet, der opstod derved, men hvilket Liunge ikke vilde indlade sig paa og deri forsaavidt fik Medhold af Cancelliet, til hvem Sagen var henstillet, at det erklærede, »at det ikke efter Lovgivningen kunde paalægges Redacturen at opfylde slige Huller«. Denne Cancelliets Resolution afgik om Fredagen, men Dagen derefter — idag otte Dage — modtog Cancelliet et kongeligt Reskript, der indeholdt, efter hvad der siges, dels at det var erfaret, at Captain

Tscherning havde ladet indføre politiske Betragtninger i Dagbladene, som ikke dertil vare berettigede, og at Cancelliet havde at opfordre Censor til at være opmærksom derpaa, og dels at det ligeledes var erfaret, at Blad-redacteurer, for hvem Censor havde strøget et eller andet Stykke, ikke vilde fylde de derved opkomne Huller, hvilket »stred mod Lovgivningen«. Det er vanskeligt at sige, hvilken af disse Reskriptets tvende Dele ansees med mest ubehagelige Følelser; thi om endog det Første kunde ansees mest at gaa paa den Ting, at politica vare indførte i ikke-politiske Blade, saa syntes det dog klart, at den Omtale, der derved tillige fandt Sted i Henseende til en enkelt Mand (Tscherning), karakteriserede ham som En, man maatte have Øje med; men en saadan Æres Forkleinselse synes kun at burde finde Sted efter en formelig Dom. Hvad dernæst den anden Del angik, da var det baade slemt, at Redacteurerne skulde holde sig Censors Ord om Opfyldningen efterretteligt, og tillige at noget var erklæret stridende mod Lovgivningen, som Cancelliet Dagen forud havde erklæret ikke at stride mod noget Lovbud. Stemann, troede man først, var ved hin Cancellie-Resolutions Affattelse bleven overstemmet af de Deputerede, og man antog, at han derpaa havde villet sætte sin Mening igennem ved selve Kongen; men foruden, at det netop skal være ham, der havde sat Ordene »efter Lovgivningen« til i Conceptet til Cancellie-Resolutionen, skal han tillige, da Reskriptet kom til Collegiet, have ytret sin ubehagelige Forundring paa saa utvetydig en Maade, at man ikke kan anse ham for Kongens Raadgiver ved dette Skridt. Andre tænke desaarsag paa Kjerulff;¹⁾

1) A. C. Kjerulff, Københavns Politimester.

men rimeligst er den dog kommet fra Adjutanterne

Af Hverdagshistoriens Forfatter er endeligen det længe omtalte Bind Skuespil udkomne, med en sindrig Fortale af Heiberg. Denne erindrer ved sin Slutning paa en let Maade om min til Hertz's anonyme Nytaarsgave, i det mindste forekommer det mig saa, og formodentlig skal den ogsaa gøre dette efter de faa Ord, jeg hørte af Heiberg om hin første Fortale for noget siden, da jeg talte med ham paa Gaden. Han tænker maaske at styrke Meningen om Forskellen mellem ham og Forfatteren ved Erindringen om Forskellen mellem mig og Hertz. Men jeg i det mindste troer ham ikke, skønt det endog for en Mand, der som jeg har været nødt til at lyve og spille Comoedie i en anden Anonymitet, er næsten ubegribeligt, at denne Ro og Indifference hos ham, hans Kone og Moder, skulde totaliter være Forstillelse. En speciel Tvivlsgrund for mig er den Omstændighed, at jeg, der aldeles ikke stod i Forbindelse med Heibergs, blev beæret med Foræring af et Exemplar af Novellerne og nu igen af Skuespillene. At mange af mine Bekendtere, og deriblandt især Möhl og Hertz, stode i saa nær Berørelse med Heiberg, kunde dog umuligt bevirke en saadan Interesse for mig hos ham; og om jeg endog ved en fornylig foretagen Genemlæsning af min Smule Fortale til Hertz's Bog endnu fandt mig tilfredsstillet ved den, saa kan dog hverken jeg eller nogen anden for Alvor falde paa, at Heiberg skulde ynde den i en saadan Grad, at han ved at forære ikkun 4 Exemplarer bort af et af sine Værker skulde ville betænke den ham ganske ubekendte Forfatter af hin Bagatel med det ene Exemplar. Jeg maatte derefter formode, at det virkeligen ikke var Heiberg,

men en anden, mig mere nærstaaende Person, som saaledes tænkte paa mig. Men foruden at jeg vel kan forudsætte, at Ingen, der stod mig saa nær og var i slige Affairer, vilde betænke sig paa at opdage sig for mig, i al Fald for før Publicationen at drage den Nytte af min saa aabenhjærtige Dom, som t. Ex. Hertz vist ikke vil nægte at have haft, saa er der igen saa mange indre og ydre Data, der tyde paa Heiberg som Forfatter, at jeg ikke kan tvivle om, at det er han. En ny Bestyrkelsesgrund fik jeg for en Tid siden af Poul Møller. I det ene af de ovenmeldte Skuespil: »Fregatten Svanen« forekommer en Styrmand, der, da der tales om en vis Person ejer dette Skib eller ikke, bruger det fortræffelige Udtryk »at han maatte lægge Hænderne sammen lige til Albuen og bede til Gud, saa det knagede i hans Hals« til at det var hans. Da dette Stykke, der tidligere forelæstes og da gik under Heibergs Firma, en Aften blev læst i Poul Møllers Nærværelse, gjorde han en Bemærkning navnlig om det første Udtryk Fortræffelighed til Fru Gyllembourg, som derpaa svarede: »Ja, det har Ludvig lært af mig; min Fader brugte det altid efter at have hørt det af en Matros«. Saa-danne mangfoldige Smaategn erfarer man af den Heibergske Families Bekendtere, og flere maatte der efter Hertz's Ytringer — han er dog endel tilbageholden i denne Henseende, da han betragtede slige Aabenbareelser som et Slags Forræderi mod en Familie, han levede saa meget med, — endnu kunne anføres. Jeg taler forresten saa vidtløftigt derom, dels fordi det vel ikke er Dig uinteressant, dels fordi det sandelig piner mig endel, at jeg ikke kender med fuldkommen Vished en saa dygtig Velynder, og, naar jeg tænker mig Heiberg som samme, ikke i mindste Maade kan begribe Aarsagen til

denne Yndest. Hvad selve Skuespillene angaar, da ere »Sproglæreren« og især »Magt og List« særdeles gode Stykker. Af de tvende andre er »Fregatten Svanen« et af de besynderligste Dramer, en fornuftig Mand har skrevet. Selv fraset fra den Horreur, dette Stykke, hvori Hovedhandlingen er et saa afgjort Bigamie, som noget kan være, maa vække hos en gammel Jurist, der ikke er vant til at spøge med Lovsteder som 6—13—23, selv fraset fra denne juridiske Forbauselse, kan man dog ikke andet end studse over den Letsindighed, en saadan Handling der er behandlet med. Det er overhovedet en Fejl ved alle Stykkerne (saa meget betydeligere som Modsætning til alle Novellerne), at fast alle Karaktererne ere franske, ikke danske; men selv en Franskmænd vilde næppe bære sig ad som den danske Koffardi-Kaptejn i »Svanen«

11. Novbr. 1834.

Jeg stod imorges op Kl. 3, en halv Time før min sædvanlige Tid, og derved som og ved en Times Ferie, som et af mine 5 Sæt Manuducender idag forunder mig, ser jeg mig nogenlunde i Stand til at tilskrive Dig. Jeg siger: nogenlunde; thi et fortsat Arbejde af 7 Timer har allerede nu — Kl. 10 — udmattet mig saa meget, at jeg ikke kan skrive med nogen Vigeur, selv om jeg ellers skulde kunne det. Jeg behøver ingen Undskyldning, fordi jeg har ladet Dig vente saa længe efter Breve; thi *ultra posse nemo obligatur*, som vi Jurister sige, og det har været mig umuligt at vinde saa megen Tid, som der fordredes for at skrive Dig til. Jeg ser det virkelig an med den største Forundring, at jeg har kunnet udholde et saadant Liv i snart 2 $\frac{1}{2}$ Maaneder,

og det, at jeg ikke er bukket under, er ogsaa næsten det eneste, der giver mig Haab om endnu at kunne staa imod til ind i April, ved hvilken Tid først et af mine Manuducend-Selskaber forlader mig. Uheldigvis har ogsaa Retten og Skiftekommisionen aldeles i Utide givet mig meget mer at bestille, end jeg havde gjort Regning paa. Besøgene af Hertz, der er hjemkommen, og mine faa andre Bekendte, som nu og da om Aftenen komme til mig, tage ogsaa endel Tid op, og jeg kan dog ikke nyde deres Selskab ret, fordi Tanken er fyldt med Forretninger, *jus* og Frygt for, at den korte Recreations-Tid ikke skal kunne blive erstattet. Jeg arbejder mange Dage saa at sige aldeles uafbrudt en 15—16 Timer, og det i Forretninger — saasom Manuductioner, der høre til de mest anstrængende og nedslaaende. Imidlertid gaar det; mit Bryst har hidtil ikke været ganske saa slemt som forrige Vinter; mine Øjne holde bedre ud, end jeg troede, og min Gigt er ikke værre end altid; kun Humeuret virker mit Arbejde ufordelagtigt paa, og det er mig ligesaa ubehageligt som besynderligt, at jeg ikke kan leve i andet end *jus*.

— — — — —

Paa Mandag skal Stændervalgene gaa for sig her. David, Sibbern, Salicath¹⁾ og de andre Skrihalse have bragt Materien noget i Tale, men egenlig Interesse har denne ikke vakt mere end tidligere. Det er en Nyhed, hvorom der snakkes endel, men som om alle andre Nyheder. Jeg for min Del har ikke gjort den Ret gældende til Deltagelse, som jeg efter min Stilling — som Medejer af min Moders Gaard — kunde have gjort Paastand paa; heri var dog tildels min Fordyben i

¹⁾ Højesteretsadvokat G. Salicath.

Forretninger Skyld i Forbindelse med andre Omstændigheder (der skulde erhverves et Arveforhør, og mit ene Vidne var sygt); men tildels var det rigtignok ogsaa Ligeegyldighed, der bragte mig til ikke at gøre noget Skridt i den Henseende. — De, der ved foreløbige Skrømtvalg — tildels af Personer, som ej kunne deltage i de virkelige — ere blevne opstillede som Mænd, der kunde fortjene at komme i Betragtning, ere naturligvis for største Delen aldeles uskikkede til det Brug, man vil gøre af dem. Fra Regeringens Side gøres der, saavidt vides, intet Forsøg paa at indvirke paa Vælgerne; men vil Stemmann, at Valget skal falde maadeligt ud i de Liberales Øjne, er det ogsaa sikrest intet at foretage. Folk vælger nok af sig selv urigtigt.

Du har set, hvor dristige Stykker der findes i »Kjøbenhavnsposten« nu og da, og hvor patriotisk-liberal Davids »Fædrelandet« er. Foruden David er det især 3—4 unge Candid. juris, Fuldmægtige hos Procuratorer, som sætte sig ned i disse Blade, navnlig Buntzen (nu Prøveprocurator), Sager og Lehmann. Liunge har faaet 200 nye Subskribenter paa »Kjøbenhavnsposten« (saa godt som 1600 Daler) siden den Tid, han blev aktioneret af Cancelliet

Hertz er hjemkommen, ret tilfreds, kun forlegen i Henseende til sin Fremtid. Han veed ikke, hvorledes han skal kunne faa en fast Ansættelse, og noget sikkert trænge jo alle til. Han har ikke hjembragt Arbejder, men i det højeste en Del Planer. Andersen derimod har været mere virksom; om kort Tid udkommer en lang italiensk Novelle eller Roman.¹⁾ Den er imidlertid ikke skrevet paa italiensk, da han ikke forstaar et Ord

¹⁾ »Improvisatoren«. 1835.

af dette Sprog, uagtet han opholdt sig $\frac{1}{2}$ Aar eller mere i Italien. En af Dagene skal der udkomme et nyt Bind Noveller af Hverdagshistoriens Forfatter. Vi her vide ikke, hvad vi skulle sige om dette Forfatter-skab. Det bliver mere og mere Spørgsmaal: er det Heiberg eller ikke? — Et Lystspil af Øhlenschläger: »Røverne i Italien« er i disse Dage blevet forkastet af Theater-Direktionen, netop paa samme Tid, som han gjorde sig Haab om at blive aldeles fritagen for Theater-Censuren; men det skal og være yderlig slet

Paa Comoedie har jeg været 2 Gange i dette Efteraar. Den ene Gang saa jeg Balletten »Nina« og sad aldeles forbauset over Fru Heiberg. Det er ikke blot hendes Mimik, der gør hendes Fremtræden deri saa udmærket; men den Vidunderlighed, at en Skuespillerinde kan optræde midt imellem et Dansepersonale, uden at den mindste Disharmoni lader sig tilsyne; det er som om en Engellænder ikke kunde kendes som engelsk midt iblandt Franskmand. At hun har henhørt til Dansepersonalet i sin Barndom, hjælper hende vistnok endel, men af hendes Optræden i Skuespillet skulde man tro, at dette kun havde efterladt Zirligheden i de Bevægelser, som en Skuespillerinde har Brug for. — At Winsløw jun. er død, fik jeg med Bedrøvelse ret Begreb om i »Amors Geniestreger«, hvor Rosenkilde skulde remplaaere ham. Denne sidste, der mer og mer beherskes af den fide Idee, at han kan spille alt, har nu endog faaet sig tildelt Ludvig d. 11te.¹⁾ Han kan ikke

¹⁾ I Delavignes Skuespil af samme Navn. Ludvig XI var C. Winsløws sidste Rolle; halv døende maatte han bæres ud af Scenen, den første Gang han kom til at udføre den (15. Maj 1834).

se, hvor uskikket han er til Roller, der kræve Moderation

18. April 1835.

. . . Valgene til Stændersamlingen faldt i Kjøbenhavn ud saa som saa. Man havde ikke stort bedre Mænd at vælge paa end de, man valgte, og disse vare, i det mindste for en Del, ikke ganske slette, ja for en stor Del vilde, i det mindste de første, saasom Bang, Ussing, Haagen, kunne ansees qualificerede til at komme med iblandt de Deputerede, naar de kun ikke havde været de første, men de sidste; ikke dem, som man mest skulde stole paa, men saadanne, som kunde understøtte det af andre dygtigere Opstillede. Endel Interesse viiste imidlertid de saaledes Udnævnte; iblandt andet søgte de at nærme sig hinanden og tillige gøre sig mere skikkede til deres Bestemmelse: at overveje Statens Tarv, derved at de forenede sig om at holde ugenlige Sammenkomster, hvor de oplæste smaaa Afhandlinger og delibererede over de deri behandlede og andre lignende Materier. Under alt dette blev David actioneret dels specielt for 3 i hans Blad indeholdte, af af Hage i Roeskilde, Lehmann og Sager skrevne Artikler, og dels for bemeldte Blads Aand i det Hele. Det havde efter den almindelige Mening været bedre ikke at røre derved; thi gik David igennem, vilde han og hans blive saa meget dristigere, og fældedes han, havde Scenen, om man saa kan kalde den, noget odiøst ved sig. De 3 nævnte sig ikke, da David, hvis de havde gjort det, i alle Tilfælde maatte dømmes i Mulkt, fordi han uden Bevilling havde optaget anonyme Bidrag i sit Blad. Paa samme Tid begyndte et Rygte at grassere

paa nyt, der allerede før var løbet noget om — at den Commissson af Præsidenterne i danske og tyske Cancellie samt begge Generalprocureurerne, som tidligere gjorde Udkastene til Stænderanordningen, nu skulde udarbejde et Forslag til en Presselov; man talte om dens Indhold, som var meget strængt, og forsikrede, at den skulde udgives som Lov, inden Stænderne bleve forsamlede. I de ovenfornævnte kjøbenhavnske Deputeret-Forsamlinger blev, efter hvad man med Vished sagde, ogsaa dette bragt paa Bane, Indholdet endog af de enkelte Paragrapher i Udkastet oplæste, hvad enten man nu bedrog sig selv, eller blev skuffet af andre, og meget hæftige Beslutninger tagne, saasom at samtlige Deputerede og Suppleanter skulde *fratræde in massa*, saasnart Anordningen udkom. Alt dette udeblev; derimod udstedte de 10, hvis Navne Du vil have set i Aviserne, en Indbydelse, der blev bragt om til endel af dem, der kunde ventes at interessere sig derfor, til at underskrive den ligeledes i Aviserne indførte Petition om at Trykkefriheds-Lovgivningen ikke maatte skærpes. Da Kongen havde hørt noget herom i Forvejen og, som man sagde, havde givet Adjutanterne Ordre til at forhindre Petitionens Over- eller Afleverelse, tog man Tiden iagt, medens der var Taffel, paa hvilken Tid ikkun en Kammertjener er tilstede i Forgemakket. Saaledes fik Kongen den da ihænde. I de første Dage, sagde man, at han ikke var misfornøjet, men senere blev han det, om han ej har været det fra Begyndelsen. Officererne her i Staden, som havde underskrevet den, fik skarpe Irettesættelser; Chefen for Kronens Regiment i Helsingør,¹⁾ som ogsaa med de fleste derværende

1) Oberst G. J. Michaelsen.

Officerer havde deltaget i Underskriften af den lignende helsingørske Petition, kaldtes herind for at modtage en Næse til eget Brug og til Meddelelse for sine Underhavende; vi andre, *plebs*, fik vor i Collegial-Tidende, som Du vil have set.¹⁾ Fra de højere Steder vedblev man iøvrigt Forsikringen, at der aldrig havde været nogen Grund til det Rygte, som foranledigede Petitionen. — Fra Discussionerne i de Samlinger, som nødvendigvis maa have fundet Sted mellem Oppermændene for denne Petition, formoder jeg — thi jeg veed det ikke med Vished — at Selskabet for Pressens rette Brug er opstaaet.²⁾ Det var naturligt, at ogsaa denne Materie kom paa Bane der; at man omtalte, hvor mange Kundskaber, som maa anses nødvendige eller nyttige for Alle, næsten aldeles manglede hos Alle; hvor meget det Slette i de senere Aar viste sig paa en højst ublu Maade i Pressens Frembringelser, og hvor godt det var, at Interessen for den Trykkefriheds-Grad, som vi endda have, opmuntredes og styrkedes.

— — — — —
 Endnu maa jeg anføre noget om det besynderlige Mod, der viste sig i et Pereatraaben for Stemann og Kjerulff. Man havde allerede i nogen Tid snakket om, at slikt paatænktes iblandt unge Købmænd, Studentere

¹⁾ Nemlig den bekendte kgl. Reprimande af 26. Febr., hvori de »historiske« Ord forekomme: ». . . thi ligesom Vor landsfaderlige Opmærksomhed stedse har været henvendt paa at bidrage alt, hvad der staar i vor Kongelige Magt, til at virke for Statens og Folkets Vel, saaledes kan heller ingen uden Vi alene være istand til at bedømme, hvad der er begges sande Gavn og Bedste . . .«

²⁾ I hvis Repræsentantskab J. fik Sæde ved dets Stiftelse i April 1835.

og deslige Folk, i hvilke Blodet løber noget susende omkring. Et Par Aftener skal det i saa Henseende have set ud til Allehaande i Gothersgade og Brolæggerstræde.¹⁾ Man gemte det imidlertid til den Dag, da Højesteretsaaret begyndte. Da Stemann og lidt derefter Kjerulff kørte fra Solenniteten, bragtes dem undervejs, først paa Slotspladsen, og siden ved Holmens Canal og paa Kongens Nytorv, ved højlys Dag og, som man sagde, af ikke faa velklædte Personer et formeligt Pereat. — Regeringen tog det fra den rette Side og har uden Tvivl i det højeste givet nogle Enkelte private Irettesættelser paa Politikammeret.

Dette om Statssager. Nu lidt Litteratur, lidt Theater-sager, lidt Bagatel.

Det regner, som Du ser, ned over os med Noveller, store og smaa, i 1 og 2 Bind. Foruden det sidste Bind af Hverdagshistoriens Forfatter, er der udkommet: »Et Aar i Kjøbenhavn«, 1—2. Bind; »Min Broders Levnet«; »Improvisatoren«; en lang christelig Novelle i Flyveposten, 3 fatalistiske af Ingemann, og henad Sommeren skal der udkomme endnu et Bind af den førstnævnte Forfatter. »Et Aar i Kjøbenhavn« er, efter min Mening, den bedste af disse Noveller (Hverdagshistoriens Forfatters undtagne). Jeg formodede af *criteria interna*, at den havde en ung Mand, en Prøveprocurator Buntzen, der er temmelig nær i Slægt med Heiberg, til Forfatter; men en Del *criteria externa* skulle, efter hvad jeg hører, tale for, at en vis Saint-Aubin, der ligeledes er en Slægting af Heiberg og har skrevet noget i »Flyveposten«,

¹⁾ Kjerulff boede i Gothersgade Nr. 1, Stemann i den store røde Gaard i Badstuestræde (nuv. Nr. 11) ligefor Brolæggerstræde.

skal være Forfatteren. Han er ogsaa en af de mange, der ere nævnte som Forfatteren til Hverdagshistorien; men jeg tvivler, efter det lidet jeg for endel Aar siden har kendt til ham, meget paa Rigtigheden af dette sidste Opgivende. Heiberg selv — men det er jo en Ræv — har altid omtalt ham paa en spottende Maade. — »Min Broders Levnet« vides at være af en Carl Bagger, af hvem Du vist har set endel maadelige Poesier i »Kjøbenhavns-posten«, »Flyveposten« o. fl. St. Jeg ynder ikke denne Novelle. Foruden at Grundtonen er den nu sædvanlige byronske, der rejser sig af en bedærvet Mave, *residua* af Mercurial samt Mangel paa Penge, og der er mig i højeste Grad væmmelig, ser jeg ikke rettere, end at denne Tone kun kunde være passende, saafremt den Fortællendes Broder, og ikke han selv, der jo er meget lykkelig, talte i Bogen. Ej heller kan jeg bifalde Karakterskildringen, uden i al Fald af den jydsk Forpægtersøn. Nogle Karakterer, saasom »Broderen« og den elskede Pige ere mig grundfatale. Der ere enkelte gode, livfulde Steder i den. Men selv det bedste af disse, Scenen, hvor Broderen faar slaaet Hovedet itu, er bedre ved Ideen, end ved Udførelsen; naar man engang havde dristet sig til at male sligt, mener jeg, at det kunde gøres sandere og bedre. Iøvrigt skal »Broderens« Levnet for en stor Del være selve Forfatterens; han skal have aftegnet en Del af sit eget Liv, der saaledes maa være temmelig forstyrret, i Bogen. — Andersens »Improvvisor« har jeg vel købt; men da jeg havde læst den i Forvejen, dels i adskillige Rejsebeskrivelser, dels i en Mængde tyske Noveller, jeg siden min Barndom har consumeret, har jeg nu ikke kunnet overtale mig til paany at arbejde mig igennem den. Der skal hist og her forekomme morsomme eller interessante Smaatræk,

karakteristiske for Italiens Indbyggere; dem har han faaet af Böttger (sic), Hertz, sine andre Rejsefæller, og Fortællingerne fra andre tidligere Rejsende. Han selv kunde ikke det allermindste Italienske, ikke saa meget, at han kunde gøre sig forstaaelig i Henseende til de allersædvanligste Tilfælde. — Den store christelige Novelle i Flyveposten¹⁾ har en stud. theol. Lind, en Neveu af Hans Chr. Ørsted, til Forfatter. Der er noget, men ej meget godt i den; men Forfatteren skal være meget ung. — De Ingemannske Noveller ere fæle.²⁾ — Chr. Winthers nye Digtsamling har Du vel læst. Der er meget smukt deri, og det er i det Hele en rar Samling. Desværre skal Molbech være meget enthusiastisk for den; han vil formodentlig et eller andet Sted rose den paa sin sædvanlige uforstandige Maner og derved muligen bevirke et mindre fordelagtigt Indtryk for den.

Du spørger, om vor Ven Hertz ikke har noget paa Stablen. Der skal i næste Uge gives en Opera, »Corsarerne«,³⁾ af ham. Saavidt jeg erindrer — thi det var før hans Afrejse, at jeg en Timestid løb den igennem — saa er den vel skikket for en Komponist, og Musiken skal være særdeles smuk. Den er komponeret af Hartmann, en Mand, som alle bære megen Respekt for, men som i sine tidlige Arbejder skal have komponeret for svært til at forstaas af Andre end Folk, som vare meget musikkyndige. Dette Arbejde, mener Hertz, vil imidlertid ogsaa falde i Ørene. Hertz tilbringer iøvrigt det meste af sin Tid i de sidste Uger paa Prøverne.

1) »James Gordon« i Nr. 38—39 af Flyvepostens »Interimsblade«.

2) Varulven, Den levende Døde, Corsicaneren. 1835.

3) Opført første Gang 23. April 1835.

Der holdes en Uendelighed af saadanne paa en Opera. Forresten arbejder Hertz nok paa et Værk, han alt i flere Aar har haft for, en Skildring af kjøbenhavnske Billeder m. v.,¹⁾ om jeg maa kalde det saa, novelistiske Billeder, med løs Forbindelse indbyrdes. Endelig er han nu nok næsten færdig med et lille versificeret Stykke; men det holdes som en Hemmelighed, hvilket Du ogsaa vil lade det blive. Om nogle Forelæsninger, han skal holde, meget imod sin Vilje, skønt han selv har maattet søge derom, skal Du en anden Gang faa mer at høre. —

De vigtigste originale Stykker, som ere gaaede over Bræderne (jeg mener Scenens) i Vinter, ere »Alferne« og »De italienske Røvere«. »Alferne« gjorde et besynderligt behageligt Indtryk, og Heiberg havde da ogsaa i teknisk Henseende viist stort Mesterskab ved at fremstille noget, som man skulde antage umuligt kunde fremstilles for Øjet. Men rigtignok understøttedes han ogsaa saaledes af sin Kone, at man maa tro, hvad enten man vil eller ikke, at den lille Pige, man saa en Minut eller to før i den fulde Barndom, nu med et er bleven stor og voksen, men dog den samme. Af alle de Savn i litterair og æsthetisk Henseende, Du maa lide ved din Fraværelse fra Kjøbenhavn, anseer jeg det for et af de værste, at Du ikke har kunnet følge dette vidunderlige Fruentimmers theatralske Udvikling. Af de andre Skuespillere, som Du ikke kender noksom, har især Phister i mange Henseender uddannet sig paa en udmærket Maade. Navnligen vilde jeg ønske, at Du saa ham som Landsoldaten i »De Danske i Paris«. Det gaar mig deri med ham, som oftere med Fru Heiberg, og nu og

Tilstand

1) Muligvis »Stemninger og Billeder«, som først udkom 1839.

da med Ryge, at jeg illuderes saa fuldkomment, at jeg, naar jeg med Magt vil rykke mig ud af Illusionen og siger til mig selv »Men det er jo ingen Landsoldat«, næppe formaar at sætte det igennem. — »De italienske Røvere« skal være et meget maadeligt Arbejde. Øhenschlæger har makket lidt om paa Enden af det, og derefter gaar det nu igennem, men uden Bifald

19. Maj 1835.

. . . . Dommen i den Davidske Sag er falden, som Du vel ser af Aviserne. Præmisserne til Dommen ere imidlertid ikke saa favorable, som man skulde tro af Conclusionen. Hans Fremgangsmaade og flere af hans Udtryk misbilliges. Det væsentlige, Frifindelse, er der dog, og dette har opvakt en ikke liden Tilfredshed. Denne ytrer sig hos den barnagtige Del af Publikum paa en meget barnagtig Maade. Saaledes var det nok første Gang, at Hof- og Stads-Retten — en saa sat og alvorlig Ret — maatte høre et formeligt Bravoraab i dens Retsal. Det var de unge Studenters Enthusiasme, som brød løs. Studenterforeningen skulde — sagde man — igaar Aftes illuminere, efter Anstiftelse af en af dens Seniorer, Hr. Lehmann, der tillige er en af de 3, hvis Skyld David paatog sig. (Grunden til denne tilsyneladende ædelmodige Handling har jeg vel alt tidligere anført; den var, at hvis han ikke havde gereret sig som Forfatter, men som blot Redacteur, maatte han dog tilligemed dem staa til Ansvar og desuden i alle Tilfælde bøde et Par hundrede Daler, fordi Forfatternes Navne ikke vare anførte under Artiklerne. Ogsaa skal der

idag være et stort Middagsselskab til Ære for David i Studenterforeningen. —

For et Par Uger siden kom der en meget slet og meget uartig Pjece ud mod David fra en Erkeroyalist. Som Forfatter stod paa Titelbladet nævnet en Schick, der har været Underofficer ved Livvagten, men den egentlige Forfatter er en Dr. Wollheim, en tysk Avanturier, der har opholdt sig jeg troer nogle Aar i Byen, fortæller, at han har været i Don Pedros Tjeneste i Brasilien, at han kan Sanskrit m. m., som andre tvivle paa. Han og Bogtrykkeren Beck, der var Forlægger, havde nok indgaaet en Accord om 12 Louisdors for Skriftet, hvorhos Beck skulde give Underofficeren 5 Rdlr. Men denne meddelte Beck, da han fik de 5 Rdlr., en Generalquittering for, at han som Forfatter af Skriftet havde modtaget alt, hvad der tilkom ham, og denne støtter Beck sig nu paa imod Wollheim, som har søgt ham for Gældscommissionen. Samme Wollheim havde tidligere indgivet en paa tysk skreven Tragedie til Theaterdirectionen med Forespørgsel, om de vilde lade den oversætte. Deri havde han afmalt sig selv under Navn Edvard Woller, en tysk Yngling i brasiliansk Tjeneste, af overvættes Fortræffelighed og Skønhed, i hvem alle unge Damer vare forelskede; en Prinsesse døde endog af Kærlighed til ham deri. Denne Wollheim er nu i forrige Uge bleven ansat ved det kongelige Bibliothek for at forfatte Catalog over Sanskrit-Samlingen. Han vil, menes der, derefter blive fast Secretair ved Bibliotheket.¹⁾

¹⁾ Dette skete dog ikke. W. forlod samme Aar Kjøbenhavn uden egenlig — ifølge Werlauff — at have udført noget af det ham overdragne Arbejde.

Igaar skal der være kommen en Parolbefaling ud fra Prinsgouverneuren, at ingen Underofficer maa indtræde i noget Læseselskab. Grosserer Owen og nogle andre her i Byen havde villet danne et saadant for menig Mand. Formodenlig har man antaget, at derigennem kunde forplantes altfor liberale Ideer; desaarsag formeentes Underofficererne, hvoraf der vare indtraadte adskillige, at forblive der.

8. August 1839

. . . . Jeg vil ret inderligen ønske, at Du var nærmere ved mig, og at jeg oftere kunde tale med Dig. Mine faa gamle Venner ere for største Delen fløjne bort; de tilbageblevne ser jeg meget sjældent, og nye Forbindelser falder det mig ikke ind at slutte, selv om Lejligheden gaves dertil. Min gamle Moder er, som Du maaske veed, død henimod Slutningen af sidste Vinter. Saaledes lever jeg ganske ensomt med min Kone;¹⁾ dog leve vi herefter ikke saa ganske ene; thi i disse sidste Dage have vi faaet os en lille Datter; hun er paa en Maade Skyld i, at Du faar dette Brev nu, eftersom jeg for hendes og Moderens Skyld sidder længere oppe end sædvanligt og derved faar nogle Øjeblikke fri til at skrive Dig til. —

¹⁾ D. 5. Maj 1838 var J. bleven gift med Gertrud Cathrine Elizabeth Essendrop, en Datter af afd. Sognepræst E. til Modum i Norge.

Jeg har underrettet Molbech om Indholdet af dit Brev, for saa vidt dette angik den historiske Forening.¹⁾ Jeg er iøvrigt kommen sovende ind i Bestyrelsen for denne historiske Forening, og det uden i Søvn at drømme om slig Ære eller hvad man skal kalde det. Meget troer jeg ikke, der kan komme ud af dette Selskab, dels fordi Bestemmelsen af det ringe Kontingent grunder sig paa fejlslaaende Beregninger, dels fordi vore Historikere ere for lidet frugtbare, og endelig fordi vor Historie er for langt tilbage, til at Udgivelsen af et historisk Tidsskrift skulde kunne virke noget stort. Et Hæfte med Alleslags er iøvrigt færdigt og vil udkomme om en Uges Tid eller to.

Et andet historisk Selskab, men igen af en hel anden Art, som jeg ogsaa er Medlem af — desværre tillige Embedsmand i, nemlig Kasserer — dette Selskab, der sædvanligt i Korthed kaldes det danske Selskab og udgiver Danske Magazin, har for kort siden faaet et Hæfte færdigt af bemeldte Tidsskrift med mange interessante Sager i.²⁾ Forhen har man biet med at lade Tidsskriftet komme ud i Publikum, indtil et Bind var samlet; men herefter vil man udsende hvert Hæfte, alt som det bliver færdigt.

Et tredje Selskab, hvor jeg har været Medlem af Bestyrelsen, Samfundet for den danske Litteraturs Fremme,

1) »Dansk historisk Forening«, stiftet 14. Febr. 1839. J. var de tre første Aar Medlem af Bestyrelsen.

2) J. var bleven kaldet til Medlem af det »Kgl. danske Selskab for Fædrelandets Sprog og Historie« i 1836. Bidrag af ham findes i Danske Magazines II Række 6. Bd. og III Række 1. Bd.

er, som jeg haaber, tilstrækkeligen ophævet.¹⁾ Det var i sin Tid stiftet af Øst, dermed er sagt tilstrækkeligt. Salig Overkammerherre Hauch frelste det i 1835 fra at gaa ind derved, at han dels selv kørte om i Byen og bad Folk lade sig optage som Medlemmer deraf, dels fik Andre til at gøre det samme; derved fik Rosenvinge ogsaa mig til at indtræde. Det var et tilgavnns maadeligt Selskab, der iøvrigt i den Tid af omtrent 1 Aar, jeg var med at lave dets Sager, gav mig — og tildels endnu giver mig — mere at bestille, end de andre Selskaber tilsammen gøre det.

Endnu glider Pennen videre — ind i Trykkefriheds-Selskabet, hvor jeg ogsaa er Medbestyrer; men jeg gider næppe talt om dette Selskab. Her larme og arbejde endel af de samme, som i Blade og paa andre Steder vise en saa dadelværdig Virksomhed, en Virksomhed for at drive vigtige Anliggender til Yderligheder, man af al Magt bør søge at holde borte. Holde end de Moderate i dette store Selskab Lehmann etc. Stangen, saa kan det ikke blive ved i Længden, og med en Forandring i Bestyrelsen, der efter Lovene forestaar om ikke lang Tid, ville de Radikale vist komme i Besiddelse af Lejligheden, de længe have ventet paa for at virke ind paa Selskabets talrige Medlemmer, og derefter tillige med disse til deres Øjemeds Opnaaelse ogsaa udenfor Selskabet. Og under alt dette, samt under al den Rasen, som der især i senere Tider fares frem med i Kjøbenhavnsposten, Frisindede Kjøbenhavns

1) Selskabet, der var stiftet 1827, blev opløst paa en Generalforsamling d. 24. Marts 1839, men bagefter erklærede en Del Medlemmer denne ugyldig og konstituerede en Bestyrelse, som fortsatte Virksomheden.

Morgenpost eller Morgenblad osv., synes det dog netop i denne sidste Tid, som om de Moderate igen begynde at faa Vægt; jeg vilde ønske, at ogsaa Hertz's Bog¹⁾ maatte bidrage dertil; der er saa meget godt og rigtigt i denne Bog om hele det slemme Væsen, de ultra Hyper-Liberale drive. — Paa en af dem — Ussing — er Munden bleven bunden, rigtignok paa en saadan Maade, at man maa være bange for, at Midlet kan vorde anvendt ogsaa, hvor man maatte ønske, at Magten vilde holde sig borte. —

Iøvrigt veed jeg for denne Gang Intet videre at sige, og i alt Fald er Klokken bleven saa mange, at jeg maa afbryde. Skriv mig igen til, og jeg skal svare, saa meget mere som min gamle Lyst til at sætte Pen til Papiret, uden at det angaar juridiske Sager, igen begynder at vise sig noget.

10. Februar 1844.

Da vi sidst skiltes ad, blev det en Aftale, at vi skulde søge vor gamle Korrespondance-Brug restitueret, foruden til vor Moro og anden Gavn, saa og for at conversere, saa godt det skriftligt lod sig gøre, om de lærde og curieuse Materier, der interesserede os begge. Deriblandt var især Købstadvæsenets Historie, for Dig specielt under Form af den Byes, Ribes Historie,²⁾ for

¹⁾ Stemninger og Tilstande. 1839.

²⁾ Efter J.s Tilskyndelse (se ovenfor) havde Adler kastet sig over Studiet af Ribes Historie; Resultaterne af hans Undersøgelser foreligge i en Række Afhandlinger i Programmerne fra Ribe-Skole 1834, 36, 38, 42, 44, 46, 47.

mig dels i en større Almindelighed, som alt derfor maatte undgaa Detaillen fra en enkelt By, men ogsaa dels i en langt snævrere Sphære, forsaavidt som jeg egenligen kun beskæftigede mig med det 16de Aarhundrede eller endog blot en Del deraf. Korrespondancen kom imidlertid ikke i Stand; Hübertz siger mig, at Du har skrevet ham til, at Du ikke længer vil beskæftige Dig med det Slags Sager, og jeg var dengang halvsyg og blev siden svagere, plaget af legemlige og geistige Onder. Men ligesom jeg haaber, at Hübertz i det mindste for en stor Del farer med Tant i hint Udsagn, saa at Du vel endnu lader Dig tale til ogsaa angaaende gamle Tider, saaledes har jeg i Efteraaret, som oftere naar jeg har været kuert, søgt at rejse mig ved litterair Anstrængelse, hvortil jeg ogsaa da havde faaet Tid, da Conferentsraad Lund, for hvem jeg bestyrede de fleste og nogle af de værste Contoirer,¹⁾ selv troede at burde fri mig for endel af den Byrde, der rigtignok især havde nedtrykt mig. Jeg begyndte da igen paa mine gamle Arbejder og vilde først gøre nogle smaa Prøvestykker, som jeg, da Molbech fik det at vide, lovede ham til Historisk Tidsskrift, endog inden jeg havde nedskrevet et Ord. Det, jeg da for det første vilde udarbejde, var — foruden en Indledning om hvorvidt endel Byer i det 16. Aarh. kunde kaldes Købstæder — en Fremstilling af Købstædernes Forhold til Lehnsændene, og en ditto om Øvrighederne, i forskellige Afsnit, nemlig om deres Udnævnelse, Afsættelse, Lønningsmaade m. m., om Forsamlingerne hvori de

1) Stillingen som Assessor, der pinte Jacobsens sensible Temperament, opgav han i 1841 og blev istedenfor udnævnt til Kommitteret i Rentekammeret.

agerede, om deres Forretninger og deriblandt hvad der hørte under Magistraten (Borgmester og Raad) og hvad under Byfogden, og om de Tvistigheder, der ofte fandt Sted mellem den og Borgerne, hvortil endog skulde føjes et Par andre curieuse Materier. Af disse Smaa-Afhandlinger er kun en Part færdig, og paa det trykkes der allerede;¹⁾ det øvrige er bestemt for et følgende Hæfte. Af de Materier, der skulle behandles i denne sidste Portion, er der nu et og andet, som jeg har endel *dubia* med, og om hvilke jeg derfor gjerne vilde bede min lærde Ven om hans Mening, saa meget mer som denne Tvivl tildels ogsaa har *Ripensia* til Genstand — ja endog hans egne Ytringer eller hvad han selv — skønt kun i største Forbigaaende — har berørt i et af sine lærde Værker.

Det, jeg vil spørge Dig om, angaar fornemmelig 2 Punkter.

Det ene er: om der i Ribe i det 16de Aarhundrede, og navnlig inden 1588, var noget, som kunde sammenlignes med de nuværende eligerede Mænd, »deputerede Borgere« etc. I Cancelliets Protocoller, i den da gældende Lovgivning og i de to Købstæders gamle Bøger, som jeg har gennemgaaet, findes ikke mindste Spor dertil, hvilket man ej heller let kunde formode, saa længe Magistraten, talrig som den var, tillige var ganske borgerlig. Rosenvinge har etsteds, i en Herredags-Dom, troet at finde Tegn dertil for Stubbekøbings Vedkommende, men han har uden Tvivl misforstaaet det omhandlede Sted. Stadfeldt taler etsteds i Randers' Beskrivelse om »Oldinger« dér, som han synes at tænke

¹⁾ »Bidrag til Fremstilling af det danske Kjøbstadvæsen under Christian III og Frederik II« (Hist. Tidsskr. V. S. 1—138).

sig som en Art eligerede Mænd; men man kan næppe sige med Vished, om det er hans Mening, og i alt Fald vides der Intet, hvorpaa han kunde støtte den. Derimod forekommer der i det udkomne Hæfte af din Ribe-Historie, saavel hvor Du selv fortæller, som hvor Du citerer Protocoller fra det 16de Aarhundrede, paa adskillige Steder det Udtryk »de 24 Mænd« (at de nemlig bestemte dette eller hint etc.), som om det ikke var Mænd, der vare udnævnte enten til denne enkelte Forretning eller til den Art Forretninger (paa begge Dele findes der Exempler andetsteds), hvortil den enkelte hørte, men spørere som om det var en engang for alle installeret Autoritet, der kunde have dermed, men ogsaa med en hel Del Andet at gøre, i hvilket sidste Tilfælde, især naar deres Functioner omfattede hele Økonomien og Pengevæsenet, de unægteligen vare temmelig at ligne ved Nutidens eligerede Mænd. Mit Spørgsmaal falder altsaa derhen, om det ikke kan ses klarligen, hvorledes de betragtedes, og navnlig — hvis de udgjorde et saadant Collegium som de eligerede Mænd — da om hvorledes de udnævntes, hvorlænge de fungerede, deres Forretningers Beskaffenhed, hvilken Myndighed der tilkom dem, i hvad Forhold de stode til Borgmester og Raad samt til Byfogden m. m.

Det andet Punkt er følgende. Det vil være yderst vanskeligt fuldkomment at skelne Byfogdens og den egenlige Magistrats Forretnings-Sphære fra hinanden, især hvad en af de vigtigste Genstande angaar: den dømmende og tildels den tiltalende Myndighed. Uden Tvivl har der fundet stor Forskellighed Sted i de forskellige Købstæder. Medens t. Ex. Byfoged og Magistrat i Helsingør altid — i den Periode, jeg omtaler — var tilstede sammen i Forsamlingerne, tiltalte i Flæng og

dømte sammen, hvor det lod sig gøre (det kunde dog ikke ske, hvor Byfogden var Part), og medens Foreningen der var saa nøje, at der ikke, førend langt inde i Christian d. 4des Tid, findes særskilte Raadstue- og særskilte Ting- (eller Rets-) Protocoller, forekommer derimod denne Adskillelse stærkt i Randers; der ere særskilte Protocoller (saa som saa ere de rigtignok) for hver af disse Arter Forsamlinger, og ligesom Byfogden sees kun undtagelsesvis at have indfundet sig i Magistratens Forsamlinger, formodenlig kun ved særlige Anledninger, saaledes indfandt ogsaa Magistraten sig kun sjældent og kun i de Tilfælde, hvor de nødvendigen maatte det, paa Ting, Byfogdens Tumbleplads. Magistraten havde imidlertid en vis dømmende Myndighed, og deriblandt troer man i Almindelighed (men hvorved nødvendigt maa være megen Irring, om end Tingen endog tildels forholder sig saaledes) en Overrets-Myndighed over Byfogden og Tinget, saa at deres og dettes Domme kunde appelleres til Borgermestre og Raad, i det mindste hvor Byen havde den saakaldte Landstingsret, det er: den Ret, at Magistratens Domme igen gik (ikke til Landstinget under Appel), men til Kongen og Rigsraadet, eller som man udtrykker det: den Ret, at Byfogdens Domme skulde kunne appelleres til Magistraten i Byen (og derfra til Herredagen). En Frdng. af 1586, om hvilke Magistratens Domme der skulde gaa forbi Landstinget direkte til Herredagen, indskrænkede de privilegerede Byers Antal, men Ribe vedblev at være blandt disse. Nu veed jeg ikke, om hin Ret, at Magistratens Domme skulde gaa direkte til Herredagen, virkeligen var det samme som eller uadskilleligt forbundet med, at Byfogdens Domme skulde appelleres til Magistraten (og derfra til Herre-

dagen). Der er kun 3 Steder, som efter hin Forordning havde Landstingsret: Malmø, Kjøbenhavn og Ribe; ang. Malmø kunne vi intet vide; om Kjøbenhavn ej heller, da den ikke har saa gamle Bøger; men Ribes maa, hvis de, som det synes, endnu ere til, kunne vise, om der (inden 1588 og inden 1586) vare særskilte Raadstue- og særskilte Tingforsamlinger, om i saa Fald Byfogden, ene eller med andre, der søgte Tinget, vare de dømmende, og om derefter samme Domme bleve indankede for Borgermester og Raad, eller for Landstinget, og om Magistratens Domme da gik til Herredagene. —

Se, kære Ven! det var disse vistnok selv for en Jurist noget vanskelige Punkter, med hvis Oplysning jeg vilde prøve at besvære min Ven. Jeg føler selv tilfulde Byrden af den Tjeneste, jeg beder om, hvilken Tjeneste dog ikke vil komme mig alene tilgode, men være meget vigtig for Videnskaben. Dog, jeg tilføjer intet videre; thi jeg haaber ganske vist paa, at Du vil gøre dit til at faa dette Uklare gjort lyst.

Iøvrigt, kære Adler, havde jeg længe foresat mig at skrive til Dig baade om dette og andet, men Pennen fik jeg først mellem Fingrene en Timestid, førend Posten skal afgaa. Det er Grunden til, at jeg, der forresten ogsaa lever utroligt ensomt med min Familie — kun om Fredagen er jeg 4 Timer i Rentekammeret, ellers aldrig, bogstaveligen aldrig, ude af min Dør — ikke kan tilføje andet end Ytringen af det bedste Haab om dit og Hustrues Velbefindende, samt Efterretningen om, at min Familie har det ret vel. Min Kone og to Smaapiger samt de andre Husets Tilhøringer bede Dig hilset paa det hjærteligste. — Farvel, og lad mig snart, om end kun foreløbigt, høre fra Dig. —

23. Marts 1844.

At Du vedbliver at skrive i den historiske Topographie, glæder mig overmaade; blandt de mange Dele af den indvortes Historie, der er forsømt her til Lands, er hin Egn en af de mest udyrkede; det er skrækkeligt at læse i de Købstad-Beskrivelser, vi have. Kun et Par gøre nogenlunde Undtagelse, nemlig Pontoppidans *Origines Hafnienses*, Edwardsen-Friis' Skelskørs [Beskrivelse], Terpagers *Ripæ [cimbricæ]*; men foruden det meget andet, der kunde siges ondt om dem, ere de 100 Aar gamle og skrevne paa Tider, hvor man endog langt mindre end nu vidste, hvad der er værd at vide. —

De 24 Mænd have, som Du og formoder, vist ikke endnu paa Frederik 2dens Tid været faste, aarevis eller for bestandigt udvalgte Mænd. Men det er mig ligesaa rimeligt, hvad Du og er tilbøjelig til at antage, at de ere blevne et saadant collegium i den 1ste Halvdel af det 17de Secul. Under Christian 4de maa sikkerlig endel være sunket; jeg har adskillige andre Exempler fra andre Forhold for det samme.

Du siger, at Byfogden var Magistraten underordnet, udnævntes, som det syntes, af denne, aflagde Ed til den og Lehnsmanden etc.; hans Domme indankedes for Magistraten. Har Du ment alt dette nærmest med Hensyn til den Tid, da der i Ribe var baade en By- og Herskabs (Kongens-) Foged, eller ogsaa til den følgende Tid, da disse 2 Poster sloges sammen (i 1572 eller 73)? I første Tilfælde er det i sin Orden; i sidste ingenlunde; thi Byfogden blev i saa godt som alle andre Købstæder, hvor han tillige og især var Kongens Foged, udnævnt, mer eller mindre indirekte, af Kongen selv. Dette Punkt vilde jeg altsaa bede din Opmærksomhed igen

henvendt paa. Saalænge han blot var Byens Foged, var det temmelig naturligt, at det især var dennes Magistrat, der udnævnte ham. En Herskabsfoged — hvad han var? spørger Du. Det antydes temmelig vel i Brevet om denne Posts Ophævelse som særskilt (i Terpager S. 462—63), at han var den, som oppebar al Rettighed, Kongen og Kronen tilkom i Byen, ligesom Byfogden oppebar Byens Ret. I de mange Sager, hvoraf der i de ældre Tider resulterte Bøder i Købstæder, deltes disse næsten altid mellem den Fornærmede, Kongen og Byen; Herskabs- og Byfogden oppebar da hver for sig Kongens og Byens Andel. Forsaavidt det interesserede det Offentlige i den Grad, at en eller anden Forbrydelse ikke blev begaaet, at ogsaa dette Offentlige kunde paatale Sagen, naar den Fraværende ikke vilde, kunde Paastand om Bøder og Straf ogsaa selvstændigen fremsættes af Fogden, Herskabs- eller Byfogden. Du siger, at der førtes Tingbøger og Raadstuebøger hver for sig; men jeg vilde endnu gerne vide, hvor tidligt dette viser sig. Fra hvilken Tid har Ribe overhovedet slike Bøger eller Protocoller? Forekommer da Adskillelsen straks? og navnlig i Fred. 2dens eller vel endog Chr. 3djes Tid? — Naar Du bemærker, at Tingbøgerne ere førte mere ordenligt end Raadstuebøgerne, hvori der er store Spring, saa at det synes, at der i hele Aar ingen Sager har været behandlet for Raadstueretten, leder dette mig paa Spørgsmaalet, om Raadstue-Protocollerne da — for mit Tidsrum i det mindste — ikke indeholde andet end de Forhandlinger, hvor Magistraten agerede qua Tribunal (noget lignende var uden Tvivl Tilfældet med de Randerske Protocoller, jeg saa); og om de mangfoldige andre Ting, der især udgjorde Genstanden for Magistratens Virksomhed (saasom Borger-

skabs Meddelelser, Ordning af og Tilsyn med Næringsvejene, *acta publica* i Relation til Staten), ikke derudi findes berørte eller omhandlede? —

Ved at omtale at Byfogderne vare Borgere, og at nævne En, som var Guldsmed og tillige Procurator, hvilket ogsaa var Tilfældet med flere andre Guldsmede, spørger Du, om der er Grund til at anse dette for andet end tilfældigt? Procurator-Indretningen blev egenlig først indført under Chr. 4de og ved hans Lovgivning; men tidligere havde, som det synes, den ældgamle nordiske og især islandske Skik, at de Formuende og Formaaende viste et Slags Patronatskab for mindre Mægtige, ogsaa eller fornemmelig ved Sagernes Foretagelse paa Tinge for disse Clienter, stadigen vedligeholdt sig, skønt i en mindre fremstikkende Skikkelse end i de ældste Tider. Da nu Guldsmedene i det Hele taget ordenligviis vare blandt de mere formuende Indvaanere, er det naturligt, at de især ere blevne benyttede — og maaske siden, da Magistraten i Købstæderne endog skulde skaffe dem, der ikke selv kunde udføre deres Sag tilbørligen, Nogen der kunde gaa i Rette for dem, især ere blevne beskikkede hertil. — Den Samme, siger Du, blev siden Raadmand, altsaa Bisidder i den Ret, hvorhen hans Domme indankedes; og Du spørger: Hvorledes kunde det gaa an? Men, foruden at han jo kunde være udtraadt af Retten i de enkelte Sager (og selv om det var alle, saa havde jo Magistrateu og altsaa Raadmændene meget andet at gøre tillige), saa tog man sig overhovedet saadant i de Tider ikke synderlig nær. —

Du spørger mig endnu, om jeg ikke kan give Dig nogen Oplysning om Lehnsmændenes retslige Stilling til Communen etc. Det er et af de vanskeligste Punkter, ligesom der næppe hidtil var anført noget paa Prent

derom, undtagen hvad jeg selv havde sagt i min Bog om Skattevæsenet S. 98—100 i en lang Anmærkning. Dette Spørgsmaal er imidlertid uu udførligen (paa en 16 Sider) behandlet, hvad Christ. 3djes og Fred. 2dens Tid angaar, i den lille Del af mit Købstadvæsens-Arbejde, der er indført i det Hefte af Historisk Tidsskrift, som snart — i April eller Maj — vil udkomme. Jeg har ikke noget Correctur- eller andet Ark; ellers skulde jeg have sendt Dig det; og siges med et Par Ord kan Sagen ikke. Kun saameget kan jeg her berøre, at der ved Love etc. næsten ikke blev bestemt nogen Grænse, og at det mest maatte afhænge af Omstændighederne, især af Lehnsmandens større eller mindre Tilbøjelighed til at vise Myndighed og Virksomhed samt Borgernes og Magistratens større eller mindre Modtagelighed for slig Myndigheds Ytring, hvorvidt Vedkommende kunde gaa. — Hvad Retsplejen angaar, kan jeg maaske og i Korthed bemærke, at Lehnsmanden eller Slots-Fogden paa hans Vegne stundom viiste sig paa Tinget eller i Raadstuemødet; at han kunde anlægge Sager og tillade, at Søgmaal imod Forbrydere bortfaldt og i det Hele udøve en vis Control med Retfærdighedens Uddeling i Søgmaals-Tilfælde. —

Efter dit Løfte venter jeg mere ad Paaske fra Dig. Forleden fik jeg 30 meget vidtløftige, fortræffeligt conserverede Kæmner-Regnskaber, fra 1556 til 1585, fra Helsingør,¹⁾ hvoraf jeg allerede har exerperet adskillige meget minutiøst. De have meddelt mig nogen Underretning og, hvad der snart endnu er vigtigere, gjort det med en stor Anskuelighed. Et Udtryk i dit Brev lader

¹⁾ Helsingørs Kæmner-Regnskab for 1577 offentliggjorde J. i Danske Magazin III R. 2. Bd.

mig formode, at Du antager, jeg indskrænker mig til Rets- og det egenlige Communevæsen i Købstæderne; men min Plan er meget mere omfattende; jeg gaar ind i Alt Købstæderne angaaende,¹⁾ hvad jeg kan tænke mig og hvad jeg kan faa nogen Oplysning om, forsaavidt Tiden 1536—84 betræffer; *nil alienum puto*. Derfor vil til Exempel dit sidste Programs Indhold komme mig meget tilgode paa sine Steder, om Fiskeri som Næringsvej i Købstad, Handel og Skibsfart; og om mangfoldige andre Ting vil jeg spørge Dig. Jeg skal ganske være til Gentjeneste. —

Dog, lad mig engang standse Flugten af mine Ord. — Forlad mig nu ikke i en Korrespondance, som jeg vist troer vil blive baade nyttig og behagelig for os begge!

Hils paa det bedste Dig selv og din Kone fra mig og Familie!

11. Jan. 1848.

. . . . Min Medvirksomhed ved Hertz's anonyme Nytaarsgave for 1832 er Dig fuldkommen bekendt Saavel før som efter den Tid havde jeg ved at gennem-

¹⁾ Dette fremgaar tydeligst af J.'s Suite: Bidrag til Danmarks Personel- og Tidshistorie i det 16. Aarh. (i Hist. Tidsskr. V—VI Bd), hvori f. Ex. findes Afhandlinger om Frederik II's Forhold til nogle af de øverste Rigsembedsmænd; om Skuespil og Skuespilforfattere; om Sander Leiel og Henrik Mogensen, »Toldere ved Øresunds Told og Borgmestre i Helsingør.« I »Nyt hist. Tidsskr.« I Bd. findes en lignende Suite: Bidrag til Kundskab om de danske Købstæders Borgervæbning og Deltagelse i Krigsvæsenet i en Del af det 16. Aarh.

læse Hertz's Arbejder, navnlig de dramatiske, ved at overveje og censurere dem, samt diskutere Vanskeligheder f. Ex. ved Forandringer i dem m. m. fattet den Tanke, at jeg dog selv burde prøve, om end kun for mig selv, hvor vanskelig en Opgave Forfattelsen af et dramatisk Arbejde kunde anses for. . Jeg bestemte mig pludselig til det i 1836, skrev en lille Komædie i 1 Akt, hvortil dels Studenter-Foreningen, dels adskillige Ytringer af Fru Heiberg under en Samtale ude hos dem alt fra 1833 af, gav Ideen. Det kom efter min Hensigt især ud paa at danne en godt fundamenteret Intrige med en noget flydende Dialog og ikke aldeles vulgære Karakterer. Da jeg var færdig og havde communiceret Vennerne her mit Arbejde, og disse mente, det burde prøves, indsendte jeg det til Theater-Directionen, fra hvilken (den daværende, i 1837) jeg modtog et Svar (allerede en stor og usædvanlig Høflighed) med mange Complimenter og Beklagelser over, hvad der i Almindelighed blev budt dem, men tillige Anmodning om nogle Forandringer. Denne sidste kunde jeg ikke overtale mig til at opfylde, da min egenligste Hensigt dog var opnaaet, idet jeg nu selv praktisk havde prøvet Graden og Arten af Vanskeligheder ved sliq Forfatter-Virksomhed, og da derhos Tiden — ved Arbejder i Retten, ved Manuduktioner m. m. — var mig meget knap. Jeg lod derfor i al Stilhed alt blive, som det var. Men da efter mit Giftermaal min Kone en Gang i 1844 havde faaet fat paa Bestiet, som da endnu laa stille hen i mine Gemmer, og hun af skyldig Agt for sin Ægteherre fandt Stykket at være af den Beskaffenhed, at man ikke burde lade det ligge hen, tog jeg det for mig igen, saae, at hine Forandringer let kunde foretages, foretog dem og indsendte Komædien paany i Henhold til de tidligere For-

handlinger til Direktionen, hvoraf især Heiberg og Collin satte det højt. Det blev nu antaget, men fik en til dels meget slet Rolle-Besætning og gjorde, da Opførelsen skete paa en ufordelagtig Aarstid,¹⁾ ingen Lykke, modtoges endog et Par af de 5 Aftener med Hyssen, skønt det lod, som om de ikke stemmeytrende Tilskuere hver Gang fulgte med Opmærksomhed og Interesse hele Stykket. Dog nok derom; det hedder »Eventyr i Faste-lavn« og findes i Theater-Repertoiret (Nr. 155).

Saa veltilfreds, jeg selv havde været med mit Arbejde efter sin oprindelige Hensigt og tildels eftersom det var i sig selv, var jeg dog bleven saa ubehageligen stemt ved Opførelsen (Rosenkilde og to andre for-dærvede, hvad de havde at udføre, Madam Larcher og Wiehe vare ret gode, kun Fru Heiberg udmærket) — saa jeg ikke gad se det mere end en eneste Gang og betænkte aldrig igen at komme paa den Galej, endskønt det blev honoreret mig meget godt med 250 Rdlr.

Imidlertid havde ved mine Studier af det 16de Aarh. meget stillet sig frem hos mig, som søgte at udtales og ikke kunde blive formet ind i strænge, videnskabelige Afhandlinger. Henrik Mogensen med Colleger, de skikkelige Borgere, Rakkerpakket og deriblandt de løse Kvind-folk havde saa mange Gange gaaet frem og tilbage for mig i deres Dont og Ærender, lovlige og ulovlige Veje, at jeg kendte dem bedre end Grosserer Groth, min Nabo Spækhøkeren, den saakaldte italienske Sjoever, med flere, som nu hver Dag levende vanker forbi mine Vinduer. Hine Gestalter eller lignende, og mange af de mindre Træk, der ikke kunne afhandles eller, naar de skulle gøres til Genstand for Afhandlinger, maatte

¹⁾ 4. Maj 1845.

komme til at se en hel Del anderledes ud, alt dette følte jeg længe en Trang til at skaffe en poetisk Behandling. Fremmest maatte blandt den dengang gængse Færd, syntes det mig, den besynderlige Trolddom komme. Det mystiske Tusmørke, hvori det ikke kan kendes, om det er menneskelige Lidenskaber eller de skjulte Aander, der virker, var længst benyttet (f. Ex. af Hertz i »Svend Dyrings Hus«), ikke mindre end den veritable Trolddom taget som en virkelig fuldkomment virkende Kraft. Der stod kun tilbage Benyttelsen af Begrebet, som det nu staar for os, tomt og uden Realitet. Den komiske Benyttelse af dette Begreb, som endnu i sin Intethed kunde forvolde stærk, om end kun blind Allarm, havde allerede Heiberg grebet. Den sidste Side var da kun tilbage: af intet — i vore Øjne — der i den tidligere Tid betragtedes som den fuldkomneste Realitet af gamle, unge, fornemme, fattige, lærde [og ukyndige — af Dommeren og den taltale, — og der medførte ingen Virkning uden de grusomste for selve den i Tryllekredsen udviklede. Det tragiske saae jeg her i Nødvendigheden af disse grusomme *edicta*, udsagte over gode og onde, overensstemmende med Dommerens bedste Overbevisning, alt efter Tidens Medfør; det var et Blad af Bogen om den store menneskelige Vildfarelse og dennes Nødvendighed, som, under andre Former, bestandig vil komme igen. Men jeg saae tillige fuldkomment den Opgaves Vanskelighed, især da et Par andre Omstændigheder eller især een maatte støde til. Den første af disse var Tendensen til Opposition mod den i en Del Aar mere og mere i Brug komne *captatio benevolentiae* i Enden af Tragedier; jeg mener det, at Skuespillet maatte have været saa grumt, som det lystede, gode Folk slaede ihjel og det slette overhovedet sejre,

saa meget det vilde, saa skulde der, om end kun i en Parentations-Monolog, men helst i et Øjet ogsaa taltalende Engle-Tableau, gives et lille Kik til det Høje, til Vorherre osv., som saaledes viistes dog alligevel endnu at være til, saa at vi Mennesker ikke behøvede at frygte det allerværste. Dette var mig i mit Inderste imod; Slutningen af Balzacs »Père Goriot« forekom mig altid langt mere tragisk end den stedse udhævede Ende af »King Lear«, der sikkert aldrig har skullet have den »forsonende« Betydning og Virkning, som, troer jeg, først Schlegelerne faldt paa. Den anden Omstændighed var den over al Maade overhaandtagende Lyrik, hvoraf det romantiske Skuespil, Tragedien m. m. nu bliver fuldproppet. Vilde jeg praktisk stride imod denne Skik, maatte mit Stykke blottes for denne Lyrik, blive udført i Prosa og jevn Tale, men turde derved let lede hen til det Holbergiserende komiske. Disse Klipper troer jeg dog saa temmelig at have undgaaet.

Dette Arbejde blev udført under besynderlige Omstændigheder. I Vinteren 1845—46 var jeg, som Du maaske vil erindre Dig, i meget høj Grad angreben af gigtske Onder i Hænderne (chiragra) og Benene samt Irritation af Huden paa de ømfindtigste Dele af det øvrige Legeme, der ikke tillod mig Brugen af Fingrene uden gennem Castor-Vanter, ikke lod mig bevæge mig frit om paa Gulvet, ja endog gjorde mig det umuligt at befinde mig i en og samme siddende Stilling 2 a 3 Minutter itræk.

Midt i denne jammerfulde Tilstand og maaske ubevidst for at aflede Tanken fra Følelsen af Smerten, fattede jeg, 2den Juledag 1845, Ideen om Stykket, og denne formede sig saa hurtigt og bestemt, at jeg, efter omtrent 2 Timers Forløb, kunde kalde min Kone ind,

og, uden at have gjort nogensomhelst Optegnelse, fortælle hende Stykkets Gang m. m. i den samme Følge og Scenerække, som det senere fik og nu har, kun Slutningen undtagen, hvis Afrunding jeg lod bero. Jeg var saaledes vis paa, at det var et Hele, jeg dannede. Det blev nedskrevet eller udarbejdet i tre Uger, oplæst for Kilde og mine Fruentimmer, som følte stor Interesse derfor (Kilde er ellers meget vanskelig at bringe til Exaltation); ogsaa Hertz bifaldt de første halvtredje Akter af Stykket, skønt han frygtede for Opførelsen og er en af dem, der mest forlanger forsonende Udgang og benytter, skønt fornuftigere og smukkere end de fleste, Lyriken stærkt i sine Dramaer. Thortsen fik det først en Tidlang efter at se, men billigede det aldeles fra Ende til anden, navnlig med Hensyn til Hertz's Indvendinger; ligesom denne strænge kritiske Ven fremdeles giver det en høj Plads.

Stykket blev indleveret sidst i Februar 1846; men jeg fik først i Oktober samme Aar, og ikke fra Theaterdirektionen, Underretning om, at det var antaget.¹⁾ Men i November derefter begyndte det at vise sig altfor tydeligt, at Madam Holst, som maatte anses ganske fornøden til Borgermesterens Datter, var paa gode Veje til at forplante sin Slægt. Hun spillede derfor ikke hele den øvrige Del af den Sæson; og saaledes kunde mit Værk ikke komme for førend November 1847.²⁾

1) »Trolddom« var indleveret anonymt og paa Titelbladet af de to første Udgaver findes heller intet Forfatternavn. Sml. Indledn. til »Trolddom« i 3. Udg. 1890.

2) »Trolddom«, opført første Gang 19. Novbr. 1847, henvagtes efter den femte Opførelse 11. Decbr. s. A. En Genoptagelse i Septbr. 1897 har forøget de fem Opførelser med fem andre.

Om dets Modtagelse skal jeg intet tilføje, uden at den den første Aften af nogle faa viste Opførsel vakte den største Indignation og en, i alt Fald for følgende Arbejder, utvivlsom virksom Eftertanke over det Barbari, som efterhaanden er indtraadt, og som allerede i Forvejen vilde have bragt mig til at tage mit Arbejde tilbage, naar ikke vore Venner her og min Familie havde fraraadet det saa meget
